

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΡΡΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

Γ Ε Ω Γ Ρ Α Φ Ι Α

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Ο ΚΟΣΜΟΣ
ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1940

224 (όχι ενδ.)

Zeiggen - JB.
Materorganisation

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ο ΚΟΣΜΟΣ
ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΡΡΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

Αρ.εισ. 45018

Γ Ε Ω Γ Ρ Α Φ Ι Α

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Ο ΚΟΣΜΟΣ

ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1940

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ
Ο ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

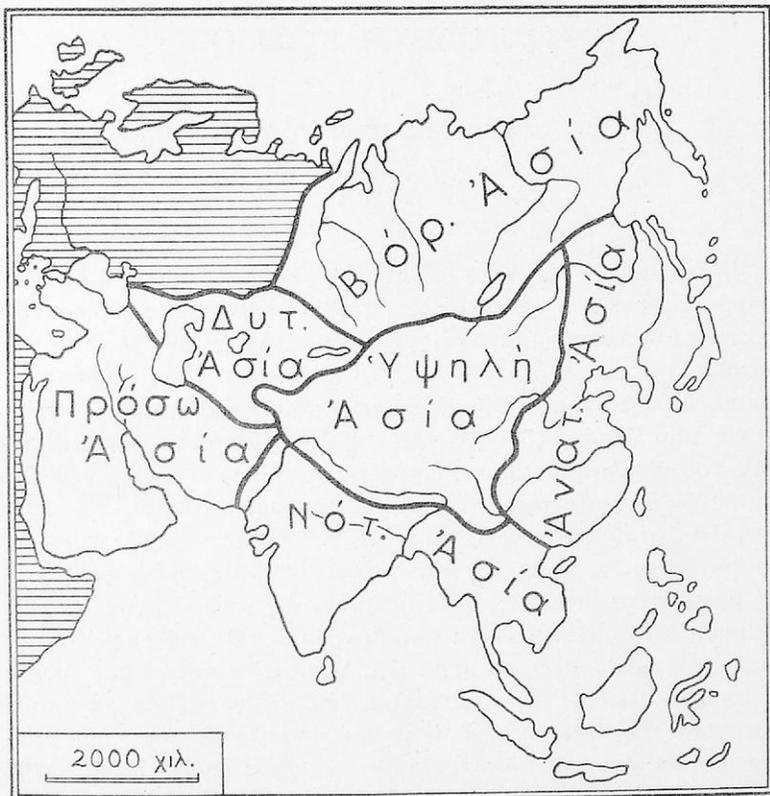
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Η ΑΣΙΑ

Εισαγωγή.— Ἡ Ἀσία εἶναι ἡ μεγαλυτέρα καὶ ὑψηλοτέρα ἠπειρος τῆς γῆς, τέσσαρας καὶ πλέον φορὰς μεγαλυτέρα τῆς Εὐρώπης (44 ἑκατομ. τετραγ. χιλίόμ.). Διὰ τὴν μεγάλην αὐτῆς ἔκτασιν ἔχει καὶ μέγαν πληθυσμόν· πλέον τοῦ ἑνὸς δισεκατομμυρίου, δηλ. τὸ ἥμισυ τῶν ἀνθρώπων ὅλου τοῦ κόσμου, κατοικεῖ εἰς τὴν Ἀσίαν (ὄλος ὁ κόσμος 2 δισεκατομ.)· ἡ πυκνότης ὅμως τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι μικροτέρα ἀπὸ ὅ,τι εἶναι εἰς τὴν Εὐρώπην, διότι ὑπάρχουν καὶ ἔρημοι ἐκτάσεις, ὁποίας δὲν ἔχει αὐτὴ (Ἀσία 25 κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλ., Εὐρώπη 46). Ἡ Ἀσία εἶναι κοιτὶς λαῶν, οἱ ὅποιοι ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων κατὰ μάζας μετηνάστευσαν εἰς τὴν Εὐρώπην, ὡς καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἠπείρους, αἱ ὁποῖαι κεῖνται πλησίον, δηλ. τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Ἀμερικὴν. Ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἀσίας περισσότερον ἦλθον εἰς σχέσεις μὲ τὴν Νοτιοανατολικὴν Εὐρώπην ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἶναι πρὸς τὴν Μεσόγειον. Ἀπὸ τοὺς προϊστορικοὺς ἤδη χρόνους ἐγνώρισαν οἱ Ἕλληνες τοὺς ἀρχαιοτάτους λαοὺς τῆς Ἀσίας καὶ ἀπ' αὐτοὺς παρέλαβον τὰ πρῶτα στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἀνέπτυξαν. Ἡ δυτικωτάτη αὐτῆς χερσόνησος, ἡ Μικρὰ Ἀσία, ἦτο ἡ ἀρχαιοτάτη κοιτὶς τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐρωτήσεις.—1. Νὰ εἴρῃς ἐπὶ τοῦ χάρτου εἰς ποῖον γεωγρ. μῆκος ἐκ τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ Δοιδίνου εὐρίσκεται τὸ ἀντικρὸν τῆς Λέσβου δυτικώτατον ἀκρωτήριον τῆς Ἀσίας Δε κ τ ὄ ν.—2. Ἀπὸ ποίας νήσους

τῆς Ἀσίας διέρχεται ὁ ἰσημερινός;—3. Ποῖον εἶναι τὸ βοιωτάτονον ἀκρωτήριον τῆς Ἀσίας, τὸ ὁποῖον πλησιάζει τὸν ἰσημερινόν;—4. Δεῖξε τὸ ἀνατολικώτατον ἀκρωτήριον Ἀνατολικὸν ἄπεναντι τῆς Ἀμε-

1. Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Ἀσίας.

ρικής ποῖον τὸ γεωγρ. μῆκος αὐτοῦ;—5. Δεῖξε τὸ βορειώτατον Τσε λιοῦ σκι ν.—6. Παρακολούθησε εἰς τὴν Ἀσίαν τὸν παράλληλον τῶν Ἀθηνῶν (30° β. γ. π.) καὶ ὀνόμασε τὰ μέρη, τὰ ὁποῖα διέρχεται.

Ὅρια.—Τὰ ὅρια τῆς Ἀσίας διακρίνονται καθαρῶς πρὸς Β.

εις τὸν Βόρειον Παγωμένον ὠκεανόν, πρὸς Α. εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν, καὶ πρὸς Ν. εἰς τὸν Ἰνδικὸν Ὄκεανόν. Πρὸς Δ. ὅμως εἶναι ἀκαθόριστα, διότι ἡ Εὐρώπη φαίνεται ὡς προέκτασις τῆς μεγάλης ταύτης ἡπείρου. Τὰ ὄρη Οὐράλια, τὰ ὁποῖα λαμβάνονται ὡς ὄρια, δὲν εἶναι ὑψηλὰ καὶ διὰ τῶν αὐχένων αὐτῶν εἶναι εὐκόλος ἡ συγκοινωνία πρὸς τὴν Εὐρώπην· εὐκολωτέρα εἶναι διὰ τῆς χαμηλῆς πεδιάδος, ἢ ὁποῖα κεῖται μεταξὺ τῶν Οὐραλίων καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης. Ὡσαύτως ἡ Μικρὰ Ἀσία ἦτο ποτὲ ἠνωμένη μετὰ τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου καὶ ἀπεχωρίσθη ἀπὸ τὰς κατακρημνίσεις τῆς χώρας, τῆς ὁποίας τὴν θέσιν σήμερον κατέχει τὸ Αἰγαῖον πέλαγος· λείψανα τῆς χώρας ταύτης, δηλ. τῆς Αἰγίδος, εἶναι τὸ πλῆθος τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Διὰ τοῦτο πολλοὶ θεωροῦν τὴν Εὐρώπην ὡς ἐξάρτημα τῆς Ἀσίας.

Διαιρέσεις.— Εἰς τὸ μέσον τῆς ἡπείρου σχηματίζεται τεράστιον ὑπίπεδον μὲ ὑψηλότατα ὄρη, τὸ ὁποῖον λέγεται Ὑψηλὴ Ἀσία. Περὶ αὐτὴν ἐκτείνονται ἡ *Νοτιοδυτικὴ* ἢ *Πρόσω Ἀσία*, ἡ *Νότιος Ἀσία*, ἡ *Ανατολικὴ Ἀσία*, ἡ *Βόρειος Ἀσία* καὶ ἡ *Δυτικὴ Ἀσία* (σχ. 1).

1. ΠΡΟΣΩ ΑΣΙΑ

(ἢ ΕΓΓΥΣ ΑΝΑΤΟΛΗ)

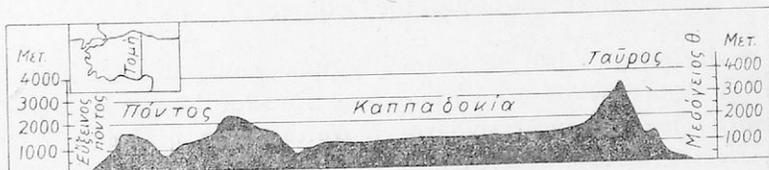
Α'. ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ (ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ)

Εἰσαγωγή.— Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶναι ἡ δυτικὴ χερσόνησος τῆς Ἀσίας, ἡ ὁποῖα πλησιάζει τὴν Εὐρώπην. Διὰ τὴν γεωγραφικὴν αὐτῆς θέσιν διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἦτο ἡ γέφυρα διαβάσεως τῶν λαῶν ἀπὸ τὴν μίαν ἡπειρον εἰς τὴν ἄλλην. Ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 1922 κατῴκουν ἑκατομμύρια Ἕλλήνων, πρὸ πάντων εἰς τὰ παράλια. Σήμερον ἀποτελεῖ αὕτη τὸ σημαντικώτερον τμήμα τοῦ Τουρκικοῦ κράτους.

Σχῆμα καὶ ὄρια.— Ἡ Μ. Ἀσία ἔχει σχῆμα περίπου ὀρ-

θωγωνίου τετραπλεύρου, τοῦ ὁποίου αἱ δύο μακρότεραι πλευραὶ, βόρειος καὶ νότιος, ἢ μὲν βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τῆς Προποντίδος, ἢ δὲ ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ἡ δυτικὴ ἀκτὴ βρέχεται ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὅπου πρὸ αὐτῆς ὑψοῦνται Ἑλληνικαὶ νῆσοι καὶ τὰ Δωδεκάνησα· πρὸς Α. τὰ ὄρια τῆς Χερσονήσου εἶναι ἀσαφῆ, διότι αἱ ὄροσειραὶ τῆς Μ. Ἀσίας ἐξακολουθοῦν ὁμοιομόρφως εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν Μεσοποταμίαν.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.— Ἡ Μ. Ἀσία ἀποτελεῖται ἀπὸ παλαιὰ πετρώματα, τὰ ὁποῖα ἔπαθον πολλὰς διαταράξεις καὶ ἐπεκάθησαν ἐπ' αὐτῶν νεώτερα. Εἰς τὸ μέσον ἐκτείνεται παλαιὸν ὑψίπεδον (μέσου ὕψους 1000 μ.), τὸ ὁποῖον περιβάλλεται ὑπὸ

2. Τομὴ τῆς Μ. Ἀσίας (ἐκ Β. πρὸς Ν.)

ὕψηλῶν ὄροσειρῶν, νεωτέρων πτυχώσεων. Πρὸς Β. ἐκτείνονται παραλλήλως τοῦ Εὐξείνου αἱ **Ποντικαὶ Ἀλπεις** (ὑψ. 3.000 μ.). Ἐξ αὐτῶν τὸ ὄρος **Ἀντίταυρος** ἐκτείνεται κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς χερσονήσου ἔχον διεύθυνσιν ΝΔ. Ἡ νοτιὰ ὄροσειρὰ φέρει τὸ ὄνομα **Ταῦρος** (3.500 μ.). ΝΑ. τούτου, μέχρι τῆς θαλάσσης, ἐκτείνεται παράλιον βαθύπεδον ἀνήκον εἰς τὴν χώραν Κιλικίαν. Τὰ δὲ πρὸς τὸ Αἰγαῖον ὄρη εἶναι χαμηλότερα καὶ ἔχουν διεύθυνσιν ἐξ Α. πρὸς Δ. (Τμῶλος, Σίπυλος, Ἴδη, Μυσικὸς Ὀλυμπος κ. ἄ.). Εἰς τὰ ΝΑ. τοῦ κεντρικοῦ ὑψιπέδου ὑψοῦται τὸ ἠφαίστειον **Ἀργαῖος** (σχεδὸν 4.000 μ. ὑψ.), τὸ ὑψιστον τῆς Μ. Ἀσίας.

Ὅλαι αἱ ὄροσειραὶ αὗται μέχρι τέλους τῆς τριτογενοῦς περιόδου τῆς ἡλικίας τῆς γῆς, ὅτε δὲν ὑπῆρχε τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, συνεδέοντο μὲ τὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκικῆς

Θράκης. Τὸν σύνδεσμον τοῦτον, πλὴν τῶν νήσων, δεικνύουσι οἱ πορθμοὶ Βόσπορος (εὖρους 550 μ.) καὶ Ἑλλήσποντος (κ. Δαρδανέλλια, εὖρ. 1200 μ.), οἱ ὅποιοι ἄλλοτε ἦσαν κοιλάδες.

Ὁ πλούσιος διαμελισμὸς τῶν ἀκτῶν τοῦ Αἰγαίου ἐξηγεῖται ἀπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὀροσειρῶν, αἱ ὅποια χωροῦν ἐγκαρσίως πρὸς τὸ πέλαγος· κατὰ τὰς κατακρημνίσεις δηλ. αὗται ἔμειναν ὑπεράνω τῆς θαλάσσης, ἐνῶ ἡ θάλασσα κατέλαβε τὰ μεταξὺ τῶν ὀρέων χαμηλὰ μέρη. Ὅχι δὲ μόνον οἱ ἐδῶ κόλποι καὶ λιμένες εἶναι πλεονέκτημα, ἀλλὰ καὶ αἱ κοιλάδες, αἱ ὅποια ἀνοίγονται πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ εὐκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ κέντρου τῆς χώρας. Τουναντίον, ἀπὸ τὰς ἄλλας μακροτέρας ἀκτάς, κατὰ τὰς ὁποίας τὰ ὄρη διατάσσονται παραλλήλως, ἡ συγκοινωνία εὐρίσκει δυσκολίας.

Ποταμοί.—Οἱ ἀπὸ τὰς θαλάσσας πνέοντες ἄνεμοι ψύχονται εἰς τὰ ὄρη καὶ οἱ ὕδρατμοὶ ἀφίνουσι ἐδῶ ἀρκετὰς βροχάς, ἐνῶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὑψίπεδον φθάνουσι ξηροὶ καὶ αἱ βροχαὶ εἶναι σπάνια. Ἐπειδὴ δὲ αἱ βροχαὶ πίπτουσι κυρίως τὸν χειμῶνα, οἱ ποταμοὶ κατὰ μὲν τὰς ἄλλας ἐποχὰς τοῦ ἔτους ἔχουσι ὀλίγον ὕδωρ, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα ἔχουσι πολὺ· εἶναι δὲ καὶ θολόν, διότι τὸ ὕδωρ, ἐπειδὴ ρεεῖ ὀρμητικῶς, παρασύρει ἀπὸ τὰς ὄχθας καὶ τὸν πυθμῆνα πολὺ χῶμα καὶ τὸ μεταφέρει πρὸς τὰς ἐκβολὰς. Ἐκεῖ ὁ ποταμὸς ρεεῖ διὰ προσχωσιγενῶν πεδιάδων καὶ ὁ ροῦς του καθίσταται ἤρεμος. Τὸ χῶμα κατακάθηται καὶ εἰς τὰς ἐκβολὰς σὺν τῷ χρόνῳ ἢ πρόσχωσις αὐξάνει. Ἄλλοτε οἱ κόλποι εἰς τοὺς ὁποίους ἐκβάλλουσι οἱ ποταμοὶ *Μαίανδρος*, *Ἔρμος* καὶ *Κάνστιρος* ἦσαν πολὺ βαθύτεροι καὶ μεγαλύτεροι, πολλοὶ δὲ λιμένες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔχουσι σήμερον καταχωσθῆ καὶ ἀποτελοῦν ξηράν. Πολλοὶ ποταμοὶ ρέουσι καὶ πρὸς Ν. εἰς τὴν Μεσόγειον, ὡς ὁ *Εὐρουμέδων*, ὁ *Κύδνος* καὶ ὁ *Πύραμος*· ὁ μεγαλύτερος ὅμως τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι ὁ *Ἄλυς* (Κιζιλ Ἰρμάκ), ὁ ὁποῖος διαγράφει μακρὸν τόξον εἰς τὸ ὑψίπεδον καὶ διασχίζων τὰ Ποντικὰ ὄρη ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνῳ· εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν ἐκβάλλει καὶ ὁ *Σαγγάριος*, παρὰ τὸν ὁποῖον ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς τῷ 1922 ἠγωνίσθη ἥρωικῶς.

* **Κλίμα** καὶ **βλάστησις**.—Τὸ καθαρῶς μεσογειακὸν κλίμα ἀπαντᾷται μόνον εἰς τὰς πρὸς τὸ Αἰγαῖον παραλίους χώρας. Ὁ χειμῶν ἐνταῦθα εἶναι γλυκὺς μὲ μετρίαν βροχάς, τὸ δὲ θέρος θερμὸν. Τὰ δάση, τὰ ὁποῖα εἶναι πτωχὰ καὶ ὀλίγα, ἀντικαθίστᾳ ἡ λόχμη.

Αἱ Ποντικαὶ Ἄλπεις, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ὑγροὺς ἀνέμους ἐκ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, δέχονται πολλὰς βροχὰς καὶ τὸ κλίμα τῶν βορείων τούτων χωρῶν, τὸ ὁποῖον εἶναι ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν, ὀνομάζεται *πόντιον*. Ὡς ἐκ τούτου φύονται δένδρα μεγάλα καὶ ποικίλα, τὰ ὁποῖα σχηματίζουν δασικὴν ζώνην πλάτους πλέον τῶν 100 χιλιομ. Τὰ δάση ὅμως ταῦτα ἔχουν πάθει πολλὰς καταστροφὰς ἀπὸ τοῦς ποιμένας.

Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Μ. Ἀσίας ἡ διαφορὰ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους εἶναι μεγάλη, δηλ. ἔχει κλίμα ἠπειρωτικόν. Διὰ τὰς ὀλίγας βροχὰς ἡ βλάστησις εἶναι στεππώδης, ἡ ἔλλειπει τελείως καὶ σχηματίζεται ἔρημος. Τὰ ὕδατα τὸ θέρος ξηραίνονται σχεδὸν πανταχοῦ καὶ μόνον ὁ Ἄλυς ἔχει ἀρκετὸν ὕδωρ καὶ αἱ λίμναι. Πρὸς τὸ μέρος δὲ τοῦ Ταύρου, ἐπειδὴ οἱ ἄνεμοι ἔρχονται ἐκεῖ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, ἡ ὑγρασία εἶναι ὀλιγωτέρα καὶ ἡ θερμοκρασία ὑψηλότερα. Τὰ δάση τοῦ ὄρους συνίστανται ἐκ βελονοφύλλων δένδρων (ἐλατῶν καὶ πευκῶν).

* **Ἱστορικὴ ἄποψις. Κάτοικοι**.—Ἡ Μ. Ἀσία, ἐπειδὴ εἶναι ὡς γέφυρα μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, ἀνέκαθεν κατεῖχετο ἀπὸ διάφορα γειτονικὰ κράτη καὶ πολλὰ ἔθνη κατέκρησαν εἰς αὐτήν. Μέχρι σήμερον διαμένουν εἰς ἀποκέντρους περιοχὰς διάφορα μικρὰ ἔθνη, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἔχει ἰδίαν θρησκείαν καὶ ἀποτελεῖ ἰδιαίτεραν κοινωνίαν. Τοιαῦτα εἶναι τὸ ἔθνος τῶν Ταχταδσῶν, τῶν Ἐρυθροκεφάλων, τῶν νομάδων Γιουρούκων καὶ Τουρκομάνων. Ἐξηγεῖται δὲ τοῦτο ἀπὸ τὴν δυσκολίαν τῆς ἐπικοινωνίας τῶν διαφόρων αὐτῶν ἐθνοτήτων λόγῳ τοῦ ὄρειοῦ τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν ἀδιαβάτων φαράγγων. Οἱ ἀρχαιότεροι τῶν πολιτισμένων λαῶν, οἱ ὁποῖοι ἔζησαν ἐδῶ, εἶναι οἱ Χετταῖοι, κατοικήσαντες πρὸς Α. τοῦ Ἄλυος ποταμοῦ καὶ οἱ Ἑλ-

ληνες (ἀπό τοῦ 19ου π. Χ. αἰῶνος) πρὸς Δ. αὐτοῦ. Οἱ Χετταῖο ἐνωρὶς ἐξηφανίσθησαν· τουναντίον ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ἤκμασε καὶ ἰδίως ἀφ' ὅτου ἰδρύθησαν αἱ πολλαὶ ἀποικίαι ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἑλλάδα· τότε ἀνεφάνησαν ἐδῶ ἔξοχοι Ἑλληνες ποιηταὶ, συγγραφεῖς καὶ φιλόσοφοι (Ὅμηρος, Ἡρόδοτος, Θαλῆς καὶ ἄλλοι). Κατὰ τὴν ἀκμὴν τῶν Περσῶν ἢ Μ. Ἀσία ἦτο εἰς τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας, ἤκμασεν ὡς κυρία χώρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀντεπεξῆλθεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐναντίον τῶν Τούρκων, μέχρις ὅτου κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα ὑπετάγη εἰς αὐτούς.

Οἱ Τούρκοι κατάγονται ἀπὸ τοὺς Μογγόλους καὶ ἦλθον ἐδῶ ἀπὸ τὰς κεντρικὰς στέππας τῆς Ἀσίας. Κατ' ἀρχὰς ἦσαν ποιμένες, ἔπειτα ὅμως πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἔγιναν καὶ γεωργοὶ καὶ ἵδρυσαν τὸ πρῶτον κράτος των εἰς τὰς βορειοδυτικὰς χώρας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Πρώτη πρωτεύουσα αὐτῶν ἦτο ἡ Προῦσα. Ἐπειτα κατέκτησαν ὅλην τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ πολλὰς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς καὶ ἐσχημάτισαν μεγάλην Τουρκικὴν Αὐτοκρατορίαν (Ὄθωμανικὸν κράτος), με ἐπίσημον θρησκείαν τὸν Μωαμεθανισμόν (ἢ Ἰσλαμισμόν). Ἐπειδὴ ἤρκοοντο νὰ ζοῦν ὅπως ἦσαν μαθημένοι εἰς τὰ μεσόγεια, ἄφηναν νὰ κατοικοῦν εἰς τὰ παράλια οἱ Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι πλὴν τῆς καλλιέργειας τοῦ ἐδάφους ἠσχολοῦντο καὶ εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Κατῴκουν ἐπίσης καὶ ἄποικοι Ἀρμένιοι συναγωνιζόμενοι με τοὺς Ἕλληνας εἰς τὸ ἐμπόριον. Εἰς τὰ μεσόγεια ὀλίγοι Ἕλληνες ὑπῆρχον. Κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον καὶ τὸ ἐθνικὸν ἀτύχημα τῆς Ἑλλάδος (1922) ὄλοι οὗτοι, δύο περίπου ἑκατομ., ἠναγκάσθησαν νὰ καταφύγουν εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα, ὅπου εὔρον νέαν κατοικίαν. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Μ. Ἀσίας σήμερον εἶναι περὶ τὰ 12 ἑκατ. Με τὰς τελευταίας μεταρρυθμίσεις ἔχει ἀλλάξει ἡ Τουρκικὴ γραφὴ καὶ ἀντὶ τοῦ ἀραβικοῦ ἀλφαβήτου ἔχει ἐφαρμοσθῆ τὸ λατινικόν· ἐπίσης ἀπηγορεύθη εἰς τοὺς Τούρκους νὰ φοροῦν φέσια καὶ σαρίκια ὅπως ἐγένετο εἰς τὸ παρελθόν.

Η ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ ΚΑΤΑ ΜΕΡΗ

1. ΒΟΡΕΙΟΣ Μ. ΑΣΙΑ (ΠΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΠΑΦΛΑΓΟΝΙΑ)

Ἡ Βόρειος Μ. Ἀσία διακρίνεται ἀπὸ τὴν ἄλλην χερσόνησον διὰ τὸ *πόντιον* αὐτῆς κλίμα. Συχνοὶ βόρειοι ἄνεμοι κάμνουν τὸ κλίμα ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν, διὰ τοῦτο ἐδῶ ἡ χλωρίς διακρίνεται ἀπὸ τὴν χλωρίδα τῆς λοιπῆς Ἀσίας καὶ ὁμοιάζει πρὸς τὴν τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης μὲ ἴδιον θάμνον, τὸ ροδόδενδρον. Ἐπίσης ἡ χώρα τοῦ Πόντου θεωρεῖται ὡς πατρὶς τῆς κερασέας. Δασικὴ ζώνη πυκνὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ δρύς, ὄξυας, λεπτοκαρυὰς καὶ καστανέας.

Τὰ ἀσβεστολιθικὰ Ποντικὰ ὄρη ἔχουν πάθει πολλὰς μετακινήσεις καὶ διαρρήξεις, οἱ δὲ ποταμοὶ διέρχονται τὰς ὄροσειρὰς δι' ἐγκαρσίων φαράγγων. Εἰς τὰ ὄρη ὑπάρχουν μεταλλεῖα πολυτίμων μετάλλων, ἰδίως χαλκοῦ καὶ ἀργυρούχου μολύβδου, τῶν ὁποίων ἡ ἐκμετάλλευσίς εἶναι περιορισμένη διὰ τὴν δυσκολίαν τῆς συγκοινωνίας. Τοὺς παλαιούς ὁμως καιροὺς ἐξεμεταλλεύοντο αὐτὰ περισσότερον οἱ Ἕλληνες μὲ τὰς ἀποικίας των. Καὶ σήμερον ἀκόμη οἱ Ἕλληνες Πόντιοι, οἱ ὅποιοι εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀγαπητὴν των πατρίδα, διακρίνονται ὡς καλοὶ χαλκουργοί. Εἰς μικρὰ ὄροπέδια εὐφορα καλλιεργοῦνται σιτηρά, καπνὸς καὶ ἄμπελοι, πολλοὶ δὲ εἶναι καὶ οἱ ἐκ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων καρποί, ὡς καρύδια, κάστανα, λεπτοκάρυα (ἡ ποντικὰ κάρυα, κ. φουντούκια). Ἐκ τῶν πολλῶν ἐνταῦθα δασῶν ἐξάγεται καὶ ξυλεία.

Πόντος κυρίως εἶναι ἡ πρὸς Α. τοῦ Ἄλυσος χώρα. Ἐνταῦθα σχηματίζονται μικρὰ παράλια πεδία εὐφορα καὶ λιμένες. Ἀπ' ἐδῶ τὴν παλαιὰν ἐποχὴν ἐνεργεῖτο ἐμπόριον μὲ καμήλους, αἱ ὁποῖαι ἔφθανον εἰς τὰς κεντρικὰς χώρας τῆς Ἀσίας. Κύριος λιμὴν ἦτο, ὅπως καὶ σήμερον, ἡ *Τραπεζοῦς* (40) ⁽¹⁾, ὅπου ἀνέκα-

(1) Οἱ ἐν παρενθέσει ἀριθμοὶ δηλοῦν τὸν πληθυσμὸν πόλεων κατὰ χιλιάδας ἢ τὸ ὕψος ὁρέων εἰς μέτρα.

θεν υπήρχον Έλληνες Έμποροι. Έχει προσέτι και μικράν βιομηχανίαν ύφασμάτων. Έμπορικοί λιμένες είναι ή *Άμισός* ή *Σαμψός* και ή *Κερασός*. Έκ τής Κερασούτος έξάγονται έξαίρετα λεπτοκάρυα.

Παφλαγονία λέγεται ή πρὸς Δ. τοῦ Άλυος χώρα. Τὰ παράλια αὐτῆς πεδία είναι ὀλίγα, στενά και ἄλιμενα. Μόνος ἀξιόλογος λιμὴν είναι ή *Σινώπη* (15), παλαιά ἔμπορική πόλις. Σπουδαία είναι και ή *Ποντοηράκλεια* (κ. Έρεγλί, 13), ἀπὸ τὴν ὁποίαν έξάγονται ξυλεία και λιθάνθρακες (ἐτησίως περίπου 1 ἑκατ. τόν.). Εἰς τὰ ἔσωτερικά ὀροπέδια, ὅπου οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, ἀνεπτύχθησαν αἱ πόλεις *Κασταμονή* (28) και *Σαφράμπολις*. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην φύεται κρόκος αὐτοφυῆς (ζαφρὰν τουρκιστί λέγεται ὁ κρόκος).

2. ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ Μ. ΑΣΙΑ

Αὕτη πλησιάζει τὴν Θράκην, ἀπὸ τὴν ὁποίαν χωρίζεται διὰ τοῦ Βοσπόρου, τῆς Προποντίδος και τοῦ Έλλησπόντου. Πρὸς τὸν Βόσπορον σχηματίζεται ή Βιθυνική χερσόνησος, πρὸς τὸν Έλλησπόντον δὲ ή Τρωική. Ὅπως και αἱ λοιπαὶ βόρειοι χῶραι τῆς Μ. Άσίας, εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν ΒΑ ἀνέμων και ή θερμοκρασία κατὰ τὸν χειμῶνα είναι χαμηλή. Βροχαὶ πίπτουν εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους, ή δὲ ποντία βλάστησις ἐναλλάσσεται μὲ τὴν μεσογειακὴν. Έδῶ διακρίνομεν τὰς χῶρας Βιθυϊαν, Μυσίαν και Τρωάδα. Αἱ χῶραι αὐταὶ μετὰ τῆς ἀπέναντι Θράκης ἔχουν μεγάλην σπουδαιότητα, διότι κατέχουν τὴν γραμμὴν τῆς συγκοινωνίας μεταξὺ τοῦ Αἰγαίου και τοῦ Εὐζείνου πόντου.

Βιθυνία.— Η Βιθυνική χερσόνησος είναι ὁ πλησιέστερος κλάδος τῆς Μ. Άσίας πρὸς τὴν Θράκην. Εἰς τὸ ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄκρον είναι τὸ προάστειον αὐτῆς *Χρυσόπολις* (Σκούταρι), ή ἀρχὴ τῶν σιδηροδρόμων τῆς Μ. Άσίας, συνέχεια τῆς Εὐρωπαϊκῆς γραμμῆς, ή ὁποία τελειώνει εἰς τὴν

Κων/πολιν. Ὀλίγον νοτιώτερον κείται ἡ σπουδαιοτάτη ἄλλοτε πόλις *Χαλκηδών* (Δ' Οἰκουμένη ἡ σύνοδος τῷ 415 μ. Χ.). Ὁ νοτίως τῆς Χερσονήσου Ἀστακηνὸς κόλπος εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας καὶ διὰ τοῦτο ἀνεπτύχθη εἰς τὸν μυχὸν αὐτοῦ ἡ *Νινομήδεια* (Τουρκ. Ἰσμίτ, 20). Ἐδῶ ἐβαπτίσθη καὶ ἀπέθανεν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος. Νοτιώτερον ἀκολουθεῖ ἄλλος κόλπος, ὁ τῆς *Κλου* (Γκεμλίκ), τοῦ ὁποίου συνέχεια εἶναι ἡ κοιλάς, ἡ ὁποία προεκτείνεται πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν μέχρι τῆς λίμνης Ἀσκανίας, εἰς τὰς ὄχθας τῆς ὁποίας κείται ἡ *Νικαία*. Σήμερον αὕτη εἶναι μικρὰ κωμόπολις (τουρκ. Ἰσνίκ). Ἄλλοτε ὅμως ἦτο σημαντικὴ πόλις τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἐνταῦθα συνῆλθε τῷ 325 ἡ Α' Οἰκουμένη Σύνοδος, διετέλεσε δὲ καὶ πρωτεύουσα τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας (1204-1261). Νοτιώτερον ὑψώνεται ὁ Μυσικὸς Ὀλυμπος (2550), εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου χαμηλά, ἐν μέσῳ πλουσίας βλαστήσεως κείται ἡ πόλις *Προῦσα* (62). Ἡ Προῦσα ἔχει πολλὰς μωρέας καὶ ἀξιόλογον μεταξουργίαν, σιδηροδρομικὴ δὲ γραμμὴ ἐνώνει αὐτὴν μετὰ τοῦ ἐπινείου τῆς *Μουδανιά*. ✓

Μυσία.— Πρὸς Δ. τοῦ Ὀλύμπου ἀκολουθεῖ τὸ βαθύπεδον τῆς Μυσίας, τὸ ὁποῖον βρέχεται ὑπὸ τῆς Προποντίδος· εἰς τοῦτο ρέουν οἱ ποταμοὶ *Ρύνδακος* καὶ *Μάνεστος*, σχηματίζονται δὲ καὶ λίμναι ἰχθυοτρόφοι, ἡ *Μανυὰς* καὶ ἡ τῆς *Ἀπολλωνίας*. Τὸ ἔδαφος ἔχει πολλὰ δάση, εἰς δὲ τὰ γυμνά αὐτοῦ μέρη καλλιεργοῦνται σιτηρά. Μεσόγειος πόλις εἶναι ἡ *Μπαλικεσέρ*, παράλιος δὲ ἡ *Πάνορμος* (κ. Πάντερμα, 15), παρά τὴν ἀρχαίαν Κύζικον.

Τρωάς.— Ὡς χερσονήσος τῆς Μυσίας προεκτείνεται ἡ Τρωάς, εἰς τὴν βᾶσιν τῆς ὁποίας ρεεῖ ὁ ποταμὸς *Γρανικός*, γνωστός ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου. Εἰς τὴν νοτίαν ἀκτὴν καὶ ἀπέναντι τῆς νήσου Λέσβου ὑψοῦται τὸ ὄρος *Ἰδη* (τουρκ. Κὰς δάγ, 1770), ἀπὸ τὸ ὁποῖον πηγάζει ὁ ποταμὸς *Σιάμανδρος*. Τὰ δάση τῆς χώρας εἶναι κατεστραμμένα καὶ ἡ οἰκονομικὴ αὐτῆς σημασία μικρά· τὸ μόνον σημαντικὸν μέρος εἶναι ἡ ἀκτὴ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ἑλλησπόντου, ὁ ὁποῖος σχηματίζεται

μεταξύ ταύτης καὶ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου· ὁ πορθμὸς οὗτος διὰ τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ θαλασσία συγκοινωνία ἐκ τοῦ Αἰγαίου εἰς τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Εὐξείνιον, λέγεται κοινῶς Δαρδανέλλια ἀπὸ τὴν μικρὰν πόλιν *Δαρδανέλλια* (8). Εὐρίσκεται πλησίον τῆς παλαιᾶς Ἀβύδου, ὅπου εἶναι τὸ στενότερον μέρος τοῦ Ἑλλησπόντου (1200 μ.), τὸ ὁποῖον πάλαι εἶχε γεφυρώσει ὁ Ξέρξης. Στρατηγικὴν σημασίαν ἔχει ἡ εἴσοδος τοῦ Ἑλλησπόντου, παρὰ τὴν ὁποῖαν πάλαι ἔκειτο ἡ Τροία ἢ τὸ Ἴλιον.

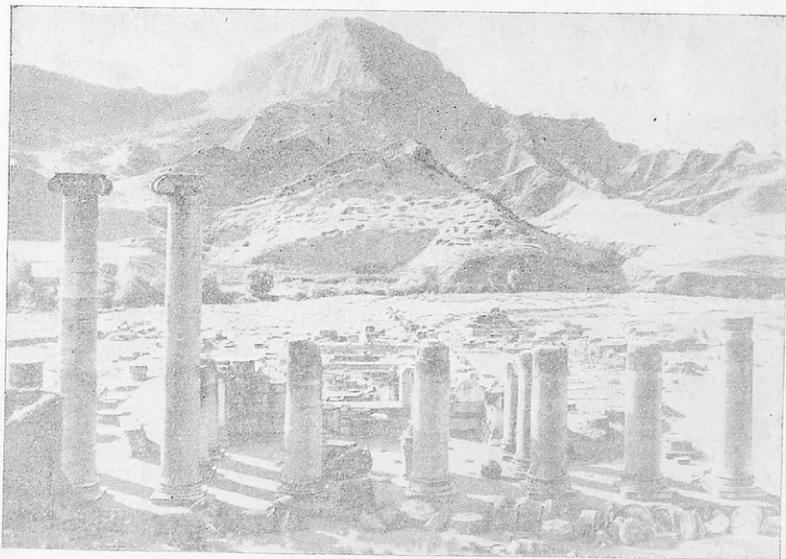
3. ΔΥΤΙΚΗ Μ. ΑΣΙΑ

Ἐνῶ εἰς τὴν Βόρειον καὶ ΒΔ. Μικρὰν Ἀσίαν τὰ ὄρη ἐκτείνονται παραλλήλως πρὸς τὴν ἀκτὴν, εἰς τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον Μικρὰν Ἀσίαν τὰ ὄρη διατείνονται ἐγκαρσίως πρὸς τὸ πέλαγος τοῦτο. Αἱ ἀκταὶ κολποῦνται βαθέως, συμφώνως πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῶν ὄροσειρῶν (ἐκ Δ. πρὸς Α.), αἱ δὲ καθιζήσεις χωροῦν ὡς κοιλάδες πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χερσονήσου. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ Μ. Ἀσία ἀνοίγεται πρὸς τὴν δυτικὴν αὐτῆς πλευρὰν καὶ μάλιστα εἰς τὸ μέσον τμήμα, τὴν Ἰωνίαν.

Ἡ περιοχή τῆς Περγάμου.— Ἀπέναντι τῆς νήσου Λέσβου σχηματίζεται ὁ Ἀδραμυτινὸς κόλπος, ὅπου αἱ πόλιναι Ἀδραμύτιον καὶ *Κυδωνίαι* (κ. Ἀἰβαλί). Αἱ Κυδωνίαι, ἀντικρὺ τῆς Μιτυλήνης, ἦταν πρὸ τοῦ πολέμου καθαρῶς Ἑλληνικὴ πόλις. Μεσογειότερον, εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Καϊκού, κεῖται τὸ ἐμπορικὸν κέντρον *Πέργαμος*, παρὰ τὴν ἀρχαίαν ὁμώνυμον πόλιν, ἢ ὁποῖα εἰς τοὺς παλαιούς χρόνους ἐχρημάτισε πρωτεύουσα Ἑλληνικοῦ βασιλείου. Μεσογειότερον, αὐλῶν συνδέει τὴν κοιλάδα τοῦ Καϊκού μὲ τὴν μεγάλην καθίζησιν τοῦ Ἑρμου ποταμοῦ· κατὰ τὴν ὁδὸν ταύτην διέρχεται ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Πανόρμου-Σμύρνης.

Λυδία καὶ Ἰωνία.— Τὰ σπουδαιότερα μέρη τῆς Μ. Ἀσίας διὰ τὴν εὐκόλον συγκοινωνίαν, τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι αἱ τρεῖς μεγάλαι κοιλάδες τῶν

ποταμῶν Ἑρμοῦ, Καῦστρου καὶ Μαιάνδρου, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται παραλλήλως. Τὰ καταβυθίσματα ταῦτα καθιστοῦν εὐκόλον τὴν συγκοινωνίαν ἀπὸ τὰ παράλια πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν ὑψίπεδον. Εἰς τὰ ἐνδότερα μέρη αἱ κοιλάδες πλησιάζουν τόσον ἀλλήλας, ὥστε εὐκόλως μεταβαίνει τις ἀπὸ τὴν μίαν εἰς τὴν ἄλλην. Δυτικώτερον ὁμως παρεντίθενται μεταξύ αὐτῶν ὑψηλά

3. Ἐρείπια τῶν Σάρδεων.

ὄρη, ὡς ὁ **Τμῶλος** (2130) καὶ ὁ **Μεσσηνίς** (1100). Εἰς πολλὰ μεσόγεια ἐδάφη ὑπάρχουν ἠφαιστειογενῆ πετρώματα, ὅπως ἡ παρὰ τὸν Ἑρμόν λεγομένη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων περιοχὴ «Κατακεκαυμένη». Ὡσαύτως κατὰ τὸν Ἄνω Μαιάνδρον εἶναι αἱ θερμαί πηγαὶ τῆς Ἱεραπόλεως. Τὰ εὐφορώτερα μέρη εἶναι εἰς τὰς ὀμαλὰς πεδιάδας, ὅπου εὐδοκιμοῦν τὰ σιτηρά, ἡ συκὴ, ἡ ἐλαία, ἡ ἄμπελος, ἡ μωρέα, ἡ ποτροκαλλέα καὶ ἡ μικρασιατικὴ σταφίς. Εἰς τὰς ὑπωρεῖας καὶ κλιτύς τῶν ὄρέων, ὅπου εὐκόλον τὸ πότισμα, ὑπάρχουν δάση ὀλόκληρα ἀπὸ ὀπωροφόρα δένδρα. Πλὴν

των πολλῶν χωρίων ὑπάρχουν καὶ κεντρικαὶ πόλεις, διὰ τῶν ὁποίων διέρχονται σιδηροδρ. γραμμαί. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἑρμου ἔκειτο παλαιὰ ἡ πλουσία πρωτ. τῆς Λυδίας **Σάρδεις**. Σήμερον ὁ διασχίζων τὴν κοιλάδα αὐτὴν σιδηρόδρομος διέρχεται ἐξ Α. πρὸς Δ. τὰς πόλεις **Φιλαδέλφειαν** (Ἄλὰ σελίρ), **Κασαμπᾶν**, **Μαγνησίαν** (Μάνησα) καὶ **Μαινεμένην**. Παρὰ δὲ τὸν Μαίανδρον κεῖνται ἡ **Λαοδίκεια** (Δενισλί) καὶ τὸ **Ἰδιόνιον** (αἰ ἀρχαῖαι Τράλλεις), ἰσχυρὸν φρούριον τῆς Τουρκίας.

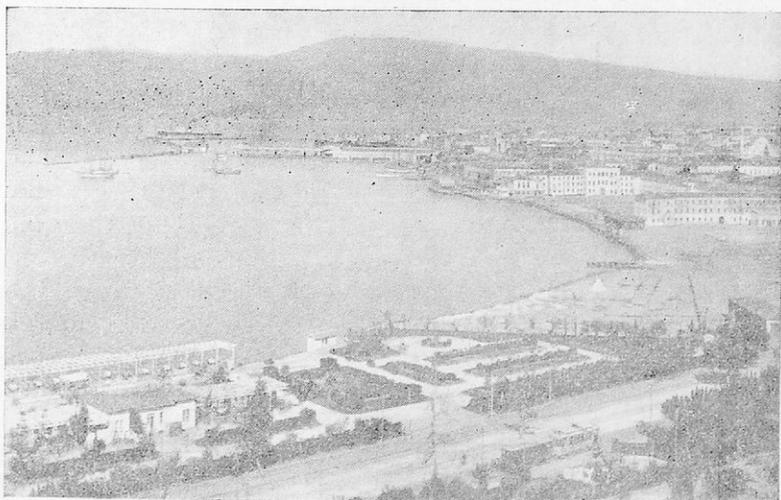
Τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Λυδίας ὠνομάζετο ἄλλοτε εἰς τὸ παρελθόν «Ἰωνία», διὰ τὰς 12 μεγάλας πόλεις τῶν Ἰωνικῶν ἀποικίων. Τότε οἱ κόλποι εἰς τοὺς ὁποίους ἐξέβαλλον οἱ ποταμοὶ Κάυστρος καὶ Μαίανδρος εἰσεχώρουν περισσότερον εἰς τὴν ξηρὰν καὶ λιμένες καταλληλότατοι ἦσαν οἱ τῶν πλουσιῶν πόλεων τῆς Μιλήτου καὶ τῆς Ἐφέσου. Ἄλλ' ἡ κατάχωσις τῶν λιμένων ἐπέφερεν τὴν παρακμὴν τῶν πόλεων. Ὁ ἄλλοτε Λατμικὸς κόλπος, εἰς τὸν ὅποιον ἐξέβαλλεν ὁ Μαίανδρος, εἶναι σήμερον ἐλώδης πεδινὴ ἔκτασις ἐστία πυρετῶν, τὰ δὲ ἐρείπια τῆς Μιλήτου κεῖνται 10 χιλίῳμ. μακρὰν τῆς σημερινῆς παραλίας. Ὡσαύτως κατόπιν τῶν προσχώσεων τοῦ ποταμοῦ Καῦστρου ἡ κυρία ἀφεταιρία διὰ τὰς δύο νοτίας κοιλάδας, ἡ Ἐφεσος, εὐρίσκεται εἰς ἐρείπια σήμερον μακρὰν τῆς θαλάσσης, ὅσον καὶ ἡ Μίλητος. Ἄλλὰ καὶ ἡ ἀπὸ τὸν μεσαίωνα διάδοχος τούτων, ἡ **Σμύρνη**, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἑρμαίου κόλπου, ἠθέλεν ὑποστῆ τὴν αὐτὴν τύχην μὲ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Ἑρμου ποταμοῦ, ἂν μὴ κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα δὲν ἐστρέφετο ὁ ροῦς τοῦ ποταμοῦ μὲ τεχνικὰ ἔργα πρὸς Δ. διὰ νὰ ἀπομακρυνθοῦν αἱ ἐκβολαὶ τοῦ ἀπὸ τὰ στενὰ μέρη τοῦ κόλπου τούτου.

Οὕτως ἡ θέσις τῆς Σμύρνης εἶναι καταλληλοτάτη διὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἐμπορίου τῆς Μ. Ἀσίας καὶ πρὸ τοῦ τελευταίου πολέμου ἦτο σπουδαῖον κέντρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Σήμερον, μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Ἑλληνικῆς συνοικίας (1922) καὶ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν Ἑλλήνων ἡ Σμύρνη δὲν ἔχει πλέον τὸν ἄλλοτε πλοῦτόν της (νῦν 150 χιλ. κ.).

Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἑρμαίου κόλπου κεῖται ἡ **Παλαιὰ** καὶ **Νέα Φώκαια**. Ἀπέναντι δὲ τῆς Χίου σχηματίζεται ἡ χερ-

σόνησος Ἐρυθραία, ὅπου ἡ πόλις **Κρήνη** (κ. Τσεσμέσ, 15).

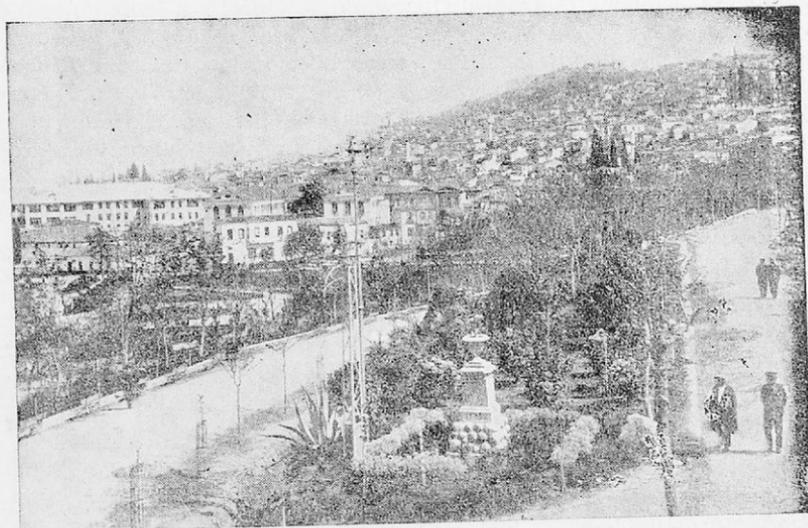
Ἡ Σμύρνη.— Ἡ κατὰ τοὺς μυχοὺς τῶν κόλπων κατάχωσις τῶν λιμένων τῶν ἀρχαίων πόλεων Μιλήτου καὶ Ἐφέσου, ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Σμύρνης. Ἡ μικρὰ αὕτη κατὰ τὸ παρελθὸν πόλις ἤρχισε νὰ προάγεται ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν διαδόχων τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου. Ἡ θέσις αὐτῆς εἶναι ἐξαιρετος διὰ τὴν συγκοινωνίαν. Ἐκ τοῦ Αἰγαίου ὁ εὐρὺς κόλπος τῆς Σμύρνης ἀνοίγεται μεταξὺ τῆς χερσονήσου Ἐρυθραίας καὶ τοῦ ὕψηλοῦ κορμοῦ τῆς χώρας. Ἡ εἰς

4. Ὁ λιμὴν τῆς Σμύρνης.

τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου τούτου κειμένη πόλις, προστατεύεται ἐκ τῶν προσχώσεων τοῦ πρὸς Β. ρέοντος Ἐρμου διὰ τοῦ ὄρους Σιτύλου (1500 μ. ὕψ). Ὁδὸς καὶ σιδηροδρ. γραμμὴ παρακάμπτουν τὸ ὄρος καὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἐρμου, διὰ τῆς ὁποίας αἱ ὁδοὶ διακλαδίζονται εὐκόλως, ἀφ' ἑνὸς πρὸς τὴν Πέργαμον καὶ τὴν Μυσίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ. Ὡσαύτως εὐκολύνεται ἡ συγκοινωνία διὰ τῶν χαμηλῶν ὄρεινῶν διαβάσεων πρὸς τὴν μεγάλην κοιλάδα τοῦ Μαιάνδρου καὶ δι' αὐτῆς ἀφ' ἑνὸς πρὸς τὴν ΝΔ. Ἀσίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν ὄροπέδιον. Εἰς τὴν πλουσίαν ταύτην ἐνδοχώραν ὀφείλεται ἡ σημασία τοῦ ἐμπορίου καὶ

τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σμύρνης, τῆς μεγαλυτέρας πόλεως τῆς Μ. Ἀσίας. Ἐπειδὴ αἱ σιδηροδρ. γραμμαὶ τῆς δυτικῆς Μ. Ἀσίας ἀκτινοειδῶς συνεννοῦνται ἐνταῦθα, ἔχει συγκεντρώσει τὸ 1/2 τοῦ ἐμπορίου τῆς Δυτικῆς Μ. Ἀσίας καὶ ἐπισκιάζει καὶ αὐτὸ τὸ ἐμπόριον τῆς Κων/πόλεως. Ἡ ἐμπορικὴ αὕτη σημασία κατοπτρίζεται ἀπὸ τὸν διεθνῆ πληθυσμὸν τῆς. Ὁ πρὸ τοῦ πολέμου ἐμπορικὸς πληθυσμὸς τῆς—Ἕλληνες (50%), Ἀρμένιοι (6%), Ἑβραῖοι (10%), Λεβαντῖνοι (7,5%), ἀπέναντι τῶν ὁποίων ἡ ἀναλογία τῶν Τούρκων ἦτο (30%)—ἀπέβλεπε κυρίως εἰς τὴν

5. Σμύρνη. Μερικὴ ἄποψις.

ἀπόκτησιν πλούτου καὶ εἰς τὰς τέρφεις τοῦ βίου. Ἀνώτερα σχολεῖα μόνον οἱ Γάλλοι εἶχον καὶ οἱ Ἕλληνες οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἐφρόντιζον διὰ τὴν διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ εἰς τὰ βάθη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἀκριβῶς δὲ διὰ τὸν χριστιανικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα, οἱ Τοῦρκοι ὠνόμαζον τὴν Σμύρνην Γκισοῦρ Ἰσιμίρ (ἄπιστον Σμύρνην). Παρ' ὅλην ὅμως τὴν ἐπιτόπιον συνεργασίαν οἱ κάτοικοι ἔχουν χωρισθῆ εἰς συνοικίας κατ' ἐθνότητα. Οὕτω, πρὸς τὴν βορείαν κλιτὸν τῆς ἀρχαίας ἀκροπόλεως ἀνέρχονται εἰς τὰ ὕψη οἱ ἥσυχαι δρόμοι τῆς Τουρκικῆς συνοικίας. Αἱ οἰκίαι παρατάσσονται με περιτοιχισμένας αὐλάς. Οἱ θόλοι καὶ οἱ μιναρέδες τῶν τζαμιῶν καὶ τὰ ὑπὸ κυπαρίσσων σκιαζόμενα μωαμεθανικὰ καὶ ἑβραϊκὰ κοιμητήρια

δίδουν εἰς τὴν συνοικίαν ταύτην ἰδιαιτερον τοπικὸν χαρακτήρα. Κάτωθεν αὐτῆς ἀκολουθεῖ ἡ μὲ δρόμους στενοῦς καὶ ἀνωμάλους ἐβραϊκὴ συνοικία. Πλησίον τῶν συνοικιῶν αὐτῶν καὶ τῆς νέας πόλεως εὐρίσκεται «τὸ παζάρι», μὲ πλούσια ἐμπορεύματα καὶ ζωηρὰν κίνησιν. Διὰ τῶν ἐπιστεγασμένων καὶ σκοτεινῶν ὁδῶν τούτου μεταβαίνει τις εἰς τὰς παραλλήλους τῆς προκυμαίας ὁδοῦς, ὅπου τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα, τὰ ξενοδοχεῖα καὶ τὰ κέντρα διασκεδάσεων. Ἐκεῖ καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν προκυμαίαν, βλέπει τις τὴν ποικιλίαν τοῦ ἐμπορικοῦ βίου τῆς ἀνατολῆς. Πέραν τοῦ ἐμπορικοῦ τούτου τμήματος τῆς πόλεως ἀκολουθεῖ ἡ συνοικία τῶν Γάλλων, μετ' αὐτῆς δὲ συνεῖχοντο καὶ αἱ συνοικίαι τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων πρὸ τῆς Μικρασιατικῆς ἀτυχίας τῶν Ἑλληνικῶν ὄπλων (1922). Σπαράσσονται αἱ καρδίαι τῶν Ἑλλήνων ὅταν ἀναλογίζονται τὴν φοβερὰν καταστροφὴν τῆς μεγάλης ἑλληνικῆς συνοικίας τῆς Σμύρνης καὶ τὴν ἐκρίζωσιν ἀπ' αὐτῆν τῶν κατοίκων, οἱ ὅποιοι κατέφυγον εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα....

(Κατὰ τὸν Otto Maul)

Νοτιοδυτικὴ Μ. Ἀσία.—Καὶ ἡ νοτιοδυτικὴ Μ. Ἀσία, ὅπου αἱ πάλαι χῶραι Καρία καὶ Λυκία, ἔχει πλούσιον θαλάσσιον διαμελισμόν, στερεῖται ὅμως βαθυπέδων. Διὰ τοῦ ὕψηλοῦ ὄρους *Δυκίου Ταύρου* (3100) ἀποκλείεται ἀπὸ τὰς ἐσωτερικὰς χώρας, πρὸς δὲ τὰς ἀκτὰς καταπίπτει διὰ τοξοειδῶν βαθμίδων. Ὄρειναι καὶ πολύμορφοι χερσόνησοι συνδέονται μετὰ τῆς ξηρᾶς δι' ἰσθμῶν, πολλαὶ δὲ νῆσοι, ἡ Δωδεκάνησος, κεῖνται πρὸ τῶν ἀνοιγομένων κόλπων. Ὅχι δὲ μόνον τὸ ἔδαφος εἶναι ὄρεινόν, ἀλλὰ καὶ αἱ βροχαὶ σχετικῶς ὀλίγαι. Διὰ τοῦτο ἡ Νοτιοδυτικὴ Μ. Ἀσία εἶναι εἰς προϊόντα πτωχὴ, οἱ δὲ κόλποι καὶ οἱ λιμένες χωρὶς ἐμπορικὴν κίνησιν. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὅμως εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκτοπλοΐας, ἡ πλευρὰ αὕτη εἶχεν ἐξαιρετικὴν σημασίαν. Ἡ Ἀλικαρνασσὸς καὶ ἡ Κνίδος ἦσαν σπουδαῖοι θαλάσσιοι σταθμοί, ὅπως καὶ ἡ ἀπέναντι τούτων νῆσος Ρόδος.

4. ΝΟΤΙΟΣ Μ. ΑΣΙΑ

(ΠΑΜΦΥΛΙΑ, ΠΙΣΙΔΙΑ, ΙΣΑΥΡΙΑ ΚΑΙ ΚΙΛΙΚΙΑ)

Εἰς τὰς νοτίους χώρας διακρίνομεν τὸν ἀνοικτὸν κόλπον τῆς Ἀτταλείας καὶ τὸν Ἰσικόν, ὃ ὅποιος σχηματίζεται μετὰ τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Συρίας. Ἐπειδὴ δὲ αἱ χῶραι αὗται προ-

φυλάσσονται υπό του ὄρους Ταύρου ἀπό τοὺς βορείους ἀνέμους, ἔχουν κλίμα μᾶλλον θερμὸν καὶ κατὰ τοῦτο ὁμοιάζουν μετὴν Βόρειον Ἀφρικὴν· τοιοῦτοτρόπως ἔχουν φυτὰ τῶν θερμῶν μερῶν, ὡς ὁ φοῖνιξ καὶ τὸ σακχαροκάλαμον. Αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλιγώτεραι ἀπὸ τὰς ἄλλας παραλίους χώρας καὶ ὁ οὐρανὸς καθαρὸς. Εἰς εὐφόρους ἀγροὺς οἱ κάτοικοι καλλιεργοῦν ἔσπεριδοειδῆ, λαχανικά, σιτηρὰ καὶ βάμβακα, ἀσχολοῦνται ὁμῶς καὶ μετὴν κτηνοτροφίαν.

Παμφυλία λέγεται ἡ κατὰ τὸν κόλπον τῆς Ἀτταλείας χώρα. Ἡ πόλις **Ἀτάλεια** (20) εἶχε κτισθῆ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἦτο ἐμπορικὴ πόλις ὅπως εἶναι καὶ σήμερον (πρὸ τοῦ πολέμου τὸ 1/4 τῶν κατοίκων ἦσαν Ἕλληνες)

Αἱ πρὸς τὰ μεσόγεια χωροῦσαι **Πισιδία** καὶ **Ἰσαυρία** εἶναι ὄρειναι χώραι μετὰ ὠρατὰ δάση. Τὸ ἀσβεστολιθικὸν ἔδαφος φέρει λεκάνας καὶ λίμνας μετὰ κάρσεται φαινόμενα (ὡς ἐν τῇ Ἀρκαδίᾳ τῆς Πελοποννήσου). Μεγάλαι λίμναι εἶναι ἡ Ἐγερδίρ καὶ ἡ Κάραλις. Ὁ ἀπὸ τὴν Πισιδίαν πηγάζων ποταμὸς Εὐρυμέδων εἶναι ὀνομαστὸς εἰς τὴν ἱστορίαν διὰ τὴν παρά τουτον νίκην τοῦ Κίμωνος. Ἀξιόλογος πόλις εἰς τὴν Πισιδίαν εἶναι ἡ **Σπάρτη**, ἡ ὁποία ἔχει ἀρίστην ταπητουργίαν.

Ἡ **Κιλικία** ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὴν γειτονικὴν Συρίαν καὶ κατὰ τὴν φύσιν καὶ κατὰ τὰ ἦθη τῶν κατοίκων. Τὸ εὐρὺ αὐτῆς βαθύπεδον, ἂν καὶ εἶναι προσχωσιγενές, ἔχει ἐκτάσεις στεππώδεις ἕνεκα τῶν ὀλίγων βροχῶν. Μόνον ἐκεῖ ὅπου ποτίζεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν εἶναι εὐφορον. Πολλὰ χωρία κεῖνται ἐν μέσῳ ἔσπεριδοειδῶν, ἐλαιῶνων, μωρεῶν καὶ φοινίκων, αἱ δὲ συγκομιδαὶ τῶν σιτηρῶν καὶ τοῦ βάμβακος εἶναι πλούσιαι. Κέντρον τῆς χώρας εἶναι τὰ **Ἄδανα** (73), ἐπὶ τοῦ Σάρου ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος ἕως ἐδῶ εἶναι πλωτὸς εἰς φορτηγὰ πλοῖα. Παρὰ τὸν Κύδνον ποταμὸν εἶναι ἡ σπουδαία ἄλλοτε πόλις **Ταρσός**, ἡ πατρίς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Ἡ παράλιος **Μερσίνα** (50) εἶναι ἡ ἐμπορικωτάτη τῆς Κιλικίας, συνδεομένη μετὰ τῆς Ταρσοῦ καὶ τῶν Ἀδάνων διὰ σιδηροδρόμου.

Ἡ Κιλικία κατέχει τὴν ὁδὸν ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν πρὸς τὴν Συρίαν καὶ τὴν λοιπὴν Ἀσίαν. Διὰ ταύτης διέρχεται ὁ λεγόμενος σιδηρόδρομος τῆς Βαγδάτης, ὁ ὁποῖος καταβαίνει ἀπὸ τὰς ἐσωτερικὰς χώρας τῆς Μ. Ἀσίας διὰ «τῶν Κιλικίων πυλῶν» τοῦ ὄρους Ταύρου.

5. Αἱ Ἐσωτερικαὶ Χωραὶ

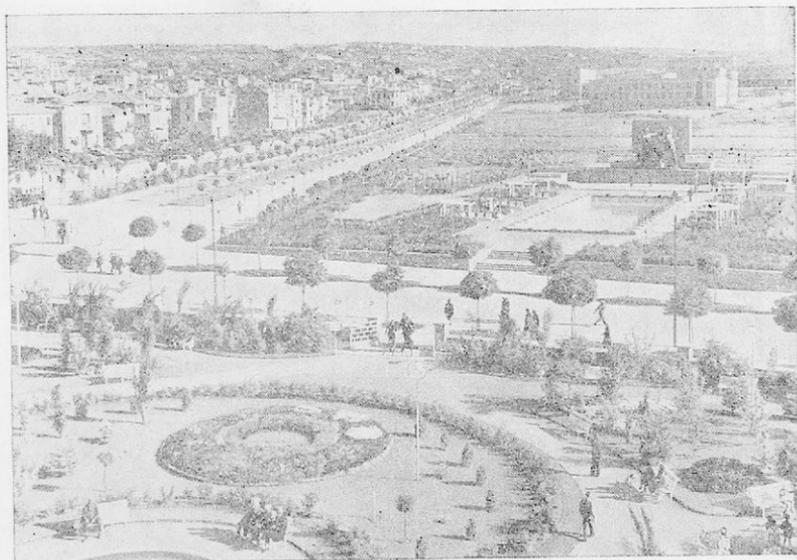
(Φρυγία, Γαλατία, Καππαδοκία, Λυκαονία)

Αἱ ἐσωτερικαὶ χῶραι εἶναι πτωχαὶ εἰς βροχὰς. Τοῦτο δὲ ὡς καὶ τὸ ἡπειρωτικὸν αὐτῶν κλίμα ὀφείλεται εἰς τὴν περιφερειακὴν διάταξιν τῶν ὀρέων τῆς Μ. Ἀσίας. Τὸ θέρος εἶναι θερμὸν, τὸν δὲ χειμῶνα ὀλόκληρος ἢ ἔκτασις σκεπάζεται ὑπὸ χιόνος. Εἰς τὴν Λυκαονίαν, ὅπου τὸ κέντρον τοῦ ὕψιπέδου, πίπτει τόσον ὀλίγη βροχὴ (20 χιλιοστά), ὥστε τὸ ἔδαφος, τὸ ὁποῖον περιέχει καὶ ἄλλας, δὲν ἔχει δένδρα καὶ σχηματίζονται εἰς μερικὰ μέρη ἔρημοι, ὡς ἡ Ἀλμυρὰ ἢ καὶ ἄλμυραὶ λίμναι, ὡς ἡ Τάττα. Ἐν τούτοις ἡ βόρειος Φρυγία, ἡ Γαλατία καὶ ἡ Καππαδοκία ἔχουν δάση καὶ λειβάδια. Ἄλλοτε ὑπῆρχον πολὺ περισσότερα δάση, ἀλλὰ κατεστράφησαν ἀπὸ τὴν κακὴν ὑλοτομίαν καὶ ἀπὸ τὰς αἴγας· οὕτως αἱ ἐκτάσεις ἔχουν μεταβληθῆ εἰς στέππας, τὰς ὁποίας προτιμοῦν οἱ ποιμένες Τοῦρκοι. Αἱ στέππαι αὗται μὲ τεχνητὸν πότισμα δύνανται νὰ γίνουν κατάλληλοι διὰ καλλιέργειαν.

Περισσότερον εὐφορος εἶναι ἡ μὲ τὰς Μεσογειακὰς χώρας συνορεύουσα *Φρυγία*, ἡ ὁποία παλαιὰ ἦτο ὑπὸ ἰδιαίτερον βασιλεία. Εἰς αὐτὴν φθάνουν οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ κόλπου τῆς Ἀτταλείας καὶ αἱ βροχαὶ εἶναι ἄρκεται δι' ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας· ἐπίσης ἀσκεῖται ἡ κτηνοτροφία εἰς τὰ εὐρύχωρα πεδία αὐτῆς, κατὰ μῆκος δὲ τῶν ρυάκων πολλὰ χωρία παρατάσσονται μὲ ὀπωροφόρα δένδρα καὶ λεύκας. Εἰς κατάλληλα μέρη ἔχουν ἀναπτυχθῆ πόλεις. Εἰς τὴν βόρειον Φρυγίαν διευθύνεται πρὸς Β. ἡ κοιλὰς τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ. Πλησίον τούτου κεῖται τὸ *Δορὺλαιον* (Ἐσκί Σεχίρ, 40). Ἡ ἀπὸ τὴν Χρυσόπολιν ἀπλῆ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἐδῶ διακλαδίζεται εἰς δύο

καί μία μὲν διευθύνεται εἰς τὴν Ἄγκυραν, ἄλλη δὲ διὰ τῆς **Κιουτάχιας** φθάνει εἰς τὸ Ἄφιόν **Καρά - Χισσάρ** (δηλ. Ὀπίου Μαῦρο Κάστρο). Ἡ πόλις αὕτη λέγεται οὕτω ἀπὸ τὸ ὄπιον, τὸ ὁποῖον καλλιεργεῖται ἐδῶ. Εἶναι σπουδαῖον σιδηροδρομικὸν κέντρον, διότι εἰς ταύτην ἐνοῦνται αἱ γραμμαί, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσι ἀπὸ τὴν Χρυσόπολιν (Κων/πόλεως) καὶ ἀπὸ τὴν Σμύρνην.

Ἡ πρὸς Ἀ. χώρα **Γαλατία** λέγεται οὕτως ἀπὸ τοὺς Γαλά-

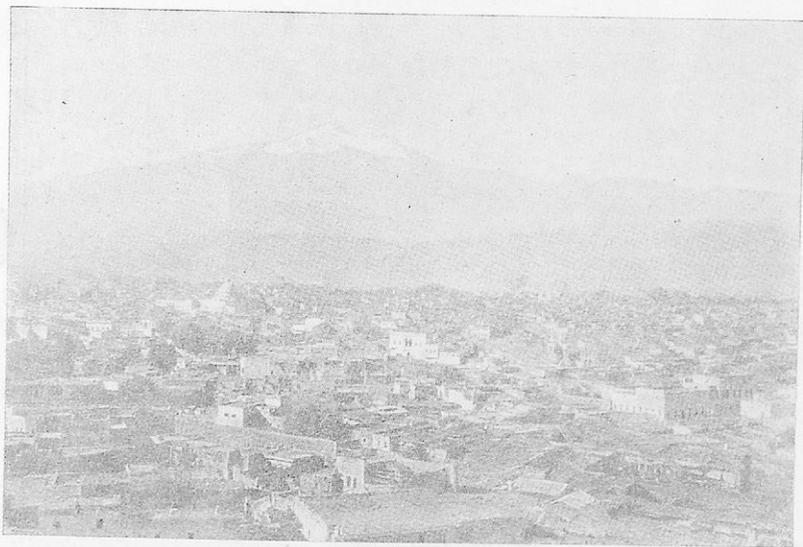

6. Ἄγκυρα. Ἡ νέα πόλις.

τας (Κελτικῆς καταγωγῆς), οἱ ὁποῖοι εἶχον ἐγκατασταθῆ ἐδῶ περὶ τὸ 280 π. Χ. Ὀνομαστὸν εἶναι τὸ λεπτὸν καὶ μεταξοειδὲς ἔριον τῶν αἰγῶν τῆς Ἄγκυρας, τὸ ὁποῖον εἶναι πολύτιμον διὰ τὴν βιομηχανίαν καὶ ἐξάγεται εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ πόλις Ἄγκυρα (100) εἶναι ἡ νέα πρωτ. τῆς Τουρκίας ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ παγκοσμίου πολέμου (πρὸ τοῦ πολέμου πρωτεύουσα ἦτο ἡ Κων/πολις), ἐν μέσῳ ἀγρῶν, ἀμπέλων καὶ ὁπωροφόρων δένδρων. Ἐξελέγη ἡ πόλις αὕτη ὡς πρωτεύουσα διὰ τὸ κεντρικὸν τῆς θέ-

σεως καί τήν στρατηγικήν σημασίαν. Ἡ ἐκ τοῦ Δορυλαίου σιδηροδρ. γραμμὴ διέρχεται διὰ τῆς πρωτευούσης, ἀπ' ἐκεῖ δὲ σχίζεται εἰς δύο· ἢ μία διευθύνεται πρὸς τὴν Παφλαγονίαν καταλήγουσα εἰς τὴν Ποντοηράκλειαν, ἢ ἄλλη δὲ πρὸς τὴν Καππαδοκίαν, εἰς τὴν πόλιν Καισάρειαν.

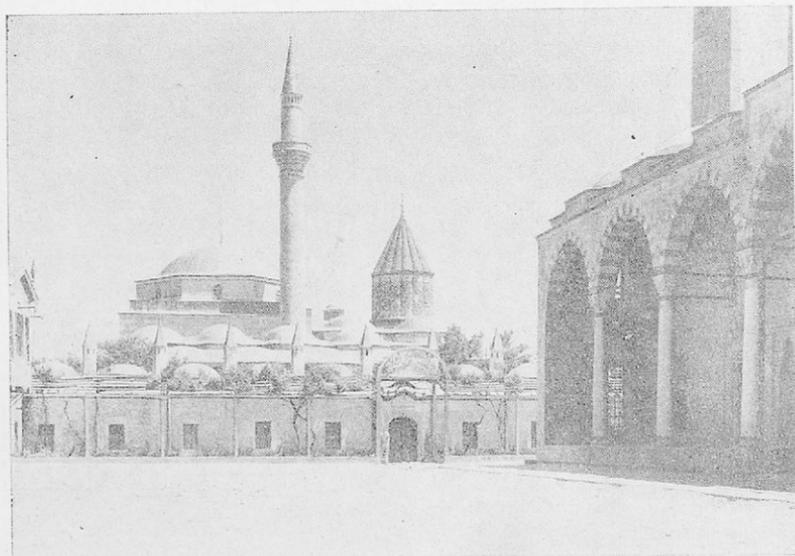
Ἡ Καππαδοκία, διασχιζομένη ὑπὸ τοῦ Ἄλυος ποταμοῦ,

7. Καισάρεια. Εἰς τὸ βάθος τὸ ὄρος Ἄργαῖος.

εἶναι ἡ χώρα τῶν στεππῶν καὶ τῆς μεγάλης κτηνοτροφίας. Ἐξαιρετικῶς εὐφορον ἔδαφος ἔχει ἡ πρὸς τὸ ὄρος Ἄργαῖος περιοχή. Ἐδῶ εἶναι ἡ πόλις **Καισάρεια** (40), ἡ πατρίς τοῦ Μεγ. Βασιλείου, ἔχουσα ὕφαντουργίαν ἀπὸ παλαιοτάτης ἐποχῆς. Τὰ ΒΑ. τῆς Καππαδοκίας κατέχουν αἱ ἀλύσεις τῶν Ποντικῶν ὀρέων, ὅπου καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ Ἄλυος. Παρὰ τὸν ποταμὸν αὐτὸν εἶναι ἡ γεωργικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις **Σεβάστεια** (40), ἡ ὁποία στέλλει τὰ προϊόντα της εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἄμισοῦ (Σαμψούντος) διὰ σιδηροδρόμου.

— Ἡ Λυκαονία εὐρίσκεται εἰς τὸ κέντρον τῆς Μ. Ἀσίας (μέσ. ὑψ. 1000 μ.). Εἶναι ἄδενδρος μὲ ἄλμυράς στέππας. Ἡ εἰς τὸ μέσον ἄλμυρά λιμνη Τάττα (Τοὺς Γκιόλ) ἔχει ἐπιφάνειαν ἴσην πρὸς τὴν Ἀττικὴν. Καλλιέργεια γίνεται ὅπου ρέουν ὕδατα. Κέντρον τῆς Λυκαονίας εἶναι τὸ Ἰκόνιον (70), τοῦ ὁποίου αἱ παλαιαὶ οἰκίαι δεικνύουν διαφόρους ἀνατολικούς ρυθμούς. οἱ

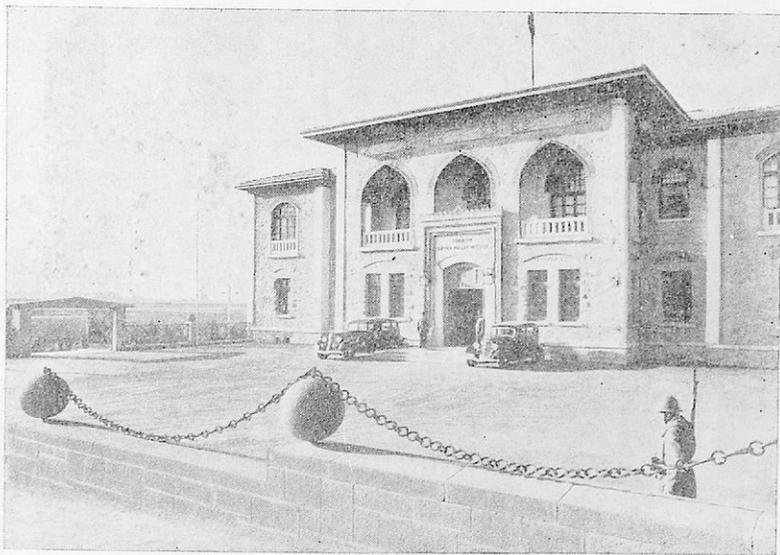

8. Ἰκόνιον. Πλατεία μετὰ τζαμιῦ.

ὅποιοι προέρχονται ἀπὸ τὸ Βυζαντινὸν πολιτισμὸν. ΝΑ, εἰς τοὺς προβούρους τοῦ Ταύρου, κατῴκουν πρὸ τοῦ πολέμου πολλοὶ Ἕλληνες εἰς ὥρατα χωρία μὲ πολλοὺς κήπους καὶ ἀμπέλους (περιοχὴ τῆς Νίγδης). Τὴν Λυκαονίαν διασχίζει σιδηρόδρομος, ὁ ὅποιος ἀπὸ τὸ Ἄφιόν-Καρὰ-Χισσάρ διέρχεται τὸ Ἰκόνιον, διασχίζει τὸν Ταῦρον μὲ σήραγγα εἰς τὰς Κιλικίους πύλας καὶ καταβαίνει εἰς τὴν Κιλικίαν.

Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Γενικά.— Ἡ Μικρὰ Ἀσία μετὰ τῆς Ἀνατολ. Θράκης καὶ μέρους τῆς Ἀρμενίας ἀποτελεῖ τὴν σημερινὴν Τουρκίαν. Ἔχει ἐπιφάνειαν ἐξαπλασίαν τῆς Ἑλλάδος, πληθυσμὸν ὅμως μόνον ὑπερδιπλάσιον (16 ἑκατ.). Τὸ πολίτευμα αὐτῆς πρὸ τοῦ 1908 ἦτο μοναρχία με ἀνώτατον ἄρχοντα τὸν Σουλτάνον, ὁ ὁποῖος

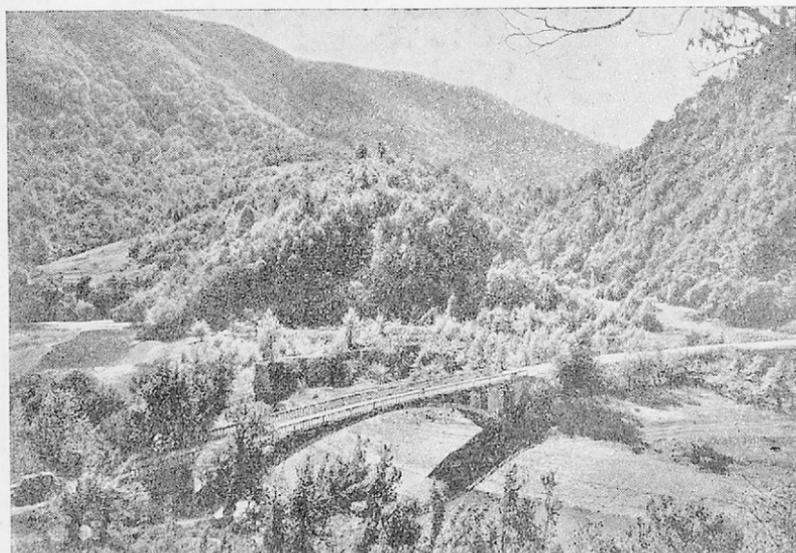
9. Ἐγκυρα. Τὸ μέγαρον τῆς Τουρκικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως.

εἶχεν ὄλην τὴν πολιτικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἐξουσίαν. Ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου, μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τῶν Νεοτούρκων, ἐδόθη Σύνταγμα, ἀλλὰ τὸ 1923 ἀνεκηρύχθη δημοκρατία.

Πλὴν τῶν Τούρκων τὸ τουρκικὸν κράτος περιλαμβάνει κατοίκους καὶ ἄλλων ἐθνοτήτων. Οὕτως, εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν Κιλικίαν κατοικοῦν Ἀρμένιοι, εἰς δὲ τὰ νότια μέρη Ἀραβες καὶ Ἑβραῖοι.

Οἰκονομικὴ ζωή.— Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας,

πρὶν ἀνακαλυφθῆ ἡ θαλασσία ὁδὸς διὰ τὰς Ἰνδίας, αἱ χῶραι αὐταὶ εἶχον μεγάλην οἰκονομικὴν σπουδαιότητα, διότι τὰ προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν μετεφέροντο εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ ξηρᾶς. Ἄλλ' ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς θαλασσίας ὁδοῦ διὰ τοῦ περίπλου τῆς Ἀφρικῆς, ὅποτε εἶχεν ἤδη ἀρχίσει ἡ τουρκικὴ κατὰκτησις ἤρχισεν καὶ ἡ οἰκονομικὴ παρακμὴ. Σήμερον τολμηρὰ καὶ δραστηρῶς κυβέρνησις δίδει ζῶν εἰς τὴν χώραν καὶ προσπαθεῖ νὰ

10. Τοπίον παρὰ τὸ Ζουγγουλδάκ, ὅπου τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τῆς Ποντοηρακλείας.

ἐξυψώσῃ τὴν Τουρκίαν εἰς μεγάλην δύναμιν τῆς Ἀνατολῆς. Οἱ φυσικοὶ ὅμως ὄροι τῆς χώρας δὲν εἶναι πολὺ εὐνοϊκοί· ἡ διάπλασις τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλίμα περιορίζουν τὰς εὐφόρους περιοχάς.

Ἡ προσπάθεια αὕτη τῆς Τουρκίας συμπίπτει πρὸς ὁμοίαν προσπάθειαν τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τῆς ὁποίας συνεδέθη διὰ στενῆς συμμαχίας.

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία.— Τὰ εἶδη τῆς γεωργικῆς παρα-

γωγῆς καὶ ἡ κτηνοτροφία ἐξαρτῶνται κατ' ἐξοχὴν ἐκ τοῦ κλίματος, τὸ ὅποιον ἔχουν αἱ διάφοροι περιοχαί.

α) Δυτικάι περιοχαί.— Οἱ γεωργοὶ ἀνταμείβονται πλουσίως εἰς τὰς δυτικὰς περιοχάς, διότι αἱ πεδιάδες εἶναι ἀρκετὰ ἐκτεταμέναι, ἡ ἄρδευσις αὐτῶν εἶναι εὐκόλος καὶ οἱ ὕγροι ἄνεμοι φθάνουν μέχρι τῶν ὄρεινῶν βαθμίδων. Χαμηλὰ θερίζεται *σίτος*, *ἀραβόσιτος* καὶ *κριθὴ*, εἰς δὲ τὰς κλιτύς τῶν ὀρέων συλλέγονται ὀπῶραι (σῦκα, ἐλαῖαι, σταφυλαί, πορτοκάλια, ἀμύγδαλα). Ἐκ τούτων ἐξάγονται κυρίως σῦκα, ἐλαῖαι καὶ σουλτανίνα σταφίς τῆς Σμύρνης.

β) Βόρειοι περιοχαί.— Εἰς τὰς βορείους περιοχὰς αἱ καλλιέργειαι γίνονται κατὰ τὰς ὄρεινὰς βαθμίδας (λεπτοκαρυαὶ περὶ τὴν Τραπεζοῦντα καὶ Κερασσοῦντα), ἐνῶ εἰς τὰ μικρὰ παράλια βαθύπεδα καλλιεργεῖται ὁ ἀραβόσιτος, ὁ καπνὸς καὶ ἡ μωρέα.

γ) Νότιαι περιοχαί.— Αἱ μεσημβριναὶ περιοχαί εἶναι ὀλιγώτερον πλούσιαι· τὰ ὕψηλὰ μέρη παράγουν ἐσπεριδοειδῆ καὶ πρέπει νὰ καταβῇ τις εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Κιλικίας διὰ νὰ ἴδῃ φυτείας *βάμβακος* καὶ σίτου.

δ) Τὸ ἐσωτερικόν.— Εἰς τὰς ἀγόνους ἐσωτερικὰς περιοχὰς ἐπικρατεῖ ἡ κτηνοτροφία. Μεγάλαι ποίμνια προβάτων καὶ αἰγῶν, νομαδικῶς τρεφόμενα, εἶναι ὁ κύριος πλοῦτος τῶν ἐδῶ ὑψιπέδων· ἰδιαιτέρου εἶδους εἶναι ἐνταῦθα ἡ αἰξ τῆς Ἀγκύρας διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν ποιότητα τοῦ ἐρίου τῆς. Ἡ καλλιέργεια περιορίζεται εἰς διεσπαρμένας *δάσεις*, κατὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὀρέων· γίνονται δ' ἐνταῦθα ἀρδευτικὰ ἔργα διὰ νὰ ἀυξηθῇ ἡ καλλιεργήσιμος ἔκτασις.

Ὁ φυσικὸς πλοῦτος καὶ ἡ βιομηχανία.— Ὁ φυσικὸς πλοῦτος τῆς χώρας εἶναι μέτριος· ἀλλὰ καὶ τοῦτον ἡ Τουρκία δὲν δύναται νὰ ἐκμεταλλεῖται ἐπαρκῶς, διότι ἡ συγκοινωνία εἶναι ἐλλιπής, ἐλλείπουν δὲ καὶ τὰ χρηματικὰ κεφάλαια, τὰ ὅποια χρειάζονται διὰ ταῦτα. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ἐκμετάλλευσις τῆς ξυλείας τῶν δασῶν εἶναι μικρά. Ὀρυκτὰ (χαλκοῦ, μολύβδου καὶ σμύρις) ἐξορύσσονται εἰς ἀσήμαντον ποσότητα, μικροτέραν

καί ἀπό τὴν Ἑλλάδα. Σπουδαιότητα ἔχει ὁ *γαιάνθραξ* τῆς Ποντοηρακλείας (ἕως 2 ἑκατ. τόννους ἑτησίως), ἐνῶ ἡ Ἑλλάς δὲν ἔχει εἰμὴ λιγνίτην.

Ἐπίσης ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι μεγάλη καὶ περιορίζεται εἰς τὰς οἰκογενεῖας ἢ

εἰς μικρὰ ἐργαστήρια τὰ προϊόντα ὅμως ταύτης εἶναι σπουδαῖα διὰ τὴν ποιότητα καὶ τὴν καλλιτεχνικὴν ἐπεξεργασίαν· τὰ κυριώτερα εἶναι οἱ *τάπητες* τῆς Σμύρνης καὶ τῆς Ἀγκύρας, τὰ *κεραμευτικά* καὶ τὰ κεντημένα δέρματα. Νεώτερα νηματουργεῖα βάμβακος καὶ μετὰξος ὡς καὶ ὑφαντήρια ἔχουν ἰδρυθῆ εἰς τὴν

11. Χωρικάι τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Μ. Ἀσίας.

Προῦσαν, τὴν Σμύρνην καὶ τὴν Τραπεζοῦντα.

12. Διακόσμησις ἀγγείων Κιουτάχειας.

τῆς Τουρκίας εἶναι πολὺ μικρότερος τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἢ δὲ ἐξωτερικὴ συγκοινωνία γίνεται κατὰ τὸ πλεῖστον μὲ ξένα πλοῖα. Ἡ εἰσαγωγή ξένων προϊόντων εἰς τὴν Τουρκίαν, ἰδίως βιομηχανικῶν, εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα τῆς ἐξαγωγῆς τῶν ἐγχωρίων.

Τὰ ἐμπόριον καὶ οἱ λιμένες. — Τὸ διὰ θαλάσσης ἐμπόριον πρὸ τοῦ πολέμου εὐρίσκετο ὅλον σχεδὸν εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἀρμενίων καὶ ἄλλων ξένων.

Ὁ ἐμπορικὸς στόλος

Οί λιμένες τοῦ Εὐξείνου Πόντου, Τραπεζοῦς καὶ Σινώπη ἐξάγουν ξυλείαν, ὀπώρας καὶ καπνόν· ἄλλαι σπουδαῖαι ἐμπορικαὶ πόλεις εἶναι εἰς μὲν τὴν νοτίαν ἀκτὴν ἢ Μερσίνα, εἰς δὲ τὴν εὐνοϊκὴν δυτικὴν ἀκτὴν ἢ πρώτη ἐμπορικὴ πόλις Σμύρνη. Ἐκ τῆς Τουρκίας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγονται ζῶα (ιδίως αἰγοπρόβατα), ἰχθύες νωποὶ καὶ ἀλίπαστοι, σίτος, αὐγά, ὄσπρια καὶ γαιάνθρακες. Τὰ δὲ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος εἰς αὐτὴν εἰσαγόμενα εἶναι χημικὰ λιπάσματα, τερεβινθίνη, κολοφώνιον, βαμβακερὰ νήματα καὶ σιδηρικά.

Προπαρασκευαὶ ἀναχωρήσεως ἐνὸς караβανίου ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ.— Τὸ караβάνιον, κατὰ τὸ σῆμα, εἶχεν ἀναχωρήσει ἐκ τῆς πόλεως πρὸ δύο ἡμερῶν καὶ εἶχε κατασκηνώσει εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας ἀπὸ μιᾶς κωμοπόλεως. Ἦτο σημαντικόν. Ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης ἐφαίνοντο τὰ μεταγωγικὰ ζῶα, ἡμίονοι καὶ ἵπποι, οἱ ὅποιοι προσδεδεμένοι εἰς πασσάλους, ἐλάμβανον τὴν πρωινήν τροφήν των, διότι μετ' ὀλίγον ἐπρόκειτο νὰ ἀναχωρήσουν. Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἦσαν ἀναμμένα φῶτα· τὰ δέματα τῶν ἐμπορευμάτων ὕψοντο ὡς τεῖχη καὶ ἐσημάτιζον εἰς πολλὰ μέρη κελλία· ταῦτα οἱ ἰδιοκτῆται εἶχον ἐπιπλώσει ἐκ τοῦ προχείρου μετὰ τήπητας καὶ σκεπάσματα ἐπὶ τῶν ὀπίσθων καὶ ὑπὸ τὰ ὀπίσθια εἶχον κοιμηθῆ. Τὰ πρόχειρα ταῦτα διαμερίσματα συνεδέοντο μετὰ τῶν διὰ διαδρόμων, διὰ τῶν ὀπίσθων τὸ πλῆθος ἐκυκλοφορεῖ πολυάσχολον. Κατ' ἀποστάσεις εἶχον στηθῆ σκηναί, ἐντὸς τῶν ὀπίσθων διεκρίνοντο ἀπ' ἕξω σκιαὶ κινούμεναι, χάρις εἰς τὰς λυχνίας τὰς ὀπίσθας εἶχον ἀνάψει οἱ ἔνοικοι αὐτῶν καὶ εἰς τὸ λεπτόν τοῦ ὑφάσματος τῶν σκηνῶν. Ἦσαν οἱ μικροπωληταί, οἱ ὅποιοι, ἐξηπλωμένοι κατὰ γῆς, πλησίον πυραύνου, ἐκράτουν παξιμάδια, ἄρτον, σκευὴ πρὸς παρασκευὴν τεύου ἢ καφέ, κυάθους διὰ γάλα, τεμάχια κρέατος προβάτου ἢ πτηνοῦ. Ἄλλοι ἐπρογευμάτιζον καὶ ἄλλοι περιεφέροντο. Οἱ ἀγωγιάται ἐμάζευον ἐκ νέου τὰ δέματα, τὰ ἔδενον μετὰ σχοινία καὶ ἤρχιζον νὰ φορτώνουν τὰ ζῶα. Ἱερατικὰ πρόσωπα μετὰ δυνατὴν φωνὴν προσήχοντο.

Ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀγωγιατῶν εἶναι καὶ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ караβανίου· οὗτος εἰς τὰς μουσουλμανικὰς χώρας δὲν κατέχει ἱεραρχικὴν τινα τάξιν μετὰ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, οὔτε θεωρεῖται σπουδαῖον τι πρόσωπον· χαίρει ὅμως δύο σπανίων προνομίων μετὰ τῶν πλῆθους· πρῶτον, διευθύνει καὶ ἀποφασίζει ἀνεξελέγκτως τὰ πάντα, καὶ τὸ κύρος του εἶναι ἀναμφισβήτητον· δεύτερον, ἡ ἀρετὴ του θεωρεῖται ἀδιαφιλονίκητος, σπανίως δὲ συμβαίνει νὰ τίθεται αὐτῇ ἐν ἀμφιβολίᾳ.

(Κατὰ τὸν Gobinau)

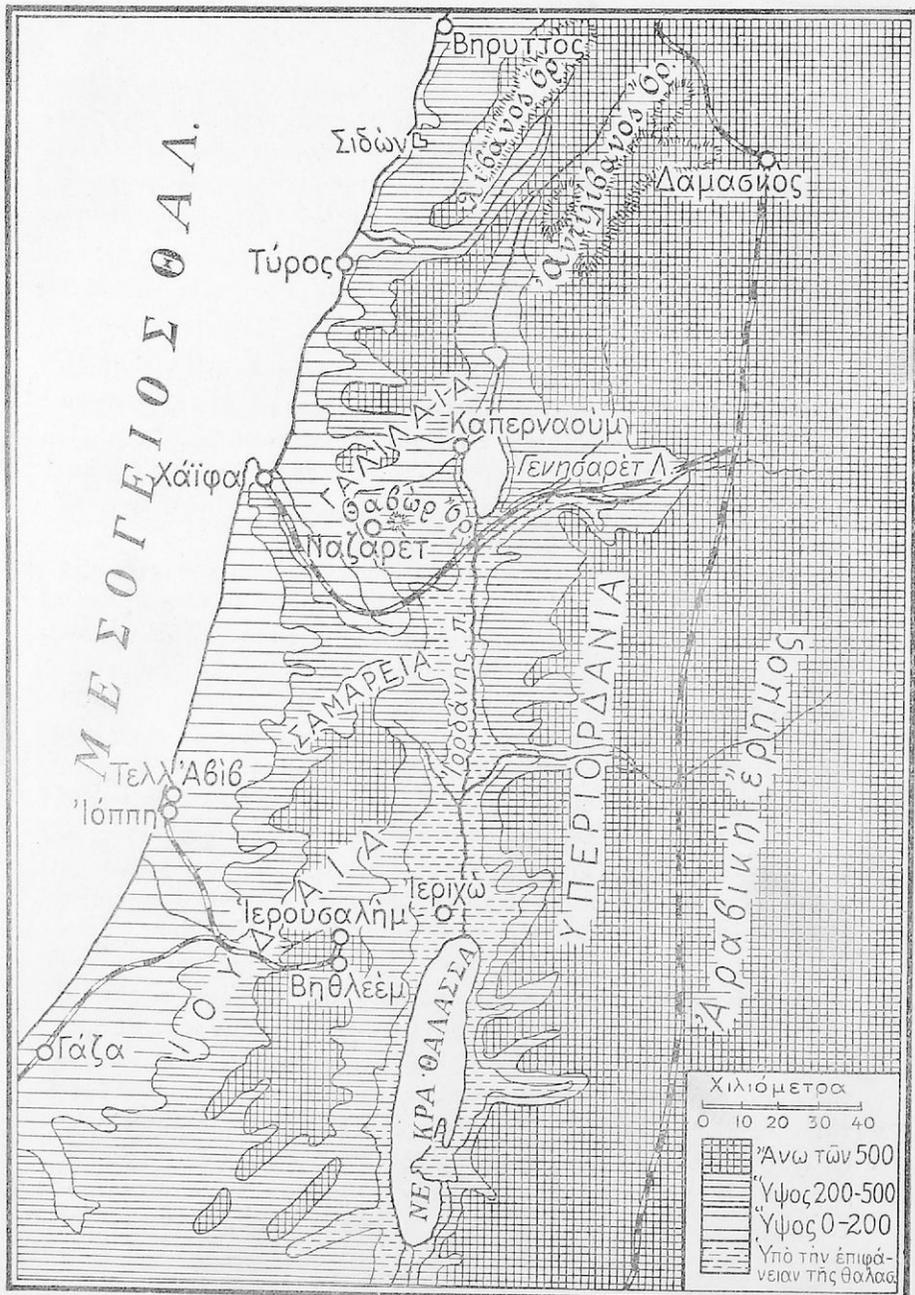
Ἀσκήσεις.— 1. Ποίας ἄλλας χώρας τῆς Ἐυρώπης γνωρίζεις ἀποκλεισμένας διὰ ὀρέων, αἱ ὁποῖαι ἔχουν πτωχὰς βροχὰς;— 2. Ποῖαι χώραι τῆς Μ. Ἀσίας ὁμοιάζουν μετ' Ἑλληνικὰς κατὰ τὸν διαμελισμὸν τῶν παραλίων, τὸ κλίμα καὶ τὰ προϊόντα;— 3. Ταξίδευσε νοερῶς ἀπὸ τὴν Κων/πολιν μέχρι τῶν Ἀδάων.

Β'. ΣΥΡΙΑ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Θέσις καὶ μορφή τοῦ ἐδάφους.— Αἱ σπουδαιόταται αὗται χώραι ἐκτείνονται ἀπὸ τοῦ Ἰσικκοῦ κόλπου μέχρι τῆς Ἀφρικῆς. Ὁ ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης διαμελισμὸς αὐτῶν εἶναι πτωχός, τὸ δὲ ἔδαφος μορφώνεται ὡς τραπεζοειδὲς ὀροπέδιον, τὸ ὅποσον τόσον πρὸς τὴν θάλασσαν, ὅσον καὶ πρὸς τὰ μεσόγεια, καταπίπτει κατὰ βαθμίδας.

Παραλλήλως πρὸς τὴν ἀκτὴν τὸ ὀροπέδιον διακόπτεται ὑπὸ καθιζήσεως ταφροειδοῦς εἰς μῆκος 750 χιλιομ. Κατὰ τὸ μέσον τοῦ μήκου καὶ πρὸς τὰς πλευρὰς τῆς τάφρου ὑψοῦνται τὰ ὄρη **Δίβανος** (3100 μ.) καὶ **Ἀντιλίβανος** (2600 μ.). Οἱ ἀσβεστολιθικοὶ βράχοι τοῦ Λιβάνου λάμπουν ἐκτυφλωτικῶς ὑπὸ τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου. Κατὰ τὰ ὄρη ταῦτα διακρίνονται αἱ χώραι πρὸς Β. μὲν ἡ **Συρία**, πρὸς Ν. δὲ ἡ **Παλαιστίνη**.

Τὸ πρὸς Β. κλίνον χαμηλὸν τμήμα διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Ὀρόντου ποταμοῦ, ὃ ὁποῖος ἐκβάλλει πλησίον τοῦ Ἰσικκοῦ κόλπου. Τὸ δὲ πρὸς Ν., καλούμενον κοιλάς Γῶρ, καταπίπτει εἰς βάθος χαμηλότερον καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Εἰς τὴν βαθεῖαν αὐτὴν κοιλάδα ῥέει ὀρμητικῶς ὃ **Ἰορδάνης** ποταμός (ἴσος εἰς τὸ μῆκος πρὸς τὸν Ἀχελῶν). Πηγάζων ἀπὸ τὸν Ἀντιλίβανον διαρρέει τὴν ἰχθυοτρόφον λίμνην Γεννησαρέτ εἰς ὑψόμετρον 280 μ. ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ διατρέχων τὴν κοιλάδα Γῶρ ἐκβάλλει εἰς τὴν νεκρὰν θάλασσαν, τῆς ὁποίας ἡ ἐπιφάνεια εὐρίσκεται χαμηλότερα (390 μ.). Λέγεται νεκρὰ θάλασσα, διότι δὲν ἔχει ἰχθῦς ἢ ἄλλο ὑδρόβιον ζῶον. Οἱ ἰχθῦες τοὺς ὁποῖους φέρουν ἐδῶ τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου θνήσκουν ἀπὸ τὸ πολὺ ἄλας καὶ τὴν ἄσφαλτον, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὰ ὕδατα αὐτῆς· ἡ μεγάλη αὐτὴ ποσότης ἄλατος προέρχεται

ἀπὸ τὴν ἰσχυρὰν ἐξάτμισιν τῶν ὑδάτων τῆς λίμνης κειμένης ἐν μέσῳ ξηρᾶς περιοχῆς.

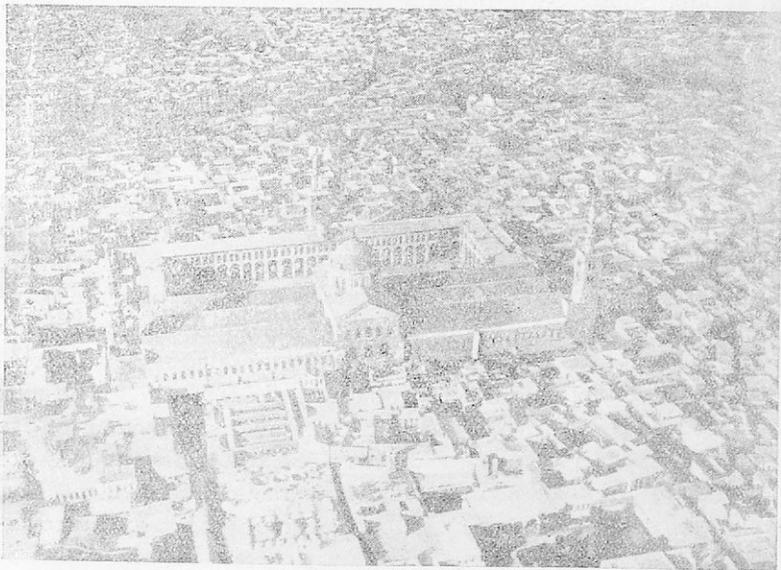
Κλίμα καὶ βλάστησις.— Μόνον ἡ παραλιακὴ ὑψηλὴ ζώνη δέχεται διὰ τῶν θαλασσιῶν ἀνέμων τὸν χειμῶνα πλουσίας βροχᾶς, πρὸς τὸ μεσογειακὸν δὲ τοῦτο κλίμα συμφωνεῖ καὶ ἡ βλάστησις. Ἀπὸ τοὺς κέδρους τοῦ Λιβάνου ὀλίγοι σήμερον σφάζονται ἀκόμη. Εὐδοκιμεῖ ἡ ἄμπελος, ἡ ἀμυγδαλέα, ἡ πορτοκαλλέα, ἡ βανανέα καὶ ὁ βάμβας. Πρὸς τὰ μεσόγεια αἱ βροχαὶ ἐλαττοῦνται βαθμηδὸν καὶ τὸ ἔδαφος μεταβάλλεται εἰς στεππῶδες, ἕως ὅτου μεσογειότερον καταντήσει εἰς ἔρημον. Ἡ συριακὴ καὶ ἡ ἀραβικὴ ἔρημος ὀρίζουν τὰς χώρας ταύτας πρὸς Α.

Ἱστορικὴ καὶ πολιτικὴ ἀποψις.— Εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἡ Συρία εἶχε μεγάλην σπουδαιότητα. Εἰς τὴν παραλίαν, ὅπου ἦτο πυκνὸς ὁ πληθυσμὸς τῶν Φοινίκων, ὑπῆρχον μεγάλαι πόλεις, ὡς ἡ Τύρος καὶ ἡ Σιδῶν. Οἱ κάτοικοι αὐτῶν, ἔμποροι καὶ ναυτικοί, ἴδρυσαν πολλὰς ἀποικίας εἰς τὴν Μεσόγειον. Νοτιώτερον τούτων κατῴκουν οἱ *Φιλισταῖοι*, ἐνῶ εἰς τὴν μεσόγειον Παλαιστίνην (ἢ τὴν γῆν Χαναάν) κατῴκουν οἱ *Ἰουδαῖοι*. Ἡ Συρία ἀπετέλεσε καὶ Ἑλληνικὸν κράτος (ἐπὶ τῶν Σελευκιδῶν), ὁπότε ἐκτίσθη ἡ μεγάλη πόλις *Ἀντιόχεια* παρὰ τὸν Ὀρόντην (ἄλλοτε 700 χιλ. κ.), ὅπου τὸ πρῶτον ὠνομάσθησαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ Χριστιανοί. Κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους αἱ παραλιακαὶ πόλεις εἶχον τὸ διακομιστικὸν ἐμπόριον μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, διότι ἦσαν εἰς τὸ τέρμα τῶν ὁδῶν ἐκ τῶν Ἰνδιῶν, τοῦ Ἰράν καὶ τῆς Μεσοποταμίας. Σήμερον οἱ λιμένες τῆς Τύρου καὶ τῆς Σιδῶνος εἶναι χωμένοι ἀπὸ σωροὺς ἄμμου καὶ λάσπης, τοὺς ὁποίους φέρει ἐδῶ θαλάσσιον ρεῦμα ἀπὸ τὸ δέλτα τοῦ Νείλου. Οἱ χρησιμοποιούμενοι λιμένες τῆς *Χάιφας* καὶ τῆς *Βηρυτοῦ* προστατεύονται ἀπὸ τὰς ἐπιχώσεις διὰ ἀκρωτηρίων, τὰ ὁποῖα προεκτείνονται δυτικῶς ἐκάστου τούτων.

Ἡ Συρία καὶ ἡ Παλαιστίνη πρὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἀνῆκον εἰς τὴν Τουρκίαν. Μετὰ τὸν πόλεμον ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν ἀνέθεσε διὰ ἐντολῆς τὴν διοίκησιν τῆς μὲν Συρίας εἰς

τὴν Γαλλίαν, τῆς δὲ Παλαιστίνης εἰς τὴν Μεγ. Βρεττανίαν.

Ἡ Συρία πολιτικῶς.— Ἡ Συρία ἔχει ἐπιφάνειαν 150 χιλ. τετρ. χιλιομ. (ἢ Ἑλλάς 130 χιλ.), πληθυσμὸν δὲ σχεδὸν 3 ἑκατ. (ἢ Ἑλλάς 7). Οἱ κάτοικοι εἶναι διαφόρων φυλῶν καὶ θρησκειῶν. Ἀπὸ τὰ πολλὰ τζαμιὰ καὶ τοὺς μιναρέδες τῶν πόλεων ἀντιλαμβάνεται τις ὅτι ὑπερτεροῦν κατὰ τὸν ἀριθμὸν οἱ μωαμεθα-

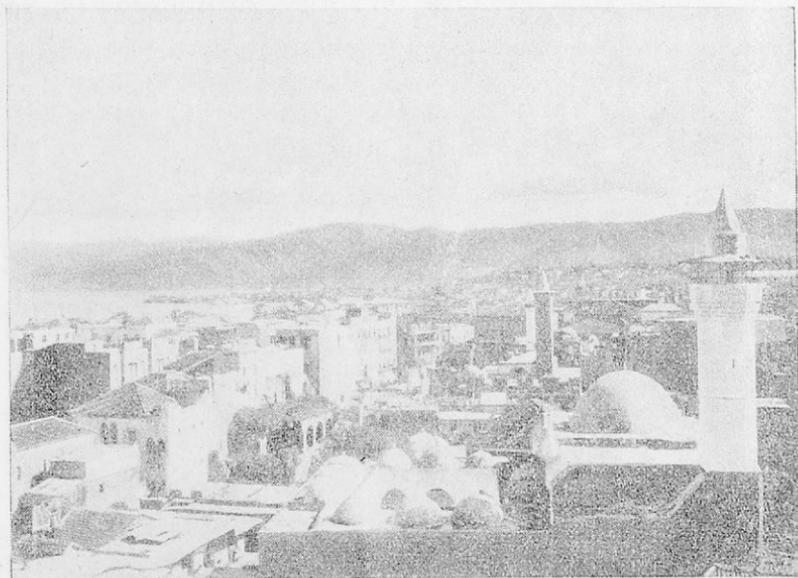

13. Δαμασκός. Γενικὴ ἄποψις.

νοὶ Ἄραβες· εἰς τοὺς βράχους τῶν ὄρέων ὡς φρούρια ὑψώνονται τὰ μοναστήρια τῶν χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι ἀνήκουν εἰς διαφόρους αἱρέσεις. Οἱ Ἕλληνες καὶ ἄλλοι ὀρθόδοξοι ἀνήκουν εἰς τὸ πατριαρχεῖον τῆς Ἀντιοχείας καὶ κατοικοῦν μὲ τοὺς Ἀρμενίους καὶ τοὺς Ἑβραίους εἰς τοὺς ἐμπορικοὺς λιμένας.

Εἰς τὴν Συρίαν διακρίνονται: 1) ἡ *Συριακὴ πολιτεία*. Πρωτ. αὐτῆς εἶναι ἡ *Δαμασκός* (250), κειμένη ἀνατολικῶς τοῦ Ἀντιλιβάνου εἰς ὄασιν. Εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ Πατριάρχου τῆς Ἀντιο-

χείας. Ἐχει ἀνεπτυγμένην βιοτεχνίαν καὶ ἐμπόριον, συνδέεται δὲ μετὰ τοῦ ἐπίνειου Βηρυτοῦ (150) καὶ μετὰ τῆς ἐμπορικῆς πόλεως Χαλεπίου (220). 2) ἡ πολιτεία τῶν *Δρούσων*· 3) ἡ δημοκρατία τοῦ *Διβάνου*· 4) ἡ πολιτεία τῶν *Ἀλαουιῶν* μὲ πρωτ. τὴν *Λαοδίκειαν* καὶ 5) ἡ πολιτεία τῆς *Ἀλεξανδρέτιας* (Χατάη) μὲ ὁμώνυμον πρωτ. Ἡ τελευταία αὕτη πολιτεία, ἐπειδὴ ἔχει πολ-

14. Βηρυτός. Γενικὴ ἄποψις.

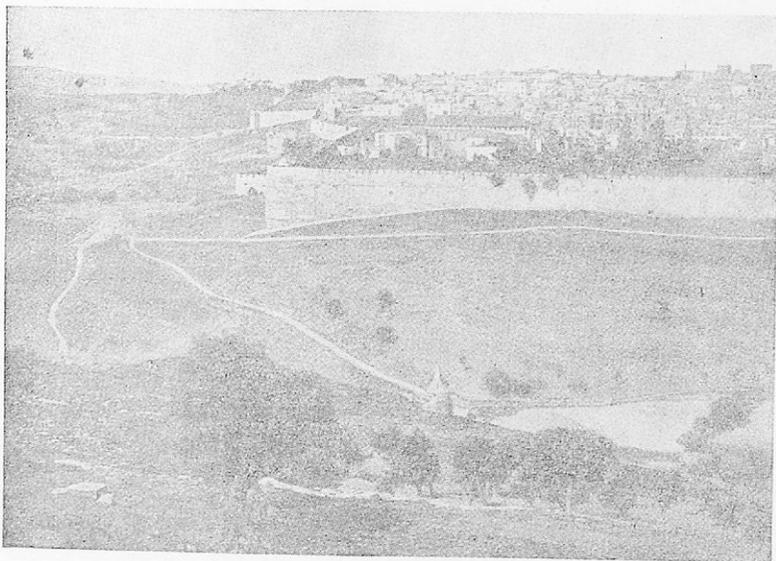
λοὺς Τούρκους, ἀπεσπίασθη ἐσχάτως ἀπὸ τὴν Γαλλικὴν διοίκησιν καὶ ἠνώθη μετὰ τῆς Τουρκίας. Ἐνταῦθα εἶναι καὶ ἡ μικρὰ σήμερον πόλις Ἀντιόχεια.

Εἰς τὴν Συρίαν δὲν ὑπάρχουν μεγάλαι βιομηχανίαι. Ἡ βιοτεχνία περιορίζεται εἰς τὴν κατασκευὴν μαλλίνων, βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν ὑφασμάτων, κύρια δι' ἐξαγόμενα προΐοντα εἶναι ἐσπεριδοειδῆ καὶ βανάναι.

Ἡ Παλαιστίνη. — Ἡ ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν ἐντολὴν Παλαι-

ει ἐπιφάνειαν 66 χιλ. τετρ. χιλ. (τὸ ἥμισυ τῆς Ἑλλά-
κατοίκους περί τὸ 1 1/2 ἑκατομ. Περιλαμβάνει δύο κράτη:
ἴως *Παλαιστίνην* καὶ τὴν *Ὑπεριορδανίαν*, δηλ. τὴν πέ-
ραν τοῦ Ἰορδάνου χώραν.

Ὁ πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἐξ Ἀράβων μουσουλμάνων καὶ
ἐξ Ἰουδαίων, οἱ ὅποιοι ἐσχάτως ἤλθον ἀπὸ διάφορα μέρη τοῦ
κόσμου, ὅπου εἶναι διεσπαρμένοι καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν

15. Ἡ Ἱερουσαλήμ ἀπὸ τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν. Ἐμπροσθεν
ἡ κοιλάς «τῶν Κέδρων».

παλαιάν πατρίδα των. Οἱ Ἰουδαῖοι (περὶ τὰς 600 χιλ.) κατοί-
κουν πρὸ πάντων κατὰ τὰ παράλια, ὅπου ἵδρυσαν καὶ ἐντε-
λῶς νέαν πόλιν, τὴν *Τέλλ Ἀβίβ*. Οἱ Ἀραβες καὶ οἱ Ἰουδαῖοι
εὐρίσκονται πρὸς ἀλλήλους διαρκῶς εἰς προστριβὰς καὶ πολ-
λάκις συμβαίνουν αἱματηραὶ συμπλοκαί, αἱ ὅποιοι καταστέλ-
λονται ἀπὸ τὰ βρεττανικὰ στρατεύματα. Εἰς τὴν ἀνώμαλον
ταύτην κατάστασιν προστίθενται καὶ αἱ ἀξιώσεις τοῦ χριστια-
νικοῦ πληθυσμοῦ διὰ τοὺς «Ἀγίους» αὐτοὺς «τόπους».

Οἱ Ἄγγλοι ἔχουν φροντίσει πολὺ διὰ τὴν πρόοδον τῆς χώρας· ἴδρυσαν μέγαν πολεμικὸν καὶ ἐμπορικὸν λιμένα, τὸν τῆς Χάιφας, καὶ σιδηροδρομικὰς γραμμάς διὰ τῶν ὁποίων ἡ χώρα συνδέεται μετὰ τῆς Συρίας, τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ. Ὁ ἐν γένει ὄμως πλοῦτος τῆς χώρας εἶναι μέτριος, διότι τὸ ἔδαφος δὲν εἶναι πανταχοῦ εὐφορον· αἱ καλλιέργειαι περιορίζονται εἰς τὰς βαθμίδας καὶ κλιτῆς τῶν ὀρέων, ὡς καὶ εἰς τὰς δάσεις. Κύρια προϊόντα εἶναι πορτοκάλλια, οἶνος, ἔλαιον καὶ κριθή. Ἡ πρωτ. αὐτῆς *Ἱερουσαλήμ* (90), «ἡ Ἁγία πόλις», εὐρίσκεται εἰς ὕψος 800 μ. καὶ εἶναι ἱερά δι' ὄλους τοὺς χριστιανούς· ἱερά ἀκόμη θεωρεῖται καὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν μωαμεθανῶν. Κατ' ἔτος χιλιάδες χριστιανῶν ἀπὸ ὅλων τὸν κόσμον συρρέουν ἐδῶ (ιδίως τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα), διὰ νὰ προσκυνήσουν τὸν Πανάγιον τάφον τοῦ Σωτῆρος. Κατοικεῖται ἀπὸ Ἄραβας, Χριστιανούς, Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας καὶ εἶναι ἔδρα ὀρθοδόξου πατριάρχου. Ἐπίνειον τῆς πόλεως εἶναι ἡ *Ἰόππη* (κ. Γιάφα), ἡ ὁποία συνδέεται μὲ αὐτὴν διὰ σιδηροδρόμου.

Πρὸ Ν τῆς Παλαιστίνης, εἰς μίαν τριγωνικὴν χερσόνησον, ὑψώνεται τὸ ὄρος *Σινᾶ* μὲ ἑλληνικὸν μοναστήριον. Εἶναι γνωστὸν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ Μωυσέως.

Ἐπὶ τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης.— Διὰ βενζινακάτου διαπλέομεν τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν κατάρρου ἐν καιρῷ ἀνοιξέως, ὁπότε τὰ ὕδατα αὐτοῦ εἶναι ὑψωμένα καὶ θολὰ. Τὸ πλάτος τοῦ ποταμοῦ, ὅσον προχωροῦμεν, τόσον καὶ αὐξάνεται. Συγχρόνως ἡ ἐπὶ τῶν ὀχθῶν πρασίνη λόχη γίνεται χαμηλοτέρα καὶ διακόπτεται ὑπὸ γυμνῆς γῆς. Ξηρά τινα δένδρα ὑψοῦνται ἄνωθεν τοῦ ρεύματος. Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν. Οἱ ἰχθύες, τοὺς ὁποίους παρασύρει τὸ ρεῦμα μέχρι τῶν ἐκβολῶν, δὲν δύνανται νὰ ζήσουν εἰς τὸ ὑπερβολικὰ ἀλμυρὸν ὕδωρ τῆς θαλάσσης καὶ ἀφ' οὗ ἀγωνισθοῦν ἐπὶ τινα χρόνον τὸν ἄνευ ἐλπίδος κατὰ τοῦ θανάτου ἀγῶνα, ὑποκύπτουν, τὰ δὲ πτώματά των ἐκβράζονται ὑπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ἀκτὴν. Μοῦ φαίνεται ὡς νὰ πλησιάζωμεν εἰς τὸν κάτω κόσμον.

Δὲν ὑπάρχει εἰς ἄλλο μέρος τῆς γῆς ὕδωρ μὲ τόσον γλυκὸν φωτισμὸν, ὅτε οὐρανὸς μὲ τόσον ἡρεμον χρῶμα ὅσον ἐδῶ, ὅπου ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἄλμην. Ρίπτομαι μέσα εἰς τὸ θερμὸν καὶ καθαρὸν ὕδωρ. Αἰσθάνομαι ὡς νὰ πίπτω εἰς παχὺ πουπουλένιον στρώμα τεραστίας κλίτης, καὶ ἐξαπλώνομαι ὡς

νά εύρισκόμην εἰς μαλακὴν ἄμμον, εἰς τρόπον ὥστε ἠμποροῦσα νά ἀναγνώσω καὶ ἐφημερίδα. Τόσον θαυμαστὴ εἶναι ἡ μεγάλη ἄνωσις τοῦ ὕδατος. Ἄλλὰ μόλις ἀφήνω τὸ ὕδωρ, καταλαμβάνει τὸ σῶμα μου καυστικὸς κνισμός. Ἄν καὶ δὲν βυθίζεται τις εἰς τὴν θάλασσαν αὐτήν, ἐν τούτοις τὸν κολυμβητὴν καταλαμβάνει τρόμος ὅταν προσπαθῇ νά κρατηθῇ ὄρθιος καὶ δὲν ἠμπορεῖ. Καὶ ὀλίγον ὕδωρ νά εἰσέλθῃ εἰς τὸ στόμα του εἶναι ἐπικίνδυνον· γλῶσσα, ρώθωνες καὶ οὐρανίσκος καίουν ὡς νά προσεβλήθησαν ἀπὸ κατατρώγον δξύ.

Ἡ μηχανὴ τοῦ ἀκάτιου μας ἀγκομαχεῖ, διότι αἱ κινήσεις τῆς δυσκολεύονται ἀπὸ τὴν ἀλμυρότητα τοῦ ὕδατος. Μεγάλοι λευκοὶ κηλίδες παρουσιάζονται ὑπὸ τὸν λάμποντα ἥλιον ἐπὶ τοῦ φαίου ὑποκαμίσου μας· ὁ ἰδρώς μας εἶναι καὶ αὐτὸς ἄλας. Ὅσον προχωροῦμεν, τόσον καὶ ἡ χώρα λαμβάνει ὄψιν θλιβερωτέραν. Μακράν, πρὸς Ν., ὑψώνεται τὸ Ἄλατοβοῦνι, ὅπου φαίνεται ὅτι ὑπῆρχον τὰ καταβυθισθέντα Σόδομα.

Μετὰ μεσημβρίαν τῆς δευτέρας ἡμέρας μᾶς κατέλαβε θύελλα. Μὲ τρομακτικὴν δύναμιν, ὡς μόλυβδος βαρὺς ὑψώθη τὸ ὕδωρ, ἂν καὶ ὁ οὐρανὸς ἦτο αἰθριος. Τρομακτικὰ ἐκροτοῦν τὰ ἀλμυρὰ κύματα ἐπὶ τῶν βράχων. Εὐτυχῶς τὴν πρωίαν τῆς ἐπομένης ὁ καιρὸς ἠσύχασεν. Ὁ βαρὺς καὶ ἀλατόχρους οὐρανὸς ἐφωτίσθη βραδέως. Ὅτε ἐπανεἶδομεν ἀλλήλους, τὰ πρόσωπά μας ἦσαν ὡς ἐπιχρισμένα ὑπὸ ἀσβεστοκονιάματος· αἱ τρίχες μας ἦσαν λευκαὶ ἀπὸ τὸ ἄλας καὶ ἐφαινόμεθα ὡς νά ἐγηράσαμεν εἰς τὸ διάστημα μιᾶς νυκτός. Ὅλον τὸ ἀκάτιόν μας ἦτο σκεπασμένον ὑπὸ ἀλατούχου στρώματος ὡς ὑπὸ χιόνος.

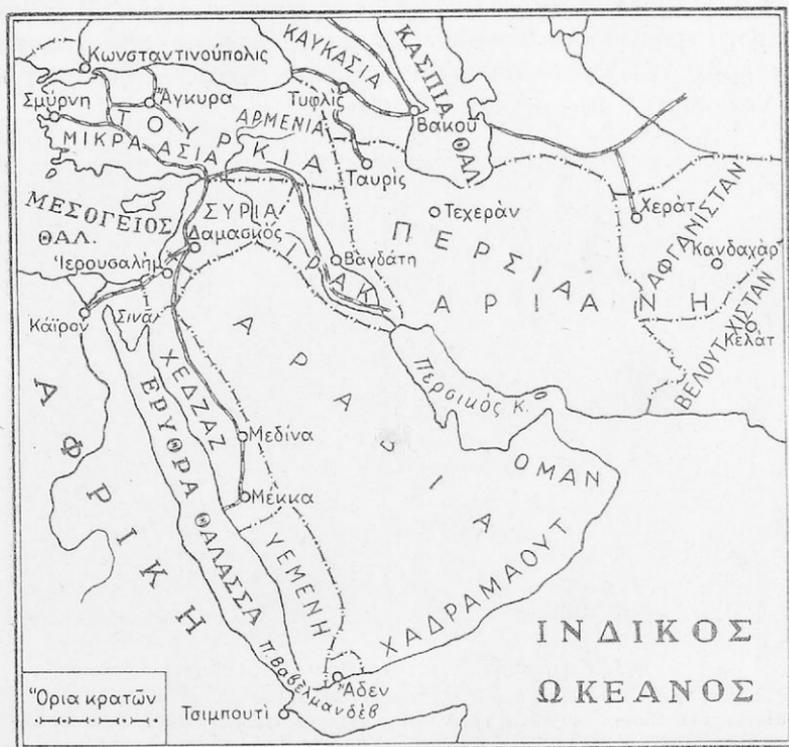
(Κατὰ τὸν *A. Wagner*)

Ἀσκήσεις.—1. Σχημάτισε ἐπὶ τοῦ πίνακος τομὴν τοῦ ἐδάφους τῆς Παλαιστίνης ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν διὰ τῆς Ἱερουσαλήμ μέχρι τῆς Ὑπεριορδανίας καὶ σημείωσε τὰ διάφορα αὐτοῦ ἔθνη.—2. Ποῖα ἄλλα μέγη γνωρίζεις χαμηλότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης;—2. Εὔρε εἰς τὸν χάρτην τὴν Ναζαρετ καὶ ἄλλας πόλεις καὶ θέσεις ποὺ γνωρίζεις ἀπὸ τὴν Ἱερὴν ἱστορίαν.—4. Ποίαν μεγάλην νῆσον γνωρίζεις ἀπέναντι τοῦ Ἰσσοῦ κόλπου;—5. Ταξίδευσε νοερώς ἐκ τῆς πατρίδος σου διὰ Κύπρου εἰς τὴν Χάϊφαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἱεροσόλυμα.

Γ. ΑΡΑΒΙΑ

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.—Ἡ Ἀραβία εἶναι μεγάλη καὶ ὑψηλὴ χερσόνησος τραπεζοειδής, ὅπως καὶ ἡ Συρία καὶ ἡ Παλαιστίνη. Χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν διὰ τῆς *Ἐρυθρᾶς θαλάσσης*, ἡ ὁποία

είναι προέκτασις τῆς ταφροειδοῦς καθιζήσεως τῆς Συρίας. Ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Μεσογείου διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουεῦ (εἰς τὸν ὁμώνυμον ἰσθμὸν), φυσικῶς δὲ ἐνοῦται μετὰ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ διὰ τοῦ πορθμοῦ Βάβ-έλ-Μανδέβ (δηλ. πύλη τῶν δακρῶν). Λέγεται τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ τοὺς

16. Δυτικὴ Ἀσία. Πολιτικὴ διαίρεσις.

Ἀραβας, διότι ὁ εἰσπλέων εἰς τὴν Ἐρυθρὰν ἀναλογίζεται τὰς ταλαιπωρίας, τὰς ὁποίας μέλλει νὰ ὑποστῇ κατὰ τὸν διάπλουον ἐν μέσῳ θερμοτάτου κλίματος καὶ ἐρήμων κατὰ τὸ πλεῖστον παραλίω. ΒΑ βρέχεται ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου.

Ἔνεκα τῆς νοτίας θέσεώς της, ἡ χερσόνησος ἔχει θερμὸν

κλίμα, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ θέρος κάμνει τὰ παράλια νὰ εἶναι πραγματικὴ κόλασις. Τὸ ἐσωτερικὸν στερεῖται σχεδὸν ἐντελῶς βροχῶν, διὰ τοῦτο οὐδένα ποταμὸν ἔχει εἰ μὴ μόνον χειμάρρους, οἱ ὁποῖοι σχηματίζονται κατόπιν σπανιωτάτων βροχῶν, τὸ δὲ ὕδωρ ἀμέσως ἀπορροφᾶται ὑπὸ τῆς ἄμμου. Οἱ τοιοῦτοι χειμάρροι λέγονται **Οὐάδι**. Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ Ἀραβία εἶναι πλήρης ἐρήμων καὶ στεπεπῶν. Μόνον ἡ δυτικὴ παραλία δέχεται βροχὰς κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ τὸν Σεπτέμβριον, πλουσίας δὲ ἡ νοτιοδυτικὴ ὑψηλὴ χώρα **Ἰεμένη**.

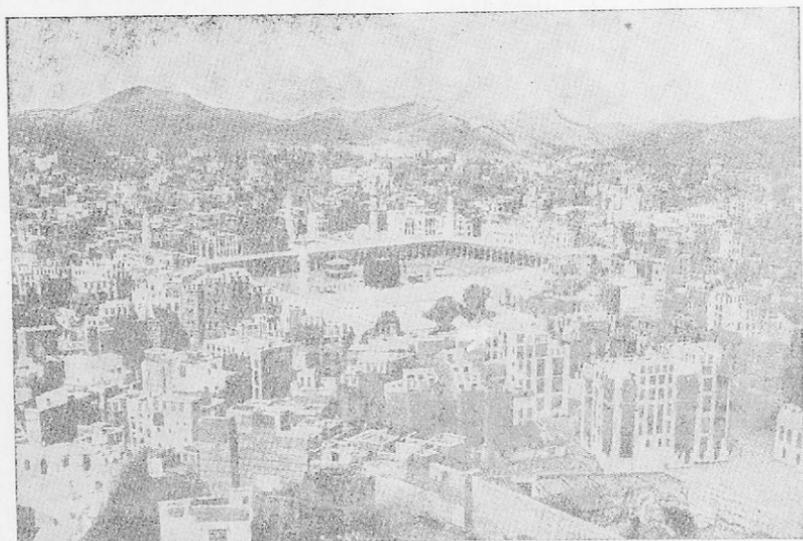
17. Κατασκηνώσεις Ἀράβων (Βεδουίνων).

Αἱ ἐξ ὑφάσματος χονδροῦ σιγαῖαι τῶν Ἀράβων ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς ἐκ δέρματος σιγαῖας τῶν Κιργισίων. Αὗται εὐκολύνουσι πολὺ τὰς κινήτας αὐτῶν ἐγκαταστάσεις κατὰ τὸν νομαδικὸν αὐτῶν βίον εἰς τὰς ἐρήμους καὶ τὰς στέππας.

Κάτοικοι καὶ πολιτικὴ κατάστασις.— Διὰ τὸ ἄνυδρον τῆς χώρας ἡ Ἀραβία ἔχει ἀραιότατον πληθυσμὸν. Ἐνῶ ἡ ἕκτασις τῆς εἶναι εἰκοσαπλασία τῆς Ἑλλάδος, ὁ πληθυσμὸς τῆς εἶναι ἴσος (7 ἑκατ.). Κύριοι κάτοικοι εἶναι οἱ Ἀραβες, ἐπικαλούμενοι Βεδουῖνοι, οἱ ὁποῖοι περιφέρονται ὡς κτηνοτρόφοι νομάδες μὲ τὰ πρόβατα, τοὺς ἵππους καὶ τὰς καμήλους των ἀνά τὰ μέρη

ὅπου εὐρίσκουν ὀλίγην βλάστησιν. Ἐπειδὴ εἰς τὴν Ἀραβίαν δὲν δύνανται νὰ ζήσουν πολλοὶ ἄνθρωποι, ὁ αὐξανόμενος ἀραβικὸς πληθυσμὸς ἐξηπλώθη ἀπὸ [τῆς ἀρχαιότητος εἰς τὰς πέριξ χώρας. Ἀπὸ δὲ τοὺς χρόνους τοῦ Μωάμεθ οἱ Ἀραβες ἐτράπησαν εἰς διαφόρους κατακτήσεις καὶ ἐκυρίευσαν τὴν Συρίαν, τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Περσίαν, τὴν Αἴγυπτον, ὅλην τὴν Βόρ. Ἀφρικὴν καὶ αὐτὴν τὴν Ἰσπανίαν.

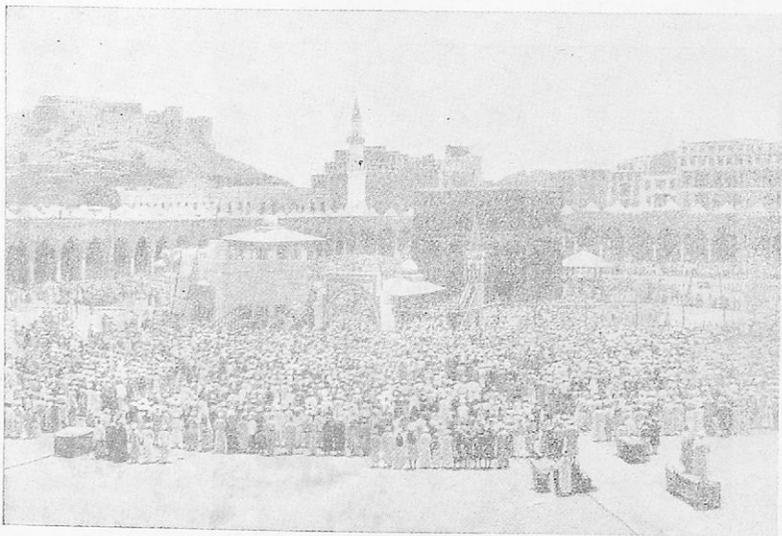
Πολιτικῶς σήμερον ἡ Ἀραβία διαιρεῖται εἰς διάφορα κράτη.

18. Ἡ πόλις Μέκκα. Ἐν τῷ μέσῳ ἡ «Καάβα».

Ἡ Ἀγγλία κατέχει διάφορα παράλια μέρη καὶ τοιοιτοτρόπως ἔχει ἐξασφαλίσει τὴν σπουδαίαν παραλιακὴν γραμμὴν διὰ τὰς συγκοινωνίας μὲ τὰς ἀποικίας καὶ τὰς κτήσεις της. Οἱ Ἀραβες ἀκολουθοῦν τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν καὶ ἱεραὶ πόλεις αὐτῶν εἶναι ἡ *Μέκκα* καὶ ἡ *Μεδίνα*, ὅπου φθάνει σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἀπὸ τοὺς συριακοὺς σιδηροδρόμους. Ἡ Μέκκα εἶναι ἡ πατρίς τοῦ Μωάμεθ, εἰς δὲ τὴν Μεδίναν εἶναι ὁ τάφος αὐτοῦ. Μυριάδες προσκυνητῶν ἔρχονται κατ' ἔτος μὲ τὸν σιδηρόδρο-

μον από την Δαμασκόν εις την Μέκκαν δια να προσκυνήσουν την Καάβαν, δηλ. ένα κυβοειδές οικόδομημα, όπου φυλάσσεται ο ιερός λίθος (μετεωρόλιθος). Άλλοι δια θαλάσσης έρχονται εις τας ιεράς πόλεις δια τοῦ λιμένος *Δζέδδα*, ο οποίος συνδέεται με τας πόλεις δια σιδηροδρόμου. Καθ' ήμέραν τὸ 1/10 τῆς ἀνθρωπότητος στρέφει τὸ πρόσωπον πρὸς τὸ μέρος τοῦ ὀρίζοντος ποῦ εὔρσκεται ἡ Μέκκα δια να προσευχηθῆ. Ἡ δὲ νο-

19. Ἡ Καάβα εις τὴν Μέκκαν.

τιωτέρα χώρα Ἰεμένη, δια τας πλουσίας βροχάς της, ἔχει μεγάλην βλάστησιν καὶ ἐπονομάζεται «Εὐδαίμων Ἀραβία». Παράγει σιτηρά, πορτοκάλια, χουρμάδες καὶ πρὸ πάντων καφέν, ο οποίος ἐξάγεται ἐκ τῶν λιμένων *Μόκας* καὶ *Χοδείδας*.

Παρὰ τὸν Βάβ-ἐλ-Μανδέβ εἶναι ἰδρυμένη ἡ Ἀγγλικὴ ἀποικία *Ἄδεν*, ὄχυρός σταθμός.

Ἡ πλοῦς δια τῆς «κολάσεως». — Ἐν ὥρᾳ σκοτεινῆς νυκτὸς εἰσερ-

χόμεθα εις τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ. Θαυματοῦχοι πράσινοι φανοὶ φωτίζουν τὴν νύκτα μὲ μαγικὸν φῶς καὶ μᾶς δεικνύουσι τὴν γραμμὴν τῆς θαλασσίας ὁδοῦ. Τὸ ἀτμόπλοϊόν μας ὀφείλει, ὅπως ὅλα τὰ πλοῖα, νὰ πλῆθῃ βραδέως, ὅπως μὴ τὸ παραγόμενον κύμα βλάβῃ τὰ παρόχθια τοιχώματα τῆς διώρυγος. Μὲ θαυμασμὸν διαπλέομεν τὴν μακρὰν ταύτην ὑδάτινην ὁδόν, ἣ ὅποια εἰς 168 χιλιομ. μήκος διαχωρίζει τὴν Ἀραβίαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον. Τεράστιοι βορβοροφάγοι διαφόρων συστημάτων ἴστανται κατ' ἀποστάσεις ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, ὅπως καθαρῶς τὴν κοίτην τῆς διώρυγος ἀπὸ τῆς ἰλύος καὶ τῆς ἄμμου. Ἀτελείωτα ἐρημικὰ μέρη, βραχώδη ἐδάφη καὶ ἀραβικὰ χωρία, τὰ ὅποια εἶχον ἰδρυθῆ κατὰ τὸν χρόνον τῆς διανοίξεως τῆς διώρυγος, διέρχονται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας. Συχνὰ φαίνονται Βεδουῖνοι καὶ ἀγέλαι καμήλων, αἰγῶν καὶ προβάτων.

Κατὰ τὴν πρωίαν φθάνομεν εἰς τὸ Σουέζ. Ἐκεῖ, ὅσον τὸ πλοῖον προχωρεῖ πρὸς τὰ ἔξω τοῦ κόλπου, τόσον αὐξάνει καὶ ὁ καύσων. Ὁ πλοίαρχος παρουσιάζεται μὲ λευκὴν στολήν, οἱ καμαρότοι μὲ λευκὸν καὶ κοντὸν ἐπενδύτην. Εἶναι καιρὸς νὰ φορέσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ λινὰ μας καὶ τὸ θερινὸν κράνος, διότι ἀπ' ἐδῶ ἀρχίζει ἡ περιφημοῦς «Ἐρυθρὰ θάλασσα». Ἀριστερὰ μας ὑπεράνω τῆς βαθυκυάνου θαλάσσης καὶ τῆς ἐρυθροκιτρίνου ἀκτῆς ὑψώνεται τὸ περιφημὸν ὄρος Σινᾶ.

Ὁ ὑδράργυρος τοῦ θερμομέτρου ἀνέρχεται ἀκαταπαύστως. Ἄνωθεν ἡμῶν θολοῦται φλογερὸς οὐρανός· ὑποτρέμοντες κυματισμοὶ ἀέρος ἀναδίδονται ἐκ τοῦ πλοίου. Οἱ ἀνεμιστήρες εἰς τοὺς θαλάμους ματαίως ἀγωνίζονται κατὰ τοῦ καύσωνος, ὁ ὁποῖος μᾶς ἐξήρανε τὸν οὐρανίσκον. Μίαν πρωίαν μᾶς ἐξυπνᾷ ἀπὸ τὸν θερμὸν ὕπνον μονότονος φωνῆ, ἣ ὅποια προήρχετο ἀπὸ βραχνὸν φάρυγγα καὶ ὁμοίαζε πρὸς ὕμνον λιτανείας· ἡ φωνὴ αὐτῆ μᾶς ἀναγγέλλει ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τὴν θερμωτάτην πόλιν τοῦ κόσμου, τὴν **Μασσαῦν**, τὴν πρωτ. τῆς Ἰταλικῆς ἀποικίας Ἐρυθραίας. Τὸ θερμομέτρον δεικνύει ἤδη 45 βαθμοὺς Κελσίου. Τὸ πλοῖον σταματᾷ, ὅποτε νέα εἰκὼν παράξενος παρουσιάζεται πρὸ ἡμῶν. Ὁ ποδὸς τοῦ πλοίου χῶρος ἐγέμισεν ἀπὸ πλῆθος Νιγηρητῶν, οἱ ὅποιοι κραυγάζοντες καὶ ἄδοντες μετέφερον κιβώτια καὶ σάκκους ἐπὶ τῶν ἡλιοκαῶν ράχεων των διὰ νὰ τὰ φορτώσωσι εἰς τὸ πλοῖον μας. Τὴν εἰκόνα ταύτην ἐφώτιζον αἱ θερμαὶ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου. Μικραὶ σιλιπνόμαυραι Νιγηρητίδες ἐπήδων εἰς τὸ ἄλμυρὸν ὕδωρ καὶ ἐβυθίζοντο, διὰ νὰ περισυλλέξουν τὰ νομίσματα, τὰ ὅποια ἐρρίπτομεν πρὸς αὐτάς.

Ἐφοῦ ἀφήσαμεν τὴν Μασσαῦν, ἐπλέομεν ἀκόμη εἰς τὴν κόλασιν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Μόλις πλησίον τοῦ Ἄδεν, εἰς τὸν πορθμὸν Βάλ-ἐλ-Μανδεβ καταπίπτει ὀλίγον ἢ θερμοκρασία. Ἡ ἀρχαία πόλις Ἄδεν εὐρίσκεται εἰς ἓνα κοίλωμα. Ἄν καὶ εἴμεθα εἰς τὴν Ἀρα-

βίαν, σπανίως ἐβλέπομεν εἰς τὰς ὁδοὺς ἰθαγενεῖς. Ἐπικρατεῖ ζωὴ Ἰνδική, διότι ἡ πόλις κατέχεται ὑπὸ τῶν Ἑγγύων καὶ ἐξαρτᾶται ἀπὸ Ἰνδικῆν κυβέρνησιν. Ἡ βροχὴ εἰς τὸ Ἄδεν εἶναι σπάνιον φαινόμενον· πολλάκις παρέρχονται καὶ δύο ἔτη, χωρὶς νὰ βρέξῃ. Ἀνήλθομεν πέραν τῆς πόλεως διὰ νὰ ἐπισκεφθῶμεν περίφημον ἔργον κείμενον εἰς τὴν ἀρχὴν στενῆς φάραγγος· εἶναι αἱ περίφημοι ὕδαταποθῆκαι, εἰς τὰς ὁποίας διὰ φράγματος συγκρατεῖται τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς. Πολλάκις ὁμως συμβαίνει μετὰ μακρὰν ξηρασίαν ἢ δεξαμενὴ νὰ εἶναι κενή.

Ὅταν ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τοῦ Ἄδεν, ἔπνεε δροσερὸς ἄνεμος ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ· μὲ τὸν καθαρὸν καὶ ἕναστρον οὐρανὸν τῆς νυκτός καὶ μὲ τὰ φωσφορίζοντα ὕδατα τῆς σκοτεινῆς θαλάσσης, ἔπειτα ἀπὸ τὴν κόλασιν, ἐφαίνετο εἰς ἡμᾶς ἡ νύξ παραδεισίας ωραιότητος.

(Κατὰ τὸν *A. Lübecke*)

Δ'. ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

Φυσικὴ ἄποψις.—Ἡ Μεσοποταμία εἶναι μέγα βαθύπεδον

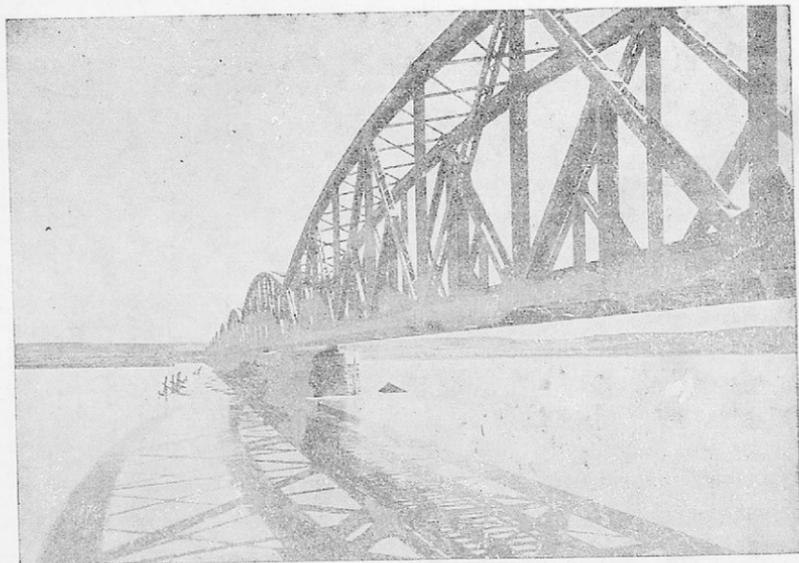
20. Σχεδία εἰς τὸν Τίγρην ποταμόν.

λεκανοειδές, τὸ ὁποῖον ἀνοίγεται μετὰ τῆς Ἀραβίας καὶ τοῦ Ἰρακικοῦ ὑψιπέδου. Τὸ βόρειον αὐτῆς μέρος καταλαμβάνεται ἀπὸ λόφους καὶ χαμηλὰ ὀροπέδια, τὰ ὁποῖα συνδέονται μὲ τὰ ὑψηλὰ ὄρη τῆς Ἀρμενίας. Ἔνεκα τῆς κλειστῆς αὐτῆς θέσεως δέχεται ὀλίγας βροχάς. Ἐν τούτοις ἡ ἔκτασις τοῦ βαθυπέδου καλύπτεται ἀπὸ στρώμα ἄμμου καὶ ἀργίλλου, τὸ ὁποῖον μετέφερον οἱ μεγάλοι ποταμοὶ *Τίγρης* καὶ *Εὐφράτης*, κατερχόμενοι ἐκ τῆς Ἀρμενίας. Μὲ τὰς πλημ-

μύρας των, κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ Μάιον, λιπαίνουν καὶ ποτί-

ζουν τὸ ἔδαφος, ἐνούμενοι δὲ ὑπὸ τὸ ὄνομα Σάτ-ἐλ-'Αράβ δημιουργοῦν εἰς τὴν ἐκβολὴν μέγα δέλτα, τὸ ὁποῖον προεκτείνεται εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον κατ' ἔτος 50 μ.

Ἱστορικὴ ἄποψις. — Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα διὰ τὰς πλημμύρας τῶν ποταμῶν ἢ Μεσοποταμία ὑπῆρξε μία ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας χώρας τοῦ κόσμου, παράγουσα σιτηρὰ καὶ στο-

21. Γέφυρα ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου.

λιζομένη μὲ φοῖνικας. Ἐνεκα τῆς εὐφορίας αὐτῆς καὶ τῆς κεντρικῆς θέσεώς της ἤκμασεν ἐδῶ ἡ πόλις *Νινευί* τῶν Ἀσσυρίων καὶ ἡ *Βαβυλὼν* τῶν Βαβυλωνίων. Γειτονικοὶ λαοὶ ἐκυρίευσαν καὶ κατέστρεψαν τὰς πόλεις ταύτας. Νέαν ἀκμὴν ἔλαβεν ἡ χώρα ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου, ὅποτε ἐκτίσθη ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου ἡ μεγάλη πόλις *Σελεύκεια*. Ἀργότερον, κατὰ τὸν μεσαῖωνα, ὅποτε κατεῖχετο ὑπὸ τῶν Ἀράβων, ἤκμασεν ἡ *Βαγδάτη*, ἡ ὁποία εἶχε 2 ἑκατ. κατ. καὶ ἦτο ἡ μεγίστη καὶ πλουσιωτάτη πόλις τοῦ κόσμου. Ση-

μερινοὶ κάτοικοι εἶναι Ἄραβες καὶ Κοῦρδοι μουσουλμάνοι.

Τὸ βασίλειον τῆς Μεσοποταμίας ἢ τὸ Ἰράκ.— Ἡ Μεσοποταμία σήμερον εἶναι βασίλειον (300 χιλ. τετρ. χιλ.) ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ ἀνέρχεται εἰς 3.300.000 κατ. καὶ πρωτ. αὐτοῦ εἶναι ἡ Βαγδάτη (200) ἐπὶ τοῦ Τίγρητος.

Ὁ οἰκονομικὸς βίος.— Πρὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἡ

22. Πανδοχεῖον (χάνι) δημόσιον ἐν Βαγδάτῃ.

χώρα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων εἶχε παραμεληθῆ. Σήμερον μὲ τὰ χρηματικὰ κεφάλαια καὶ τὴν φροντίδα τῶν Ἄγγλων ἢ Μεσοποταμία ἀναλαμβάνει οἰκονομικῶς καὶ δεικνύει σημαντικὰς προόδους.

α) *Γεωργία*.— Μὲ φράγματα ἐπὶ τῶν ποταμῶν καὶ μὲ διώρυγας ποτίζονται ἀπέραντοι ἐκτάσεις. Παρὰ τοὺς ὄρουζῶνας, τοὺς σιταγροῦς καὶ τοὺς φοίνικας, οἱ ὅποιοι προορίζονται διὰ τὴν ἐντοπίαν κατανάλωσιν, οἱ Ἄγγλοι ἐγκαθιστοῦν μεγάλας φυτείας βάμβακος.

β) *Ἐκμετάλλευσις φυσικοῦ πλοῦτου*.— Ἐπί τοῦ ἄνω Τίγρητος καὶ πλησίον τῆς πόλεως *Μοσούλης* (100), εὐρέθῃ ἄφθονον *πετρέλαιον*, τὸ ὅποιον μὲ μακροτάτους σωλήνας διοχετεύεται εἰς λιμένας τῆς Μεσογείου, εἰς τὴν Τρίπολιν τῆς Συρίας καὶ εἰς τὴν Χάιφαν τῆς Παλαιστίνης. Ἀπ' ἐκεῖ διὰ τῶν πλοίων μεταφέρεται τὸ πετρέλαιον εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

γ) *Συγκοινωνία καὶ Ἐμπόριον*.— Ἡ Μεσοποταμία ἔχει σπουδαίαν θέσιν εἰς τὰς διεθνεῖς συγκοινωνίας. Εἶναι ἡ ὁδός, ἡ ὅποια ἀπὸ τὸν Βόσπορον φέρει εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον, αὐτὴν δὲ ἀκολουθεῖ ὁ λεγόμενος σιδηρόδρομος τῆς Βαγδάτης. Ποταμόπλοια ἐκ τοῦ κόλπου πλέουν διὰ τοῦ Σάτ-έλ-Ἀράς μέχρι τῆς πόλεως *Βασσόρας* (50), ἀπ' ἐκεῖ δὲ ἀνέρχονται καὶ μέχρι τῆς Βαγδάτης. Ἐπί πλέον οἱ Ἄγγλοι διὰ τῆς Μεσοποταμίας, ἀσφαλίζουν τὴν διὰ ξηρᾶς ὁδόν, ἡ ὅποια φέρει πρὸς τὰς Ἰνδίας, ὑπεράνω δὲ ταύτης πετοῦν καὶ τὰ Ἀγγλικά ἀεροπλάνα.

Ε. ΑΡΜΕΝΙΑ

Ἡ Ἀρμενία ὁμοιάζει κατὰ τὴν διαμόρφωσιν μὲ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Εἶναι ὀρεινὴ χώρα μὲ πολλὰς ὄροσειράς, αἱ ὅποια εἶναι συνέχεια τῶν Ποντικῶν ὀρέων. Ἐδῶ ὅμως ὅλα τὰ ὄρη εἶναι ἄδενδρα καὶ τὰ ἀρχαῖα αὐτῶν πετρώματα σκεπάζονται εἰς τὰ περισσότερα μέρη μὲ τὰ ἠφαιστειογενῆ πετρώματα λάβαν καὶ στάκτην. Τὸ ὑψηλότεον καὶ γνωστὸν ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὄρος *Ἀραράτ* (5200) εἶναι ἠφαιστειον, τοῦ ὁποίου ἡ αἰωνία χιών εἰς τὴν κορυφὴν φαίνεται ἀπὸ πολὺ μακρὰν.

Εἰς τὰ ὄρη ταῦτα ἔχουν τὰς πηγὰς τῶν οἱ ποταμοὶ Τίγρης καὶ Εὐφράτης, οἱ ὅποιοι διέρχονται ὑψηλὰ λεκανοπέδια ἢ κόπτουν τὰς ὄροσειράς μὲ ἀγρίας φάραγγας. Εἰς μερικὰ μέρη μεταξύ τῶν ὄροσειρῶν κλείονται μεγάλοι καὶ ἄλμυροι λίμναι, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ Βὰν κεῖται εἰς ὕψος 1700 μ.

Διὰ τὴν τοιαύτην κατάταξιν τῶν ὀρέων τὸ κλίμα τῆς Ἀρμενίας εἶναι ἠπειρωτικόν. Ὅχι σπανίως ἡ θερμοκρασία τὸ θέρος ἀναβαίνει + 38° καὶ τὸν χειμῶνα καταβαίνει - 20°. Ὅλα

από τὸν Ὀκτώβριον ἕως τὸν Ἀπρίλιον εἶναι σκεπασμένα με χιόνιας. Ἡ τήξις τῆς χιόνος καὶ αἱ βροχαὶ προσχώνουν με τὴν ἠφαιστειογενῆ γῆν τὰς κοιλάδας καὶ σχηματίζουν εὐφορον ἔδαφος. Ἡ Ἀρμενία εἶναι ἡ πατρίς τῆς βερυκοκκέας καὶ ἔχει ἀρκετὰ γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Αἱ ἄθλια ὁμως ὁδοὶ ἐμποδίζουν τὴν μεταφορὰν τούτων.

Οἱ κάτοικοι ὑπολογίζονται εἰς 2 1/2 ἑκατ. Οἱ Ἀρμένιοι εἶναι Ἀριανῆς καταγωγῆς καὶ διὰ τὰ ὄχυρά ὄρη τῆς χώρας τῶν ἐφύλαξαν τὸν χριστιανισμόν, τὸν ὁποῖον παρέλαβον ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας, εἶναι ὁμως μονοφυσῖται. Εἰρηνικοὶ ἄνθρωποι, ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Ζητοῦντες τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἔπαθον κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τόσας σφαγὰς καὶ καταστροφὰς, ὥστε ὀλίγοι σήμερον μένουν εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ πολλοὶ ζοῦν εἰς ἄλλα μέρη, ὅπου διακρίνονται ὡς ἐπιτήδειοι ἔμποροι. Εἰς τὴν Ἑλλάδα μένουν σήμερον 30 χιλ. πρόσφυγες. Εἰς τὰ νότια τῆς χώρας, εἰς τὸ *Κουρδιστάν*, ζοῦν κατὰ τὸ πλεῖστον ὡς νομάδες κτηνοτρόφοι οἱ *Κοῦρδοι*, ὁμιλοῦντες γλῶσσαν ἢ ὁποῖα ὁμοιάζει με τὴν περσικὴν. Εἶναι μωαμεθανοὶ καὶ ἐχθροὶ τῶν Ἀρμενίων, ἐπιτίθενται δὲ πολλάκις ἐναντίον τῶν ὡς λησταί.

Ἡ Ἀρμενία δὲν εἶναι αὐτόνομος χώρα. Ἡ συνθήκη τῶν Σεβρῶν (1919), εἶχεν ἀναγνωρίσει αὐτὴν ὡς ἀνεξάρτητον κράτος, ἀλλ' ἡ Τουρκία καὶ ἡ Ρωσία δὲν τὴν ἀνεγνώρισαν. Τὸ ΝΔ τμήμα αὐτῆς ἀνήκει εἰς τὴν Τουρκίαν. Ἐδῶ οἱ Τούρκοι σήμερον ἰδρύουν σιδηροδρομ. γραμμὰς διὰ νὰ μεταφέρουν τὰ κυριώτερα προϊόντα, δηλ. τὰ ἐξαιρέτα ὀπωρικὰ καὶ τὸ ἔριον τῶν ζώων καὶ νὰ ἐκμεταλλεῦθοῦν τὰς ἱαματικὰς πηγὰς καὶ τὸν πλοῦτον τῶν ὀρυκτῶν. Πρωτ. τῆς τουρκικῆς Ἀρμενίας εἶναι ἡ *Ἐρζερούμ* (30), εἰς ὕψος 1800 μ., με πολλὰ τζαμιά. Ἡ ΒΑ. Ἀρμενία ἀποτελεῖ μέρος τῆς σοβιετικῆς δημοκρατίας, ἢ ὁποῖα λέγεται Ἑπερκαυκασία. Τὰ ἐδῶ ὄρη διατέμνουν βαθεῖαι κοιλάδες διὰ τῶν ὁποίων ρέουν ποταμοὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Κασπίαν. Σπουδαιότερος τούτων εἶναι ὁ Ἀράξης (Ἀράς). Πρωτ. εἶναι ἡ *Ἐριβάν* (65). Τὸ ἀνατολικὸν τμήμα, ὅπου ἡ πόλις *Ταυρίς* (240), ἀνήκει πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν Περσίαν.

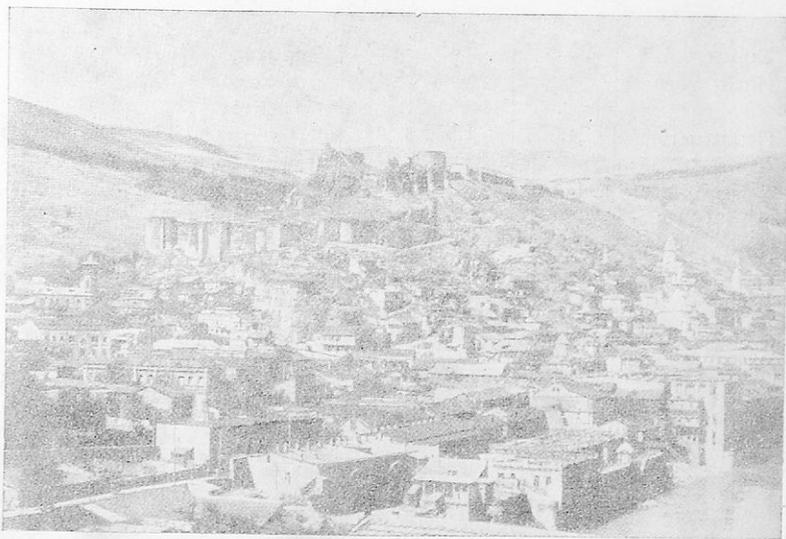
Πίναξ 1. Αί χώραι τῆς Δυτικῆς Πρόσω Ἀσίας.

Χώραι	Ἐπιφάν. εἰς τετρ. χιλιδμ.	Κάτοικοι κατὰ χιλ.	Πυκνότης πληθυσμοῦ	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότεραι πόλεις μετὸν πληθυσμὸν κατὰ χιλ.	Σπουδαιότατα προϊόντα
Τουρκία	700.000	16.000	20	*Αγκυρα (100) Σμύρνη (150) *Αδανα (70) *Ἰκόνιον (70) Προῦσα (62) Μερσίνα (50) Τραπεζοῦς	σιτηρὰ καπνὸς ὄπωραι > > ἔριον
Συρία (Γαλ. ἐντολή)	150.000	3.000	17	Βηρυτὸς (160) Δαμασκὸς (100) Χαλέπιον (200)	σιτηρὰ ὄπωραι ἔριον
Παλαιστίνη (Βρετ. ἐντολή)	24.000	1.500	44	*Ἱερουσαλήμ (95) *Ἰόππη (50)	σιτηρὰ ὄπωραι
*Υπεριορδανία	42.000	500	7	*Αμμάν (12)	χουρμάδες
*Αραβία (Σουλτ. Νέδς)	1.600.000	7.000	4	Μέκκα (180) Μεδίνα (30) Δζέδδα (40)	δέρματα χουρμάδες δέρματα καφές
Μεσοποταμία (*Ἰράκ)	302.000	3.300	18	Βαγδάτη (200) Μοσούλη (100) Βάσρα (50)	ἔριον σιτηρὰ χουρμάδες πετρέλαιον

ΣΤ'. ΚΑΥΚΑΣΙΑ

Ὁ Καύκασος εἶναι τὸ ὄριον μεταξύ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Πρόσω Ἀσίας. Ἔχει ὑψηλὰς κορυφὰς (*Ἐλπρούς 5600 μ.) καὶ ὑψώνεται ὡς τεῖχος ἀδιάβατον, ὅπως καὶ τὰ Πυρρηναῖα ὄρη. Ἡ πρὸς Β αὐτοῦ χώρα, ἡ *Προναυκασία*, εἶναι λοφώδης καὶ στεπεπώδης, ὁμοία μὲ τὰς στέππας τῆς νοτίου Ρωσίας. Εἰς τὸ ὄρος κατοικοῦν διάφοροι ὄρεινοὶ λαοί, ὡς οἱ *Γεωργιανοὶ* καὶ οἱ *Γρουσῖνοι*. Πρὸς Ν τοῦ Καυκάσου εἶναι ἡ *ὑπερναυκασία* (βλ. πίν. 2 σελ. 56), εἰς τὴν ὁποίαν διὰ νὰ ἔλθῃ ὁ σιδηρόδρομος

ἀπὸ τὴν Προκαυκασίαν παρακάμπτει τὸ ὄρος πρὸς Α, ἐνῶ ἡ ἀμαξιτὴ ὁδὸς μὲ δυσκολίαν ὑπερβαίνει τὸ ὄρος διὰ διόδου 2400 μ. ὕψους. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῆς Ὑπερκαυκασίας εἶναι ὑγρὰ καὶ θερμὴ ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιδράσεως τῆς Μαύρης θαλάσσης. Ἐπὶ ταύτης εἶναι ἡ ἀρχαία χώρα Κολχίς, γνωστὴ ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος. Εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφος τῆς Ὑπερκαυκασίας γίνονται πλούσιαι συγκομιδαὶ σταφυλῶν, σιτηρῶν, ὀπωρῶν, καπνοῦ, βάμβακος καὶ τεύου. Κέντρον τῆς χώρας εἶναι ἡ **Τιφλὶς** (400). Ὅσον προχωρεῖ τις πρὸς τὴν Κα-

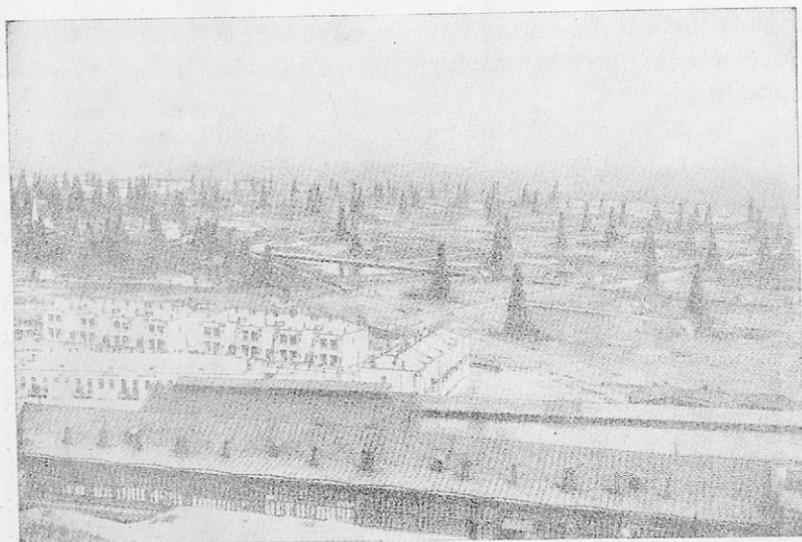

23. Τιφλίς. Γενικὴ ἀποψὶς μετὰ τῆς Ακροπόλεως

σπίαν, τόσοσιν ἡ χώρα παρουσιάζεται ξηρὰ καὶ ἄκαρπος, διότι ἕως ἐδῶ δὲν φθάνουσιν οἱ ὑγροὶ ἄνεμοι τοῦ Εὐξεινοῦ Πόντου. Πλησίον τῆς ἀκτῆς τῆς Κασπίας θαλάσσης, παρὰ τὴν πόλιν **Βακού** (450), εὐρίσκονται πλούσιαι πηγαὶ πετρελαίου· ἀπ' ἐδῶ τὸ πετρέλαιον διοχετεύεται μέχρι τοῦ λιμένος **Βατούμ** τοῦ Εὐξεινοῦ Πόντου διὰ σωλῆνων μήκους 840 χιλιομέτρ. διὰ νὰ παραλαμβάνεται ἀπὸ τὰ πλοῖα πρὸς μεταφορὰν. Ἀπὸ τὸ πετρέ-

λαιον τοῦτο καὶ τὴν βενζίνην προμηθεύεται καὶ ἡ Ἑλλάς. Ἀπὸ τὸ Βατούμ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ διὰ μέσου τῆς Τιφλίδος σταματᾷ καὶ εἰς ἄλλον λιμένα τοῦ Εὐξείνου Πόντου, βορειότερον τοῦ Βακοῦ, εἰς τὸ *Πότι*.

Ἡ Καυκασία πολιτικῶς ἀποτελεῖ μικρὰς αὐτονόμους πολιτείας, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνονται εἰς τὴν Ἑνωσιν τῶν Ρωσικῶν Σοβιέτ.

24. Πετρελαιοπηγαὶ παρὰ τὸ Βακοῦ.

Ζ'. ΑΡΙΑΝΗ

Φυσικὴ ἀποψις — Πρὸς Α τῆς Ἀρμενίας αἱ ὄροσειραὶ ἀποχωρίζονται ἐκ νέου καὶ περικλείουν τὸ ὄροπέδιον τῆς Ἀριανῆς. Πρὸς Β ὕψηλὰ ὄρη με παλαιὰ ἠφαίστεια σχηματίζουν τὰ ὄρη *Ἐλβούς*, τὰ ὁποῖα πίπτουν ἀποτόμως εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν· τὸ ὑψιστον αὐτῶν ὄρος, τὸ Δεμαβέντον, φθάνει εἰς ὕψος 5670 μ. Τὰ πρὸς Α ὄρη τοῦ Ἀφγανιστάν ἐνοῦνται ΒΑ με τὸ

ὄρος *Ἰνδοκοῦχον*, τὸ ὁποῖον εἶχεν ὑπερβῆ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος μετὰ τὸν στρατὸν του. Τὰ ΝΑ ὄρη, τὰ *Σουλειῦμάν*, καταπίπτουν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ ποταμοῦ Ἰνδοῦ.

Ἐπειδὴ τὸ ὄροπέδιον ἀποκλείεται ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων τὸ κλίμα εἰς αὐτὸ εἶναι καθαρῶς ἠπειρωτικὸν καὶ πολὺ ξηρὸν. Αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας κατὰ τὸ ἡμερονύκτιον εἶναι τόσοσιν μεγάλαι, ὥστε τὰ γυμνὰ πετρώματα σχίζονται καὶ κατατεμαχίζονται. Τὰ θρύμματα καὶ τὰ χρώματα σκεπάζουν τὰς κοιλάδας τῶν βουνῶν, ὁ δὲ ἄνεμος παρασύρει αὐτὰ καὶ σχηματίζει θίνας, δηλ. ἐκτεταμένους σωρούς ἀπὸ ἄμμου.

Τὸ ὕδωρ τῶν ὀλίγων ποταμῶν, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὰ ὄρη κατέρχεται εἰς τὸ κλειστὸν ὄροπέδιον, συναθροίζεται εἰς κοιλάδας ἢ λεκάνας, ὅπου μεταβάλλεται εἰς ἄλμυρὰ ἔλη, τὰ ὅποια λέγονται «*Τηγάνια*». Ταῦτα εἶναι ὁ τρόμος τῶν καρβανίων διότι ἂν τύχη καρβάνιον, τὸ ὁποῖον διέρχεται δι' αὐτοῦ, νὰ καταληφθῆ ὑπὸ βροχῆς, βυθίζεται εἰς τὸ γλοιῶδες ἔδαφος. Διὰ τὴν τοιαύτην σύστασιν τοῦ ἐδάφους τὸ ὄροπέδιον γενικῶς εἶναι ἄγονον καὶ μόνον εἰς μερικὰ μέρη ὑπάρχουν στέππαι μετὰ ἀκανθώδεις θάμνους. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ὑψηπέδου εἶναι κατάλληλον διὰ κτηνοτροφίαν. Οἱ νομάδες τρέφουν αἰγοπρόβατα, ἵππους καὶ καμήλους. Καλλιέργεια εἶναι δυνατὴ μόνον εἰς τὰς ὑγρὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν καὶ εἰς τὰς περίξ ὄρεινὰς περιοχάς. Εἰς αὐτάς, ὡς εἶναι ἐπόμενον, ὑπάρχουν αἱ περισσότεραι πόλεις.

Πολιτικῶς ἡ Ἀριανὴ διαιρεῖται εἰς τὸ *Ἰρὰν* (ἢ *Περσίαν*), τὸ *Ἀφγανιστὰν* καὶ τὸ *Βελουτχιστὰν*.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Ἰρὰν (περὶ τὰ 15 ἑκατ.) εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Περσῶν, λαβόντες ἀπὸ τοὺς Ἀραβας, ὅταν αὐτοὶ κατέλαβον τὴν χώραν τους, τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν.

Γεωργία.— Μόνον εἰς τὰς ὁάσεις, αἱ ὅποια εὐρίσκονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὄρεων, καὶ εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ ὄροπέδιου, ὅπου ρέουν ὕδατα, ὑπάρχουν καλλιέργειαι σιτηρῶν ἀμπέλων, μωρεῶν καὶ καπνῶν. Εἰς τὴν νότιον πλευρὰν, ὅπου

πάλαι ἔκειτο ἡ μεγάλη πρωτ. τῆς Περσίας Περσέπολις, ὑπάρχουν μεγάλοι κῆποι πλήρεις φοινίκων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων. Εἰς τοὺς ἀγροὺς τῆς σημερινῆς πόλεως *Σιράς* ὑπάρχουν κῆποι ρόδων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα παράγεται ροδέλαιον (ὅπως εἰς τὴν Βουλγαρίαν).

Κτηνοτροφία.— Ἡ κτηνοτροφία τῶν νομάδων ἀποφέρει κρέας καὶ ἄφθονον ἔριον, τὸ ὁποῖον χρησιμοποεῖται διὰ τοὺς περιφήμους περσικοὺς τάπητας.

Ἵουγκιὸς πλοῦτος.— Τὸ ὑπέδαφος κρύπτει *πολυτίμους λίθους* καὶ πρὸ πάντων *πετρέλαιον*, τοῦ ὁποῖου γίνεται ἐκμετάλλευσις ὑπὸ τῶν ἀγγλικῶν ἑταιρειῶν. Εὐρίσκεται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Ζάγρου (πρὸς Δ). Εἰς τὴν ἐξαγωγήν τούτου τὸ Ἰράν κατέχει τὴν πέμπτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ.

Πλὴν τῆς βιοτεχνίας ταπήτων καὶ μεταξωτῶν ὑφασμάτων ἄλλη τις βιομηχανία δὲν ὑπάρχει.

Συγκοινωνία καὶ πόλεις.— Αἱ ζῶναι ἐρήμων δυσκολεύουν τὴν συγκοινωνίαν. Αἱ μεταφοραὶ γίνονται συνήθως μὲ καρabania ἢ ἀκόμη καὶ ὑπὸ ἀχθοφόρων. Σιδηροδρόμους ἢ χώρα δὲν ἔχει καὶ μόνον ἡ *Ταυρίς* (200) συνδέεται μετὰ τῆς Ρωσικῆς Τιφλίδος διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. Ἡ συγκοινωνία γίνεται δι' αὐτοκινήτων καὶ ἀεροπλάνων. Κέντρον τοῦ ὁδικοῦ δικτύου εἶναι ἡ πρωτεύουσα *Τεχεράνη* (350), πόλις μὲ ὁδοὺς στενάς καὶ μὲ ἀγορὰς ταπήτων.

Τὸ Ἀφγανιστάν, κατέχον τὸ ΒΑ τμήμα τῆς Ἀριανῆς εἶναι βασιλείον (650.000 τετρ. χιλ.) τὸ ὁποῖον ἔχει 7 ἑκατ. κατ. Οἱ Ἀφγανοὶ εἶναι συγγενεῖς μὲ τοὺς Πέρσας. Οὗτοι, ὡς καὶ οἱ ὀλίγοι Τουρκομάνοι, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν ἐνταῦθα, εἶναι μωαμεθανοί. Ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ Ἀφγανιστάν διατηρεῖται ἕνεκα τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, διότι συνορεύει μὲ τὰς κτήσεις τούτων.

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία.— Εἰς τὰς κοιλάδας καὶ τὰς ὀάσεις καλλιεργεῖται ἡ ὄρυζα, ὁ σῖτος καὶ ὁ βάμβαξ. Εἰς τὰς στέππας βόσκουν ποίμνια προβάτων, καμήλων, ἵππων καὶ ὄνων.

Ὅρυκτὸς πλοῦτος καὶ πόλεις.— Ὑπάρχουν κοιτάσματα πετρελαίου πλησίον τῆς πρωτευούσης **Καβοὺλ** (100), ὡς καὶ χρυσὸς πλησίον τῆς **Κανδαχάρ** ἢ βιομηχανικὴ ὅμως ἐκμετάλλευσις εἶναι ἀδύνατος, διότι αἱ ὁδοὶ εἶναι ἀνεπαρκεῖς. Εἰς τὰς δύο ἀνωτέρω πόλεις καταλήγουν σιδηροδρομικαὶ γραμμαῖ ἐκ τῶν Βρετανικῶν Ἰνδιῶν.

Τὸ Βελουτχιστὰν (ΝΑ Ἀριανῆ) ἔχει ἐπιφάνειαν 140 χιλ. τετρ. χιλ. καὶ πληθυσμὸν μόλις 500 χιλ., διότι μεγάλα ἐκτάσεις εἶναι ἔρημοι. Τὴν ἔρημον Γεδρωσίαν εἶχε διέλθῃ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος μὲ τὸν στρατὸν του, ὅταν ἐπέστρεφεν ἐκ τῶν Ἰνδιῶν. Ἐπειδὴ ἡ χώρα εἶναι πτωχὴ, οἱ κάτοικοι ζοῦν ὡς νομάδες. Ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ συνδέεται πολιτικῶς μετὰ τῆς διοικήσεως τῶν Ἀγγλικῶν Ἰνδιῶν. Πρωτ. εἶναι ἡ **Κελάτ** (50).

Ἡ εἰκὼν πόλεως τῆς Ἑγγὺς Ἀνατολῆς διαφέρει κατὰ πολὺ τῶν ἰδικῶν μας. Εἰς στενάς καὶ δαιδαλώδεις ὁδοὺς, αἱ ὁποῖαι εἶναι σκοτειναὶ καὶ ἀκάθαρτοι, ἴστανται κυβοειδεῖς οἰκίαι, σχεδὸν ἄνευ παραθύρων. Εἶναι γενικῶς μονώροφοι ἢ διώροφοι καὶ ἔχουν στέγην ἐπίπεδον (δῶμα). Ἐπὶ τούτου τὴν ἑσπέραν διαδραματίζεται ἡ ζωὴ τῶν ἐνοίκων, οἱ ὅποιοι καὶ κοιμῶνται ἐδῶ κατὰ τὰς θερμὰς νύκτας. Κατὰ τὴν ἡμέραν προτιμοῦν νὰ παραμένουν εἰς τὴν σκιερὰν αὐλήν. Οἱ θόλοι τῶν τζαμιῶν καὶ οἱ ὕψηλοὶ μιναρέδες, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μουεζίνης ἐκφωνεῖ τὴν προσευχὴν, ὑπερέχουν τῶν κυβοειδῶν οἰκιῶν. Εἰς τὰς περιτοχισμένας αὐλὰς τῶν πανδοχείων, τὰ ὁποῖα προορίζονται διὰ τὰ καραβάνια, διανυκτερεῖ ὁ ξένος ἔμπορος. Εἰς τὰ παζάρια, δηλ. τὰς διαρκεῖς ἀγοράς, δι' ἀγορὰν ἔμπορεύματος ἀξίας ὀλίγων μόνον δραχμῶν συμβαίνει μὲ τὰς διαπραγματεύσεις (παζαρεύματα) νὰ περνοῦν ὄραι ἢ καὶ ὀλόκληρος ἡμέρα. Οἱ τεχνῖται κάθηνται ἀναπαυτικὰ εἰς τὰ ἀνοικτὰ τῶν ἐργαστήρια κατασκευάζουν τάπητας, σφρηηλατοῦν ὄρειχάλκινα πινάκια, πλάττουν ἐξ ἀργίλλου ἀγγεῖα ἢ κεντοῦν ποικιλόχρωμα ὑφάσματα καὶ δέρματα. Κανεὶς δὲν βιάζεται, διὰ τοῦτο οὔτε καὶ πολυεργάζεται.

(Κατὰ τὸν S. Passarde)

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩ ΑΣΙΑΣ

Ἡ Πρόσω Ἀσία κατὰ τὴν διάπλασιν τοῦ ἐδάφους διακρίνεται εἰς δύο φυσικὰ τμήματα· τὸ ἕν ἀποτελεῖται ἀπὸ *πτυχωσιγενεῖς* χώρας (Μικρὰ Ἀσία, Ἀρμενία, Καυκάσια καὶ Ἀριανή), τὸ δὲ ἄλλο ἀπὸ τραπεζοειδεῖς (Συρία καὶ Παλαιστίνη, Μεσοποταμία καὶ Ἀραβία).

Εἰς ταύτην προεκτείνονται τὰ Εὐρωπαϊκὰ ὄρη. Ἄλλ' ἡ διάταξις τῶν ὁρέων δὲν εἶναι τόσοσιν συγκεντρωμένη, ὅπως εἰς τὴν Εὐρώπην, τοῦτο δὲ συντελεῖ εἰς τὸν σχηματισμὸν ἐρήμων. Τὸ κλίμα καὶ ἡ ποιότης τοῦ ἐδάφους δὲν εὐνοοῦν εἰς μεγάλα μέρη αὐτῆς τὴν ἀνάπτυξιν πυκνοῦ πληθυσμοῦ. Ἐν τούτοις κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἠδυνήθησαν ἐργατικοὶ λαοὶ νὰ μεταβάλουν ἐκτεταμένας ἐκτάσεις εἰς ὀπωροφόρους κήπους. Διὰ τὴν θέσιν τῆς πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν ἡ Πρόσω Ἀσία ἦτο ἀνέκαθεν σπουδαία διαβατικὴ περιοχὴ. Εἰς τὴν δυτικὴν αὐτῆς ἀκτὴν, τὴν «Ἀνατολήν» (Μικρὰν Ἀσίαν καὶ Συρίαν), ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους συνηθροίζοντο τὰ προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἀνατ. Ἀσίας, διὰ νὰ μεταφερθοῦν εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς χώρας. Σειρὰ ἰσχυρῶν κρατῶν, μεταξὺ τῶν ὀπίων καὶ τὰ ἰσχυρότερα τοῦ κόσμου, ἐσχηματίσθησαν εἰς τὰ ἐδάφη αὐτῆς. Ἐδῶ ἐγεννήθησαν πολλοὶ θρησκεῖαι, ὡς ἡ Ἰουδαϊκὴ, ἡ Χριστιανικὴ καὶ ἡ Μωαμεθανικὴ. Διὰ τὴν τοιαύτην γεφυρώδη ἔκτασιν τῆς χώρας ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν καὶ τὰς Ἰνδίας ἔχει σήμερον *κοσμοπολιτικὴν* σημασίαν. Ἄγγλοι, Ρῶσοι καὶ Γάλλοι ζητοῦν νὰ ἀποκτήσουν ἐδῶ ἐπιρροὴν διὰ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰς συγκοινωνιακὰς θέσεις καὶ τὰ φυσικὰ πλοῦτη.

Πίναξ 2. Αἱ χῶραι τῆς Ἀνατολικῆς Πρόσω Ἀσίας.

Χῶραι	Ἐπιφάν. εἰς τετρ. χιλίωμ.	Σπουδαιότεραι ὄροσειρ. (τὰ ὕψη τῶν ὄρέων εἰς μ.)	Κάτοικοι κατὰ χιλ. (εἰς τετρ. χιλίωμ.)	Πρωτεύουσαι καὶ μεγαλιτε- ραι πόλεις (κάτ. κατὰ χιλ.)	Σπουδαιότερα προϊ- όντα
Ἕπερ- καυκασία (Ρῶσσική Ἄρμεν.)	185.000	Καύκασος (5.600)	7.100 (32)	Τιφλίς (400) Βακοῦ (450) Ἐριβάν (111)	πετρέλαιον σιτηρὰ χαλκός
Περσία ἢ Ἰράκ (βασ.)	1.600.000	Δεμαβέντον (5.670)	15.000 (9)	Τεχεράνη (350) Ταυρίς (200)	πετρέλαιον τάπητες σιτηρὰ
Ἄφγα- νιστάν Βελουτ- χιστάν	650.000	Ἰνδοκοῦχον (5.140)	8.000 (12)	Καβούλ (100) Κανδαχάρ (30)	κηνοτροφ. ἔριον καπνός
	350.000		800 (2)	Κελάτ (50)	

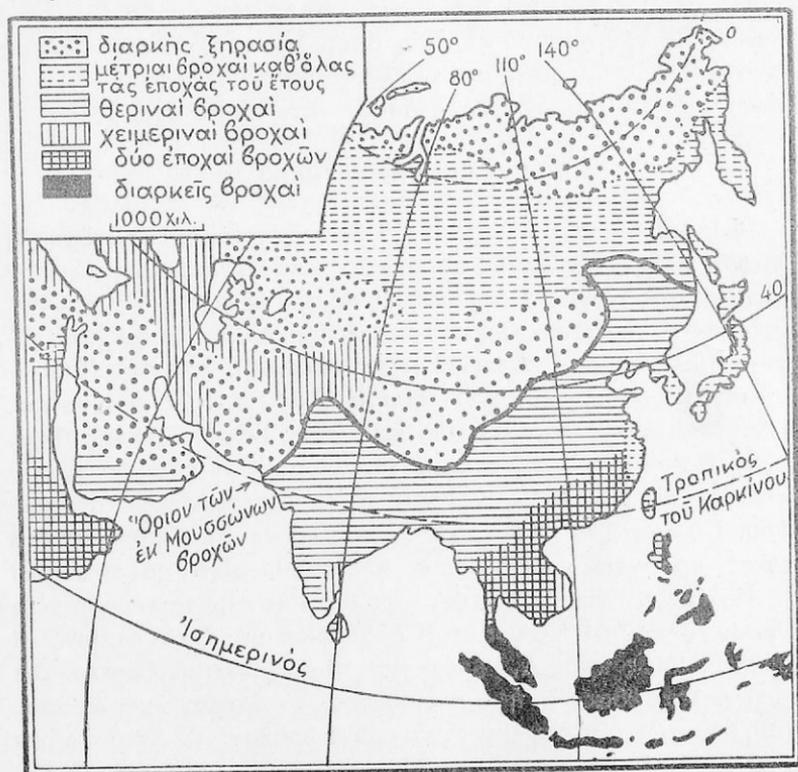
Ἀσκήσεις.—1. Σχεδίασε χάρτην τῆς Πρόσω Ἀσίας καὶ ἰγνο-
γράφησε τὰ πτωχοσιγενῆ αὐτῆς ὄρη, ὡς καὶ τὰς ἐρήμους.—2. Χρω-
μάτισε τὰς ὑπὸ Ἑὐρωπαϊκῆν ἐπιρροὴν χώρας, ὄρισε τὰ ἀνεξάρτητα
κράτη καὶ θέσε τὰς σπουδαιότερας πόλεις.—3. Σύγκρισε τὸ μέγεθος
τῆς ἐπιφανείας καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων ἐκάστου κράτους με-
τὴν Ἑλλάδα (ἐκ τῶν πινάκων 1 καὶ 2) καὶ διάκρισε ποῖα εἶναι με-
γαλύτερα.—4. Ποίας ἱερὰς πόλεις ἔμαθες εἰς τὴν Πρόσω Ἀσίαν;—
5. Ταξίδευσσε νοεῶς ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀπὸ Κωνσταντινου-
πόλεως εἰς Μέκκαν καὶ ἀπὸ τῆς Σμύρνης εἰς Βαγδάτην.

2. ΝΟΤΙΟΣ ΑΣΙΑ

(ἢ ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΣΩΝΩΝ)

Γενικά.—Ἡ Νότιος Ἀσία περιλαμβάνει τὰς δύο πρὸς Ν
μεγάλας χερσονήσους τῆς Ἀσίας, δηλ. τὰς Ἐννεῦθεν καὶ Ἐκεί-
θεν Ἰνδίας, ὡς καὶ τὰς Ἰνδικὰς ἢ Μαλαϊκὰς νήσους. Ἀπ' ἐδῶ
διέρχονται οἱ κύκλοι Τροπικὸς τοῦ Καρίνου καὶ Ἰσημερινός.

Είναι λοιπόν το κύριον μέρος της θερμῆς Ἀσίας. Ὅλη σχεδὸν ἡ Νότιος Ἀσία εἶναι Εὐρωπαϊκαὶ ἀποικίαι καὶ λέγεται γενικῶς Ἰνδία. Τὸ κλίμα, ἡ βλάστησις καὶ τὰ προϊόντα αὐτῶν ἐξαρτῶνται κατ' ἐξοχήν ἀπὸ τοὺς ἀνέμους οἱ ὅποιοι πνέουν ἐδῶ, τοὺς *μουσσῶνας*. Τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι ἀραβικὸν καὶ σημαίνει

25. Χάρτης τῶν Μουσσῶνων.

«ἐτησίαι». Οἱ ἀνεμοὶ οὗτοι ἀλλάσσουν τακτικὰ διέθυσιν τὴν ἄνοιξιν καὶ τὸ φθινόπωρον. Ὅταν κατὰ τὸ θέρος εἰς τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν ἀνέρχεται ἡ θερμοκρασία, ὁ ἀήρ εἰς τὰ μέρη αὐτὰ ἀραιούται καὶ τότε ἀπὸ τὸν ὠκεανὸν πνέει ὁ ψυχρότερος καὶ πυκνότερος ἀήρ πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀσίας γεμάτος ἀπὸ

ύδρατμούς. Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ τὸν Μάιον εἶναι ἀκόμη ὁ ἄνεμος οὗτος μέτριος καὶ ὄχι διαρκής, ἀλλὰ τέλος γίνεται δυνατός καὶ διαρκής. Ἡ θάλασσα κτυπᾷ τὴν ξηρὰν μὲ μεγάλα κύματα, ὁ οὐρανὸς μαυρίζει, ἀρχίζουν ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ καὶ ἡ βροχὴ ἀρχίζει κατακλυσμιαία. Ὁ ἄνεμος οὗτος εἶναι ὁ θερινὸς μουσσών, ὁ ὁποῖος, πνέων πρὸς τὴν ξηρὰν (βλ. εἰκ.) συναντᾷ εἰς τὸν δρόμον τοῦ ὄρη, ὅπου ἀφίνει τὰς ἀφθονωτέρας βροχάς. Ὁ δὲ χειμερινὸς μουσσών πνέει ἀπὸ τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν ξηρὸς πρὸς τὴν θάλασσαν, ἡ ὁποία τότε εἶναι θερμότερα.

Β) ΑΙ ΕΝΤΕΥΘΕΝ ΙΝΔΙΑΙ

Φυσικὴ ἕποσις.— Τὸ ὄρος Ἰνδοκοῦχον ἐνώνει τὰ ὄρη τῆς Ἀριανῆς μετὰ τοῦ *Παμίρ*, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ὑψηλότερον ὑψίπεδον τῆς γῆς (7000 μ.) καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν. ΝΑ τοῦτου ἐκτείνονται ἐν σχήματι τεραστίου τόξου τὰ ὄρη *Καροκορούμ* (8620 μ.) καὶ *Ἰμαλάια*, τῶν ὁποίων ἡ κορυφὴ Ἐβέρεστον εἶναι ἡ ὑψηλότερα τοῦ κόσμου (8,840 μ.). Τὰ ὄρη ταῦτα, τὰ ὁποία ὀρίζουν πρὸς Β τὰς Ἐντεῦθεν Ἰνδίας ἀπὸ τῆς Ὑψηλῆς Ἀσίας καταπίπτουν πρὸς Ν εἰς μακρὰν πεδινὴν χώραν κατὰ τὴν ὁποίαν διακρίνονται τὰ βαθύπεδα τῶν ποταμῶν Ἰνδοῦ, Γάγγου καὶ Βραχμαπούτρα. Ἡ μεγάλη αὕτη πεδινὴ ἔκτασις, προσχωσιγενὴς κατὰ τὸ πλεῖστον, εἶναι εὐφορωτάτη.

Νοτίως ταύτης ἐκτείνεται ὡς ὀροπέδιον ἢ τριγωνικὴ χερσονήσος Δεκάν· αἱ πλευραὶ τοῦ ὀροπεδίου ὑψοῦνται ὡς ὑψηλαὶ βαθμίδες, ἰδίως πρὸς Δ, ὅπου καὶ τὰ ὄρη *Αυτικὰ Γαταῖα*. ΒΔ παρατηρεῖται ἔδαφος ἡφαιστειογενές, τὸ ὁποῖον ἔχει ἀποσαθρωθῆ ὑπὸ τῶν ὑδάτων καὶ εἶναι εὐφορώτατον. Τὸ Δεκάν λήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον *Κομορίνον*, ΝΑ τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ μεγάλη νήσος *Κεϋλάνη*, ἀπόκομμα τῆς χερσονήσου.

Κλίμα.— Αἱ Ἐντεῦθεν Ἰνδίαί, ἐπειδὴ τὰ Ἰμαλάια ὡς πελώριον τεῖχος ἐμποδίζουν τὴν ψυχρὰν ἐπίδρασιν τῶν βορειοτέρων χωρῶν, εἶναι κατὰ τὸ θέρος θερμότεραι καὶ ὑγρότεραι ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην χώραν τοῦ αὐτοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους. Τοῦτο

τὸ θερμὸν κλίμα λέγεται *τροπικόν*. Εἶναι καθ' ὅλον τὸ ἔτος θερμότερον τῶν 25⁰ καὶ ἔχει μικρὰν διακύμανσιν. Συμβαίνει δὲ ὁ καύσων οὗτος διότι ὁ ἥλιος καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας τοῦ ἔτους ἀναβαίνει πολὺ ὑψηλὰ ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα καὶ ρίπτει τὰς ἀκτῖνάς του ὀλιγώτερον πλαγίως ἢ εἰς τὰ ἰδικὰ μας γεωγραφικὰ πλάτη ἢ καὶ καθέτως ὅταν φθάνη εἰς τὸ ζενίθ. Εἰς τοὺς τόπους ἀπὸ τοὺς ὁποίους διέρχεται ὁ Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου ὁ ἥλιος φθάνει εἰς τὸ ζενίθ τὴν μεσημβρίαν κατὰ τὸν Ἰούνιον, εἰς δὲ τοὺς νοτιωτέρους τόπους διέρχεται διὰ τούτου δύο φορές κατ' ἔτος. Αὐτὸ δὲ παρατηρεῖται μέχρι τῶν τόπων διὰ τῶν ὁποίων διέρχεται ὁ Τροπικὸς τοῦ Αἰγόκερω.

Ὁ ὑγρὸς μουσσὼν διατρέχει διὰ βραχιόνων τὰς ἀκτάς, ἀφίνων ἐπὶ τῶν Γαταίων ἀφθόνους βροχάς. Πρὸς τὰ μεσόγεια συναντᾷ τὰς κλιτῆς τῶν Ἰμαλαῶν καὶ τὴν ὄρεινὴν χώραν *Ἀσσάμ*, ἢ ὁποῖα εἶναι ἡ βοροχερωτέρα περιοχὴ τοῦ κόσμου. Ἐνταῦθα ἢ κατ' ἔτος πίπτουσα βροχὴ μετρεῖται εἰς 12 μέτρα. Τουναντίον ὁ μουσσὼν κατὰ τὸ κέντρον τῆς χώρας φέρει ἀνεπαρκεῖς βροχάς καὶ πολλάκις εἰς αὐτὸ ἐπέρχεται ξηρασία καὶ ὡς ἐκ ταύτης εἰς τοὺς κατοίκους πεῖνα.

Βλάστησις.— Τὸ τροπικὸν κλίμα εἶναι εὐνοϊκὸν διὰ τὴν βλάστησιν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορον, αἱ Ἰνδίαί εἶναι πλουσία χώρα εἰς γεωργικὰ προϊόντα. Ἐνεκα τούτου αὐξάνει πολὺς καὶ πυκνὸς πληθυσμὸς.

ΑΙ ΕΝΤΕΥΘΕΝ ΙΝΔΙΑΙ ΚΑΤΑ ΜΕΡΗ

1. Ἡ ὄρεινὴ χώρα τῶν Ἰμαλαῶν.— Ἰμαλαία σημαίνει «κατοικία τῶν χιόνων». Ἀπὸ 5000 μ. καὶ ἄνω αἰώνιαι χιόνες ἐμποδίζουν τοὺς τολμηροὺς ὄρειβάτας νὰ φθάσουν εἰς τὰς ὑψηλὰς κορυφάς των. Οὐδεὶς ἄνθρωπος ἕως τώρα ἠδυνήθη νὰ ἀναβῆ εἰς τὸ Ἐβέρεστον καὶ πολλοὶ ἐπιχειρήσαντες τοῦτο εὗρον τὸν θάνατον. Εἰς τὴν ζώνην μεταξὺ τῶν ὑψῶν τῶν 5000 καὶ 4000 μ. ὑπάρχουν λειμῶνες στολιζόμενοι μὲ ἄνθη. Χαμηλότερον ἀκολουθοῦν καμπυλόκλαδοι θάμνοι, ἀκολούθως δὲ ὑγρὸν δάσος βελονοφύλλων δένδρων. Κάτω τῶν 1000 μ. ἐκτείνεται τροπικὴ

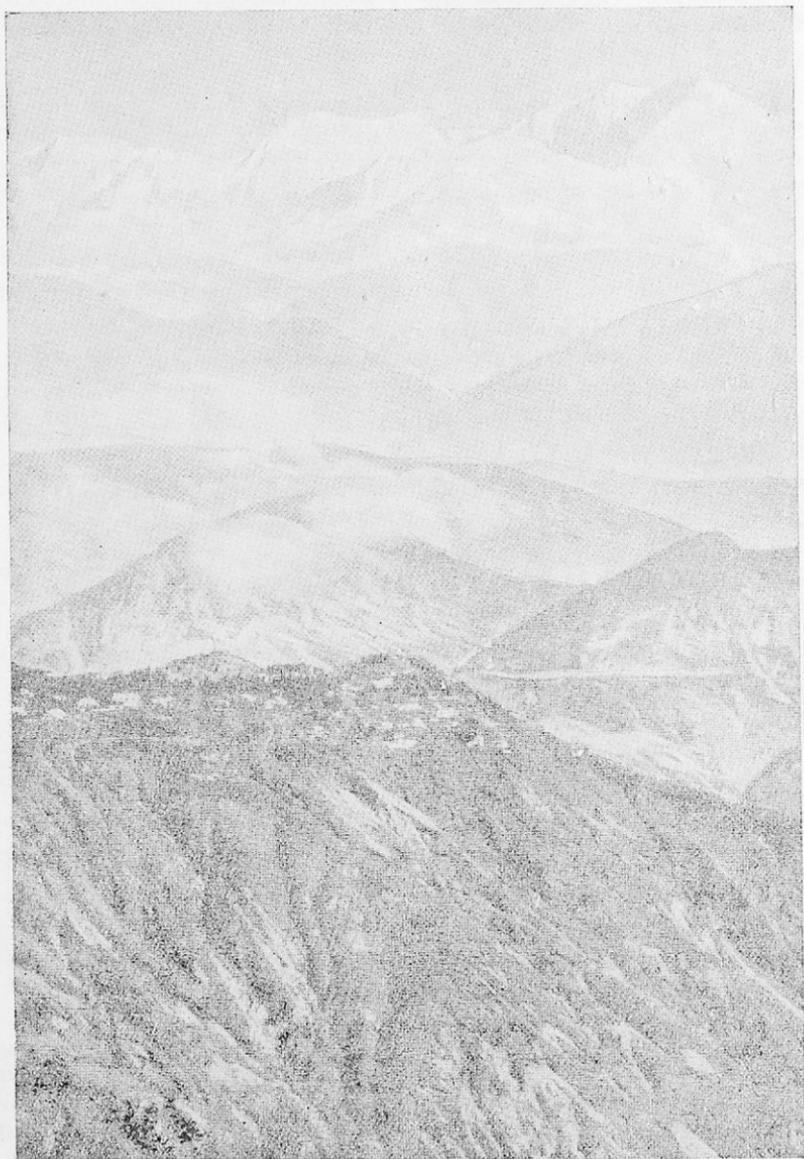
βλάστησις, ἢ καλουμένη ζοῦγκλα, μὲ πλατύφυλλα δένδρα καὶ ἰνδοκαλάμους (βαμβούς). Εἰς αὐτὴν ζοῦν ἐλέφαντες, πίθηκοι, τίγρεις καὶ ἄλλα ἄγρια θηρία.

Εἰς τὴν πολίχνην *Ντάρντσιλιγν* (εἰς ὕψ. 2200 μ.) ἀναβαίνουν οἱ εἰς τὰς Ἰνδίας ἐγκατεστημένοι Εὐρωπαῖοι διὰ νὰ παραθερίσουν.

2. Ἡ Ἀσσάμ.— Ἡ ὄρεινὴ χώρα Ἀσσάμ, εὐρισκομένη κατὰ τὸν ροὺν τοῦ Βραχμαπούτρα, ἀνεπτύχθη εἰς τὴν σπουδαιότατην χώραν τοῦ *τεῖου* τῶν Ἐντεῦθεν Ἰνδιῶν. Αἱ Ἰνδαίαι εἶναι ἡ πρώτη χώρα τῆς γῆς εἰς τὸ προῖον τοῦτο.

3. Πρὸς Ν τῶν Ἰμαλαίων κεῖται τὸ βαθύπεδον τοῦ Γάγγου ποταμοῦ ἢ τὸ Ἰνδοστάν. Ὁμοιάζει πρὸς τὸ βαθύπεδον τοῦ Πάδου· ὅπως ἐκεῖνο καὶ τὸ βαθύπεδον τοῦ Γάγγου προσχώνεται μὲ τὰ πολυάριθμα ποτάμια, τὰ ὅποια κατέρχονται ἀπὸ τὰ ὄρη, διὰ τοῦτο δὲ εἶναι καὶ πολὺ εὐφορον. Τὸ Ἰνδοστάν εἶναι ὁ σιτοβολῶν τῶν Ἰνδιῶν καὶ ἡ κοιτίς τοῦ ἰνδικοῦ πολιτισμοῦ. Τὸ ἥμισυ τῶν Ἰνδῶν ζῆ ἔδω εἰς χωρία ἢ μεγάλας πόλεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων σπουδαιόταται εἶναι ἡ ἱερὰ πόλις τῶν Ἰνδιῶν *Μπιναρῆς* (210) καὶ ἡ πρωτ. τῶν Βρετανικῶν Ἰνδιῶν *Δελχί* (450). Εἰς τὸν κάτω ροὺν τοῦ ποταμοῦ, ὅπου συμβάλλει καὶ ὁ Βραχμαπούτρας, τὸ ρεῦμα διασχίζεται εἰς πολυάριθμους βραχίονας καὶ μορφώνεται δέλτα μεγαλύτερον κατὰ τὸ μέγεθος ἀπὸ τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα. Σχηματίζονται ἐδῶ ἀπέραντα ἔλη, τὰ ὅποια σκεπάζονται ἀπὸ ἀδιαβάτους ζοῦγκλας. Εἰς πλωτὸν βραχίονα τοῦ δέλτα εἶναι κτισμένη ἡ μεγάλη πόλις *Καλκούτα* (1200), πρωτεύουσα ἄλλοτε τῶν Ἰνδιῶν. Εἰς τοὺς ἀκαθάρτους δρόμους τῆς συναντῶνται ὅλοι οἱ λαοὶ τῶν Ἰνδιῶν· τὸ Εὐρωπαϊκὸν ὅμως μῆμα τῆς πόλεως ἀπαστράπτει ἀπὸ καθαριότητα. Ἡ πόλις ἀποστέλλει τοὺς θησαυροὺς τῆς χώρας εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

4. Διαφορετικὴ εἶναι ἡ μορφή τοῦ βαθυπέδου τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. Πέντε ποταμοὶ καταβαίνουν ἀπὸ τὰ Ἰμαλαία καὶ

26. Άποψις τῶν Ἰμαλαΐων καὶ τοῦ Ντάρντσιλιγκ.

διαρρέουν την χώραν *Πενταποταμίαν* (Πεντζάμπ), την οποίαν εἶχεν ὑποτάξει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Αὕτη παράγει πολὺν σίτον καὶ ἔχει κέντρον τὴν *Δαχώρην* (280). Τὸ μέσον καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ βαθυπέδου, ἐπειδὴ δὲν ἔχει ἀρκετὰς βροχὰς, ποτίζεται μὲ τεχνητὰ ἔργα ἀπὸ τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ. Παράγει κυρίως σίτον καὶ βάμβακα. Τὸ *Καράτσι* (265) εἶναι νέα πόλις καὶ λιμὴν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ.

5. Τὸ *Δεκάν* ἔχει μορφήν ὄροπεδίου. Ἐπειδὴ αἱ περισσότητες βροχαὶ τοῦ θερινοῦ μουσῶνος πίπτουν εἰς τὰ ἀπότομα ὄρη *Αὐτικὰ Γαταῖα*, μεγάλα τμήματα τοῦ ἐσωτερικοῦ ὄροπεδίου εἶναι ξηρὰ καὶ κατέχονται ἀπὸ *σαβάννας*, δηλ. ἐκτάσεις μὲ χόρτα καὶ ἀραιὰ δένδρα, καὶ ἀπὸ στέππας· διὰ τοῦτο ταῦτα εἶναι ἀραιῶς κατρωκηνένα. Εἰς τὰ εὐφορα ἠφαιστειογενῆ ἐδάφη, ἰδίως εἰς κοιλάδας καὶ λεκάνας, καλλιιεργεῖται πολὺς βάμβαξ, ὁ ὁποῖος μεταφέρεται δι' ἐξαγωγήν εἰς τὴν *Βομβάνην* (1175). Αὕτη εἶναι μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ νησιδος τῆς δυτικῆς ἀκτῆς. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν μέγας λιμὴν εἶναι ἡ *Μαντρὰς* (525).

6. Ἡ νῆσος *Κεϋλάνη* (δηλ. νῆσος τῶν λεόντων) εἶναι ἴση πρὸς τὴν Παλαιάν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἑκτασιν· εἰς αὐτὴν ὑπάρχουν δένδρα τῆς κανέλλας καὶ ἄλλα ἀρωματικά, εἰς δὲ τὰς κλιτύς τῶν ὀρέων ἔχει μεγάλας φυτεῖας τεύου καὶ καουτσούκ. Τὰ προϊόντα τῆς ἐξάγονται ἀπὸ τὸ *Κολόμπον*. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι σπουδαῖος σταθμὸς διὰ τὸν ἀνεφοδιασμὸν τῶν ἀτμοπλοίων, τὰ ὁποῖα πλέουν πρὸς τὴν Ἀνατ. Ἀσίαν καὶ τὴν Αὐστραλίαν. Εἰς τὰς ΒΔ ἀκτὰς τῆς νήσου ὑπάρχουν τὰ πλουσιώτερα μαργαριτοφόρα ὄστρεα τοῦ κόσμου. Ἐδῶ σχηματίζεται μία σειρά νησίδων, διευθυνομένη πρὸς τὸ *Δεκάν* (*Γέφυρα τοῦ Ἀδάμ*).

Ἡ ζούγκλα. Ἀπὸ τὸ χωρίον, ὅπου εὕρισκόμενη, στενὴ ἀτραπὸς φέρει εἰς τὴν ζούγκλαν, δηλ. τὸ δάσος μὲ τὰ γιγαντιαῖα δένδρα, τὰ ὁποῖα φθάνουν εἰς ὕψος 60 μ. Κατὰ τὴν πορείαν μου, ἐφ' ὅσον ἤμην μακρὰν αὐτῆς ἐπ' ὀλίγον χρόνον ἠδυνάμην νὰ τὴν παρατηρῶ, διότι, πρὶν ἀκόμη

πλησιάζω, ύψηλός χόρτος, τοῦ ὁποῖου ἡ καλάμη ἔφθανεν ὑπὲρ τὴν κεφαλήν μου, καὶ πυκνοὶ θάμνοι, ἀπέκρυπτον τὴν θέαν. Ὁ χόρτος καὶ οἱ θάμνοι οὗτοι καλύπτουν ἀκόμη καὶ τὸ ἔδαφος τοῦ δάσους.

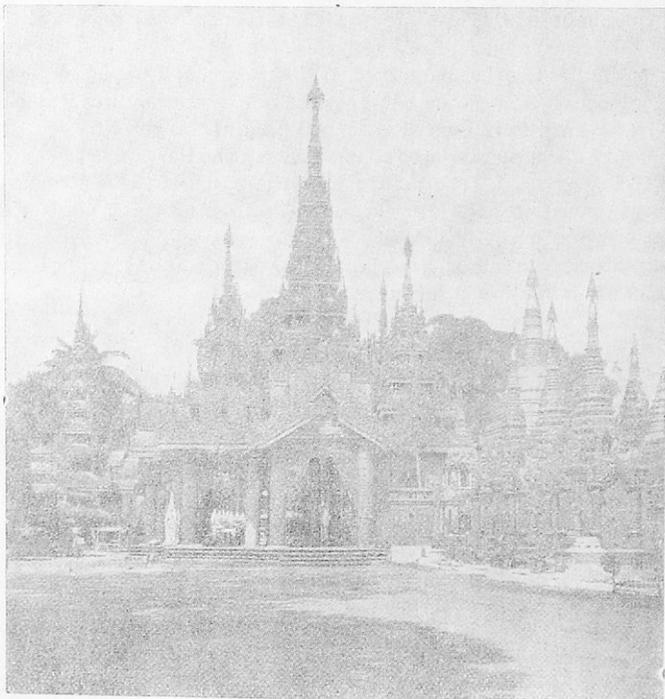
Οἱ ἰθαγενεῖς ἀποφεύγουν τὴν ζούγκλαν ἔνεκα τῶν πολλῶν κινδύνων, οἱ ὁποῖοι ἀπειλοῦν αὐτούς. Πρὸ πάντων φοβοῦνται τοὺς πολυαριθμούς φαρμακεροὺς ὄφεις, καὶ μάλιστα τὴν κόμπραν. Σμῆνος χρωματιστῶν πτηνῶν μὲ τὸ κελάδημά των ζωντανεύουν τὸ δάσος. Μὲ κρότον συνοδεύεται ἡ διέλευσις τοῦ ἐλέφαντος. Ἀθορύβως καὶ σχεδὸν ἀθέατος διὰ τὸν χρωματισμὸν τοῦ τριχώματος ἀρπάζει ἡ τίγρις τὴν λεῖαν τῆς. Ὡσαύτως ὁ ρινόκερος, ὁ βούβαλος, ἡ ἔλαφος, ὁ ἀγριόχοιρος καὶ οἱ ὄφεις εὗρσκουν εἰς τὴν ζούγκλαν τροφήν καὶ ἐνδιαίτημα.

Αἱ ζούγκλαι ἐκτείνονται ἀπὸ τοῦ βαθυπέδου τοῦ Γάγγου καὶ τοῦ Βραχμαπούτρα μέχρι τῶν προπόδων τῶν Ἰμαλαίων καὶ ἀνωθεν αὐτῶν ὑπὸ τὴν ἰδίαν μορφήν. Παρὰ τοὺς ποταμοὺς ἡ ζούγκλα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἔχει ἀποφιλωθῆ ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ ἐδάφους καλλιεργοῦν ὄρυζαν ἢ λαμβάνουν καρποὺς τῶν φοινίκων. Πρὸς τοῦτοις βόσκουν αἶγας καὶ βοῦς ἢ κόπτουν πολύτιμον ξυλείαν καὶ ρίπτουν αὐτὴν εἰς τὸν ποταμὸν πρὸς μεταφοράν.

β Πολιτικὴ ἀποψις, ὁ λαὸς καὶ ἡ θρησκεία του. Αἱ Ἐντε-θεν Ἰνδία εἶναι ὁ ἀδάμας τοῦ «Βρετανικοῦ στέμματος» καὶ ἡ πολυτιμοτάτη ἀποικία τῶν Ἀγγλων. Ὀνομάζεται «Αὐτοκρατορία τῶν Ἰνδιῶν» καὶ διοικεῖται ὑπὸ Ἀγγλοῦ ἀντιβασιλέως. 15 χιλιάδες Ἀγγλοὶ ὑπάλληλοι καὶ 65 χιλιάδες στρατιῶται κρατοῦν ὑποτεταγμένον πληθυσμὸν 370 ἑκατομ. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται διότι πρῶτον τὸ τροπικὸν κλίμα κάμνει τοὺς ἀνθρώπους χαλαροὺς, καὶ δεύτερον διότι ὁ λαὸς τῆς διαιρεῖται εἰς πολυαριθμούς φυλάς, εἰς διαφόρους θρησκείας καὶ εἰς πλῆθος κοινωνικῶν τάξεων. Εἰς τὰς Ἰνδίας ὑπάρχουν πολυάριθμα ὑποτελεῖα κράτη, εἰς τὰ ὁποῖα ἡγεμόνες εἶναι ἐγχώριοι, καλούμενοι **μαχαραγιάδες.**

Πρὸς Β καὶ ΒΔ κατοικοῦν οἱ Ἀριοὶ **Ἰνδοί**, οἱ ὁποῖοι ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶχον ἀνώτερον πολιτισμὸν. Ἀπ' αὐτοῦ π. χ. προέρχονται οἱ λεγόμενοι «ἀραβικοὶ ἀριθμοί», διότι μετεδόθησαν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τοὺς Ἀραβας. Πρὸς Ν κατοικοῦν οἱ μελαψοὶ καὶ κοντοὶ **Αραβίδαι**, λαὸς μὲ μικρὸν πολιτισμὸν, ἀριθμῶν περὶ τὰ 70 ἑκατομ. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν ὄρεινὴν χώραν τῶν Ἰμαλαίων ζοῦν οἱ μογγολικῆς φυλῆς **Θιβέτιοι**, εἰς δὲ τὴν

Κεϋλάνην ἀρχέγονος λαός, οἱ *Βέδδαι*. Ὁ περισσότερος πληθυσμὸς κατοικεῖ εἰς χαμηλὰς οἰκίας καὶ ζῆ βίον πτωχικόν. Πολλάκις ἐπέρχονται ἐπιδημῖαι (ὡς ἡ πανώλης), χιλιάδες δὲ κατ' ἔτος πίπτουν θύματα τῶν ἀγρίων θηρίων, ἰδίως τῶν φαρμακερῶν ὄφεων. Προσέτι συμβαίνει νὰ ἐπέρχεται φοβερός

27. Ρανγκούν. Ἡ μεγάλη Παγόδα (βουδδिकὸς ναός).

λιμός, ἂν ἀργήσῃ ὁ θερινὸς μουσσὼν, ἢ πέσῃ ὀλιγωτέρα τῆς συνήθους βροχῆ.

Κύριαί θρησκείαι τῶν Ἐντεῦθεν Ἰνδιῶν εἶναι ὁ *Ἰνδοϊσμός* ἢ *Βραχμανισμός* καὶ ὁ *Ἰσλαμισμός* (μωαμεθανισμός). Ὁ *Βουδδισμός* συναντᾶται σχεδὸν μόνον εἰς τὴν Κεϋλάνην. Οἱ Ἰνδοῖ-

σταί πιστεύουν εἰς τὸν θεὸν Βραχμᾶνα ὡς «ψυχὴν τοῦ κόσμου» καὶ οἱ ἱερεῖς τῶν λέγονται Βραχμᾶνες. Πιστεύουν ὅμως καὶ εἰς ἄλλας θεότητες καὶ ἔχουν πολλὰς προλήψεις καὶ μαγείας. Αὗται φαίνεται ὅτι προέρχονται ἀπὸ τὰς ἐντυπώσεις τῶν κινδύνων καὶ τῶν φοβερῶν φυσικῶν καταστροφῶν, αἱ ὁποῖαι συμβαίνουν εἰς τὴν χώραν τῶν. Νομίζουν ὅτι ἡ ψυχὴ τῶν μετὰ θάνατον μεταβαίνει εἰς ἄλλον ἄνθρωπον ἢ ζῶον. Διὰ τοῦτο σέβονται τὰ ζῶα καὶ δὲν τρώγουν κρέας· τρέφονται κυρίως ἀπὸ φυτὰ. Κατ' ἔτος ἑκατοντάδες χιλιάδων συρρέουν εἰς θρησκευτικὰς πανηγύρεις, αἱ ὁποῖαι γίνονται εἰς τὰς ἱεράς τῶν πόλεις, ὅπου ὑπάρχουν ἀξιοθαύμαστοι ναοὶ στολισμένοι μὲ μεγάλα ἀγάλματα. Ἡ Μπεναρὲς εἶναι ἓν τοιοῦτον θρησκευτικὸν κέντρον. Ἐκεῖ εἰς τὰ ὕδατα τοῦ ἱεροῦ Γάγγου, ἐλπίζει ἕκαστος Ἰνδὸς μὲ ἓνα λουτρόν, κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, νὰ καθαρῶσθαι ἀπὸ πᾶν ἀμάρτημα. Εἰς τὰ περίχωρα τῆς Βομβάης ζοῦν οἱ αἰρετικοὶ *Πάγσοι*, οἱ ὁποῖοι λατρεύουν τὸ πῦρ καὶ ἐκθέτουν τοὺς νεκροὺς τῶν εἰς τοὺς «πύργους τῆς σιωπῆς», διὰ νὰ καταφάγωσθαι ἀπὸ ὄρνεα.

13 10, 14

15 16

16 16, 16 15

5

Πίναξ 3. Αί Βρεταννικαί 'Ινδίαι.

Περιοχή	'Επιφάνεια εις τ. χιλ.	Κάτοικοι εις χιλ.	Κάτοικοι εις τ. χιλ.	Πρωτεύουσαι καὶ κυριώταται πόλεις (οἱ κάτ. κατὰ χιλ.)	Σπουδαιότ. προϊόντα
Αὐτοκρατ. τῶν 'Ινδιῶν	5.000.000	370.000	74	Δελχί (450) Βομβάη (1175) Καλκούτα (1200) Μαντράς (650) Χαϊδεραβὰδ (470) Λαχώρη (430) Καράτσι (265) Μπεναρές (210) Ντάρντσιλιγκ (25)	γιοῦτα βάμβαξ ὄρυζα τέιον σιτηρὰ δέρματα
α. 15 'Επαρ- χίαι	2.000.000	270.000	95		ἔριον ὄπιον καουτσούκ ὄπωρικά ἀρώματα
β. 18. 'Εξηρ- τημ. κράτη	1.800.000	81.005	44		
γ. Προστα- τευόμενα κράτη (ἐπὶ τῶν 'Ιμα- λαῖων)					
Βουτάν	46.000	350	8		
Νεπάλ	140.000	5.600	40	Κολόμπο (285)	καουτσούκ κανέλλισα
Κεϋλάνη (ἀποικία)	65.000	5.300	81		τέιον 'Ινδ.καρύδια

Ἡ διανομὴ τοῦ πληθυσμοῦ. Πόλεις.—Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶναι πολὺ μεγάλη, ἀναλόγως πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὸν πλοῦτον τῆς χώρας. Τοῦτο ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ διανομὴ αὐτοῦ ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν βροχῶν καὶ τῶν ποταμῶν. Οἱ ἄνθρωποι συμπυκνῶνται εἰς τὰ εὐφορα μέρη, δηλ. εἰς τὸ δέλτα καὶ τὸν Γάγγην ποταμόν, τοιοῦτοτρόπως δὲ αἱ ἐσωτερικαὶ περιοχαὶ ἔχουν μικρὰν πυκνότητα. Τὰ $\frac{9}{10}$ τῶν 'Ινδῶν ζοῦν εἰς τοὺς

διὰ τοὺς πτωχοὺς· ὁ *σίτος* καὶ ὁ *ἀραβόσιτος* καλλιεργεῖται εἰς τὴν Πενταποταμίαν καὶ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰνδοῦ· τὸ *ζακχαρό-κάλαμον* καλλιεργεῖται εἰς τὰς παραλίους πεδιάδας.

β) Αἱ φυτεῖαι τῆς ἐξαγωγῆς.—Αἱ μεγάλαι φυτεῖαι, τῶν ὁποίων τὰ προϊόντα ἐξάγονται, εἶναι τοῦ τεύου, τοῦ καφέ καὶ

29. Συναγωγή καουτσούκ εἰς Κεϋλάνην.

τοῦ βάμβακος. Αἱ τεῖοφυτεῖαι εἶναι ἐγκατεστημέναι ἐπὶ τῶν ὑγρῶν κατωφερειῶν τοῦ Ἀσσάμ καὶ τῆς Κεϋλάνης καὶ ἀποφέρουν τὸ ἥμισυ τοῦ εἰς τὸν κόσμον παραγομένου τεύου. Ὁ καφὲς καλλιεργεῖται ἐπὶ τῶν Δυτικῶν Γαταίων, ὁ δὲ βάμβαξ εὐδοκιμεῖ πανταχοῦ, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ποιότης αὐτοῦ δὲν εἶναι καλὴ. Καλλιεργοῦνται ἀκόμη τὸ *λίνον* καὶ ἡ *γιοῦτα*· ἡ τελευταία χρησιμοποιεῖται διὰ σάκκουσ καὶ карабόπανα.

Εἰς τὸ ΝΔ Δεκὰν καὶ τὴν Κεϋλάνην, καλλιεργοῦνται τὸ *καουτσούκ* καὶ τὰ *ἀρωματικά*, ὡς τὸ πέπερι καὶ τὸ κινάμμωμον, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ἦσαν περιζήτητα.

Ἡ κτηνοτροφία.—Ἡ κτηνοτροφία εἰς τὴν χώραν, τῆς ὁποίας ἡ θρησκεία τῆς πλειονότητος τῶν κατοίκων ἀπαγορεύει τὴν χρῆσιν κρέατος, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἔχη σημασίαν. Τρέφονται μόνον βούβαλοι διὰ τὰς ἐργασίας τῶν ὀρυζάνων, χοῖροι καὶ πτηνά.

Ἡ βιομηχανία.—Ἡ βιομηχανία ἔχει δύο ὄψεις, ἀρχαίαν καὶ νέαν.

Ἡ ἀρχαία βιομηχανία, κυρίως ἡ ὑφαντουργία καὶ ἡ χαλκοουργία, ὑφίσταται εἰς τὰ χωρία ὡς οἰκογενειακὴ, διὰ κατασκευὴν ἀντικειμένων τῆς πρώτης ἀνάγκης. Οἱ Ἕλληνες δὲν ὑπεστήριξαν τὴν βιομηχανίαν ταύτην διὰ μεγάλων ἐγκαταστάσεων, φοβούμενοι μήπως τὰ ἰθαγενῆ προϊόντα συναγωνισθοῦν ἐπιτυχῶς τὰ ἰδικά των. Ἐν τούτοις εἶδη τινὰ εἶναι παγκοσμίου φήμης, ὡς τὰ **σάβλια** τῆς Κασμύρης (εἰς τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ Ἰνδοῦ) καὶ τὰ γλυπτὰ κομψοτεχνήματα ἐξ ἐλεφαντοστοῦ καὶ ὀρειχάλκου τῆς Μπεναρές.

Ἡ νέα βιομηχανία στηρίζεται εἰς τὴν ἀφθονίαν τοῦ **γαϊάνθρακος**, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται εἰς ὠρισμένας θέσεις. Αἱ Ἰνδία ἔχουν προσέτι **μαγγάνιον**, τοῦ ὁποῦ ἡ ἐξαγωγή κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸν κόσμον, **μόλυβδον** καὶ ὀλίγον **σίδηρον**.

Αἱ κύρια βιομηχανία εἶναι ἡ ὑφαντουργία καὶ ἡ μεταλλουργία. Κέντρα τῆς βιομηχανίας τοῦ βάμβακος εἶναι ἡ Βομβάη καὶ ἡ Μαντράς, τοῦ λίνου ἡ Βομβάη καὶ τῆς γιούτας ἡ Καλκούτα.

Τὸ ἐμπόριον.— Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῶν Ἰνδιῶν ἐνεργεῖται κυρίως διὰ τοῦ λιμένος τῆς Καλκούτας, τῆς δὲ Κεϋλάνης διὰ τοῦ Κολόμπου. Αἱ Ἰνδία ἐξάγουν περισσότερον παρ' ὅτι εἰσάγουν. Μεγάλα ποσὰ βάμβακος, γιούτας, τεῖου, καφέ, καουτσούκ καὶ σίτου ἐξάγονται εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἰαπωνίαν καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ εἰσάγονται βιομηχανικὰ εἶδη τῆς Ἀγγλίας.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσάγονται προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν τὰ ἐξῆς: τέιον, κανέλλα, πέπερι, κάναβις, λιναρόσπορος καὶ ἄλλα.

Ἀσκήσεις.— 1. Σύγκρινε τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν τῆς αὐτοκρατορίας τῶν Ἰνδιῶν μὲ τὴν Ἑυρώπην.— 2. Σύγκρινε τὸ δασικὸν ὄριον τῶν Ἰμαλαίων (4000 μ.) πρὸς τὸ ὄριον τῶν Ἑλληνικῶν ὄρεων (1800 μ.) καὶ ἐξήγησε τὸν λόγον τῆς διαφορᾶς ταύτης.— 3. Ὀνόμασε προϊόντα τῶν τροπικῶν χορῶν.— 4. Δεῖξε τὴν ἡπειρωτικὴν ὁδὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας καὶ Ὀνόμασε τὰς χώρας, τὰς ὁποίας διέρχεται.— 5. Ποία ἡ θαλασσία ὁδὸς πρὸς αὐτὰς ἐκ τῆς Μεσογείου;

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.— Ἡ χερσόνησος τῶν Ἐκειθεν Ἰνδιῶν εἶναι παλαιὸν ὄροπέδιον ἀνήκον εἰς ἐκτενεστέραν ξηράν, ἢ ὅποια ἄλλοτε ἦν ὡνε ταύτην μετὰ τῆς ἠπείρου Αὐστραλίας. Λείψανα τῆς καταβυθισθείσης ξηρᾶς εἶναι αἱ πολυάριθμοι Ἰνδικαὶ νῆσοι. Τὸ ὄροπέδιον ὀρίζεται πρὸς Α ὑπὸ τῶν Ἄνναμιτικῶν ὄρέων (2500 μ. ὕψ.), τὰ ὅποια ΝΑ διευθυνόμενα καταπίπτουν ἀποτόμως εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς νοτίας Σινικῆς θαλάσσης. Δυτικῶς τούτου τὸ ὄροπέδιον διασχίζουσι καὶ ἄλλαι ὄροσειραὶ διευθυνόμεναι πρὸς Ν. Μία ἐξ αὐτῶν προεκτείνεται εἰς τὴν στενὴν χερσόνησον Μαλάκκαν, ἢ ὅποια πλησιάζει τὸν ἰσημερινὸν καὶ χωρίζει τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν ἀπὸ τὸν Εἰρηγικόν. Μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς νήσου Σουμάτρας σχηματίζεται ὁ πορθμὸς τῆς Μαλάκκας, σπουδαῖος διὰ τὴν στρατηγικὴν του θέσιν.

Μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν, ἀνοίγονται μακραὶ κοιλάδες καὶ βαθύπεδα, τὰ ὅποια προσχώνονται ὑπὸ μεγάλων ποταμῶν καὶ τελειώνουσι εἰς δέλτα. Κύρια βαθύπεδα εἶναι τὰ τῶν ποταμῶν Ἰραβάδη, Σαλουήν, Μέναν, Μεκόνγγι καὶ τὸ τοῦ Τογγίνου, τὸ ὅποion διαρρέει ὁ Ἐρυθρὸς ποταμὸς.

Αἱ Ἐκειθεν Ἰνδιαὶ λέγονται γενικῶς καὶ Ἰνδοκίνα, διότι εἶναι ἡ διάβασις ἀπὸ τὰς Ἰνδίας εἰς τὴν Κίναν. Κυρίως ὅμως Ἰνδοκίνα λέγεται ἡ ἀνατολικὴ πλευρά, ἢ ὅποια εἶναι κτήσις τῆς Γαλλίας.

Τὸ κλίμα καὶ ἡ βλάστησις.— Αἱ Ἐκειθεν Ἰνδιαὶ, ἐπειδὴ κεῖνται εἰς τὸ αὐτὸ γεωγρ. πλάτος μὲ τὰς Ἐντεῦθεν, ἔχουσι ὁμοίως κλίμα τροπικὸν μὲ τὴν αὐτὴν βλάστησιν καὶ τὰ αὐτὰ προϊόντα. Διαφέρουσι ὅμως ἐνταῦθα ἐκεῖ ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι ὑψηλόν· τὰ ὑψηλὰ μέρη τοῦ βορρᾶ ἔχουσι χειμῶνα ψυχρὸν μὲ πτώσεις χιόνος· εἰς τὸ νότιον μέρος, ὅπου εἶναι ἡ χερσόνησος τῆς Μαλάκκας, τὸ κλίμα εἶναι θερμότερον, αἱ δὲ βροχαὶ πίπτουσι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, διότι δὲν πνέουσι εἰς αὐτὴν οἱ μουσσῶνες.

Ὅπου τὸ κλίμα εἶναι περισσότερον βροχερὸν ἐκεῖ ὑπάρ-

χουν πυκνά δάση, ἐνῶ εἰς τὰ ξηρότερα μέρη ἐπικρατοῦν αἱ σαβάνναι ἢ αἱ στέππαι.

Οἱ κάτοικοι.— Οἱ κάτοικοι τῆς χερσονήσου, εἶναι μιγάδες ἐξ Ἰνδῶν καὶ Κινέζων καὶ διὰ τοῦτο λέγονται Ἰνδοκινέζοι. Οἱ πρὸς τὰς Ἰνδίας γειτονεύοντες ἔχουν ὁμοιότητα περισσοτέραν πρὸς τοὺς Ἰνδοὺς, οἱ δὲ πρὸς Α πρὸς τοὺς Κινέζους. Θρησκείαν ἔχουν τὸν Βουδδισμόν. Εἰς τὴν Μαλαϊκὴν χερσόνησον κατοικοῦν **Μαλαῖοι**, οἱ ὅποιοι προέρχονται ἀπὸ ἐπιμιξίαν κιντρῖνων καὶ μαύρων. ✓

β Πολιτ. κατάστασις.— Μεγάλα μέρη τῶν Ἐκεῖθεν Ἰνδιῶν κατέχονται πρὸς Δ μὲν ὑπὸ τῆς Μεγ. Βρεττανίας πρὸς Α δὲ ὑπὸ τῆς Γαλλίας. Μεταξὺ τῶν κτήσεων τούτων εἶναι τὸ ἐλεύθερον βασίλειον τοῦ Σιάμ, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται καὶ εἰς τὴν χερσόνησον Μαλάκκαν. Εἰς τὰ ἔσχατα τῆς χερσονήσου, ἡ **Μαλαισία**, ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν καὶ μικρῶν ἰθαγενῶν κρατῶν, τὰ ὅποια ὑπάγονται εἰς τὴν προστασίαν τῆς Μεγ. Βρεττανίας.

1. Αἱ Βρεττανικαὶ κτήσεις.— **α) Ἡ Βιρμανία** (600 χιλ. τετρ. χλμ., 13 ἑκατ. κατ.), κατέχει τὸ ΒΔ μέρος τῶν Ἐκεῖθεν Ἰνδιῶν εἶναι μὲν ἐξάρτημα τῆς Αὐτοκρατορίας τῶν Ἰνδιῶν, ἀπολαύει ὅμως εὐρείας αὐτονομίας. Ὁ μέγας πλοῦτος ταύτης εἶναι ἡ **ῥρυζα**, ἡ δὲ πόλις **Ρανγκὸν** (400) εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἀγορὰ τοῦ προϊόντος τούτου. Κεῖται ἐπὶ τοῦ Ἰραβάδη ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι πλωτός.

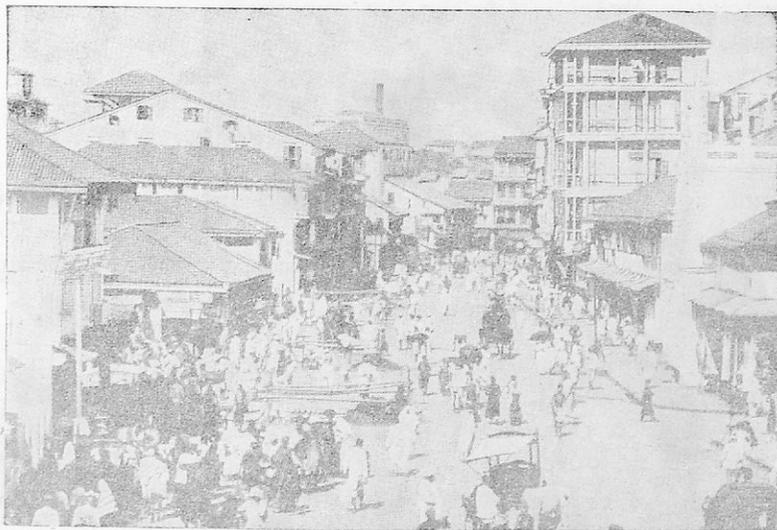
Φυσικὸς πλοῦτος εἶναι τὸ **πετρέλαιον**, κατὰ τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ Ἰραβάδη, ὁ **κασσίτερος** καὶ ἐκ τῶν δασῶν τῶν ὀρέων τὸ **κρόβυλον**, τὸ ὁποῖον εἶναι καταλληλότετον διὰ τὴν ναυπηγίαν.

β) Ἡ Μαλαισία ἔχει δύο μεγάλας πηγὰς πλοῦτος, τὸ **καουτσούκ** καὶ τὸν **κασσίτερον**. Τὸ καουτσούκ ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐβέας, μεγάλου δένδρου, τοῦ ὁποῖου αἱ φυτεῖαι καταλαμβάνουν ὅλα τὰ χαμηλὰ μέρη τῶν ὀρέων. Κατὰ τὰ προϊόντα ταῦτα ἡ Μαλαισία ἔρχεται πρώτη εἰς τὸν κόσμον.

Τὸ ἐμπόριον ἐνεργεῖται διὰ τῆς **Σιγγαπούρης** (450), ἡ ὁποία

κείται εἰς νησίδα, κατὰ τὴν ἔξοδον ἔκ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκκας εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν. Εἶναι τὸ «Γιβραλτάρ» τῆς Ἑλλάδος, ἢ τῆς Ἑλλάδος, δηλ. μεγίστη ναυτικὴ βάση τῶν Ἑλλήνων.

2. Τὸ βασιλείον τοῦ Σιάμ (520 χιλ. τετρ. χιλ., 13 ἑκατ. κατ.). Καὶ τοῦτο ἔχει πλοῦτον ὀρυζῆς, ἡ ὁποία ἐξάγεται εἰς τὴν Κίνα καὶ τὴν Ἰαπωνίαν. Λιμὴν ἐξαγωγῆς εἶναι ἡ *Βανγκὸν* (600), εἰς τὸν ποταμὸν Μέναμ, ἡ ὁποία εἶναι καὶ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου. Τὸ Σιάμ ἔχει καὶ φυσικὸν πλοῦτον, *ξυλείαν* καὶ *κασσίτερον*. Οἱ

30. Σιγκαπούρη. Ἡ κίνησις εἰς τὰς κεντρικὰς ὁδοὺς.

Σιαμαῖοι εἶναι ἐπιτηδέιοι εἰς τὸ νὰ χρησιμοποιοῦν τοὺς ἐλέφαντας εἰς τὰς ἐργασίας τῶν.

3. Ἡ Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα (737 χιλ. τετρ. χιλ., 22 ἑκατ. κατ.) περιλαμβάνει μετὰ τῶν ἐνταῦθα ἀποικίων καὶ δύο βασιλεία ὑποτελεῖ, τὴν *Καμβότζαν* καὶ τὴν *Ἀνάμ*, τῶν ὁποίων ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἴση πρὸς τὴν τῆς Ἑλλάδος (50 κατ. εἰς 1 τετρ. χιλ.). Πλὴν τῆς μεγάλης παραγωγῆς τῆς ὀρυζῆς εἰς τὸ δέλτα τοῦ Μεκόνγκ παράγεται καὶ ἀραβόσιτος, μέταξα, τίειον,

ζαχαροκάλαμον κ. ἄ. Εἰς τὰς ἀκτὰς ἔχει πλοῦτον ἰχθύων, ἢ ἄλιεία ὅμως εὐρίσκεται εἰς χεῖρας τῶν Κινέζων.

Μέγας λιμὴν εἶναι ἡ *Σαῖγκὸν* (120), εἰς τὴν βορείαν γωνίαν τοῦ δέλτα τοῦ Μεκόνγκ.

Εἰς τὴν Ἰνδοκίναν, ἐπειδὴ τὸ κλίμα της διὰ τοὺς Εὐρωπαίους εἶναι ἀνθυγιεινόν, ὀλίγοι ἄποικοι κατοικοῦν, ἐνῶ Κινέζοι πολλοί.

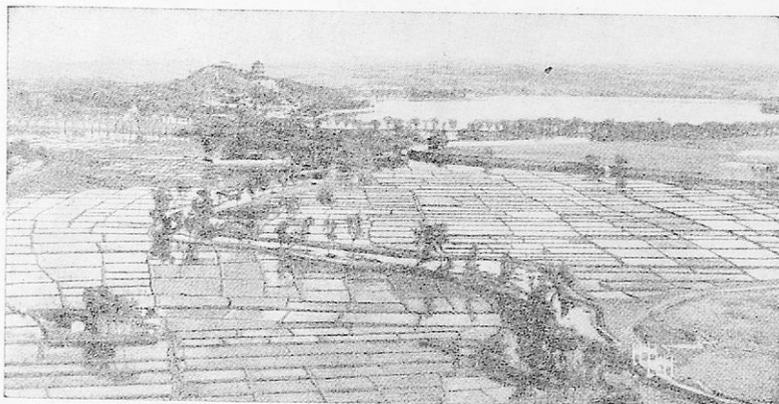
Μικρὸν μέρος ἀπὸ τὰ ἐξαγόμενα ἐμπορεύματά της διευθύνεται εἰς τὴν Γαλλίαν· τὸ περισσότερον διευθύνεται πρὸς τὴν Κίναν, τὴν Σιγγαπούρην καὶ τὴν Ἀγγλίαν.

31. Ἡ καλλιέργεια τῆς ὀρύζης (ἀροτρίωσις).

Ἡ ὄρυζα.— Ἴσως οὐδὲν ἄλλο φυτὸν εἰς τὸν κόσμον ἔχει τόσην σημασίαν διὰ τὴν τροφήν τῶν ἀνθρώπων, ὅσῃν ἡ ὄρυζα. Πλέον τοῦ ἑνὸς τρίτου τῆς ἀνθρωπότητος τρῶγει καθ' ἡμέραν ὄρυζαν. Τίς ἐξ ἡμῶν σκέπτεται τὴν κοπιώδη ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖ ὁ γεωργὸς τῆς ὀρύζης! Εἰς πολλὰς ὀρυζοφόρους χώρας καίουν τὰς καλάμας, αἱ ὁποῖαι παραμένουν εἰς τὸν ἀγρὸν μετὰ τὸν τελευταῖον θερισμόν, ρίπτουν λάσπην, σσηπῶτας ἰχθύς καὶ ἀπορρίμματα διὰ νὰ λιπάνουν τὸ ἔδαφος. Ἐπειτα ἀνασκάπτουν τοῦτο ἢ ὀργώνουν με ζευγὸς βουβάλων. Ἐνταῦθα μεταφυτεύουν ἕνα πρὸς ἕνα ἐκ τῶν βλαστῶν, οἱ ὁποῖοι ἀνεπτύχθησαν εἰς ἰδιαιτέρον φυτῶριον. Ὁ ἀγρὸς, ὁ ὁποῖος περιβάλλεται διὰ μικρῶν ὄχθων πληροῦται ὕδατος. Εἰς ὄρεινὰς περιοχάς, ὅπου οἱ ὀρυζῶνες κείνται κατὰ βαθμίδας, ὅπως παρ' ἡμῖν πολλὰκις οἱ ἀμπελώνες, ὁ γεωργὸς ἀναγκάζεται νὰ μεταφέρῃ τὸ ὕδωρ εἰς τὰ ξηρὰ ὄρεινὰ μέρη δι' ἀντλήσεως ἢ ὕψωτικῶν ἐγκαταστάσεων. Ὡς μικραὶ λίμναι λάμπουν κατὰ καιροὺς οἱ

ποτισμένοι όρυζώνες εις τὰς θερμάς ακτίνας τοῦ ἡλίου. Πολλάκις ὁ ἄνθρωπος κατακόπτει τὸ ἀρχέγονον δάσος διὰ νὰ ἐγκαταστήσῃ όρυζώνας· ὁπότε εις τὰς ρίζας τῶν χόρτων διατηρεῖται διαρκῆς λίπανσις. Ὁ κάλαμος τῆς ὀρύξης αὐξάνει ταχέως. Ἡ ὠραιότης τοῦ τοπίου τῶν πρασίνων ὀρυζώνων ἐμφανίζεται κατὰ τὸ θέρος, ἰδίως εις τὴν Ἰαπωνίαν. Ὅλιγας ἐβδομάδας μετὰ τὴν μεταφύτευσιν, οἱ στάχεις ὠριμάζουσι. Τότε τὸ ὕδωρ διοχετεύεται εις ἄλλον ἄγρον. Οἱ στάχεις ἀποκόπτονται καὶ δένονται εις δεμάτι. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον γίνονται εις ἕκαστον ὀρυζῶνα κατ' ἔτος τρεῖς ἢ τέσσαρες συγκομιδαί. Ἐν ἑκτάριον ὀρυζῶνος ἀποφέρει τόσην ποσότητα, ὅσην εις ἡμᾶς 20 καὶ πλέον ἑκτάρια σιταγροῦ. Τοιουτο-

32. Τοπίον ὀρυζῶνος πρὸ τοῦ θερινοῦ ἀνακτόρου παρὰ τὸ Πεκίνον.

τρόπως εις τὰς χώρας τῆς ὀρύξης ἡμποροῦν νὰ ζήσουν πολλοὶ ἄνθρωποι.

Ἐπάρχουσι πολλὰ εἶδη ὀρύξης διὰ τὰ ὁποῖα ἡ καλλιέργεια δὲν εἶναι πάντοτε ὁμοία. Εἰς τὰ βαθύπεδα αὐξάνει ἡ ἐλώδης ὄρυζα, εις δὲ τὰ ὄρη, μέχρις ὕψους 1200 μ., ἡ ὀρεινὴ ὄρυζα. Αἱ μέγιστα ὀρυζοφόροι χῶραι εἶναι αἱ Ἐντεῦθεν καὶ Ἐκεῖθεν Ἰνδία, αἱ Ἰνδικαὶ νῆσοι καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία. Ἐπάρχουσι προσέτι ὀρυζῶνες καὶ εις τὴν Εὐρώπην, καὶ μάλιστα εις τὴν πεδιάδα τοῦ Πάδου, εις τὴν Ἰσπανίαν, τὴν Γαλλίαν, τὴν Πορτογαλίαν καὶ ὀλίγοι εις τὴν Ἑλλάδα. Οἱ ὀρυζοβολῶνες τῆς γῆς εἶναι αἱ Ἐκεῖθεν Ἰνδία. Μεγάλαι ποσότητες μεταφέρονται ἀπὸ τοῦς λιμένας τῆς Ρανγκοῦν, τῆς Βανγκόκ καὶ τῆς Σαϊγκόν εις τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν, τὰς Ἐντεῦθεν Ἰνδίας καὶ τὴν Εὐρώπην.

Γ'. ΙΝΔΙΚΑΙ Ή ΜΑΛΑΪΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Γενικά.—Αί Ἰνδικαί νῆσοι, αἱ ὁποῖαι τέμνονται ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἀποτελοῦν πελωρίαν νησοσυστάδα μεταξύ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας. Εἶναι λείψανα παλαιᾶς ξηρᾶς, τῆς ὁποίας μέγα μέρος ἐβυθίσθη εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπως εἶναι καὶ αἱ νῆσοι εἰς τὸ Αἰγαῖον. Τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὴν ἀβαθῆ θάλασσαν, ἢ ὁποία ἐκτείνεται μεταξύ τῶν νήσων τούτων, ὡς καὶ ἀπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὁρέων. Τὰ ὄρη τῆς δυτικωτάτης τῶν νήσων,

τῆς Σουμάτρας, ἐκτείνονται παραλλήλως πρὸς τὴν χερσόνησον τῆς Μαλάκκας. Ἡ μέγιστη νῆσος *Βόρνεος* καὶ ἡ *Κελέβη* κεῖνται εἰς τὸ μέσον, ἐνῶ αἱ ἄλλαι εὐρίσκονται εἰς τὰ ἄκρα, αἱ μὲν *Φιλιππῖναι* ΒΑ, αἱ δὲ *Σουνδαῖαι* ΝΔ. Ἐ-

33. Ἡφαίστεια εἰς Ἰάβαν.

ξω τούτων, πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν καὶ τὸν Ἰνδικὸν τὰ βάθη τῆς θαλάσσης καταπίπτουν εἰς μέγιστα βάθη. Πρὸς Α τῶν Φιλιππίνων ἔχει μετρηθῆ βάθος 11 000 μέτρων.

Αἱ νῆσοι αὗται πάσχουν ἀπὸ πολλοὺς σεισμοὺς, συγχρόνως δὲ ὑπάρχουν εἰς αὐτὰς καὶ πολυάριθμα ἠφαίστεια. Ἡ *Ἰάβα*, ἢ ὁποία φαίνεται ὡς προέκτασις τῆς Σουμάτρας, ἔχει 120 ἠφαίστεια, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 28 εἶναι ἀκόμη ἐνεργά. Εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Σούνδης, μεταξύ τῆς Ἰάβας καὶ τῆς Σουμάτρας, τὸ ἠφαίστειον *Κρακατάου* τῷ 1883 ἀνετινάχθη κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὸν ἀέρα.

Τὸ κλίμα καὶ ὁ πληθυσμός.—Εἰς τὰς νήσους ταύτας ἡ μέση θερμοκρασία τῶν ἡμερῶν τοῦ ἔτους δὲν κυμαίνεται σχεδὸν καθόλου. Οὕτω δὲν ὑπάρχουν ἐποχαι τοῦ ἔτους, ἀλλὰ μόνον διαρ-

κὲς θέρος. Ἐνεκα τῆς μεγάλης θερμότητος ἡ ἐξάτμισις εἶναι ἰσχυρά, ὁ θερμὸς καὶ ὑγρὸς ἀήρ ἀναβαίνει ὑψηλὰ ὅπου ψύχεται καὶ αἱ βροχαὶ πίπτουν καθ' ὄλους τοὺς μῆνας· μείστη ὑγρασία παρουσιάζεται ὅταν ὁ ἥλιος διέρχεται διὰ τοῦ ζενιθ. Τὸ κλίμα τοῦτο λέγεται *ὑγρὸν τροπικόν*. Εἰς τὸ κλίμα τοῦτο ἡ ἠφαιστειώδης γῆ καὶ ἡ λάβα ἀποσαθροῦνται εὐκόλως καὶ καθιστοῦν τὸ ἔδαφος εὐφορον.

Βλάστησις καὶ φυτικὰ προϊόντα.—Λόγω τοῦ τροπικοῦ κλίματος αὐξάνουν πυκνὰ δάση, καλούμενα τροπικὰ ἢ παρθένα. Ἐπίσης εὐδοκιμοῦν ὄλαι αἱ τροπικαὶ καλλιέργειαι, δηλ. ἡ ἐβέα, τὸ ζακχαροκάλαμον, ἡ καφέα, ὁ καπνός, τὸ τέιον, ἡ ὄρυζα· αἱ νῆσοι εἶναι ἔτι ἡ πατρίς τοῦ πεπέρεως, τῶν μοσχοκαρύων καὶ ἄλλων ἀρωματικῶν· διὰ τοῦτο ἐλέγοντο ἄλλοτε καὶ «νησοὶ τῶν ἀρωμάτων».

Πανίς.—Εἰς τὰ πανάρχαια δάση ζοῦν ὁ ἀνθρωπόμορφος οὐραγοτάγκος, ὁ γίβων, ἐλέφαντες, ρινοκέρωτες, ἀγριοβούβαλοι, ἔλαφοι καὶ τίγρεις. Εἰς μίαν νῆσον τῶν Μικρῶν Σουνδαίων, τὴν Κόμοντο, ζοῦν ἀκόμη καὶ προϊστορικὰ θηρία, οἱ δράκοι, μήκους 7 μέτρων.

Κάτοικοι.—Ἐπειδὴ τὸ θερμὸν τροπικὸν κλίμα λόγῳ τῆς νησιωτικῆς φύσεως μετριάζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης, συμβαίνει ὁ πληθυσμὸς νὰ εἶναι πυκνός. Μόνον μερικὰ ἐλώδη βαθύπεδα εἶναι νοσηρὰ καὶ μένουν μὲ ἀραιὸν πληθυσμόν. Πυκνότατον πληθυσμόν ἔχει κατ' ἐξοχὴν ἡ Ἰάβα (ἴση πρὸς τὴν Ἑλλάδα, 42 ἑκατ. κατ.), ὅπου αἱ πόλεις *Βαταβία* (440) καὶ *Σουραβάγια* (340).

Ὁ πληθυσμὸς συνίσταται ἐκ *Μαλαίων*, οἱ ὅποιοι ἔχουν μελανὸν χρῶμα, μαύρας καὶ μακρὰς τρίχας καὶ σῶμα εὐκίνητον. Ἄλλοτε αὐτοὶ ἦσαν τολμηροὶ θαλασσινοὶ καὶ ἐπιτήδειοι ἀλιεῖς. Ἀπὸ τοὺς Ἰνδοὺς ἔμαθον τὴν καλλιέργειαν τῆς ὀρύζης, ὑπὸ δὲ τὴν ὀδηγίαν τῶν Εὐρωπαίων τὴν ἐγκατάστασιν τροπικῶν φυτειῶν. Εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ζοῦν οἱ *Νιγρηῖτες*, οἱ ὅποιοι ἔχουν χαμηλὸν πολιτισμόν καὶ ὁμοιάζουν πρὸς τοὺς Βέδδας τῆς Κεϋλάνης.

Πολιτική κατάσταση.—Πλήν τῶν Φιλιππίνων νήσων, τμήματος τῆς Βόρνεο καὶ τμήματος τῆς Τιμόρης, ὅλαι αἱ ἄλλαι εἶναι ἀποικία τῶν Ὀλλανδῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα **Ὀλλανδικαὶ Ἰνδίαι**. Εἶναι ἡ ὠραιότητι καὶ πλουσιωτάτη ἐξ ὄλων τῶν τροπικῶν ἀποικιῶν τῆς γῆς. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ **Βαταβία**.

Πίναξ 4. Ἰνδικαὶ νῆσοι.

Κτήσεις καὶ νῆσοι	Ἐπιφάνεια εἰς τ. χιλ.	Κάτοικοι κατὰ χιλ.	Κάτοικοι εἰς 1 τετ. χιλ.	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότ. πόλεις (κατὰ χιλ.)	Σπουδαιότ. προϊόντα γενικῶς
Μεγ. Σουνδαῖαι νῆσοι (Ὀλλανδ.)	1.500.000	65.000	43		καουτσούκ ζάκχαρις καφῆς
Σουμάτρα	410.000			Παλλεμβάνγκ(110)	καπνὸς
Ἰάβα	126.000	42.100	315	Βαταβία (440)	τέιον
Βόρνεος	735.000			Σουραβάγια (340)	ἀρώματα ὄρυζα
Κελέβη	170.000			Μακάσσαρ (50)	πετρέλαιον ψευδάργ.
Φιλιππῖναι (Ἀμερικαν.)	300.000	13.000	42	Μανίλα (370)	ζάκχαρις ὄρυζα καπνὸς καφῆς

Αἱ Φιλιππῖναι, αἱ ὁποῖαι ἄλλοτε ἀνήκον εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἀνήκουν σήμερον εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ πρωτεύουσα **Μανίλα** ἔχει ὄψιν ἰσπανικῆς πόλεως.

Τὸ ὑπερρωκέανειον ἐμπόριον τῶν Ὀλλανδικῶν Ἰνδιῶν διὰ τὴν εὐκόλον συγκοινωνίαν, τὰ πλούσια προϊόντα καὶ τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένον. Κατὰ μέγα μέρος εἶναι εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ὀλλανδῶν. Τὸ μικρὸν ὅμως ἐμπόριον ἔχουν οἱ Κινέζοι καὶ οἱ Ἄραβες. Εὐρωπαῖοι εἶναι ὀλίγοι, ἀλλὰ καὶ ἐδῶ δὲν δύνανται νὰ μένουν ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς χαμηλὰ μέρη διὰ τὸ θερμὸν κλίμα καὶ κατοικοῦν εἰς ὑψηλὰς θέσεις.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΣΙΑΣ

Ἡ Νότιος Ἀσία, ἢ αἱ Ἀνατολικά Ἰνδία, εἶναι αἱ τροπικαὶ χῶραι τῆς Ἀσίας, δηλ. με θερμὸν κλίμα, με ἀφθόλους βροχάς, με πυκνὰ δάση καὶ με μεγάλα ἄγρια θηρία. Ἐχουν ἕκτασιν ὡς καὶ πληθυσμὸν ἴσον σχεδὸν πρὸς τὴν Εὐρώπην. Ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους πρῶτοι οἱ Ἕλληνες ἐγνώρισαν ταύτας διὰ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου, ὅποτε οὗτος εἶχε κατακτήσει τὴν χώραν τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ καὶ ὁ ναύαρχος αὐτοῦ Νέαρχος διέπλευσε τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν καὶ τὰ παράλια αὐτῆς. Ἀπὸ παλαιῶν χρόνων ἦσαν γνωστὰ τὰ πλούσια αὐτῶν προϊόντα, τὰ ὅποια μετεφέροντο εἰς Εὐρώπην. Ἡ μεταφορὰ αὕτη ηὔξησεν ἀπὸ τὰς ἀρχαῖς τῶν νέων χρόνων, ὅποτε οἱ Εὐρωπαῖοι ἀνεκάλυψαν τὴν θαλασσίαν ὁδὸν διὰ τοῦ περιήλου τῆς Ἀφρικῆς, περισσότερον δὲ ἀφ' ὅτου ἐκόπη ὁ ἰσθμὸς τοῦ Σουέζ. Αἱ σπουδαῖαι ἐνταῦθα Εὐρωπαϊκαὶ κτήσεις τῶν Ἀγγλων, τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ὀλλανδῶν ἔχουν ἐπαυξήσει τὸν γεωργικὸν πλοῦτον πρὸς ὄφελος τῶν κατοίκων τῆς Εὐρώπης. Εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τῆς γῆς παράγεται τόση ὄρυζα, τόσον τέιον καὶ τόσον καουτσούκ, ὅσον εἰς τὰς Ἰνδίας, οὐδ' εὐρίσκεται εἰς ἄλλο μέρος τῆς γῆς τόσος κασίτερος ὅσος εἰς τὴν Μαλαισίαν.

Ἀσκήσεις.— 1. Σχεδίασε χάρτην τῶν Ἐντεῦθεν καὶ Ἐκεῖθεν Ἰνδιῶν διαίρεσε αὐτὸν εἰς κτήσεις καὶ κράτη καὶ θέσε τὰς μεγαλυτέρας πόλεις.— 2. Ὀνόμασε τὰς μεγαλυτέρας Ἰνδικὰς νήσους.— 3. Ποῦ γνωρίζεις ἄλλα ἠφαίστεια καὶ πῶς ἐξηγεῖς τὴν ὕπαρξιν τούτων;— 4. Παρακολούθησε τὴν θαλασσίαν ὁδὸν ἐκ τοῦ Ἀμστερδαμ εἰς τὴν Βαταβίαν.— 5. Ποῦ εἶναι πλησιέστερον αἱ Φιλιπῆναι, εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἢ εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας;— 6. Δεῖξε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν διεθνήσιν τοῦ πλοῦ ἐκ τῆς Μανίλας εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας.

3. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ

Γενικά. Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία ἐκτείνεται πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν, ὅπου τὸ ἔδαφος διακόπτεται ἀποτόμως ἐκ κατα-

βυθίσεων και άποχωρίζεται ή νησιωτική συστάς τής 'Ιαπωνίας

άπο την Κίνα, την χερσόνησον Κορέαν και την Μαντζουριαν. Αί άνατολικά αὐτά χῶρα τής 'Ασίας άπομονοῦνται άπό τόν

ἄλλον κόσμον, μεσογείως μὲν διὰ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων καὶ τῶν ἐρήμων τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, θαλασσίως δὲ διὰ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ. Διὰ τοῦτο ἡ Ἀνατ. Ἀσία ἐπὶ χιλιάδας ἐτῶν εἶχε ἰδιαιτέραν ζωὴν καὶ ἰδιαιτερον ἀρχαιότατον πολιτισμόν. Ὅπως εἰς τὴν Νότιον Ἀσίαν καὶ εἰς ταύτην πνέουν μουσσῶνες, οἱ ὅποιοι φέρουν τὸ μὲν θέρος βροχάς, τὸν δὲ χειμῶνα ψῦχος. Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν ὑπάρχουν δύο μεγάλα κράτη, ἡ Ἰαπωνία καὶ ἡ Κίνα· τρίτον κράτος, ἡ Μάντζουρία, εἶναι ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἰαπωνίας.

Α. ΙΑΠΩΝΙΑ

Ἔκτασις καὶ μορφή τοῦ ἐδάφους.—Αἱ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι κατέχουν μεγάλην ἔκτασιν· ἡ νοτιωτέρα νῆσος, ἡ *Φορμόζα*, εἶναι εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου, ἐνῶ αἱ βορειόταται φθάνουν εἰς τὴν χερσόνησον Καμτσάτκαν, πέραν τοῦ 50οῦ παραλλήλου κύκλου. Μεταξὺ τῶν νήσων καὶ τῆς ἠπείρου σχηματίζονται ἡ *Ἰαπωνικὴ* θάλασσα καὶ ἡ *Ὀχοσιικὴ*.

Ἔνεκα τῶν γεωλογικῶν κατακρημνίσεων αἱ νῆσοι ἔχουν πολλὰ ἠφαίστεια, καὶ οἱ σεισμοὶ εἶναι συχνοί. Εἰς τὴν μεγαλύτεραν καὶ κεντρικωτέραν νῆσον, τὴν *Χόνσου*, ὑψώνεται ἡ χιονοσκεπῆς πάντοτε πυραμὶς τοῦ ἠφαιστείου *Φουτζιγιάμα* (ὕψος 3780 μ.), τὸ ἱερόν ὄρος τῶν Ἰαπώνων. Οἱ κάτοικοι διὰ νὰ ἀποφεύγουν ὅσον ἤμποροῦν τοὺς καταστρεπτικοὺς σεισμοὺς κατασκευάζουν τὰς οἰκίας των ἐξ ἐλαφρᾶς ὕλης (ξύλου ἢ χάρτου). Τῷ 1923, ἡ καταστροφὴ τῆς πρωτεύουσῃς Τόκιο εἶχε θύματα 250 χιλ. ἀνθρώπων.

Ὅπως αἱ νῆσοι διαμελίζονται πλουσίως ὑπὸ τῆς θαλάσσης, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους ποικίλλεται μὲ τὰ ἠφαίστεια, τὰ ἀλλεπάλληλα ὄρη, τὰς ἀγρίας φάραγγας, τοὺς καταρράκτας καὶ τὰ ἀτελειῶτα προσχωσιγενῆ μικροβαθύπεδα.

Τὸ κλίμα καὶ ἡ βλάστησις.—Διὰ τὴν μεγάλην ἔκτασιν τῶν νήσων τὸ κλίμα παρουσιάζεται διάφορον μεταξὺ τῆς νοτιωτάτης Φορμόζας καὶ τῆς βορειοτάτης Σαχαλίνης. Εἰς τὴν Φορμό-

ζαν υπάρχουν φοινικοδάση καὶ πίθηκοι, ἐνῶ εἰς τὸν βορρᾶν τὸ ἔδαφος παγώνει τὸν χειμῶνα καὶ ἀπαντῶνται λευκαὶ ἄρκτοι. Πανταχοῦ ὁμως πνέουν οἱ μουσῶνες, ὅπως καὶ εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ φέρουν ἀρκετὰς βροχὰς· κατὰ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ μουσῶνος, ἰδίως τὸ φθινόπωρον, συμβαίνουν οἱ ἐπικίνδυνοι *τυφῶνες*, οἱ ὅποιοι μὲ τὰς δίνας τῶν καταποντίζουσι πολλὰ πλοῖα. Εἰς τὴν γλυκύτητα τοῦ κλίματος, πλὴν τοῦ θαλασσίου περιβάλλοντος, συντελεῖ καὶ τὸ θερμὸν ὠκεάνειον ρεῦμα *Κουσίβο*, τὸ ὅποιον ἔρχεται ἐκ νότου (ὅπως εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν τὸ Ρεῦμα τοῦ Κόλπου). Ἀποτέλεσμα τοῦ γλυκέως κλίματος εἶναι ἡ πλοῦσια βλάστησις τῆς Ἰαπωνίας. Τὰ δάση τῶν ὀρέων κατέχουσι τὸ ἥμισυ τῆς ἐπιφανείας τῶν νήσων (εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ 15%). Εἰς τὰς πεδιάδας ἐκτείνονται ὀρυζῶνες καὶ σιταγροὶ, οἱ ὅποιοι συχνὰ περιβάλλονται μὲ ἰνδοκαλάμους. Τὴν ἄνοιξιν ἀπλώνεται ἀπέραντος ἀνθισμένος κήπος μὲ διάφορα χρώματα εἰς ὅλην τὴν χώραν ἀπὸ κερασέας, ἀμυγδαλέας καὶ βερυκκοκέας, τεϊόκηποι δὲ κατέχουσι τὰς κλιτύς τῶν ὀρέων.

Οἱ κάτοικοι.—Ὁ πληθυσμὸς τῶν νήσων ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς Ἰάπωνας, κιτρινῆς φυλῆς, ἡ ὁποία ἦλθεν ἐκ τῆς Μογγολίας καὶ τῆς Κορέας καὶ ἀνέμιχθη μετὰ Μαλαίων. Παλαιὸς ἐγχώριος λαὸς εἶναι οἱ Ἄινῶ, λευκῆς φυλῆς, οἱ ὅποιοι κατοικοῦσι εἰς τὴν νῆσον Ἰεσῶ. Οἱ Ἰάπωνες εἶναι χαμηλοῦ ἀναστήματος μὲ λοξοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εὐθείας τρίχας.

Ἡ αὐτοκρατορία τῆς Ἰαπωνίας.—Ἡ Ἰαπωνία εἶναι αὐτοκρατορία, ἡ ὁποία ἐκτὸς τῶν νήσων κατέχει καὶ τὴν χερσόνησον Κορέαν ὡς καὶ ἄλλα μέρη τῆς ἀπέναντι ξηρᾶς. Ὁ πληθυσμὸς τῆς εἶναι πυκνός, διότι εἰς ἕκτασιν 450.000 τετραγ. χιλ. κατοικοῦσι 90 ἑκατ. κάτοικοι. Τοῦτο δὲν ἦτο δυνατόν νὰ προήρχετο μόνον ἀπὸ τὸν πλοῦτον τῆς χώρας, ἐὰν δὲν συνενήργει καὶ ἡ ἐπιδεξιότης καὶ ἡ φιλεργία τῶν κατοίκων, ὥστε νὰ ἀναπτυχθοῦν ὄλοι οἱ παραγωγικοὶ κλάδοι. Ἐπὶ πλεον ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Ἰαπωνικοῦ κράτους εἰς μεγάλην δύναμιν, ὄχι μόνον τῆς Ἀσίας, ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ κόσμου, ἐξηγεῖται: 1) ἀπὸ τὴν θέσιν

αυτοῦ ἐν μέσῳ ὅλου τοῦ κόσμου, 2) ἀπὸ τὴν προσπάθειαν τοῦ Μικάδου, δηλ. τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ἰαπωνίας καὶ 3ον) διότι ἦλθον ἐγκαίρως εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τὸν λοιπὸν κόσμον.

Ἡ γεωργικὸς πλοῦτος.—Οἱ ὀρυζῶνες παρέχουν τὴν κυρίαν

τροφὴν διὰ τὸν λαόν, ἀλλ' ἡ παραγωγή τῆς ὀρύζης δὲν ἀρκεῖ εἰς τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν καὶ διὰ τοῦτο εἰσάγεται ὀρυζα ἐκ τῶν Ἐκείθεν Ἰνδιῶν.

Οἱ Ἰάπωνες ἀγαποῦν καὶ τὸ *τέιον*, τοῦ ὁποῖου ἡ παραγωγή εἶναι εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν. Παράγονται προσέτι ποικίλα προϊόντα τῶν εὐκραῶν κλιμάτων, ὡς σιτηρά, λαχανικά καὶ ὄσπρια.

35. Ἀρδευσις ὀρυζῶνος.

Ἄρα οὐδὲν ὑπάρχουν ἠλεκτρικαὶ ἐγκαταστάσεις πρὸς κίνησιν τοῦ τροχοῦ διὰ τὴν ὑψοσιν τῶν ὑδάτων ἐφαρμόζεται τὸ βάρος τοῦ ἐργάτου.

Ἡ ἀλιεία.—Εἰς τὰς θαλάσσας, καὶ ἰδίως εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἀκτὰς, ἀλιεύονται ἄφθονοι ἰχθύες. Οὗτοι ὄχι μόνον ἀποτελοῦν τὴν κυ-

ριωτέραν τροφήν τῶν κατοίκων, ἀλλὰ καὶ ξηραίνονται ἢ ταριχεύονται διὰ νὰ ἀποσταλοῦν εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ἡ βιομηχανία.—Τὰ πρὸς βιομηχανίαν χρήσιμα ὀρυκτὰ δὲν εἶναι πολλὰ, ἡ δὲ ἀνάπτυξις τῆς μεγάλης βιομηχανίας τῶν Ἰαπώνων ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν προσπάθειαν τῶν κυβερνήσεων. Οἱ Ἰάπωνες μηχανικοὶ ἐσπούδασαν εἰς τὴν Εὐρώπῃ καὶ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας. Ὁ ἐγχώριος *γαιάνθραξ* δὲν εἶναι καλῆς ποιότητος, ἀλλὰ συμπληρῶναι τοῦτον ἡ ἀφθονία τῶν καταρρακτῶν διὰ τοῦ «λευκοῦ ἄνθρακος». Ὁ *σίδηρος* εἶναι ἐλάχιστος

καί ἡ Ἰαπωνία προμηθεύεται ἀπὸ τὴν Κίναν, ἔχει ὅμως ἀρκετὸν *χαλκόν*, ἰδίως εἰς τὴν Φορμόζαν· ὡς πρὸς τὴν ἐξαγωγὴν αὐτοῦ ἡ Ἰαπωνία κατέχει τὴν ἕκτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον.

Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν βιομηχανίαν κατέχει ἡ *ὕφαντουργία*. Ὁ βάμβαξ εἰσάγεται ἀπὸ τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Κίναν, ἡ δὲ

βαμβακουργία ἀκμάζει πρὸ πάντων εἰς τὴν πόλιν Ὀσάκαν· ἡ παλαιὰ βομβυκοτροφία ἠὲξήθη ἐσχάτως πολὺ, πλήθος δὲ ἠλεκτροκινήτων μεταξουργείων εὐρίσκονται εἰς τὸν λιμένα τοῦ Τόκιο, τὴν Ὑοκοχάμαν. Ὡσαύτως ὑπάρχει καὶ *σιδηρουργία*, ἀπὸ δὲ τὸν πλοῦτον τῶν δασῶν ζωηρὰ *ναυπηγία*, ἰδίως εἰς τὴν Ναγασάκην. Ἀξιόλογος εἶναι καὶ ἡ Ἰαπωνικὴ *κεραμευτικὴ*, βασιζομένη εἰς τὰ ὄρυχεῖα καολίνου.

36. Συλλογὴ τείτου ἐν Ἰαπωνίᾳ.

Πόλεις.— Ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς τὴν αὐξησιν νέων μεγάλων πόλεων. Σπουδαιόταται εἶναι: ἡ πρωτεύουσα *Τόκιο* (7 ἐκ.) ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἀσίας. Ὑοκοχάμα, ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ Τόκιο (620). Ἡ Ὀξάνα (2 1/2 ἐκατ.). Ἡ Κόβη (800), δευτέρα ἐμπορικὴ πόλις.

Ἐμπόριον.— Ἐπειδὴ τὸ κατὰ ξηρὰν ἐσωτερικὸν ἐμπόριον δυσκολεῖται ἐκ τῆς ἀνωμαλίας τοῦ ἐδάφους, ἐνεργεῖται κυρίως διὰ τῶν θαλασσίων συγκοινωνιῶν. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον ἐνεργεῖται διὰ μεγάλου ἐμπορικοῦ στόλου, ὁ ὁποῖος κατέχει τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον· ἡ Ἰαπωνικὴ σημαία

συναγωνίζεται εἰς τὸν Εἰρηνικὸν μὲ τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας. Ἡ ἐργατικότητα τῶν Ἰαπῶνων καὶ ἡ ὀλιγάρκεια συντελοῦν ὥστε τὰ ἐμπορεύματά των εἰς τὰς ξένας ἀγοράς νὰ εἶνε σχετικῶς εὐθηνὰ καὶ τοιοῦτοτρόπως προτιμῶνται ταῦτα εἰς βάρος τῶν Εὐρωπαϊκῶν. Ἡ Ἰαπωνία ἀγοράζει βάμβακα ἐκ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῶν Ἰνδιῶν, ἔριον ἀπὸ τὴν Αὐστραλίαν, σίδηρον ἀπὸ τὴν Κίναν καὶ ὄρυζαν ἀπὸ τὰς Ἑκεῖθεν Ἰνδίας. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα προμηθεύεται βωξίτην, ἔλαιον καὶ καπνόν.

37. Τόκιο. Ἀποψὲς κεντρικοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ.

Ἀποικία.—Ἐνεκα τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ τῆς χώρας οἱ Ἰάπωνες μεταναστεύουν εἰς τὴν ἀντικρῶ Ἀσίαν καὶ διὰ νὰ ἀσφαλίσουν τὰς πρώτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν ἵδρυσαν ἀποικίας. Πλήθος Ἰαπῶνων τεχνιτῶν καὶ ἐμπόρων εὐρίσκεται εἰς Κίναν, μὲ τὴν ὁποίαν σήμερον ἡ Ἰαπωνία εὐρίσκεται εἰς ἐμπόλεμον κατάστασιν, θέλουσα νὰ κυριαρχήσῃ καὶ νὰ ἐκμεταλλευσθῇ αὐτὴ τὸν πλοῦτον τῆς Κίνας.

Ἡ Κορέα.—Ἡ χερσόνησος Κορέα (σχεδὸν διπλασία τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἔκτασιν) εἶναι κτῆσις τῆς Ἰαπωνίας· ὁ

ἀποικισμὸς ὅμως εἰς αὐτὴν εἶναι δύσκολος, διότι κατοικεῖται ὑπὸ τῶν Ἰθαγενῶν Κορεατῶν, οἱ ὅποιοι ἀνέρχονται εἰς 20 ἑκατομ. Ἰάπωνες κατοικοῦν μόνον 200 χιλ. Δίδει ὅμως ἡ χώρα εἰς τὴν Ἰαπωνίαν ὄρυζαν, βάμβακα, μέταλλα καὶ γαιάνθρακας. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Σεούλ** (130).

Ἡ ζωὴ καὶ ἡ κίνησις ἐν τῇ Ἰαπωνίᾳ. Εἰς τὰς ὁδοὺς ἐπικρατεῖ

38. Σκηνὴ οἰκογενειακῆς ζωῆς τῶν Ἰαπῶνων (γεῦμα).

ζωηρὰ κίνησις. Ἐμποροὶ διατρέχουν τὴν πόλιν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Φέρουν τὰ ἐμπορεύματά των εἰς δύο κιβώτια ἢ καλάθια κρεμώμενα ἀπὸ τὰς ἄκρας ράβδου, ἡ ὁποία στηρίζεται ἐπὶ τοῦ ὤμου των. Ἐκαστος τοιοῦτος πλανόδιος ἔμπορος ἔχει τὴν εἰδικότητά του, τὴν ὁποίαν ἐκδηλώνει διὰ ἴβοις ὅπως ἀκουσθῆ μακράν. Συνηθέστερος πάντων εἶναι ὁ ἰχθυοπώλης, ὁ ὁποῖος πωλεῖ τὴν κυριωτέραν τροφήν τῶν Ἰαπῶνων. Διὰ διαπεραστικῶν σφυριγμάτων ἐξαγγέλλεται ὁ καθαριστὴς τῶν καπνοσυρίγγων (πιπῶν). Ἐξ ὅλων προσκαλεῖται συνηθέστερον ὁ ἐπιδιορθωτὴς ὀμβρελλῶν, διότι ἐν τῇ Ἰαπωνίᾳ βρέχει πολὺ. Ὁ σκελετὸς τῆς ὀμβρέλλ-

λας συνίσταται ἀπὸ λεπτὸν ἰνδοκάλαμον, ἀνωθεν τοῦ ὁποίου εἶναι προσηρμοσμένον λαδόχαρτον.

Γενικῶς ἢ εἰς τὰς ὁδοὺς ζωὴ δὲν παρέχει πλέον σήμερον τὴν ποικιλόχρωμον εἰκόνα, τὴν ὁποίαν ἄλλοτε προσέδιδον τὰ φαιδρὰ χρώματα τῶν ἐνδυμασιῶν. Ἡ Ἰαπωνίς φέρει εἰς τὴν ὁδὸν τὸ κιμονό, δηλ. ἐσθῆτα μὲ ραβδώσεις, κυανόμαυρον ἢ φαιάν. Μὲ ζωηρὸν χρωματισμὸν φέρουν μόνον εἰς τὴν οἰκίαν των, μὲ ζωηρὰ δὲ σχέδια μόνον τὰ παιδιά καὶ αἱ χερεούτριαι. Εἰς τὰ ἄκρα τῶν χειρίδων εὐρίσκονται σακκίδια, τὰ ὁποῖα

39. Ἰαπωνικὴ παγόδα (ναὸς Βούδδα).

χρησιμεύουν ὡς θυλάκια. Ἀπὸ αὐτὰ δὲν λείπουν τὰ μανδήλια τὰ ὁποῖα, εἶναι χάρτινα καὶ μετὰ τὴν χρῆσιν ἀπορρίπτονται.

Οἱ Ἰάπωνες φέρουν περικνημίδες ἐρραμένως ἐκ λευκοῦ βαμβακίμου ὑφάσματος, εἰς τὰς ὁποίας ὁ μέγας δάκτυλος, καθ' ὃν τρόπον τὰ χειρόκτια τῶν πυγμαχῶν, ἔχει ἰδιαιτέραν θέσιν. Διὰ μέσου τοῦ σχηματιζομένου κοιλώματος διέρχεται ὁ ἴμος τῶν σανδαλίων, ὅπως τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ φέρουν ξύλινα σανδάλια, κατάλληλα διὰ τὰς ὑγρὰς καὶ λασπώδεις ὁδοὺς, εἶναι ὅμως ἠναγκασμένοι νὰ βαδίζουσιν ἀργὰ καὶ μὲ μικρὰ βήματα. Ὅταν πατοῦν εἰς τοὺς σιδηροδρομικοὺς σταθμοὺς

οί όποιοί είναι έστρωμένοι με σανιδώματα, προξενούν φοβερόν πάταγον. Είς τήν οικίαν ό 'Ιάπων φέρει σανδάλια έξ άχύρου.

Αί οικίαι κατά τό πλείστον είναι όγκώδεις και συνεχείς. Δέν έχουν ούτε καπνοδόχους, ούτε κλίμακας, ούτε στρεφόμενας θύρας ούτε ύαλοπίνακας, ούτε άποθήκην, ούτε άκόμη και τελείαν στέγην. Συνήθως είναι μονώροφοι. Οί τοίχοι, οί όποιοί χωρίζουν τά δωμάτια, είναι κινητοί, ως και αί χάρτιναι θύραι. "Όλα τά δωμάτια είναι έστρωμένα με λευκάς ψάθας έξ άχύρου όρύζης. Κατά τά άλλα είναι έντελώς κενά, διότι ό 'Ιάπων δέν αισθάνεται τήν ανάγκην επίπλων. Τό χαμηλόν τραπέζιον (σοφράς), αί κλίναι και τά λοιπά οικιακά σκεύη, όταν δέν χρησιμοποιούνται, είναι φυλαγμένα είς τήν σκευοθήκην. Η κλίνη συνίσταται μόνον από ένα έφάπλωμα, τό όποίον ό κατακλινόμενος άπλώνει επί τοϋ δαπέδου και τό διπλώνει διά σκέπασμα. Άντί προσκεφαλαίου ό 'Ιάπων χρησιμοποιεί ξύλινον στήριγμα όμοιον με σκαμνίον, επί τοϋ όποίου είναι προσκεκολλημένον στρώμα βάμβακος.

Διά θερμασίν τοϋ δωματίου κατά τόν χειμώνα, χρησιμοποιείται μικρόν λεκανοειδές πύραυλον, τό όποίον τίθεται είς τό μέσον τοϋ δωματίου με άναμμένους ξυλάνθρακας. Αί Ιαπωνικαί οικίαι με τήν έλαφράν ταύτην οικοδομικήν ήμπορούν νά άντεπεξέλθουν έναντίον τών συχνών σεισμών' όμως συχνά καταστρέφονται από πυρκαϊάς.

Είς έκάστην Ιαπωνικήν οικίαν άνήκει και ένας κήπος. Συνήθως είναι τόσο μικρός, ώστε δέν ήμπορεί τις νά εισέλθη έντός αύτοϋ ειμή μόνον νά τόν ίδη. Είς τό κηπάριον είναι δενδρύλλια μετά φροντίδος και κόπου καλλιεργημένα. Υπάρχουν προσέτι και έγκαταστάσεις άλλων. Είς ώραία ιερά άλση έγειρονται πολλοί ναοί. Τά αυτοκρατορικά άνάκτορα είς τά περίχωρα τοϋ Κιότο περιβάλλονται υπό μεγαλοπρεπών κήπων, οί όποιοί στολίζονται υπό κρεμαστών γεφυρών, τεχνητών βράχων τεϊσποτειών και γοητευτικών άνθέων. Σχεδόν είς έκαστον μήνα άνθοϋν ώρισμένα είδη άνθέων. Τό έτος αρχίζει με τήν άνθησιν τής δαμασκηνέας, ακολουθεί ή άνθησις τής ροδακινέας, ταύτην δε διαδέχεται ή άνθησις τής κερασέας, ή όποία έορτάζεται πανηγυρικώς, ως σημεϊον αρχής τής άνοίξεως. Κατά τόν Σεπτέμβριον άνθοϋν, μετά τόν βίκον και τόν λωτόν, τό χρυσάνθεμα, τά όποία θεωρούνται ως αυτοκρατορικά άνθη.

Η Ιαπωνική τροφή είναι άπλουστατή. Ό λαός ζή κυρίως από όρυζαν και ίχθεις, τούς όποίους ή θάλασσα έν άφθονία παρέχει. Οί πτωχοί είς τά όρη άρκοϋνται είς τόν κέχρον, τήν κριθήν ή τήν σοϋπαν από φασόλους και τόν τυρόν. Κρέας τρώγουν σπανίως. Οί 'Ιάπωνες αντί πηρουνίου τρώγουν με δυό ευλάρια, τά όποία στηρίζονται μεταξύ τοϋ δείκτου και τοϋ μέσου δακτύλου τής δεξιās χειρός.

Η Ιαπωνική ευγένεια μάς συγκινεί. Ό χαιρετισμός των είναι πλήρης διατυπώσεων. "Όταν ό 'Ιάπων χαιρετά έντός τής οικίας, γονατίζει, θέτων τάς χείρας και τήν κεφαλήν επί τοϋ εδάφους. Επί τής λασπώδους

δοῦ τοῦτο φυσικῶς εἶναι ἀδύνατον. Κάμπτει μόνον τὰ γόνατα, ὑποκλίνεται βαθέως καὶ τρίβει τὰ γόνατά του διὰ τῶν χειρῶν. Ἐπειτα ροφᾷ βραδέως τὸν ἀέρα διὰ τῶν ὀδόντων, οὕτως ὥστε παράγεται συριστικὸς ἦχος. Τὸ γελαστὸν πρόσωπον τοῦ Ἰάπωνος εἰς τὰς συναναστροφὰς δὲν δεικνύει ὑποκρισίαν τινά, ἀλλ' ἔκφρασιν καλλιστῆς ἀνατροφῆς.

Μία Ἰαπωνίς ὑπνέρτρια ἐζήτησέ ποτε ἀπὸ τὴν γερμανίδα κυρίαν τῆς μὲ γελαστὸν πρόσωπον ἄδειαν, ὅπως μεταβῆ εἰς τὴν κηδεῖαν τῆς μητρὸς τῆς. Ὄταν ἠγανακτισμένη ἢ οἰκοδέσποινα ἐπέπληξε τὴν ὑπνέρτριαν διὰ τὸ ὕφος τῆς, ἐκείνη ἀπήντησε: «Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ τολμήσω κυρία μου, νὰ σᾶς πικράνω ἐξ αἰτίας προσωπικῆς ὑποθέσεως;».

(Κατὰ τὸν *E. Arnhold*)

Β'. ΚΙΝΑ ἢ ΣΙΝΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ (ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ)

Θέσις καὶ ὄρια.—Εἰς μέγα ἠπειρωτικὸν τμήμα τῆς Ἀνατ. Ἀσίας ἐκτείνεται ἡ **Κίνα**, ἢ, ὡς λέγουν οἱ Κινέζοι, τὸ «Κεντρικὸν κράτος». Ἄλλοτε, ὅταν ἦτο αὐτοκρατορία κατεῖχε καὶ ὀλόκληρον τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν καὶ ἦτο κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν ἴσον πρὸς τὴν Εὐρώπην. Σήμερον τὸ κυρίως Σινικὸν κράτος ὀρίζεται πρὸς Β ὑπὸ τῆς Μαντζουρίας, πρὸς Δ ὑπὸ τῆς Μογγολίας, τοῦ Ἀνατ. Τουρκεστάν καὶ τοῦ Θιβέτ καὶ ΝΔ ὑπὸ τῆς Βερμανίας καὶ τῆς Ἰνδοκίνας. Κατὰ τὰ λοιπὰ μέρη βρέχεται ὑπὸ τῆς Σινικῆς θαλάσσης (Νοτίου καὶ Ἀνατολικῆς), τῆς Κιτρίνης καὶ τοῦ κόλπου Τσιλί.

Φυσικὴ ἄποψις : Ὡς πρὸς τὴν σύστασιν τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλίμα διακρίνεται εἰς **Βόρειον Κίναν** καὶ **Νότιον Κίναν**.

1. Ἡ Βόρειος Κίνα ἀποτελεῖται ἀπὸ ὄρεινὸν τμήμα πρὸς Δ καὶ τὴν βόρειον Κινεζικὴν πεδιάδα πρὸς Α. Αὕτη ἐσχηματίσθη ἀπὸ προσχώσεις τῶν ποταμῶν, οἱ ὅποιοι κατέρχονται ἐκ τῆς Μογγολίας καὶ ἰδίως τοῦ **Χοανγγχό**, δηλ. Κιτρίνου ποταμοῦ. Ὀνομάζεται τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ τὸ χρῶμα τῆς ἰλύος, τὴν ὁποίαν φέρει τὴν ὀνομασίαν δὲ ταύτην λαμβάνει καὶ ἡ θάλασσα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκβάλλει, δηλ. ἡ Κιτρίνη. Ἡ σύστασις τοῦ ἐδάφους πρὸς Δ προέρχεται ἀπὸ τὴν πυκνὴν κόνιν, τὴν ὁποίαν ἀπὸ χιλιάδων ἐτῶν μεταφέρει ὁ χειμερινὸς μουσσὼν ἀπὸ τὰς ἐρήμους τῆς Μογγολίας. Τὸ πέτρωμα τοῦτο, πάχους ἑκατοντάδων μέτρων, εἶναι πολὺ μαλακὸν καὶ λέγεται «κιτρίνη γῆ» (χοῦς). Τὰ δι' αὐτοῦ

ρέοντα ὕδατα σχηματίζουν φάραγγας με καθέτους ὄχθας, συγχρόνως δὲ παρασύρουν εὐκόλως τὸν χοῦν τοῦτον. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ ποταμὸς πρὸς τὸν κάτω ροῦν ἔχει ἀσταθῆ κοίτην καὶ διὰ τὰ μὴ πλημμυρῆ προστατεύεται ὑπὸ προχωμάτων 20 μ. ὕψους.

Ἡ Βόρειος Κίνα, ἐπειδὴ εἶναι ἀνοικτὴ πρὸς Β, ἔχει κλίμα ἡπειρωτικόν. Συμφώνως πρὸς τοὺς μουσσῶνας ὁ χειμὼν εἶναι τραχύς, ξηρός, ἐνῶ τὸ θέρος θερμὸν καὶ βροχερόν. Τὸ ἔδαφος τοῦ χοός εἶναι τόσον εὐθρυπτον, ὥστε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ριζώσουν καὶ στηριχθοῦν δένδρα, καὶ διὰ τοῦτο ἡ βλάστησις εἶναι στεππώδης. Διὰ τὴν καλλιέργειαν ὅμως μικρῶν φυτῶν τὸ ἔδαφος εἶναι καταλληλότατον. Καλλιεργοῦνται ὄρυζα, σιτηρά, κέγγρος, λαχανικά καὶ ἄλλα, τρέφονται δὲ καὶ πολλὰ ζῶα.

Ἡ τραπεζοειδὴς χώρα τοῦ χοός.— Μεταξὺ χαμηλῶν ὄρειων ἀλύσεων ἐκτείνεται ἐν λεκανοπέδιον τῆς χώρας τοῦ χοός. Εἶναι στέπη, ἔχει ὅμως καὶ ἀγρούς. Εἰς τὸ βαθύτατον μέρος λάμπει ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου μία μικρὰ ἀλμυρὰ λίμνη. Ὅλον τὸ λεκανοπέδιον εἶναι ἐπίπεδον. Προχωροῦμεν πρὸς μίαν διεύθυνσιν, ἀλλ' ἀπροόπτως εὐρισκόμεθα πρὸ χεῖλους βαθείας φάραγγος με κατακορύφους ὄχθας. Στρεφόμεθα πλαγίως, δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἀλλὰ καὶ πάλιν μᾶς σταματᾷ ὁμοία ὄχθη. Ζητοῦμεν τρόπον ὅπως καταβῶμεν, ὥστε διὰ τοῦ βάθους τῆς φάραγγος νὰ προχωρήσωμεν πρὸς ὠρισμένην διεύθυνσιν. Τοῦτο ὅμως εἶναι ἀδύνατον. Περιπίπτομεν εἰς λαβύρινθον ἐκ φαράγγων. Ἀπὸ τὴν ἀμηχανίαν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρισκόμεθα, μᾶς ἀπαλλάσσει εἰς ἐντόπιος ὀδηγός. Οὗτος μᾶς ὀδηγεῖ διὰ μιᾶς ἐπικινδύνου ὁδοῦ, ἡ ὁποία διέρχεται διὰ μέσου κλιτύων ἀποτόμων καὶ ὀλισθηρῶν καὶ κατόπιν πολλῶν κόπων φθάνομεν εἰς εὐχωρον κοιλάδα. Εἰς τὸ βάθος αὐτῆς καὶ ἐπὶ βαθμίδων τῶν κλιτύων ὑπάρχουν λαχανόκηποι, ἀγροὶ σίτου καὶ φασιόλων. Πανταχοῦ ἐργάζονται κατὰ πυκνὰς ομάδας ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία.

Πόθεν ἔρχονται οἱ πολυάριθμοι οὗτοι ἄνθρωποι; Οὐδαμοῦ βλέπομεν χωρίον, οὐδαμοῦ οἰκίαν. Τὴν ἀπορίαν μᾶς λύει ὁ ὀδηγός, δεικνύων μίαν σειρὰν ὀπῶν εἰς τὰ τοιχώματα τοῦ χοός, ὑπεράνω τῶν καλλιεργουμένων βαθμίδων. Αἱ ὀπαὶ εἶναι αἱ εἴσοδοι εἰς τὰς σπηλαιώδεις οἰκῆσεις, αἱ ὁποῖαι ἀνοίγονται εὐκόλως εἰς τὸ ξηρόν, ἀσβεστοαργιλλῶδες καὶ ἐξαιρετικὰ λεπτόκοκκον πέτρωμα τοῦ χοός. Αἱ κατοικίαι αὐταὶ βεβαίως δὲν εἶναι καθαραί. Ἐπιχειροῦμεν νὰ εἰσέλθωμεν, ἀλλ' ἡ δυσωδία μᾶς ἀναγκάζει ἀμέσως νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ὑπαιθρον. Πλήθος παιδίων πρὸ τῶν σπηλαίων βομβεῖ ὡς σμήνος μελισσῶν πρὸ τῆς ὀπῆς κυψέλης.

(Κατὰ τὸν S. Passarde)

2. Ἡ **Νότιος Κίνα**, ἡ ὁποία ὀρίζεται ἀπὸ τῆς Βορείου ὑπὸ τοῦ ὄρους Τσίν-Λίγκ, διαφέρει καὶ κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ ἐδάφους καὶ κατὰ τὸ κλίμα. Κατέχεται ὑπὸ παλαιῶν ὄρέων, τὰ ὁποῖα ἐκτείνονται ἐκ ΒΑ πρὸς ΝΔ. Μεταξὺ τούτων σχηματίζονται κοιλάδες καὶ λεκανοπέδια. Μεγάλην πλωτὴν ὁδὸν σχηματίζει ὁ ποταμὸς **Γιάνγκ-τσέ-κιάνγκ** (δηλ. Κυανοῦς ποτ.), ὁ ὁποῖος μικρὰν σχετικῶς πεδιάδα ἔχει σχηματίσει μὲ τὰς προσχώσεις εἰς τὰς ἐκβολὰς του.

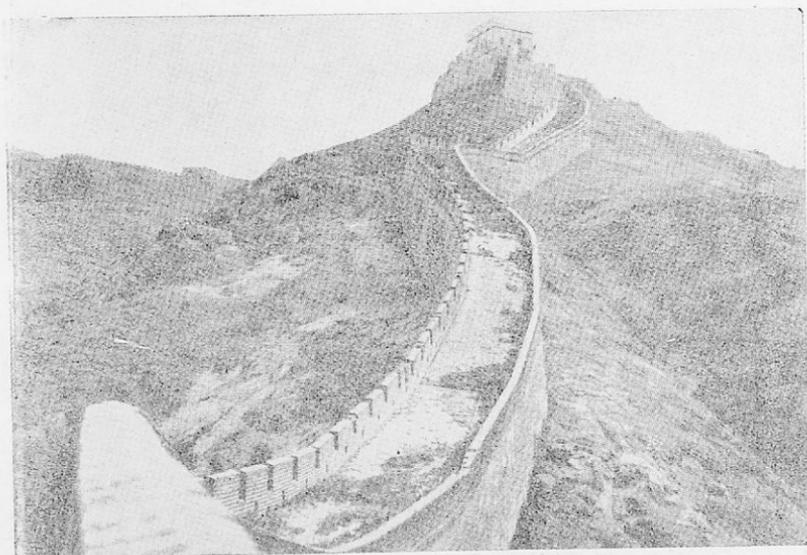
Τὸ κλίμα τῆς Ν. Κίνας εἶναι πολὺ θερμότερον, ἐφ' ὅσον διὰ ταύτης διέρχεται ὁ τροπικὸς κύκλος. Ὁ ψυχρὸς ὁμως βορρᾶς τὸν χειμῶνα εἶναι αἰσθητός. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἄφθονοι ἰδίως κατὰ τὸ θέρος. Ἔνεκα τοῦ θερμοῦ κλίματος ἐκτείνονται μεγάλαι σαβάνναι, ποικιλλούμεναι ὑπὸ συστάδων ἰνδοκαλάμων, εἰς δὲ τὰ ὑγρότερα μέρη δάση. Καλλιεργοῦνται κατ' ἐξοχὴν ἡ ὄρυζα καὶ τὸ τέιον, μεγάλαι δὲ φυτεῖαι μωρεῶν χρησιμεύουν διὰ τὴν σηροτροφίαν.

Οἱ κάτοικοι.— Ὁ πληθυσμὸς τῆς κυρίως Κίνας εἶναι πυκνὸς διότι εἰς ἐπιφάνειαν ἴσην πρὸς τὸ ἥμισυ τῆς Εὐρώπης κατοκοῦν ὑπὲρ τὰ 400 ἑκατομ. Οἱ Κινέζοι ἔχουν μέτριον ἀνάστημα, μαύρην κόμην, πλατὺ πρόσωπον, ρῖνα σιμὴν, ὀφθαλμοὺς λοξοὺς καὶ χρῶμα τοῦ δέρματος κίτρινον. Οἱ νότιοι Κινέζοι εἶναι κοντότεροι, μελαχροῖνοι καὶ εὐκίνητοτεροι ἀπὸ τοὺς βορείους. Ὅλοι ὁμως διακρίνονται διὰ τὴν φιλοπονίαν των καὶ τὴν παροιμιώδη ὀλιγάρκειαν. Δι' αὐτὸ ὁ Κινέζος εἶναι ἐπιτηδεις ἐργάτης, ἰδίως εἰς τὴν ὑφαντικὴν καὶ τὴν ἀνθοκομίαν. Οἱ Κινέζοι πολὺ πρὸ τῶν Εὐρωπαίων εἶχον ἐφεύρει τὸν χάρτην, τὴν τυπογραφίαν, τὴν ναυτικὴν πυξίδα, τὴν πορσελάνην καὶ τὴν πυρίτιδα διὰ τοῦτο ὁ Κινέζος εἶναι ὑπερήφανος διὰ τὴν ἱστορίαν του καὶ τὴν πατρίδα του.

Ἡ κυρία θρησκεία τῶν Κινέζων εἶναι ἡ **προγονολατρεία**. Αὕτη εἰς ἐξωτερικοὺς τύπους εὐρίσκεται εἰς συνάφειαν μὲ τὸν **βουδδισμόν** καὶ μὲ ἰδιαιτέραν ἐπίσημον θρησκείαν τοῦ κράτους, τὸν **κομφουκισμόν**. Ὁ Κινέζος πιστεύει ὅτι τότε θὰ ἔχη ἡσυχίαν, εἰς τὴν μετὰ θάνατον ζωὴν, ὅταν οἱ ἀπόγονοί του

προσφέρουν εις αὐτὸν θυσίας καὶ λατρείας. Δι' αὐτὸ νυμφεύεται ἔνωρις διὰ νὰ ἔχη πολλοὺς ἀπογόνους νὰ φροντίζουσιν διὰ τοῦτο. Πιστεύει ἀκόμη ὁ Κινέζος εἰς δεισιδαιμονίας. Ὁ δράκων εἶναι τὸ σύμβολον τῶν φυσικῶν δυνάμεων. Τὸ δὲ ἀγαπητὸν κίτρινον χρῶμα ἔχει ληφθῆ ἀπὸ τὸν εὐφορον χοῦν τῆς Βορείου Κίνας.

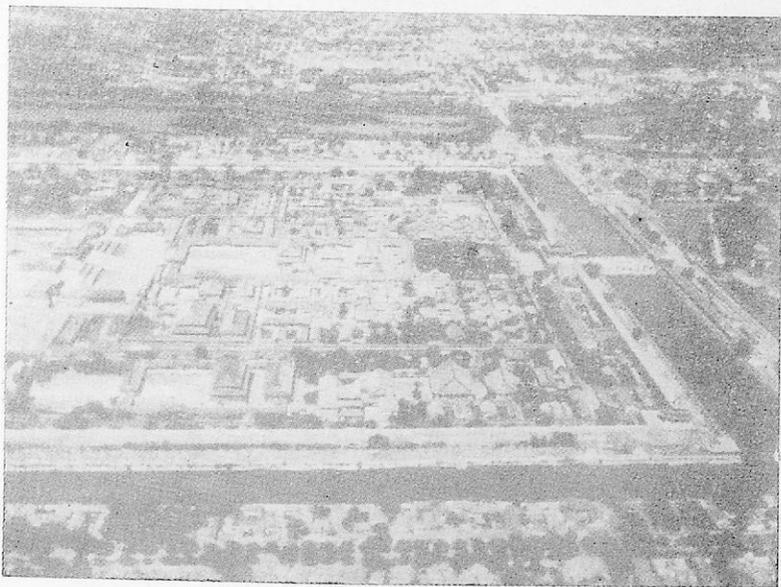
Ἐπὶ πολλὸν χρόνον οἱ Κινέζοι εἶχον τὴν χώραν των ἀποκλείσει εἰς τοὺς ξένους. Κατὰ τὸ ΒΔ. μέρος ἐπὶ αἰῶνας, μέγα Σι-

40. Τὸ μέγα Σινικὸν τεῖχος.

νικὸν τεῖχος ἠμποδίζε τοὺς νομάδας τῆς Μογγολίας νὰ εἰσδράμουν εἰς τὴν χώραν των. Τὸ μῆκος αὐτοῦ εἶναι 2400 χιλιομ., τὸ δὲ ὕψος εἰς πολλὰς θέσεις φθάνει μέχρι 14 μέτρων. Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ἡ Κίνα ἠναγκάσθη ν' ἀνοίξη εἰς τοὺς ξένους ὠρισμένους λιμένας διὰ τὸ ἐμπόριον. Ἀπὸ τότε οἱ Ἰάπωνες, οἱ Ἀμερικανοὶ καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι προσπαθοῦν νὰ ἐξοδεύουσιν τὰ ἐμπορεύματά των εἰς αὐτὴν καὶ συναγωνίζονται μὲ τὴν ἐντοπιαν βιομηχανίαν.

Ἡ διανομὴ τοῦ πληθυσμοῦ. Πόλεις.—Ὁ μέγας πληθυσμὸς τῆς Κίνας δὲν διανέμεται ἐξ ἴσου· ἐνῶ τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι σχεδὸν κενόν, αἱ παράλαιοι πεδιάδες ἔχουν πυκνότητα 1400 κατ. καὶ πλέον εἰς 1 τετρ. χιλ. Διὰ τὴν πυκνότητα ταύτην κατοικίαι γίνονται καὶ ἐπὶ τῶν λέμβων ἢ καὶ σχεδιῶν. Οἱ κληροὶ ἔχουν τόσον πολὺ διαιρεθῆ, ὥστε ἐκάστη οἰκογένεια δὲν ἐπαρκεῖ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς· ἔνεκα τούτου ἡ Κίνα εἶναι μεγάλη

41. Πεκίνον. *Αποψις βορείου τμήματος τῆς πόλεως.

ἐστία μεταναστεύσεων. Πλέον τῶν 10 ἑκατ. Κινέζων ζοῦν εἰς τὴν Μαντζουρίαν, τὰς Ἐντεῦθεν Ἰνδίας, καὶ τὰς Ἰνδικὰς νήσους.

Ἡ Κίνα κατοικεῖται κατὰ χωρία καὶ μόνον τὸ $\frac{1}{10}$ τῶν κατοίκων εἶναι εἰς πόλεις. Μεγάλαι πόλεις εἶναι εἰς τὴν Β. Κίναν τὸ *Πεκίνον* (ἢ Πείπιγκ), ἡ πρωτεύουσα ἄλλοτε τῆς Κίνας, ὅπου ἔμενον ὁ αὐτοκράτωρ ($1\frac{1}{2}$ ἑκατ.). Ἐπίνειον αὐτοῦ εἶναι τὸ *Τιεντσιν* (1300). Εἰς τὴν Ν. Κίναν καὶ ἐπὶ τῆς δημοκρατικῆς

42. Ἐμπορική ὁδὸς εἰς τὴν Καντῶνα κατὰ τὰς πρωινὰς ὥρας.

Εἰς τὰς ἐμπορικὰς πόλεις τῆς Νοτίου Κίνας δὲν ὑπάρχουν ἀνοικταὶ πλατεῖαι ἢ κήποι, εἰμὴ μόνον στενοὶ ὁδοί. Εἰς τὴν Καντῶνα αἱ ὁδοὶ ἔχουν πλάτος μόνις 3 μέτρων. Προστατεύονται ἀπὸ τὸν ἥλιον μὲ στέγην ἐκ χάρτου ἢ ὑέλου. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἐπὶ τῶν καταστημάτων μεγάλαι χρωματισταὶ ἐπιγραφαὶ καὶ εἰκόνες διαφημίζουσι τὰ ἐμπορεύματα.

Κίνας *Νανκίγγ* (1 έκ. κ.). Σήμερα, έπειδή κατέχεται αύτη υπό τών 'Ιαπωνικών στρατευμάτων, ή έδρα τής Κυβερνήσεως μετεφέρθη εϊς τό έσωτερικόν, εϊς τήν πόλιν Τσούγκ-Κίγκ (20), ή όποία κείται επί τοϋ αύτοϋ ποταμοϋ. 'Ωσαύτως επί τοϋ Γιάνγκ-

43. Οικονομικός χάρτης τής Κίνας.

τσέ-κιάνγκ είναι ή πόλις *Χανκόου* (1 έκ.κ.), μέχρι τής όποίας φθάνουν τά πλοία. Κατά δέ τας έκβολάς τοϋ ποταμοϋ είναι ή *Σαγκάη* (ύπέρ τά 3 έκ.κ.), τό κέντρον τών ξένων έπιχειρήσεων. Διακρίνεται εϊς τήν νέαν «λευκήν» πόλιν, όπου κατοικούν Εϋ-

ρωπαῖοι καὶ εἰς τὴν «κιτρίνην». Ἔχει μεγάλην βιομηχανίαν καὶ ζωηρὸν ἐμπόριον. Ἡ *Καντών* (860) εἶναι ἡ κυρία ἐμπορικὴ πόλις τοῦ νότου. Μία νησίς ἀπέναντι αὐτῆς λέγεται *Χόγκ-κόνγκ*, καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς Ἕλληνας. Πόλις εἰς αὐτὴν εἶναι ἡ *Βικτωρία*.

Ἡ Γεωργία.— Διὰ νὰ ζήσουν οἱ Κινέζοι καλλιεργοῦν τὴν γῆν ἐντατικῶς, μετὰ μεγάλου κόπου λιπαίνοντες καὶ ποτίζοντες τοὺς ἀγρούς των. Ἡ τροφή των εἶναι κυρίως φυτικὴ. Καταναλίσκουν πολλὴν ὄρυζαν καὶ ἄλλα σιτηρά, τρώγουν ἰχθὺς καὶ πίνουν τέιον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐθνικὸν ποτόν. Μεταξὺ τῶν διαφόρων φυτειῶν, αἱ σπουδαιότεραι διὰ τὴν βιομηχανίαν εἶναι αἱ φυτεῖαι τῶν μορεῶν καὶ τοῦ βάμβακος, αἱ ὁποῖαι ἔχουν μεγάλην ἔκτασιν εἰς τὴν Νότιον Κίναν. Ἡ Κίνα εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς μετάξης, ἡ ὁποία ὅμως εἶναι μετρίως ποιότητος καὶ χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς οἰκιακὰς βιομηχανίας, διότι οἱ Κινέζοι φοροῦν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεταξωτὰ ἐνδύματα. Μικρὰ μόνον ἐξαγωγή γίνεται τοῦ προϊόντος τούτου. Ὁ βάμβαξ ὅμως ἐξάγεται καὶ εἰς τὴν Ἰαπωνίαν.

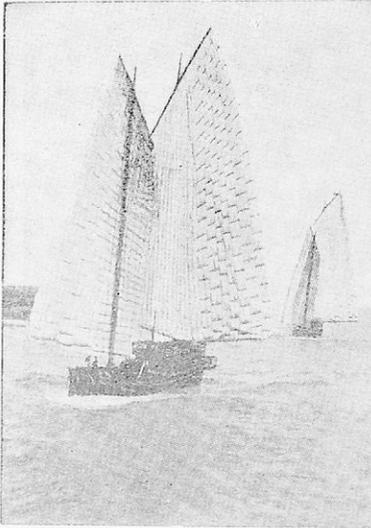
Ἡ κτηνοτροφία.— Εἰς τὴν χώραν ταύτην τῶν φυτοφάγων, ἡ κτηνοτροφία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη· ὑπάρχουν χοῖροι καὶ πτηνὰ διὰ τροφήν καὶ βούβαλοι, οἱ ὁποῖοι χρησιμοποιοῦνται διὰ τὸ ἄροτρον.

Ἡ ἄλιεῖα.— Οἱ Κινέζοι, ὡς ἰχθυοφάγοι, ἀλιεύουν ἰχθὺς εἰς τὰς ἰχθυοτρόφους ἀκτὰς τῆς Κιτρίνης θαλάσσης, ἀλλὰ μὲ μέσα πρωτόγονα. Ἐπίσης ἀλιεύουν ἰχθὺς καὶ εἰς τὰς λίμνας. Μέρος ἐξ αὐτῶν ξηραίνουν ἢ ἀλατίζουν διὰ νὰ χρησιμεύσουν ὡς τροφή, τοὺς δὲ ἀπομένοντας μεταφέρουν εἰς τοὺς ἀγρούς διὰ λιπάσματα.

Ἡ βιομηχανία.— Ἡ παλαιὰ βιομηχανία τῆς Κίνας, ἡ οἰκιακὴ, ἐξακολουθεῖ νὰ παράγῃ εἶδη διακρινόμενα διὰ τὴν στερεότητα καὶ τὴν καλλιτεχνίαν. Τοιαῦτα εἶναι γλυπτὰ ἔργα ἐκ ξύλου ἢ ἐλεφαντόδοντος, ἀγγεῖα ἐκ πορσελάνης, μετάξινα κεν-

τήματα καὶ ἄλλα. Ταῦτα ἀγοράζουν οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ ἀπὸ τῆν Καντῶνα.

Ἡ μεγάλη ὁμως βιομηχανία ὕστερεῖ, ὄχι τόσον ἔνεκα ἐλ-

44. Κινεζικὸν ποταμόπλοιον.

λείψεως ὀρυκτῶν, ὅσον ἔνεκα ἐλλείψεως συγκοινωνιῶν καὶ κεφαλαίων. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν ὀρυκτῶν εἶναι σχετικῶς περιορισμένη.

Ἄνθραξ εἶναι ἄφθονος ΝΔ τοῦ Πεκίνου καὶ εἰς τὴν δυτικὴν ἐπαρχίαν Γιουνάν. Τὸ ὑπέδαφος τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἔχει καὶ πλοῦτον σιδήρου χαλκοῦ, μολύβδου, ψευδαργύρου καὶ ἄλλων. Οἱ ἐλεύθεροι λιμένες ἀνεπτύχθησαν καὶ ὡς βιομηχανικαὶ πόλεις. Ὑπάρχουν μεταλλουργεῖα εἰς τὴν Σαγγάην, τὴν Καντῶνα καὶ τὸ Τιεντσίν.

Ἡ συγκοινωνία καὶ τὸ

ἐμπόριον. — Ἡ ἐσωτερικὴ κίνησις τοῦ ἐμπορίου δυσκολεύεται ἔνεκα ἐλλείψεως καλῶν ὁδῶν καὶ ἐπαρκῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Ὅλίγα σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐστρώθησαν ὑπὸ Εὐρωπαίων. Τὸ Πεκίνον συνδέεται μετὰ τῆς σιβηρικῆς γραμμῆς διὰ τοῦ Τιεντσίν καὶ τῆς Μαντζουρίας, ὡς καὶ μετὰ τῆς Σαγκάης καὶ τῆς Καντῶνος. Ἡ πρὸς τὴν Καντῶνα μεγάλῃ γραμμῇ διέρχεται διὰ τῆς Χανκόου, ὅπου φθάνει καὶ ἡ πλωτὴ συγκοινωνία διὰ τοῦ Γιάν-τσέ-κιάνγκ. Κύριοι λιμένες εἶναι ἡ Καντῶν, ἡ Σαγκάη καὶ τὸ Τιεντσίν. Ὁ λιμὴν *Τσιγγιτιάου* ἀνήκει εἰς τὴν Ἰαπωνίαν. Διὰ τῶν τριῶν κυρίων λιμένων ἡ Κίνα ἐξαγεί βαμβάκινα καὶ ἐκλεκτὰ μεταξωτά, γαιάνθρακας, ὡς καὶ τέιον, εἰσάγει δὲ ὄρυζαν, ζάκχαριν, πετρέλαιον καὶ βιομηχανικὰ εἶδη. Ἡ εἰσαγωγή εἶναι πολὺ μικροτέρα τῆς ἐξαγωγῆς,

ἐνεργεῖται δὲ τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον διὰ πλοίων Ἀγγλικῶν Ἰαπωνικῶν καὶ Ἀμερικανικῶν.

Γ. ΜΑΝΤΖΟΥΡΙΑ

Ἡ βορειότερα χώρα *Μαντζουρία* ἀνήκεν ἄλλοτε εἰς τὴν Κίναν. Ἐκτείνεται πρὸς Β. μέχρι τοῦ μεγάλου ποταμοῦ Ἀμούρ, πρὸς Ν. δὲ προεκτείνεται εἰς τὴν θάλασσαν διὰ τῆς χερσονήσου Λιασοτύνγκ. Ἡ Μαντζουρία εἶναι στεππώδης χώρα ἔπειδὴ δὲ εἶναι ἐπιδεκτικὴ καλλιέργειας, οἱ Κινέζοι ἔχουν ἐπιζητήσει εἰς ταύτην διέξοδον διὰ τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν των. Ζοῦν σήμερον ἐδῶ 30 ἑκατομ. Κινέζοι καὶ μόνον 350 χιλ. Ἰάπωνες. Κατὰ τὸ 1934 κατόπιν ἐπιμόνων πολέμων μεταξὺ Κινέζων καὶ Ἰαπῶνων ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἰαπωνίας μὲ τὸ ὄνομα *Μαντζούκουο*. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ *Σιγκίγκι* (125). Ἡ κεντρικὴ πόλις *Χαρμπίν* (140) εἶναι κέντρον σιδηροδρομικὸν καὶ βιομηχανικόν. Ἔχει ὄψιν ρωσικὴν, διότι ἰδρῦθη ἀπὸ Ρώσους, ὅταν οὗτοι κατεσκεύασαν τὸν ὑπερσιβηρικὸν σιδηρόδρομον, ὃ ὁποῖος διήλθε διὰ τῆς Μαντζουρίας. Ὁ σιδηρόδρομος οὗτος ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν φθάνει εἰς τὸ *Βλαδιβοστόκ*, τὸ ὅποιον εἶναι εἰς τὸν Μέγαν ὠκεανόν. Ἐδῶ ὁ χειμὼν εἶναι τόσο ψυχρὸς, ὥστε ἐπὶ δύο μῆνας ἡ θάλασσα παγώνει καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο προσπαθοῦν τὰ παγοθραυστικὰ πλοῖα νὰ κρατοῦν τὸν λιμένα ἀνοικτόν. Τὸ Βλαδιβοστόκ ἀνήκει εἰς τὴν Ρωσίαν. Οἱ Ἰάπωνες κατέχουν τὸ ἄκρον τῆς Λιάο-τούνγκ, ὅπου ἡ πόλις *Νταϊρέν*, τὸ ἐπίνειον τῆς Μαντζουρίας.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΣΙΑΣ

Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία ἢ ἡ Ἄπω Ἀνατολὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ εὐκράτους καὶ πλουσίας χώρας, τῶν ὁποίων ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἴσος πρὸς τὸν τῆς Εὐρώπης. Ἀπὸ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς ἀνεπτύχθη σπουδαῖος πολιτισμὸς εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν τμήμα αὐτῆς, τὴν Κίναν. Ὁ πολιτισμὸς ὅμως οὗτος ἔμεινε στάσιμος, ἔπειδὴ οἱ Κινέζοι ἀπεστρέφοντο τοὺς Εὐρωπαίους καὶ περι-

φρόνουν τὸν πολιτισμὸν αὐτῶν. Τουναντίον οἱ Ἰάπωνες ἔλαβον ὡς πρότυπον τοὺς Εὐρωπαίους καὶ ἠύξησαν τὴν δύναμιν τοῦ κράτους των. Οἱ Ἰάπωνες σήμερον ζητοῦν νὰ ἔχουν αὐτοὶ τὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς Κίνας διὰ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰ πλούτη αὐτῆς, τοῦτο δὲ προσκρούει εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν.

Ἀσκήσεις.—1. Σχεδίασε χάρτην τῆς Ἰαπωνίας μετὰ τὴν ἀπέναντι Κίνας. Ὄνόμασε τὰς νήσους Χονσιού, Ἰεσώ, Σικὸν καὶ Κιού-Σιού καὶ θέσε τὰς γνωστάς σου πόλεις.—2. Διὰ ποίας θαλασσίας ἢ ἡπειρωτικῆς ὁδοῦ δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν ἐκ τῆς πατρίδος μας εἰς τὴν Καντώνα;—3. Ποῖα εἶναι τὰ κυριώτερα προϊόντα: α) τῆς Ἰαπωνίας καὶ β) τῆς Κίνας.

Πίναξ 5. Ἡ Κίνα καὶ αἱ παρακείμεναι χῶραι.

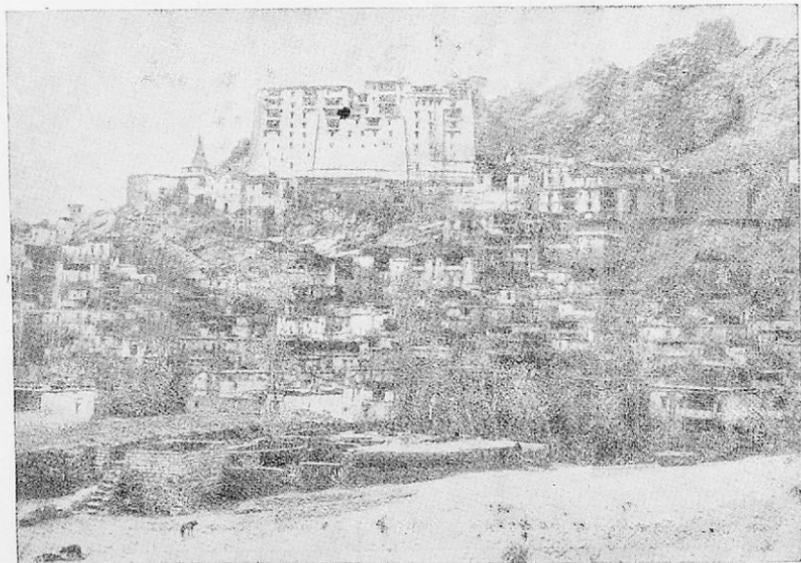
Χῶραι	Κάτοικοι ἐν ὄλῳ κατὰ χιλιάδας	Εἰς 1 τετρ. χιλιόμετρ.	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιόταται πόλεις μετὰ τοὺς κατ. εἰς χιλ.	Σπουδαιότ. προϊόντα
Κυρίως Κίνα	420.000	124	Νανγκίγκ (1000) Σαγγάη (3260) Πεκίνον (1530) Τσιεντσίν (1330) Καντῶν (860)	τέϊον βάμβαξ ὄρυζα μέταξα δέρματα
Μαντζούκουο	34.000	22	Τσοῦγκ-Κίγκ (520) Σιγκίγκ (125)	φασόλια φασόλια σιτηρὰ
Μογγολία	1.000	1	Χαρμπίν (410)	
Θιβέτ	6.500	3	Οὔργα (100)	ἔριον
Ἀνατ. Τουρκεστάν	2.200	1	Λάσσα (20) Κασγάρη (80)	ἔριον δέρματα

4. ΥΨΗΛΗ (ἢ ΚΕΝΤΡΙΚΗ) ΑΣΙΑ

Γενικά.—Εἰς τὸ ὑψίπεδον *Παμίρ* (στέγη τοῦ κόσμου) συναν-

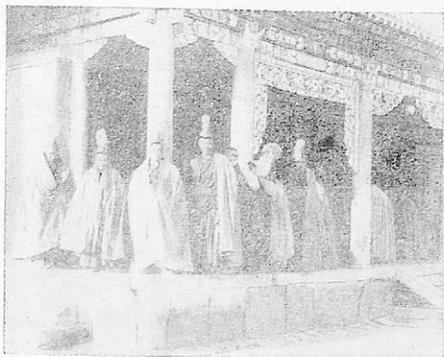

45. Τύπος γεφύρας από καλάμον μπαμπού παρά τὰ σύνορα Κίνας καί Θιβέτ.

46. Μοναστήριον καί ανάκτορον τοῦ Δαλαϊλάμα ἐν Θιβέτ.

τώνται, όπως και εἰς τὴν ὄρεινὴν Ἀρμενίαν, πολλαὶ ὄροσειραί. Αὗται πρὸς Α ἀπλώνονται ἀκτινοειδῶς εἰς μῆκος χιλιάδων χιλιομέτρων καὶ περικλείουν τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν. Σημαντικὰ ὄρη ἐκ τῶν βορείων ὄροσειρῶν εἶναι τὰ **Τιέν-Σάν** (Δηλ. Οὐράνια ὄρη) καὶ τὰ **Ἀλταϊκά**, τὰ ὁποῖα ἐκτείνονται εἰς τὰς χώρας Ἀνατολικὸν Τουρκεστάν καὶ Μογγολίαν. Ἡ δὲ κεντρικὴ ὄροσειρὰ **Κουέν-Λούν** χωρίζει τὰς βορείους ταύτας χώρας ἀπὸ τὴν χώραν τοῦ Θιβέτ. Ὀλόκληρος ἡ χώρα πάσχει ἀπὸ ἐξαιρετικὴν ξηρότητα, ἐπειδὴ τὰ πέριξ ὄρη ὀλίγην ὑγρασίαν ἀφίνουν νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὸ ἐσωτερικόν.

47. Ἱερεῖς (Λάμαι) μετὰ τὴν ἐπίσημον περιβολὴν των.

1. Τὸ Θιβέτ, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται μεταξύ τῶν Ἱμαλαίων, τοῦ Κουέν-Λούν καὶ τῆς Κίνας, εἶναι ἡ ὑψηλότερα χώρα τοῦ κόσμου (4.000—5.000 μ. ὕψος). Εἰς τοῦτο κάμνει ἐντύπωσιν ἡ μεγάλη ξηρασία τοῦ κλίματος, παρὰ τὰς μεγάλας βροχὰς εἰς τὰ Ἱμαλαία ὄρη καὶ τὰς τροπικὰς Ἰνδίας. Αἱ γιγαντιαῖαι κορυφαὶ τῆς

«κατοικίας τῶν χιόνων» φαίνονται μεγαλοπρεπεῖς μέσα ἀπὸ τὴν διαυγῆ ἀτμόσφαιραν τῆς χώρας. Εἰς τὸ ὄροπέδιον τὸ βλέμμα τοῦ περιηγητοῦ συναντᾷ τὰς βυθυγαλάνους λίμνας τοῦ Θιβέτ. Τὸ Θιβέτ, ὅπως καὶ ὅλη ἡ Κεντρικὴ Ἀσία, εἶναι χώρα τῶν ἐρήμων καὶ τῶν στεππῶν, ὅπου μόνον φυλαὶ νομαδικαὶ κατοικοῦν. Ἐὰν ἐξαιρέσωμεν μερικοὺς κατοίκους, οἱ ὁποῖοι ζοῦν εἰς τὰ νότια μέρη (ἴδε πίνακα 5), τὸ ἄλλο Θιβέτ, εἶναι χώρα τῶν **μοναστηρίων**, διότι οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ ζοῦν μετὰ τὸ πνεῦμα τοῦ βουδδισμού, δηλ. μετὰ τὴν θρησκείαν τοῦ Βούδδα, ἡ ὁποία ἤλθεν ἀπὸ τὰς Ἰνδίας. Τὸ ἐν τρίτον τῶν ἀνδρῶν ζῆ εἰς ὄρεινὰ μοναστήρια

ὡς **λάμα**, τῶν ὁποίων τὰ μεγαλύτερα ἔχουν καὶ 1000 μοναχοὺς. Ἐπίσης καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν καλογραιῶν εἶναι μέγας. Ἡ χώρα εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ **Δαλαί Λάμα**, ὁ ὁποῖος ἐδρεύει εἰς τὴν πόλιν **Δάσαν** (δηλ. τόπον Θεοῦ). Οἱ βουδδισταὶ πιστεύουν ὅτι εἰς τὸν Δαλαί-Λάμαν εἰσέρχεται ἡ ψυχὴ τοῦ Βούδδα.

2. Τὸ Ἄνατ. Τουρκεστάν ἢ τὸ λεκανοπέδιον Ταρίμ συνί-

48. Μεταφορὰ ἐμπορευμάτων ὑπὸ καραβανίου καμήλων ἐν Μογγολίᾳ.

σταται ἀπὸ πεδινὴν ἀμμώδη ἢ χαλικιώδη ἔρημον μὲ πολλὰς ἀλμυρὰς λίμνας. Ὁ μόνος ποταμὸς εἶναι ὁ **Ταρίμ**, παρὰ τὸν ὁποῖον ὑπάρχουν παχέα λειβάδια καὶ λεῦκαι. Πόλεις ὡς ὀάσεις εἶναι ἐδῶ ἢ Ἰσρκάνδη καὶ ἡ **Κασγάρη**. Διὰ τοῦ λεκανοπεδίου τούτου διήρχετο παλαιὰ ὁδὸς ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν εἰς τὴν Εὐρώπην, διὰ τῆς ὁποίας μετεφέρετο ἡ μέταξα. Πολλοὶ παλαιοὶ συνοικισμοὶ εὐρίσκονται σήμερον χωμένοι εἰς τὴν ἄμμον τῆς ἐρήμου.

3. Ἡ Μογγολία ἢ Γόβη (δηλ. ἔρημος) θεωρεῖται ἡ ἀρχικὴ κοιτὶς τῆς Μογγολικῆς φυλῆς. Πρὸς Β καὶ Α αἱ περιφερειακαὶ περιοχαὶ δέχονται μερικὰς βροχὰς, αἱ ὁποῖαι χρησιμοποιοῦνται διὰ τὰ λειβάδια τῶν ποιμένων νομάδων. Εἰς μερικὰ μέρη εἶναι δυνατὴ καὶ καλλιέργεια. Ἐσχάτως μέγα τμῆμα τῆς βορείου Μογγολίας, τὸ ὁποῖον λέγεται Ἐξωτερικὴ Μογγολία, ἠνώθη μετὰς Σοβιετικῆς δημοκρατίας. Ἀξιόλογος ἐνταῦθα πόλις εἶναι ἡ *Οὐργα*. Διὰ τῆς Μογγολίας διήρχετο παλαιὰ ὁδὸς караβανίων καὶ μετεφέρετο τὸ τέιον εἰς τὴν Ρωσίαν, πρὶν γίνῃ ὁ σιβηρικὸς σιδηρόδρομος. Ἡ Μογγολία εἶναι τὸ κέντρον τῶν νομαδικῶν λαῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ρεύματα κατ' ἐπανάληψιν, εἰς διαφόρους χρόνους ἐξεχύθησαν εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τῆς *Τσουγκαρίας* καὶ τοῦ *Κασπικοῦ Ἰζήματος*.

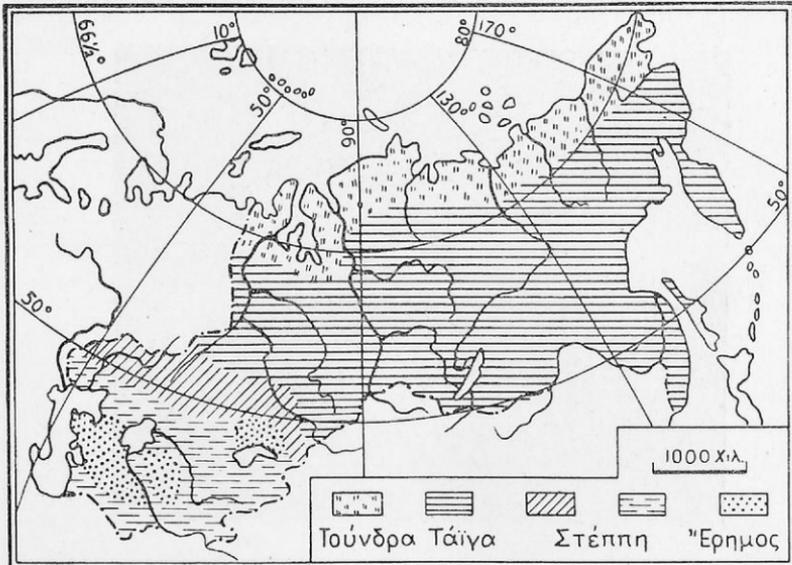
Ἀσκήσεις.— 1. Δεῖξε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν ἐπιροτῶν οἱ λαοὶ διὰ τὰ εἰσβάλλον εἰς τὴν Εὐρώπην.—2. Ποῦ εὐρίσκονται εἰς τὴν Εὐρώπην λαοὶ μογγολικῆς καταγωγῆς;

5. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΣΙΑ ἢ ΣΙΒΗΡΙΑ

Γενικά.—Ἡ Βόρειος Ἀσία ἢ Σιβηρία, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν Ρωσίαν, εἶναι γιγαντιαία ἔκτασις ἀρχομένη ἀπὸ τῶν Οὐραλίων ὀρέων καὶ τελειώνουσα εἰς τὸ ἔσχατον ἀκρωτήριο Ἀνατολικόν, κατὰ τὸν Βερίγγειον πορθμόν. Πρὸς Β βρέχεται ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγωμένου ὠκεανοῦ, ὁ ὁποῖος διὰ τὸ πολὺ ψυχὸς παγώνει τὸν χειμῶνα καὶ εἶναι ἀκατάλληλος διὰ πλοῦν. Πρὸς Α βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ· ἐκεῖ σχηματίζεται ἡ χερσόνησος *Καμτσάτκα*. Ἡ Σιβηρία διασχίζεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν Ὁβ, Γεννισεὶ καὶ Λένα. Ἄν καὶ εἶναι μεγάλη, σχεδὸν ὅσον καὶ ἡ Εὐρώπη, ἔχει πληθυσμὸν μόνον 11 ἑκατομ.

Κλίμα.—Ἡ κυρία αἰτία τοῦ ἀραιοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σιβηρίας εἶναι τὸ δυσμενὲς κλίμα αὐτῆς. Εἰς τὴν χώραν αὐτὴν ὁ Βόρειος Παγωμένος ὠκεανὸς φέρει ξηρὸν ψυχὸς, πλὴν τοῦ θέρους, τὸ ὁποῖον εἶναι θερμὸν καὶ βραχύ. Διὰ τοῦτο τὸ κλίμα τῆς Σιβηρίας εἶναι κατ' ἐξοχὴν *ἡπειρωτικόν* καὶ περισσότερον πρὸς Α.

Εἰς ἓν χωρίον, τὸ Οἰμεκόν, εἶναι μέρος, ὅπου παρατηρεῖται ἡ ταπεινοτάτη θερμοκρασία τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου τῆς γῆς (μέση θερμοκρασία Ἰανουαρίου 51°). Ἄλλὰ τὸ Σιβηρικόν ψύχος δὲν τρομάζει τὸν ἄνθρωπον. Τότε ἀκριβῶς εἶναι ἡ ἐποχὴ, πού ταξιδεύουν οἱ δερματέμποροι καὶ οἱ ἐρευνηταί. Ἡ νηνεμία καὶ ὁ ξηρὸς ἀήρ κάμνει τὸ ψύχος ὑποφερτόν, τὸ δὲ ἀπαλὸν στῶμα τῆς χιόνος καὶ οἱ παγωμένοι ποταμοὶ εὐκολύνουν τὴν κίνησιν.

49. Φυσικαὶ περιοχαὶ τῆς Β. καὶ Δ. Ἀσίας.

Μορφή τοῦ ἐδάφους.— Ὡς πρὸς τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους διακρίνεται ἡ Σιβηρία εἰς *Δυτικὸν βαθύπεδον*, εἰς *Κεντρικὴν ὄρεινὴν χώραν* καὶ εἰς *Ἀνατολικὴν ὄρεινὴν χώραν*. Μεγαλύτεραι δὲ διαφοραὶ τῆς χώρας διακρίνονται ἐκ Β πρὸς Ν προερχόμεναι ἐκ τοῦ κλίματος. Πρὸς Β, ὅπως καὶ εἰς τὴν Βόρειον Εὐρώπην, ἐπικρατεῖ ἡ *τούνδρα*: ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ *τάιγα*, δηλ. ἡ ἀπέραντος δασικὴ ζώνη, τέλος δὲ πρὸς Ν, ἡ ζώνη τῶν στεππῶν. Αἱ στέππαι τῆς Δυτικῆς Σιβηρίας εἶναι ἀπὸ «Μαύρην

γην», ή όποια άπό τής άρχής τοϋ παρόντος αιώνος μετεβλήθη εις περιοχήν γεωργικήν και κτηνοτροφικήν. Αϋτη, όταν έπεκταθῆ ή καλλιέργεια, δύναται νά διαθρέψη δεκαπλάσιον πληθυσμόν άπό τόν σημερινόν.

Κάτοικοι και προϊόντα.— Έκ τών 11 έκατομ. κατοίκων τά 10 έκατ. είναι Ρώσοι, οί δε λοιποί ίθαγενείς Μογγολικής καταγωγής. Πλήν τής γεωργίας και κτηνοτροφίας τής Δυτ. Σιβηρίας εις τά άλλα μέρη έκμεταλλεύονται τήν ξυλείαν τών δασών ή κυνη-

50. Ταξείδια με έλκυθρα συρόμενα υπό ταρανδών εις τήν Δυτικήν Σιβηρίαν.

γούν τριχωτά ζώα δια τó δέριμα των (κουνάβια, σαμούρια, άλώπεκας κ. ά.). Δια τοϋτο τά προϊόντα τής Σιβηρίας είναι **ξυλεία, σιτηρά, ώά, βούτυρον, κρέατα και δέρματα.** Η κυρία άρτηρία τής συγκοινωνίας εις τήν άχανή αϋτήν έκτασιν είναι ό σιβηρικός σιδηρόδρομος. Κατά τοϋτον εύρσκονται και αί κύριαι πόλεις: ή νέα πόλις και πρωτεύουσα **Νόβο Σιδιρσκη** (275), ή άγορά τών σιτηρών **Όμσκη** και ή άγορά τών δερμάτων **Ίρκούτσκη.** Η τελευταία εύρσκεται πλησίον τής λίμνης **Βαϊκάλης** (33 χιλ. τετρ. χιλιάμ., ίση με τήν Έλληνικήν Μακεδονίαν), τής

ὁποίας ὁ πυθμὴν εἶναι ὁ βαθύτατος ὄλων τῶν λιμνῶν τῆς γῆς καὶ φθάνει 1313 μέτρα ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ὀλίγον ἀπὸ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν ἀπέχει ἡ πανεπιστημιακὴ πόλις **Τόμσκη**, εἰς τὴν ὁποίαν ἄγει διακλάδωσις τῆς γραμμῆς. Οἱ μεγάλοι ποταμοὶ ὀλίγην χρησιμότητα ἔχουν διὰ τὴν συγκοινωνίαν, διότι ἐκβάλλουν εἰς τὸν Παγωμένον ὠκεανὸν καὶ ἐκτὸς τούτου τοὺς περισσοτέρους μῆνας εἶναι παγωμένοι. Κατὰ τὸν χειμῶνα χρησιμεύουν μόνον ὡς καλύτεροι ὁδοὶ διὰ τὰ ἔλκυθρα.

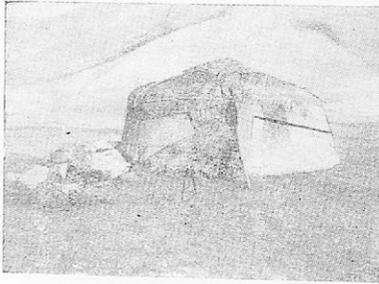
Πίναξ 6. Σιβηρία καὶ Ρωσικὴ ἼΑνω Ἀνατολή.

Χ ὠ ρ α ι	Ἐπιφάν. εἰς τ.χιλ. κατὰ χιλ.	Κάτοι- κοι κατὰ χιλ.	Πυκνὸ- της πλη- θυσμοῦ	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδ. πόλεις μὲ τὸν πληθ. κατὰ χιλ.	Σπουδαί- οι προί- οντα
Σιβηρία	9.900	9.400	1	Νόβο-Σιβίρσκη (275) Ἵομσκη (175) Ἴρκούτσκη (125)	Ξυλεία σιτηρὰ δέρματα
ἼΑνω Ἀνατολή	2.500	1.800	0,7	Χαβαρόβσκη (50) Βλαδιβοστόκ (160)	

Ἀσκήσεις. — 1. Ποία ἡ διαφορὰ τῆς θερμοκρασίας τῆς πατρίδος σου μεταξὺ τοῦ ψυχροτέρου καὶ τοῦ θερμότερου μῆνος τοῦ ἔτους; — 2. Σύγκρισε τὸν ψυχρότερον μῆνα πρὸς τὸν ψυχρότερον τῆς Σιβηρίας. — 3. Εἰς ποίαν ἄλλην Εὐρωπαϊκὴν χώραν ὑπάρχει ἡ μαύρη γῆ; — 4. Ταξίδευσε νοερώς ἐκ τῆς Μόσχας εἰς τὸ Βλαδιβοστόκ διὰ τοῦ σιβηρικῶν σιδηροδρόμου ἀναφέρων τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς πόλεις.

6. ΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ Ἡ ΤΟΥΡΑΝ

Γενικά.—ΝΔ τῆς Σιβηρίας μέχρι τῆς Ἀριανῆς καὶ τῆς Κασπίας ἐκτείνεται τὸ μέγα βαθύπεδον Τουράν. Τὰ ἐκ τοῦ Παμίρ καὶ τῶν ὀρέων Τιέν-Σάν ὕδατα σχηματίζουν τοὺς ποταμοὺς

51. Καλύβη Κιργησίων εἰς τὸ κεντρικὸν Παμίρ.

Ἄμου-Ντάγια (πάλαι Ὠξος) καὶ ὁ Σὺρ - Ντάγια (πάλαι Ἰαξάρτης), οἱ ὅποιοι ἐκβάλλουν εἰς τὴν μεγάλην λίμνην Ἀράλην. Ἄλλοτε τὸ βαθύπεδον ἦτο μεγάλη μεσόγειος θάλασσα, τῆς ὁποίας λείψανα εἶναι ἡ Κασπία καὶ ἡ Ἀράλη λίμνη. Ἡ Κασπία θάλασσα διὰ τὴν μεγάλην ἐξάτμισιν τῶν ὑδάτων αὐτῆς ἐξάκολουθεῖ νὰ μικραίνῃ σὺν τῷ χρόνῳ. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ

ἐπιφάνεια αὐτῆς εὐρίσκεται 26 μ. ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

Κλίμα καὶ βλάστησις. Ἐξ αἰτίας τῆς ἀποστάσεως τῆς χώρας ταύτης ἀπὸ τοὺς ὠκεανοὺς ἐπικρατεῖ τὸ ἠπειρωτικὸν κλίμα, τοῦ ὁποίου ἡ δριμύτης αὐξάνει βαθμηδὸν πρὸς ΝΑ. Διὰ τοῦτο κατὰ τὴν διεύθυνσιν ταύτην παρατάσσονται *χλοερὰ στέππη*, *ἀλμυρὰ στέππη* καὶ *ἔρημος*.

Δαοὶ καὶ οἰκήσεις. Οἱ *Κιργήσιοι* καὶ οἱ *Τουρκομάνοι* (Μογγολικῆς καταγωγῆς), οἱ ὅποιοι κατοικοῦν εἰς τὴν χώραν αὐτήν, εἶναι νομάδες, ζῶντες ἐκ τῆς κτηνοτροφίας. Ἐν μέσῳ τῆς νοτιοανατολικῆς ἐρήμου, ἔνεκα τῆς ροῆς τῶν ποταμῶν, ἀνέκαθεν ὑπῆρχον ὄασις. Τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἐδῶ ἦσαν αἱ χῶραι Βακτριανῆ καὶ Σογδιανῆ, τὰς ὁποίας εἶχεν ὑποτάξει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Ἀργότερον ὀλόκληρος ἡ περιοχὴ τῶν ποταμῶν κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ σήμερον λέγεται *Τουρκεστάν* (χώρα τῶν Τούρκων). Ὁμοιάζει τόσον κατὰ τὰς στέππας, ὅσον καὶ κατὰ τοὺς κατοίκους πρὸς τὰς ἐρημικὰς χώρας τῆς

Πρόσω Ἀσίας. Ἐσχάτως χρησιμοποιούνται τὰ ἐκ τῶν ὀρέων ὕδατα διὰ καλλιέργειαν σιτηρῶν, ὀπωρῶν καὶ ἰδίᾳ βάμβακος. Ἀπὸ παλαιούς χρόνους ὑπάρχουν πόλεις, κείμεναι πρὸς τὰ ὄρη. Ἡ **Τασκένδη** (460)

εἶναι τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς χώρας, τὴν ὁποίαν συνδέει σιδηροδρομικὴ γραμμὴ μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν. Εἰς τὴν λεκάνην τῆς Φεργάνας, κάτω ἀπὸ τὸ Παμίρ εὐρίσκεται τὸ τέρμα τῶν σιδηροδρόμων, ὅπου καταλήγουν καὶ τὰ καραβάνια τῆς Ὑψηλῆς Ἀσίας. Ἡ **Σαμαρκάνδη** (100), ἡ ἄλλοτε ἔδρα τοῦ Ταμερλάνου, τοῦ βασιλέως τῶν Μογγόλων,

52. Στάθμευσις καραβανίου μεταφέροντος ἐμπορεύματα, εἰς ξενῶνα τοῦ ρωσικοῦ Τουρκεστάν.

ἔχει λαμπρὰ τζαμιά καὶ μὲ αὐτὰ ἀντιτίθεται ὁ ἀνατολικὸς ἀρχαῖος ρυθμὸς τῶν οἰκοδομῶν πρὸς τὸν νέον Εὐρωπαϊκόν. Ἡ **Βουχάρα** (75), ἡ **Χίβα** (30) καὶ ἡ **Μέρβ** εὐρίσκονται εἰς ποταμούς δάσεις. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Τουράν φθάνει τὰ 15 ἑκατομ. Σπουδαία εἶναι διὰ τὴν Ρωσίαν ἡ κτήσις τοῦ Τουρκεστάν, διότι διὰ ταύτης ἡ Ρωσία πλησιάζει τὴν Βρετανικὴν κτήσιν τῶν Ἰνδιῶν. Κύρια προϊόντα αὐτοῦ εἶναι ὁ βάμβαξ καὶ τὸ ἔριον.

Ἄσκησις—1. Κατάταξε τὰς πόλεις τοῦ Τουράν κατὰ τὸ μέγεθος.
2. Ταξίδευσε ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ διὰ τοῦ Βατοῦμ καὶ τοῦ Βακοῦ εἰς τὴν Τασκένδην μὲ ἐπιστροφὴν διὰ Μόσχας.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

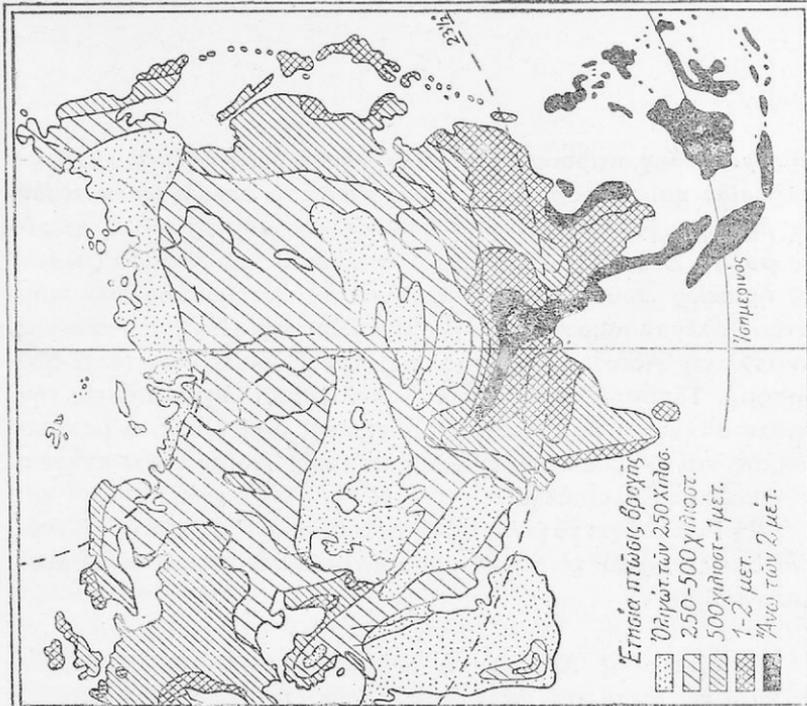
Ἡ σημασία τῆς θέσεως.—Ἡ Εὐρώπη εἶναι στενὰ ἠνωμένη

μέ την Ἀσίαν καί αἱ δύο αὐταί ἡπειροὶ ἔχουν μεταξύ των πολλοὺς κοινούς γεωγραφικοὺς χαρακτηῆρας. Αἱ τοῦνδραι, τὰ δάση, τὰ βαθύπεδα καί αἱ στέππαι τῆς ΒΑ Εὐρώπης συνεχίζονται καί πέραν τῶν Οὐραλίων ὄρεων, τὰ δὲ Εὐρωπαϊκὰ πτυχωσιγενῆ ὄρη προεκτείνονται μέ βραχείας διακοπὰς διὰ τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν, ὅπου καί φθάνουν τὴν μεγαλειτέραν αὐτῶν ἀνάπτυξιν, κατ' ἔκτασιν καί ὕψος. Διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς πολλοὶ ὀνομάζουν τὰς δύο αὐτὰς ἡπείρους μέ τὸ ὄνομα «Εὐρασία». Αἱ ὀροσειραὶ τῶν Ἐκεῖθεν Ἰνδιῶν προεκτείνονται διὰ τῶν Ἰνδικῶν νήσων εἰς τὴν Αὐστραλίαν, αἱ δὲ ὀροσειραὶ τῆς Ἀνατ. Σιβηρίας συνεχίζονται εἰς τὴν Ἀμερικὴν.

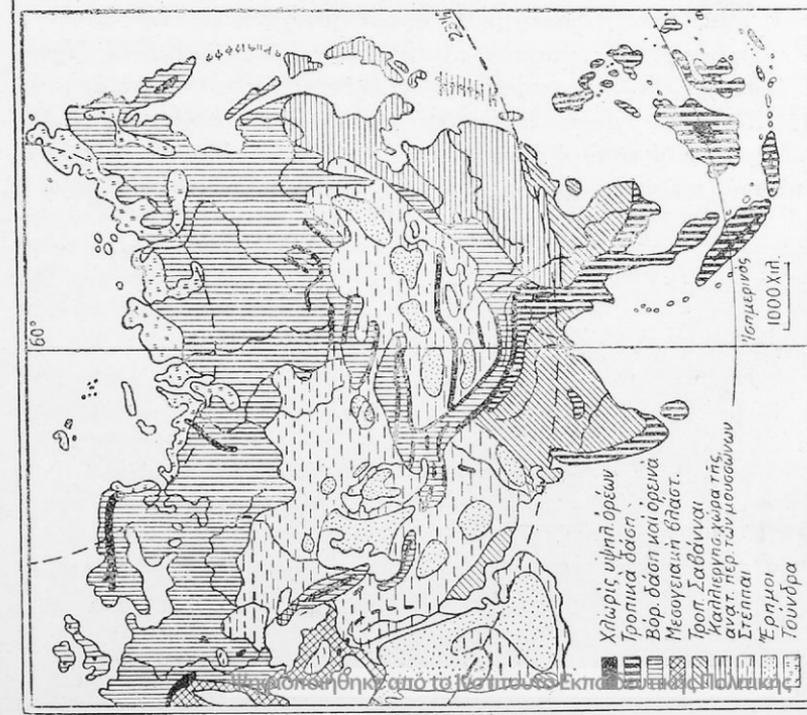
Ἡ Ἀσία ἔχει καί μέ τὴν Ἀφρικὴν κοινὸν χαρακτηῆρα, τὰς ἐρήμους. Ἡ μεγάλη ἐρημικὴ ζώνη, ἡ ὁποία ἐκ τῆς Ἀραβίας, Ἀριανῆς καί Τουρκεστάν φθάνει μέχρι τῆς Μογγολίας, εἶναι ὡς συνέχεια τῆς μεγάλης ἐρήμου τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Σαχάρας. Ἡ κεντρικὴ αὕτη θέσις εἰς τὸν κόσμον ἐξηγεῖ τὰς διαφόρους ἐπιδράσεις, αἱ ὁποῖαι προῆλθον ἐκ τῆς Ἀσίας. Πρὸς τὴν Εὐρώπην καί τὴν Ἀφρικὴν κατ' ἐπανάληψιν ἐπέδραμον νομαδικοὶ λαοί, πιθανῶς δὲ καί αὐτοὶ οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τῆς Ἀμερικῆς, οἱ Ἰνδιάνοι, ἔχουν μεταναστεῦσαι ἀπὸ τὴν Ἀσίαν.

Θρησκεία, πολιτισμός, πλοῦτος. — Ὅλαι αἱ κύριαι θρησκεῖαι τοῦ κόσμου, αἱ ὁποῖαι ἔχουν πολλὰ ἑκατομμύρια πιστῶν, ὁ βραχμανισμός, ὁ βουδδισμός, ὁ Ἰουδαϊσμός, ὁ χριστιανισμός καί ὁ μωσαμεθανισμός ἐγεννήθησαν ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Ἡ Πρόσω Ἀσία, αἱ Ἰνδαὶ καί ἡ Ἀνατολ. Ἀσία εἶναι ἡ πατρίς τῶν παλαιωτάτων πολιτισμῶν, οἱ ὁποῖοι πολλὰ προσέφερον εἰς τὸν κόσμον καί ἰδίᾳ εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ Εὐρώπη μετεφύτευσεν ἀπὸ τὴν Ἀσίαν τὰ σιτηρὰ τῆς, πολλὰ πολύτιμα ὀπωρικά, τὴν ἄμπελον, προσέτι παρέλαβε τὰ περισσότερα οἰκιακὰ ζῶα, ὡς τὸν ἵππον, τὸ πρόβατον καί τὴν αἴγα. Σήμερον ἡ Ἀσία διδὲι εἰς τὴν παγκόσμιον ἀγορὰν τέιον, ὄρυζαν, ἐλαστικὸν κόμμι (καουτσούκ), μέταξαν, γιοῦταν καί κασσίτερον.

Γενικά. — Ἀπὸ ὅλας τὰς ἡπείρους ἡ Ἀσία ἔχει τὰ μέγιστα

54. Έτησια πτώσις βροχής εις την Άσίαν.

53. Χάρτης χλιωίδος της Άσίας.

καὶ ὑψίστα ὄρη, παρουσιάζει τὰς *μεγαλυτέρας ἀντιθέσεις τῆς θερμοκρασίας* καὶ εἶναι ὁ τόπος, ὅπου πίπτει τὸ *μεγαλύτερον ποσὸν τῆς βροχῆς*. Ἡ Ἀσία εἶναι ἡ ἡπειρος τῆς *μογγολικῆς ἢ κεντρικῆς φυλῆς*. Ζοῦν οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου (πλέον τοῦ ἡμίσεως τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ), ὁ δὲ πληθυσμὸς δύο τμημάτων, ὀλίγον μικροτέρων ἀπὸ τὴν Εὐρώπην (Νότιος Ἀσία καὶ Ἀνατολικὴ Ἀσία), εἶναι ἴσος μὲ τὸν Εὐρωπαϊκὸν (ἀνὰ 500 ἑκατομ.). Τέσσαρες διαφορετικοὶ πολιτισμοὶ ἴστανται εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπέναντι ἀλλήλων. Ὁ κινεζικὸς, ὁ Ἰνδικὸς, ὁ μωαμεθανικὸς καὶ ὁ εὐρωπαϊκός. Τὸ ἡμισυ τῆς Ἀσίας εἶναι κτήσεις καὶ ἀποικίαι Εὐρωπαϊκαί.

Ἡ Ρωσία ἔχει τὸ μεγαλύτερον τμήμα κατ' ἑκτασιν. Ἡ Ἀγγλία ὅμως κρατεῖ τὸ πυκνότερον κατοικημένον καὶ πλουσιώτερον τμήμα.

Ἀσκήσεις.—1. Καθόρισε τὴν μεγάλην ἢ μικρὰν πτώσιν τῆς βροχῆς κατὰ τὰς διαφόρους χώρας τῆς Ἀσίας καὶ ἐξήγησε τοῦτο.—2. Ποίας ἰερᾶς θέσεις διαφόρων θρησκειῶν γνωρίζεις εἰς τὴν Ἀσίαν;—3. Περιέγραψε τὰ γνωρίσματα τῆς Μογγολικῆς φυλῆς.—4. Ἰχνογράφησε χάρτην καὶ χρωμάτισε τὰς Βρετανικὰς καὶ Ρωσικὰς κτήσεις. Εἰς ποῖον μέρος πλησιάζουν πολλὰ πρὸς ἀλλήλας;—5. Διὰ ποίων μερῶν ἐγένετο ἡ συγκατοιμία Ἀπὸ Ἀνατολῆς καὶ Εὐρώπης κατὰ τοὺς παλαιοὺς χρόνους καὶ πῶς γίνεται εὐκολώτερον σήμερον;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

Η ΑΦΡΙΚΗ

Εἰσαγωγή.—Ἡ Ἀφρική εἶναι ἡ τρίτη ἡπειρος τῆς γῆς κατὰ τὴν ἔκτασιν (30 ἑκατομ. τετρ. χιλ.), κατατασσομένη μετὰ τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀμερικὴν. Διακρίνεται ἀπὸ τὰς ἄλλας διὰ τὸν ὀγκώδη σχηματισμὸν τῆς καὶ τὴν θέσιν τῆς κατὰ τὸν ἰσημερινὸν καὶ τοὺς δύο τροπικοὺς κύκλους.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐγνώριζον μόνον τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν, ὀνομάζοντες αὐτὴν Λιβύην. Κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα μ. Χ. οἱ Πορτογάλοι περιέπλευσαν τὴν Ἀφρικὴν, χωρὶς νὰ εἰσχωρήσουν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ἡπείρου. Τὴν 19ην ἑκατονταετηρίδα ἠθέλησαν ἐρευνηταὶ νὰ γνωρίσουν τὸ ἐσωτερικὸν καὶ νὰ εὔρουν τὰς πηγὰς τῶν μεγάλων ποταμῶν Νείλου, Νίγηρος καὶ Κόγγου. Ἐξ αὐτῶν διεκρίθησαν ὁ Σκῶτος Λίβιγκστον καὶ ὁ ἀμερικανὸς Στάνλεϋ.

Ἐρωτήσεις.—1. Δεῖξε εἰς τὸν χάρτην θέσεις τῆς Ἀφρικῆς, αἱ ὁποῖα ἔχουν τὸν μεσημβρινὸν τῶν Ἀθηνῶν.—2. Εἰς ποίαν ζώνην τῆς γῆς εὐρίσκεται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἡπείρου;—3. Εἶδὲ πόσας φορὰς σχεδὸν εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν Εὐρώπην (11 ἑκατ. τ. χ.) καὶ πόσας ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα (130 χιλ. τ. χ.).—4. Εἶδὲ εἰς τὸν χάρτην τοὺς τρεῖς μεγίστους ποταμοὺς τῆς Ἀφρικῆς καὶ ὅρισε εἰς ποίαν θάλασσαν ἢ ὠκεανὸν ἐκβάλλουν.

Ὅρια, διαστάσεις καὶ διαίρεσις.—Τὰ ὅρια τῆς Ἀφρικῆς διακρίνονται καθαρῶς διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ὁ ἰσθμὸς τοῦ Σουέζ, ὁ ὁποῖος ἦνυεν αὐτὴν μετὰ τῆς Ἀσίας ἔχει κοπῆ ὑπὸ διώρυγος ἀπὸ τοῦ 1869. Αἱ μεγαλύτεραι διαστάσεις τῆς εἶναι

αί έξης: 8100 χιλιόμε. από τοῦ άκρωτ. *Λευκοῦ* (έν τῇ Μεσογειώ) μέχρι τοῦ άκρωτ. τῶν *Βελονῶν*, τοῦ νοτιωτάτου τῆς Ἄφρικης. 7500 χιλιόμε. από τοῦ δυτικωτάτου άκρωτηρίου *Πρασίνου* μέχρι τοῦ ανατολικωτάτου *Γουαρθαφούι*.

55. Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Ἄφρικης.

Τὴν Ἄφρικὴν δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς τέσσαρα τμήματα, τὰ έξης: 1) Βόρειος Ἄφρικὴ, 2) Τροπικὴ Ἄφρικὴ, 3) Ἀνατολικὴ Ἄφρικὴ καὶ 4) Νότιος Ἄφρικὴ.

1. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

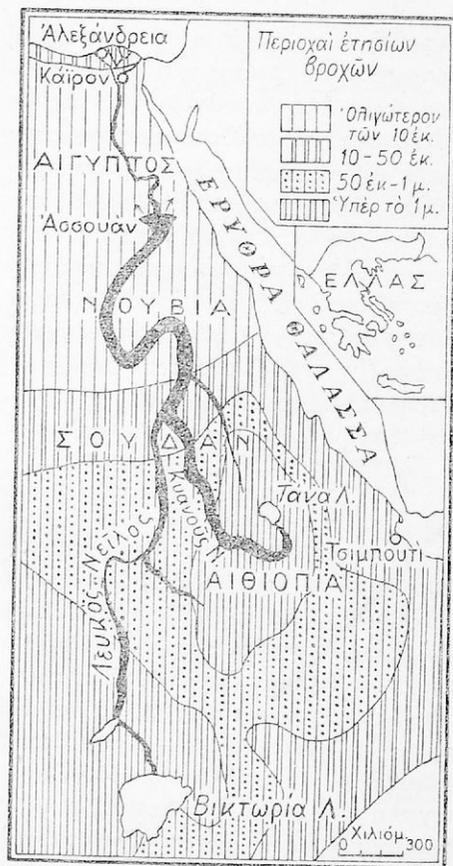
Γενικά.— Ἡ Βόρειος Ἀφρική περιλαμβάνει τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι βρέχονται ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τὴν ἔρημον Σαχάραν. Τὰ Ἀφρικανικὰ παράλια τῆς Μεσογείου δὲν ἔχουν τὸν πλούσιον θαλάσσιον διαμελισμόν, τὸν ὅποιον παρουσιάζουν τὰ Εὐρωπαϊκὰ, αἱ βόρειαι ὅμως Ἀφρικανικαὶ χῶραι ἔχουν πολλὰς ὁμοιότητας πρὸς τὰς ἄλλας Μεσογειακὰς. Τὸ ὄρεινόν σύστημα, τὸ ὅποιον πλησιάζει τὴν Ἰβηρικὴν χερσόνησον καὶ τὴν Σικελίαν, δηλ. ὁ *Atlas*, εἶναι συνέχεια τοῦ ὄρεινου συστήματος τῆς Εὐρώπης· ὡσαύτως τὸ κλίμα, ἡ πανὶς καὶ ἡ χλωρίς εἶναι ὅμοια. Ἡ τοιαύτη ὁμοιότης καὶ ἡ ἐγγύτης αὐτῶν ἐξηγοῦν τὸν ἱστορικὸν σύνδεσμον, τὸν ὅποιον εἶχον μετὰ τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιστάτων χρόνων. Μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας συνδέονται κατ' ἐξοχὴν ἡ Αἴγυπτος καὶ ἡ Λιβύη.

Α. ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Θέσις καὶ σπουδαιότης.— Ἡ Αἴγυπτος, [ἡ ὁποία ἤκμασεν ἀρχαιότατα εἰς τὸν πολιτισμόν, κεῖται κατὰ τὴν Βορειοανατολικὴν γωνίαν τῆς Ἀφρικῆς, ὅπου ἡ γέφυρα πρὸς τὴν Ἀσίαν. Συγχρόνως εἶναι ἡ χώρα διὰ τῆς ὁποίας τελεῖται ὁ θαλάσσιος πλοῦς ἀπὸ τὴν Μεσόγειον πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν· διὰ τοῦτο ἡ διώρυξ τοῦ Σουέξ ἔχει σπουδαιοτάτην οἰκονομικὴν ἀξίαν. Τὰ πολυάριθμα καὶ μεγάλα ἀρχαῖα μνημεῖα, ὡς αἱ Πυραμίδες, ἡ Σφίγξ, οἱ πελώριοι Ναοὶ προσελκύουν πάντοτε πολλοὺς Εὐρωπαίους περιηγητὰς. Ἡ δὲ μεγάλη πόλις Ἀλεξάνδρεια ἐνθυμίζει τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους ὁ Ἑλληνισμὸς εἶχε διαδοθῆ εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Ὁ Νεῖλος καὶ τὸ κλίμα.— Ἡ εὐφορία τῆς χώρας ὀφείλεται εἰς τὸν ποταμόν *Νεῖλον*. Εἰς τὴν Αἴγυπτον πολὺ σπανίως βρέχει, διὰ τοῦτο, ἂν ἔλειπεν ὁ Νεῖλος, ἡ χώρα αὕτη θὰ ἦτο ὀλόκληρος ἔρημος, ὅπως εἶναι καὶ ἡ παρακειμένη Σαχάρα. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ποτιζομένη ἔκτασις, ὁμοιάζει πρὸς γιγαντιαίαν ὄασιν, διότι πέραν τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ, δε-

ξιά και άριστερά, ύψώνονται απότομα οι έρυθρωποι ή κίτρι-

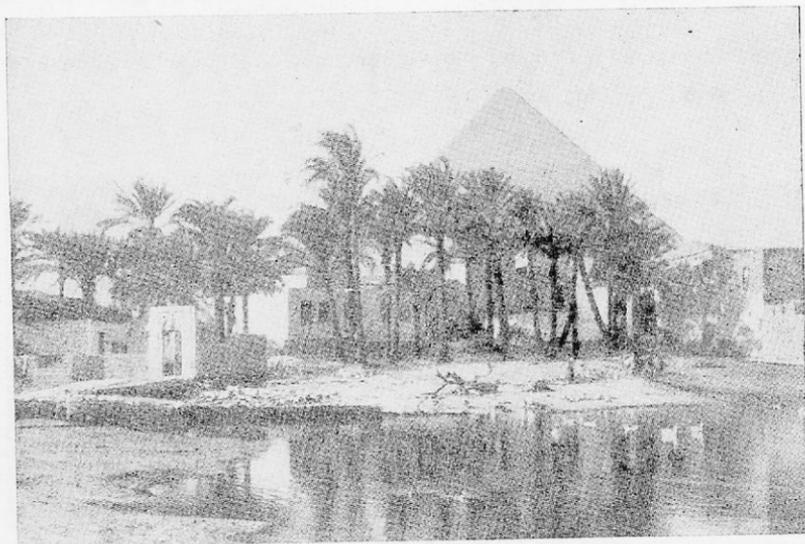
56. Η έτησίως κατερχομένη ποσότης τών υδάτων τοῦ Νείλου μέχρι τοῦ Ἄσσοϋάν καί ἡ διατηρουμένη κατὰ τὸν ὑπόλοιπον ροῦν αὐτοῦ.

τίζεται τὸ μέγα καί εὐφωρότατον Δέλτα, ἴσον κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν πρὸς τὴν Πελοπόννησον.

Τὸ Αἰγυπτιακὸν κράτος. — Ἡ Αἴγυπτος εἶναι ἀνεξάρτη-

νοι βράχοι τῶν ἐρήμων. Ὁ Νείλος, ὁ μακρότατος ποταμὸς τῆς γῆς, (μήκους 6500 χλμ.) λαμβάνει ἀπὸ τὰς λίμνας τῆς Ἄνατ. Ἀφρικῆς καί ἰδίως ἀπὸ τὴν βροχεράν περιοχὴν τῆς Αἰθιοπίας, τόσον πολὺ ὕδωρ, ὥστε διέρχεται τὴν ἔρημον κατὰ πλάτος, χωρὶς νὰ λάβῃ κανένα παραπόταμον. Ὁ μακρότερος βραχίων, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τῶν λιμνῶν, λέγεται **Λευκὸς Νείλος**, ὁ δὲ ἐκ τῆς Αἰθιοπίας **Κυανοῦς Νείλος**. Ὁ Κυανοῦς ἔχει μεγάλην ποσότητα υδάτων, ὅταν πίπτουν εἰς τὴν Αἰθιοπίαν ἀπὸ τὸν Ἰούλιον αἱ μεγάλοι βροχαί, αἱ ὁποῖαι διαρκοῦν ἐπὶ πολλὰς ἐβδομάδας. Τότε ὁ Νείλος ὑψώνεται μέχρις 7 μέτρων, ὅποτε πλημμυρεῖ ἀπὸ τὸν Ἰούλιον ἕως τὸν Ὀκτώβριον καί λιπαίνει τὰ χαμηλά μέρη τῆς κοιλάδος. Πρὸς τὰς ἐκβολὰς δὲ σχημα-

τον κράτος, τὸ ὁποῖον ἔχει ἐπιφάνειαν ἐν ἑκατομ. τετραγ. χιλίωμ., κατοικοῦνται ὁμῶς ἐξ αὐτῆς μόνον τὰ 35.000 τετρ. χιλ., δηλ. παραποτάμιος λωρὶς καὶ τὸ δέλτα. Εἰς τὴν ὄασιν ταύτην, ἡ ὁποία εἶναι ἴση πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν, ζοῦν 16 ἑκατ. κάτοικοι. Τοιοῦτοτρόπως ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ φθάνει σχεδὸν τοὺς 400 κατ. κατὰ τετρ. χιλίωμ.

57. Χωρίον Φελλάχων καὶ φοινικόδενδρα παρὰ τὴν πυραμίδα τοῦ Χέοπος (137 μ. ὕψους)

Κάτοικοι. — Ἰθαγενεῖς κάτοικοι εἶναι οἱ **Φελλάχοι** (δηλ. γεωργοί), κατοικοῦντες εἰς τὰ χωρία καὶ ἔχοντες θρησκευτὴν τὸν μωσαμεθανισμόν· ζοῦν εἰς πτωχὰς καλύβας, αἱ ὁποῖαι κατασκευάζονται ἀπὸ λάσπην τοῦ Νείλου. Ὅσοι κατοικοῦν εἰς τὰς πόλεις εἶναι ἐν μέρει χριστιανοὶ μονοφυσῖται καὶ ὀνομάζονται Κόπται. Μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελοῦν οἱ μωσαμεθανοὶ Ἄραβες, ἐνῶ εὐρωπαῖοι ζοῦν περὶ τὰς 400 χιλ., ἐκ τῶν ὁποίων 100 χιλ. εἶναι Ἕλληνες.

Πόλεις.—Πρωτ. τῆς Αἰγύπτου εἶναι τὸ **Κάιρον** (1.100) εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Δέλτα, ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἀφρικῆς. Ἔχει ὄψιν ἀνατολικῆς πόλεως, μετὰ τὰ τετρακόσια τζαμιά του καὶ τοὺς πολυαρίθμους μιναρέδες οἱ ὅποιοι ἐξέχουν ἀπὸ τὰς ἐπιπέδους στέγας τῶν οἰκιῶν. Σιδηρόδρομος καὶ διώρυξ ἐνώνουν τὸ Κάιρον μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν (600), τὸν μεγαλύτερον λιμένα τῆς Αἰγύπτου. Τὸ κτίσμα τοῦτο τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἦτο περὶφημον εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους διὰ τὴν πλουσίαν βιβλιοθήκην. Ἡ Ἀλεξάνδρεια ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ὑπῆρξε μία τῶν πρώ-

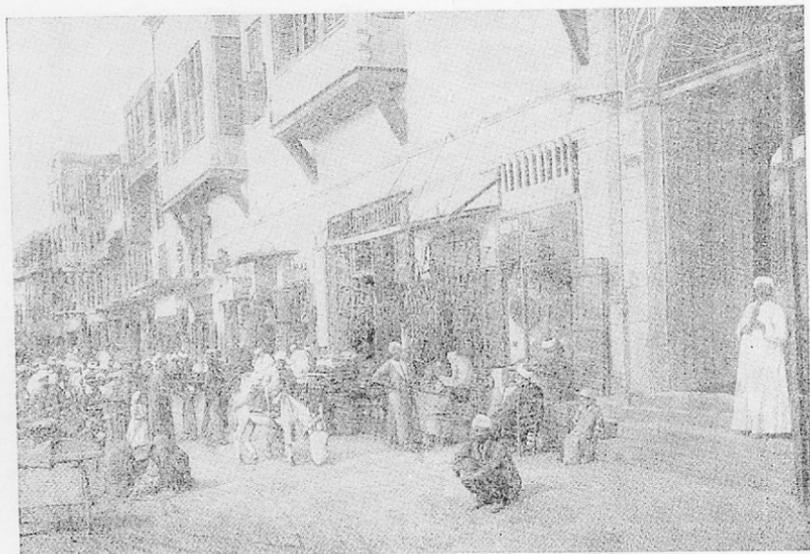

58. Κάιρον. Γενικὴ ἄποψις.

τῶν πόλεων τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου, μετὰ τὴν Ρώμην καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Οἱ Εὐρωπαῖοι, οἱ ὅποιοι κατοικοῦν σήμερον (μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ Ἕλληνες, ὑπὸ ὀρθόδοξον Πατριάρχην), δίδουν εἰς αὐτὴν ὄψιν εὐρωπαϊκῆς πόλεως. Διὰ τοὺς Ἀγγλοὺς πολῦτιμος εἶναι ἡ διώρυξ τοῦ Σουέξ (μῆκους 160 χιλιομ.), τὴν ὁποίαν ἤνοιξεν ὁ Γάλλος Λεσέψ ἀπὸ τοῦ 1859 ἕως τὸ 1867. Αἱ πόλεις **Πόρτ Σαῖτ** καὶ **Σουέξ** εἶναι τὰ σπουδαιότατα ἄκρα τῆς διώρυγας. Ἡ **Δαμιέτιη** καὶ ἡ **Ροζέτιη** εἶναι κατὰ τὰ δύο στόμια τοῦ Νείλου. Ἄλλαι πόλεις εἶναι τὸ Δέλτα καὶ ἡ **Γάντα**, τὸ **Ζαραζίκιον** καὶ ἡ **Μανσούρα**.

Ἀπομεμακρυσμένη ὄσσις, πρὸς Δ, εἰς τὴν Λυβικὴν ἔρημον, εἶναι ἡ **Σιβά**, ὅπου ἄλλοτε ὑπῆρχε τὸ μαντεῖον τοῦ Ἄμμωνος Διός. Ἀπὸ ταύτην ἐξάγονται σήμερον πολλοὶ χουρμάδες.

Ἡ γεωργία.—Πρὶν ἢ ἔλθουν οἱ Ἄγγλοι εἰς τὴν Αἴγυπτον, κατὰ τὸ τέλος τοῦ 19ου αἰῶνος, οἱ Φελλάχοι δὲν ἐγνώριζον νὰ καλλιεργοῦν τὸ ἔδαφος ἐντατικῶς. Οἱ Ἄγγλοι ἐγκατέστησαν μεγάλα ὕδατοφράγματα παρὰ τὸ **Ἄσουάν** (μῆκους 2 χιλιομ.)

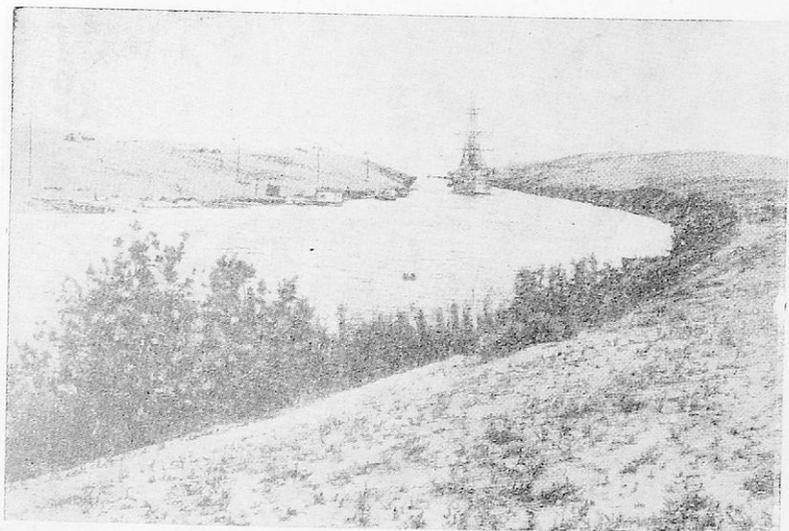
59. Ἐμπορικὴ ὁδὸς Ἀραβικῆς συνοικίας εἰς τὸ Κάιρον.

καὶ εἰς ἄλλα μέρη, ὅπως συγκρατεῖται τὸ ὕδωρ* διὰ ἀρδευτικῶν διωρύγων διακλαδίζεται τοῦτο εἰς τὰς πεδιάδας χωρὶς ποτὲ νὰ διακόπτεται. Ἡ συνεχὴς ἄρδευσις καὶ τὸ διαρκὲς ξηρὸν κλίμα, ἐπιτρέπει νὰ γίνωνται συγκομιδαὶ κατ' ἔτος τρεῖς φορές ἢ καὶ περισσοτέρας.

Αἱ καλλιέργειαι εἶναι δύο κατηγοριῶν* αἱ μὲν προορίζονται διὰ τὴν τοπικὴν κατανάλωσιν, δηλ. τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς, τοῦ ἀραβοσίτου, τῆς ὀρύζης, τῶν μπιζελίων, τῶν φακῶν, τῶν κρομ-

μύων, τῶν πεπονίων· αἱ ἄλλαι προορίζονται διὰ τὴν ἐξαγωγήν· τοῦ **ζακχαροκαλάμου** καὶ ἰδίᾳ τοῦ **βάμβακος**. Ὁ βάμβαξ εἶναι ἐξαιρετικῆς ποιότητος καὶ ἀγοράζεται ἀποκλειστικῶς σχεδὸν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας.

Ἡ κτηνοτροφία.— Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀσήμαντος ἕνεκα τῆς σπανιότητος τῶν λειμώνων· τρέφονται ὅμως ὄνοι, χρήσιμοι

60. Ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ.

διὰ τὴν μεταφορὰν, καὶ βούβαλοι, χρήσιμοι διὰ τὴν ἄρωσιν. Ὑπάρχουν προσέτι πολλὰ πτηνά, Ἰνδιάνοι καὶ ὄρνιθες, τῶν ὁποίων τὰ ὠὰ δίδονται εἰς τὸ ἐμπόριον πρὸς ἐξαγωγήν.

Ἡ βιομηχανία.— Εἰς ὄρυκτά ἢ Αἴγυπτος εἶναι πτωχή· ἡ βιομηχανία περιορίζεται εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ βάμβακος, εἰς τὴν κατασκευὴν ζακχάρου ἐκ τοῦ ζακχαροκαλάμου καὶ τὴν κατασκευὴν σιγαρέττων. Ὁ καπνὸς εἰσάγεται ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, διότι εἰς τὴν Αἴγυπτον δὲν καλλιεργεῖται.

Ἡ *συγκοινωνία* τελείται διὰ τοῦ ποταμοῦ καὶ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Μακρὰ γραμμὴ ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀκολουθεῖ τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ ἀνερχομένη εἰς τὴν Νουβίαν.

Ὁ Ἑλληνισμὸς ἐν Αἰγύπτῳ.—Εἰς τὰς μεγάλας καὶ μικρὰς πόλεις τῆς Αἰγύπτου ζοῦν περὶ τὰς 100 χιλ. Ἕλληνες, οἱ ὅποιοι πολὺ συνετέλεσαν εἰς τὴν πρόοδον τῆς χώρας. Ἀποτελοῦν παροικίας ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ἑλληνος Πατριάρχου, ἀσχολούμενοι μὲ τὰς ἐπιστήμας, τὰς τέχνας,

τὴν βιομηχανίαν τῶν σιγαρέττων, τὸ ἐμπόριον, κ. τ. λ. Ἔχουν ἰδρῦσει ἐνταῦθα διάφορα φιλανθρωπικὰ καὶ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα καὶ πολλάκις μὲ χρήματα ἐφάνησαν εὐεργεταὶ εἰς ἔθνικὰς ἀνάγκας τῆς Ἑλλάδος. Αἱ μεγαλύτεραι κοινότητες εἶναι εἰς τὸ Κάιρον καὶ τὴν Ἀλεξανδρείαν, αἱ ὅποιοι ἔχουν πολλὰς ἑλληνικὰς ἐκκλησίας, ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ σωματεῖα. Ἡ Ἑλλάς ἔχει ζωηρὸν ἐμπόριον μὲ τὴν Αἴγυπτον.

61. Καλλιέργεια βάμβacos ἐν Αἰγύπτῳ.

Ἀπ' αὐτὴν ἔρχονται εἰς τὴν Ἑλλάδα πολλὴ ὄρυζα, βαμβακόσπορος, λαχανικά, γεώμηλα, σηράμι καὶ δέρματα. Ἐκεῖ δὲ στέλλονται σταφυλαί, ἀμύγδαλα, σάπων, κονιάκ, μαστίχα καὶ χημικὰ λιπάσματα.

Β. ΛΙΒΥΗ

Λιβύη σήμερον λέγεται ἡ ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος χώρα, ἡ ὁποία ὑπάγεται εἰς τὴν Ἰταλίαν. Διαιρεῖται εἰς τὴν *Τριπολι-*

τιδα, ἡ ὁποία εἶναι χαμηλὴ καὶ ἄνυδρος, γεμάτη ἀπὸ ἐρήμους, καὶ εἰς τὴν χερσόνησον *Κυρηναϊκὴν* αὕτη, ἐπειδὴ εἶναι ὀροπέδιον, λαμβάνει περισσοτέρας βροχὰς ἀπὸ τοῦς θαλασσίους ἀνέμους.

Ἡ Τριπολίτις κατοικεῖται ἀραιῶς κατὰ τὰ παράλια καὶ εἰς πολλὰς ὀάσεις τοῦ ἐσωτερικοῦ. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ *Τριπολις* (85), ἀρχὴ καραβανίων διὰ τὴν Σαχάραν καὶ τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀφρικῆς. Εἰς τὴν Κυρηναϊκὴν, ἡ ὁποία πάλαι ἦτο Ἑλληνικὴ ἀποικία (Δωρικὴ), πόλεις σήμερον εἶναι ἡ *Βεγγάξα* (45) καὶ ἡ *Δέρνα*. Εἰς τὰ παράλια ταῦτα ὑπάρχουν πολλοὶ σπόγγοι, τοῦς ὁποίους ἀλιεῦουν Ἕλληνες σπογγαλιεῖς (ἰδίως Δωδεκανήσιοι).

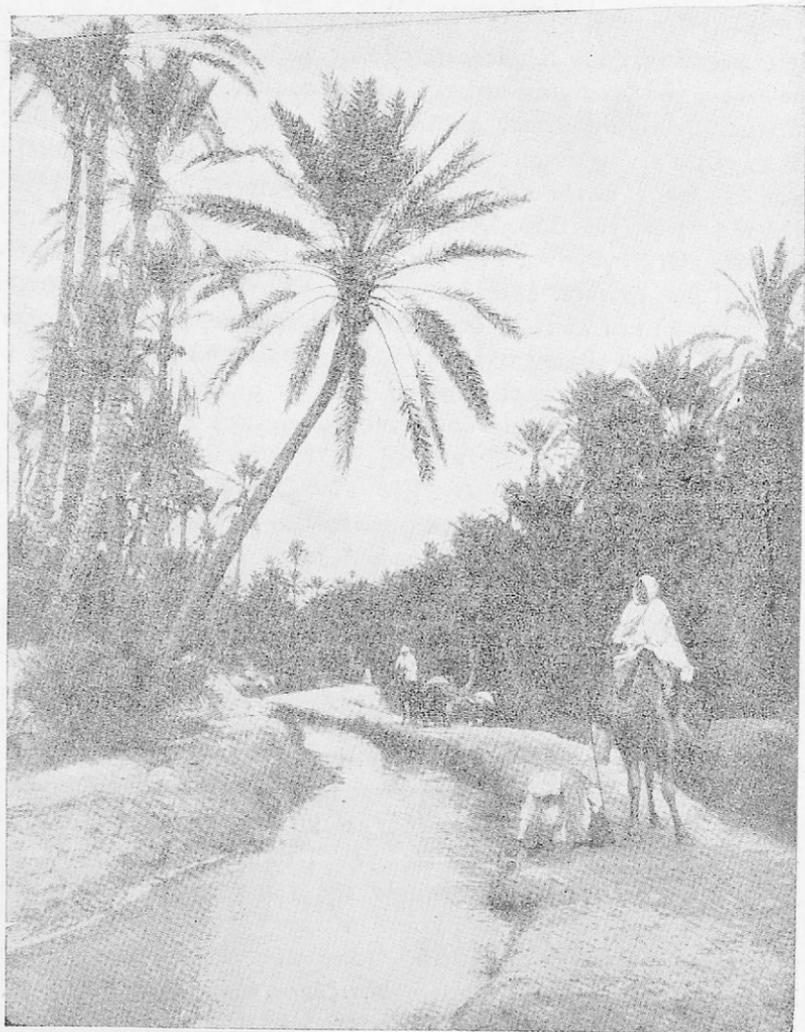
Οἱ Ἴταλοὶ ἔχουν κατασκευάσει ἐσχάτως ὁδοὺς διὰ μέσου τῆς ἐρήμου μέχρι τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Σουδάν διὰ λόγους στρατιωτικοῦς.

Γ'. Αἱ Χῶραι τοῦ Ἀτλαντοῦ

(Κ. ΜΠΑΡΜΠΑΡΙΑ)

Θέσις.—Αἱ χῶραι αὗται πλησιάζουν ἀφ' ἑνὸς τὴν Σικελίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν Πυρηναϊκὴν χερσόνησον κατὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ. Ἐκεῖθεν βρέχονται ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Ἡ μετὰ τούτων ὀριζομένη ἔρημος Σαχάρα εἰσχωρεῖ εἰς πολλὰ σημεῖα τῶν χωρῶν τούτων.

Φυσικὴ ἄποψις.—Εἰς τὰς δυτικωτέρας χώρας ἐκτείνονται παραλλήλως πρὸς τὰς ἀκτὰς σὶ ὀροσειραὶ τοῦ Ἀτλαντοῦ. Αἱ ὑψηλότεραι αὐτοῦ κορυφαὶ εἶναι εἰς τὴν δυτικωτέραν χώραν, τὸ Μαρόκον (μέχρι 4.500 μ. ὑψ.). Αἱ πρὸς τὴν θάλασσαν πλευραὶ αὐτοῦ δέχονται ἀρκετὰς βροχὰς ἀπὸ τοῦς θαλασσίους ἀνέμους καὶ δι' αὐτὸ φύονται εἰς αὐτὰς δάση καὶ λόχμαι. Ὅπου ὅμως κλείονται ὀροπέδια μεταξὺ ὀροσειρῶν, ταῦτα μένουσιν μὲ ὀλίγας βροχὰς καὶ κατέχονται ἀπὸ στέππας, ἐρήμους καὶ ἀλμυρὰς λίμνας. Τὰ μέρη τῶν ἐρήμων διασχίζουσιν πολυάριθμα *Οὐάδι*. Εἰς τὰ παράλια εὐδοκιμοῦν ὄλα τὰ Μεσογειακὰ προϊόντα, εἰς δὲ τὰς στέππας φύεται ὁ θάμνος *χάλφα*, χρησιμεύων εἰς τὴν πλεκτικὴν καὶ τὴν χαρτοποιίαν.

62. "Οασις εις τήν Ν. Τυνησίαν.

Κάτοικοι.—Τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἦσαν ἐνταῦθα ἀποικιακαὶ χῶραι (Νουμιδία, Μαυρητανία, Σικελία) εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ἰδίᾳ στέππας, ζοῦν **Βέεβεροι**, ἀρχαῖος χαμιτικὸς λαὸς, ἀσχυροὶ μενοὶ εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Ἐχουν θρησκείαν τὸν μωαμεθανισμόν, τὸν ὁποῖον παρέλαβον ἀπὸ τοὺς Ἄραβας, ὅταν οὗτοι εἶχον κατακτήσει τὰς χώρας αὐτάς. Κατοικεῖ ἀκόμη καὶ ἀραβικὸς πληθυσμὸς, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τοῦ 7ου αἰῶνος εἶχεν ἐξαπλωθῆ εἰς τὴν Βόρ. Ἀφρικὴν καὶ ἀπ' ἐκεῖ πρὸς ἄλλας διευθύνσεις. Οἱ λεγόμενοι Μαῦροι εἶναι καὶ αὐτοὶ Ἄραβες ἔμποροι καὶ βιομήχανοι, ἐπιδέξιοι εἰς τὴν κατεργασίαν δερμάτων (Μαροκινὰ) καὶ λεπτῶν ὑφασμάτων, βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν. Οἱ κύριοι ὄλων σχεδὸν τῶν χωρῶν τοῦ Ἄτλαντος, οἱ Γάλλοι, κατοικοῦν περὶ τὰς 800 χιλ., ἐν μέσῳ ὀλικοῦ πληθυσμοῦ 13 ἑκατ. Εἶναι οἱ κύριοι τῆς χώρας καὶ προσπαθοῦν νὰ ἀναπτύξουν τὴν οἰκονομίαν αὐτῆς δι' ἰδρύσεως σιδηροδρομικῶν καὶ αὐτοκινητικῶν γραμμῶν. Εἰς τὴν ξηρὰν νοτίαν περιοχὴν τοῦ Ἄτλαντος, μὲ ἀρτεσιανὰ φρέατα καὶ μὲ ὑδατοφράκτας αὐξάνουν τὰ καλλιεργήσιμα ἐδάφη. Ὅπου εὐρίσκονται μεταλλεῖα λαμβάνουν αὐτὰ ἀξίαν, διότι δὲν εἶναι μακρὰν τῆς Γαλλίας. Τὰ κύρια ἐξαγόμενα προϊόντα εἶναι χάλφα, δέρματα, οἶνος, ἔλαιον καὶ πρῶιμα λαχανικά.

Πολιτικὴ κατάστασις καὶ πόλεις.—Αἱ χῶραι τοῦ Ἄτλαντος διακρίνονται εἰς τὴν Ἀλγερίαν καὶ τὸ Μαρόκον (ἰδ. πίν. 6).

1) Ἡ Τυνησίᾳ κατέχει τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν. Κατοικοῦν ἐδῶ καὶ 90 χιλ. Ἴταλοί, ἐφ' ὅσον ἡ χώρα αὕτη πλησιάζει πολὺ εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἡ παράλιος πόλις **Τύνις** εἶναι ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς χώρας, κειμένη ὄχι μακρὰν τῶν ἐρείπιων τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνος. Τὸ ἥμισυ τῶν κατοίκων τῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ Ἰσπανοῦς, Ἑβραίους καὶ Ἰταλοῦς. Πολεμικὸς λιμὴν εἶναι ἡ **Μπιζέρα**.

2) Ἡ Ἀλγερίᾳ εἶναι ἀποικιακὴ χώρα τῆς Γαλλίας. Αἱ κατὰ τὰς ἀκτὰς αὐτῆς πόλεις **Ορὰν** καὶ **Ἀλγέριον** ἔχουν εὐρωπαϊκὴν ὄψιν καὶ γίνονται ἀπὸ αὐτάς μεγάλα ἐξαγωγαὶ προϊόν.

των. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ **Κωνσταντινή** εἶναι τὸ σπουδαιότερον κέντρον τῶν συγκοινωνιῶν.

3) **Μαρόκον**. — Ἡ Ἀφρικανικὴ πλευρὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ ἀνήκει εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἡ δὲ κατ' αὐτὸν πόλις **Ταγγέρη**, μὲ τὰ περὶχωρα αὐτῆς ἀποτελεῖ οὐδέτερον λιμένα. Τὸ λοιπὸν Μαρόκον εἶναι σουλτανᾶτον, ἀλλ' ὁ Σουλτᾶνος κατ' ὄνομα εἶναι κυρίαρχος, πραγματικοὶ δὲ κύριοι εἶναι οἱ Γάλλοι. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ **Φέξ**, ἱερὰ πόλις τῶν Ἀράβων μὲ 300 τζαμιά. Ἡ πόλις **Μαρόκον** εἶναι εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ἄτλαντος. Σπουδαιότατος λιμὴν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν εἶναι ἡ **Καζαμπλάνκα**.

Πίναξ 7. Αἱ πρὸς τὴν Μεσόγ. Βορειαφρικανικαὶ χῶραι.

ΧΩΡΑΙ	Ἐπιφάνεια εἰς τετρ. χιλ.	Κάτοικοι κατὰ χιλ.	Κάτοικοι εἰς 1 τετρ. χιλ.	Πόλεις καὶ κάτοικοι κατὰ χιλ. (ἀριθ. Εὐρωπαίων)	Σπουδαιότατα προϊόντα
Αἴγυπτος	990.000	16.000	16	Κάιρον 1.100 (80) Ἀλεξάνδρ. 700 (90) Πόρτ-Σαῖτ 100 (13)	σίτος ὄρυζα βάμβαξ
Λιβύη ἀ' Τριπολίτις β' Κυρηναϊκὴ	900.800 740.000	550 500	0.6 —	Τρίπολις 85 Βεγγάζα 45	χουρμάδες σπόγγοι θύννοι
Τυνησία Ἀλγερία	125.000 2.000.000	2.250 6.000	17 3	Τύνις 200 (80) Ἀλγέριον 260 (170) Ὀράν 165 (120) Κωνσταντ. 100 (45)	χάλφα σιτηρὰ οἶνος δέρματα μέταλλα
Μαρόκον (Γαλλικόν)	420.000	5.000	13	Φέξ 110 (35) Μαρόκον 150	σιτηρὰ ἔριον
Ἰσπ. Μαρόκον Ταγγέρη	28.000 580	140 80	13	Τετουάν 45 Ταγγέρη 50	λιπάσματα

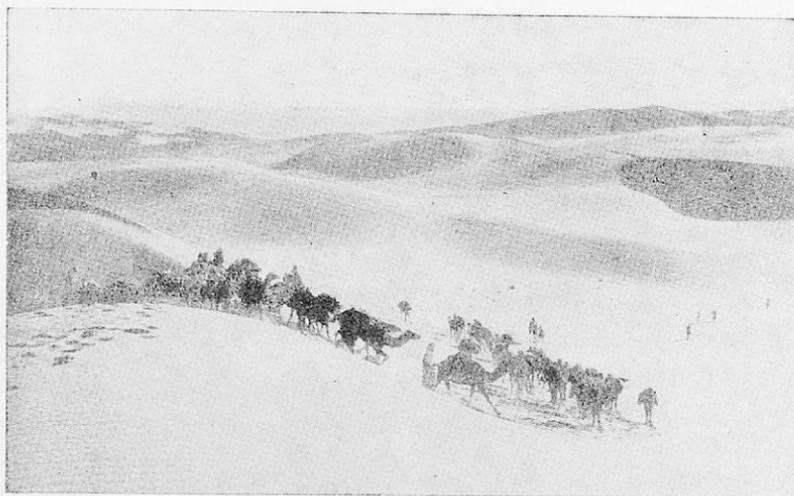
Ἀσκήσεις.—1. Ὅρισε τὰ κοινὰ χαρακτηριστικὰ τῶν βορειοαφρικανικῶν χωρῶν μὲ τὴν λοιπὴν Μεσογειακὴν περιοχὴν. — 2. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Κυρηναϊκῆς (τὴν πόλιν Δέροναν) μέχρι τῆς Κορήτης. — 3. Ποῖος γαλλικὸς λιμὴν εἶναι ὁ καταλληλότετος διὰ τὴν συγκοινωνίαν μὲ τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν; — 4. Τί γνωρίζεις ἐκ τῆς ἱστορίας, ἰδίως τῆς ἀρχαίας, διὰ τὰς ἀφρικανικὰς ἀκτὰς; — 5. Ταξίδευσε ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Καζαμπλάνκαν.

Δ'. Η ΕΡΗΜΟΣ ΣΑΧΑΡΑ

Γενικά.—Ἡ Σαχάρα, διὰ τῆς ὁποίας διέρχεται ὁ βόρειος Τροπικὸς κύκλος, εἶναι ἡ μεγίστη ἔρημος τῆς γῆς, ἴση σχεδὸν κατὰ τὸ μέγεθος πρὸς τὴν Εὐρώπην. Ἀρχεται ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ φθάνει μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, διακοπτομένη μόνον ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Νείλου κατὰ τὴν Νουβίαν.

Ποιὸν τοῦ ἔδαφους καὶ οἰκίσεις.—Ἡ Σαχάρα διαμορφώνεται ὡς τεράστιον ὀροπέδιον, τὸ ὁποῖον ἀλλαχοῦ μὲν φέρει ὄρη μὲ ἐσβεσμένα ἠφαιστεία, ἀλλαχοῦ δὲ καταπίπτει εἰς λεκάνας τόσοι χαμηλάς, ὥστε τὸ ἔδαφος νὰ κατέρχεται καὶ κάτω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Τὴν Σαχάραν, ὡς καὶ πολλὰς ἄλλας ἐρήμους τῆς γῆς, διὰ τῶν ὁποίων διέρχονται οἱ τροπικοὶ κύκλοι, ὀνομάζουσι *τροπικὰς ἐρήμους*. Ὅχι μόνον τὰ μεσόγεια, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν παράλιον δὲν ἔχουσι βροχὰς, διότι συμβαίνει ἐδῶ οἱ ἀπὸ τὸν ὠκεανὸν ἄνεμοι νὰ συναντοῦν ψυχρὸν θαλάσσιον ρεῦμα πρὸς τὰ παράλια καὶ νὰ ψύχωνται. Δι' αὐτὸ ἡ βροχὴ πίπτει εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ τὰ ὀλίγα νέφη, ὅταν συναντήσουσι τὸ θερμὸν ἔδαφος τῆς διαλύονται. Οὕτω διαρκῶς καθ' ὄλον τὸ ἔτος, ὑπὸ τὸν ἀνέφελον οὐρανόν, αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου καταφλέγουσι τὸ ἔδαφος· κατὰ τὰς ἀστεροφεγγεῖς νύκτας τὸ ἔδαφος ἀποβάλλει ταχέως τὴν θερμότητα. Διὰ τοῦτο κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἡμερονυκτίου παρουσιάζεται ταχεῖα ἐναλλαγὴ θερμάνσεως καὶ ψύξεως. Ἀποτέλεσμα τούτου εἶναι νὰ σχίζωνται οἱ βράχοι καὶ νὰ σκεπάζωνται μεγάλαι ἐκτάσεις μὲ στῶμα αἰχμηρῶν λίθων. Ἀπὸ τὰ σχίσματα ταῦτα σχηματίζονται πολλάκις τόσοι χαρακτηριστικαὶ βραχώδεις μορφαί,

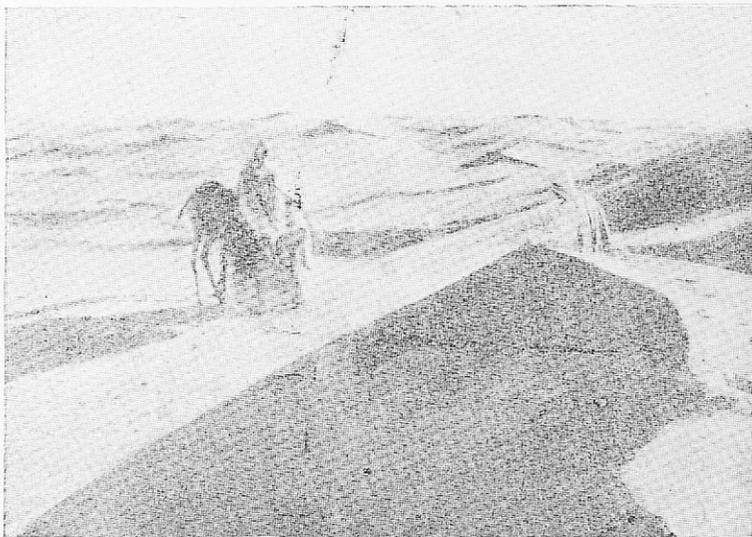
ὥστε χρησιμεύουν ὡς σημεῖα πορείας εἰς τὰ караβάνια. Αἱ περιφέρειαι αὗται λέγονται *πετρῶδεις* ἢ *χαλικῶδεις ἔρημοι*. Ὅπου ὁ ἄνεμος κατατρίβει τοὺς λίθους αὐτοὺς εἰς λεπτοὺς κόκκους καὶ τοὺς μαζεθεὶ εἰς ὑψηλοὺς καὶ κιτρινωποὺς θίνας, ἐκεῖ μορφώνονται αἱ *ἀμμῶδεις ἔρημοι*. Συμβαίνει νὰ παρέλθουν πολλὰ ἔτη, χωρὶς νὰ βρέξη καθόλου. Ὅταν ὅμως βρέξη, βρέχει τόσον ἄφθονα καὶ ὀρμητικὰ, ὥστε πρασινίζει καὶ ἀνθίζει αἰφνιδίως, διὰ μικρὸν χρονικὸν διάστημα τὸ μέρος αὐτὸ τῆς ἐρήμου. Ὑγρασία

63. Καραβάνιον διασχίζον τὴν Σαχάραν.

ὅμως ὑπάρχει εἰς τὰς ὀρεινὰς χώρας, ὅπου πίπτουν σπάνια μὲν, ἀλλὰ κανονικαὶ βροχαί. Εἰς χαμηλὰ μέρη τῆς ἐρήμου ὑπάρχουν *θάσεις*, ὅπου εὐρίσκεται ὕδωρ ὄχι εἰς πολὺ βάθος ἀπὸ τὸ ἔδαφος. Εἰς τὰς θάσεις ὑπάρχουν χωρία, τὰ πλεῖστα τῶν ὁποίων περιβάλλονται ἀπὸ φοίνικας καὶ σιταγρούς. Εἰς αὐτὰς μόνον ὑπάρχει μόνιμος πληθυσμὸς (Βέρβεροι). Ἄλλα φυλαὶ διέρχονται ὡς νομάδες, κατὰ τὰ στεπῶδη μέρη τῆς ἐρήμου καὶ τρέφουν καμήλους, ἵππους καὶ πρόβατα. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Σαχάρας ἀνέρχεται μόλις εἰς 1½ ἑκατ., ἐν μέσῳ ἐπιφανείας

ὀκτῶ ἑκατ. τετρ. χιλ. Ἡ συγκοινωνία γίνεται ἀπὸ ὁάσεως εἰς ὄσασιν διὰ καραβανίων. Ἀρχαί τοιούτων ὁδῶν εἶναι ἀπὸ τὴν Τρίπολιν καὶ τὴν Τύνιδα. Τὰ καραβάνια ταῦτα διατρέχουν πολλοὺς κινδύνους. Ξένα ληστρικά καραβάνια τρομάζουν τοὺς ταξειδεύοντας ἐμπόρους. Τρομερὸς εἶναι καὶ ὁ ἄνεμος *σιμούν*, ὁ ὁποῖος γεμίζει τὸν ἀέρα ἀπὸ ἄμμον καὶ σκοτεινιάζει ἀπ' αὐτὴν ὁ οὐρανός. Τρεῖς μῆνας διαρκεῖ τὸ ταξειδίον ἀπὸ τὴν Τρί-

64. Θινῶδες τοπίον τῆς Σαχάρας.

πολιν ἕως τὸ Τιμβουκτοῦ. Οἱ Γάλλοι ἐσχάτως ἐξερευνοῦν τὴν Σαχάραν μὲ αὐτοκίνητα καὶ μὲ ἀεροπλάνα. Ἐπίσης σχεδιάζουν νὰ προεκτείνουν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν, ἡ ὁποία ἀπὸ τὸ Ἀλγέριον θὰ φθάσῃ εἰς τὸ Τιμβουκτοῦ, ὅπου θὰ ἐνωθοῦν αἱ κτήσεις τῆς Βορείου Ἀφρικῆς μὲ τὰς ἄλλας, αἱ ὁποῖαι εἶναι πρὸς Ν τῆς Σαχάρας (εἰς τὸ Σουδάν).

Εἰς τὰ ἀνατολικά τῆς Σαχάρας καὶ πρὸς Ν τῆς Αἰγύπτου ἐκτείνεται ἡ ἐρημικὴ ὡσαύτως χώρα *Νουβία*. Διασχίζεται ὑπὸ

τοῦ Νείλου ἐν σχήματι S, κατέχεται δὲ ἐκ κοινοῦ ὑπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ κράτους καὶ τῆς Ἀγγλίας.

Ἐὶς ἐν караβάνιον τῆς ἐρήμου.—Ὁ τρομερὸς σιμοὺν παρῆλθεν. Ἀπὸ τὸν μολυβδόχρουν οὐρανὸν ὁ ἥλιος στέλλει πάλιν τὰς κατακορύφους ἀκτίνας του. Οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἐπροφυλάσσοντο εἰς τὸ ὑπὴνεμον θινός, ὄπισθεν τῶν καμήλων καὶ τῶν κιβωτίων τὰ ὁποῖα εἶχον ἐκφορτωθῆ, σκεπασμένοι μὲ πυκνὰ ὑφάσματα, σηκώνονται. Πολλοὶ ἄσκοι

65. Ὁ Νεῖλος διαρρέων τὴν Κάτω Νουβίαν

ὑδατος ἔχουν σχισθῆ καὶ τὸ ὕδωρ ἔχει ἐξατμισθῆ. Χεῖλη καὶ δέρματα ἔνεκα τοῦ Ἐηροῦ καύσωνος ἔχουν διαρραγῆ καὶ αἰμάσσουσιν. Μερικαὶ κάμηλοι δὲν ζοῦν πλέον. Ὁ θρῆνος τῶν ἀγωγιατῶν, οἱ ὁποῖοι ἐκ τῆς ὀδύνης ἐφαίνοντο ἡμιπαράφρονες, ἔπαυσε πλέον. Τώρα εἶναι ἀνάγκη τὰ φορτία, τὰ ὁποῖα εἶχον καταβιβάσει ἀπὸ τὰς καμήλους, νὰ φορτώσων εἰς τὰς λοιπὰς, ὅπως φθάσων εἰς τὴν πλησιεστάτην ὄασιν.

Ὅπου καὶ ἂν στρέψη τις τὸ βλέμμα, πανταχοῦ ἄμμος, κιτρίνη ἢ ἐρυθρά. Πυρώνεται ὑπὸ τὰς θερμὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου καὶ φαίνεται εἰς τοὺς κατακουρασμένους ὀφθαλμοὺς ὡς χρυσεὴ κόνις. Οἱ πόδες καίουν εἰς ἕκαστον βῆμα βασιανιστικῶς. Οὐδαμοῦ θάμνος ἢ χλόη, εἰμῆ

κάπου πτωχή τις άκανθα, όπου τὸ πτηνὸν ὕφαντῆς ἔχει πλέξει τὴν κρεμαστὴν φωλεάν του. Ὁ ἀήρ ὑποτρέμει ἐκ τοῦ καύσωνος καὶ εἰς τὰ βλέμματα τῶν ὑπερηρεθισμένων ὀφθαλμῶν προβάλλονται πρὸς στιγμὴν ψευδεῖς εἰκόνες: ὄσας μὲ πυκνοὺς φοίνικας, λίμνη μὲ πλοῖα καὶ ἄλλα. Τώρα τὸ καρβάνιον κατέρχεται θινώδη λόφον ἐλικοειδῶς μετὰ κόπου. Μερικαὶ κάμηλοι κινδυνεύουν νὰ σωριασθοῦν. Ἄλλ' ἀμέσως τὰ ἡνία ἀνασύρονται καὶ καταβαίνουν προσεκτικά. Ὁ ἥλιος λαμβάνει ἐρυθρὸν χρῶμα καὶ αἱ ριπτόμενα σκιαὶ ἔχουν μηκυνθῆ. Αἴφνης ἀκούεται δυνατὸς χρεμετισμὸς τῶν καμήλων· ὀσφραίνονται ὕδωρ. Ὑπερβαίνουν χαμηλὸν βραχῶδες ὕψωμα, ὁπότε ἐμφανίζεται πρᾶσινον τοπίον ἐν μέσῳ τῆς κτρινοεῤῥθρου ἄμμου· εἶναι ὄσας, διαγραφομένη ὑπὸ τῶν κλώνων τῶν φοινίκων.

Κατὰ πρῶτον οἱ ἀγωγιᾶται ποτίζουν τὰς καμήλους καὶ τὰς ἐκφορτώνουν. Ἐπειτα τὰ πεινῶντα ζῶα σπεύδουν εἰς τὰ πλησίον πεινυχρὰ λειβάδια. Ὁ θερμὸς καύσων ὑποχωρεῖ εἰς τὴν ζωογόνον δροσερότητα. Στήνονται σκηναὶ καὶ ἀνάπτεται πῦρ. Ἐπειτα οἱ μὲν ἀγωγιᾶται κάθηνται πλησίον τῶν χορτασμένων καμήλων, οἱ δ' ἄλλοι ταξιδιωτὰ μεταβαίνουν πρὸ τῶν πλινθίνων καλυβῶν παλαιότητος χωρίου, ὅπου συνομιλοῦν, καπνίζουν καὶ παίζουν. Ἡ σελήνη ρίπτει τὸ ἀργυρόχρον φῶς τῆς εἰς τοὺς φαιδροὺς ὀμίλους καὶ ἐνθυμίζει ὅτι εἶναι καιρὸς νὰ ἀποχαιρετήσουν τοὺς κατοίκους τῆς ὀάσεως καὶ νὰ ἡσυχάσουν. Πρέπει μὲ τὴν χαραυγὴν τῆς ἐπομένης νὰ κινήσουν καὶ νὰ ἐξακολουθήσουν τὴν πορείαν· τὸ αὐτὸ θὰ ἐπαναληφθῆ ὄχι μόνον αὔριον, ἀλλὰ καὶ μεθαῦριον, ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα ἢ ἀκόμη καὶ ἐπὶ μῆνας.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΦΡΙΚΗΣ

Ἐξ ὄλων τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Ἀφρικῆς μεγαλυτέραν ὁμοιότητα πρὸς τὴν Εὐρώπην ἔχουν αἱ βόρειοι προεκτάσεις αὐτῆς, δηλ. αἱ χῶραι τοῦ Ἄτλαντος καὶ ἡ Κυρηναϊκὴ αἱ λοιπαὶ χῶραι ὁμοιάζουν περισσότερο πρὸς τὴν Πρόσω Ἀσίαν. Ὅπως ἐκεῖ, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐνταῦθα διὰ τὸ ξηρὸν κλίμα σχηματίζονται ἔρημοι καὶ διὰ τοῦτο μεγάλαι ἐκτάσεις δὲν ἔχουν πυκνὸν πληθυσμὸν. Ἡ Ἀραβικὴ ἔρημος συνεχίζεται διὰ τῆς μεγάλης τροπικῆς ἐρήμου Σαχάρας. Ἡ ἐξαιρετικὴ εὐφορία τῆς Μεσοποταμίας διὰ τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγρητος ἐπαναφαίνεται εἰς τὴν Αἴγυπτον ὡς «δῶρον τοῦ Νείλου». Ὡς πρὸς δὲ τοὺς κατοίκους, ἡ ὁμοιότης εἶναι γενικὴ καθ' ὅλην τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν συναντῶμεν τοὺς Ἀραβας καὶ τὴν μωαμεθανικὴν

θηρσκειαν. Ὁ πληθυσμὸς οὗτος, τὰ τζαμιά, οἱ μιναρέδες καὶ αἱ κιβωτισοειδεῖς οἰκίαι δίδουν εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν ὄψιν ἀνατολικήν. Οἱ Ἕλληες ἔχουν ἐπιρροὴν εἰς τὴν Αἴγυπτον, οἱ Ἰταλοὶ κατέχουν τὴν Λιβύην, οἱ δὲ Γάλλοι τὰς χώρας τοῦ Ἀτλαντος μετὰ τῆς Σαχάρας. Ἐνεκα τούτου εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Βορ. Ἀφρικῆς φαίνεται ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἐπίδρασις.

65. Χωρίον τῆς Β. Ἀφρικῆς. Αἱ οἰκίαι εἶναι κτισμέναι μὲ πηλόν.

Ἀσκήσεις.—1. Ἀπομνημόνευσε τὰς χώρας τῆς Βορείου Ἀφρικῆς.
2. Ἐκ τοῦ πίνακος 7 προσδιώρισε τὸν πληθυσμὸν ταύτης.—3. Σχεδίασε τὴν Βόρ. Ἀφρικὴν καὶ χρωμάτισε ἰδιαιτέως τὰς Ἰταλικὰς καὶ Γαλλικὰς κτήσεις.—4. Ταξίδευσσε ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς τὸ Κάιρον καὶ τὸ Ἀσουάν.

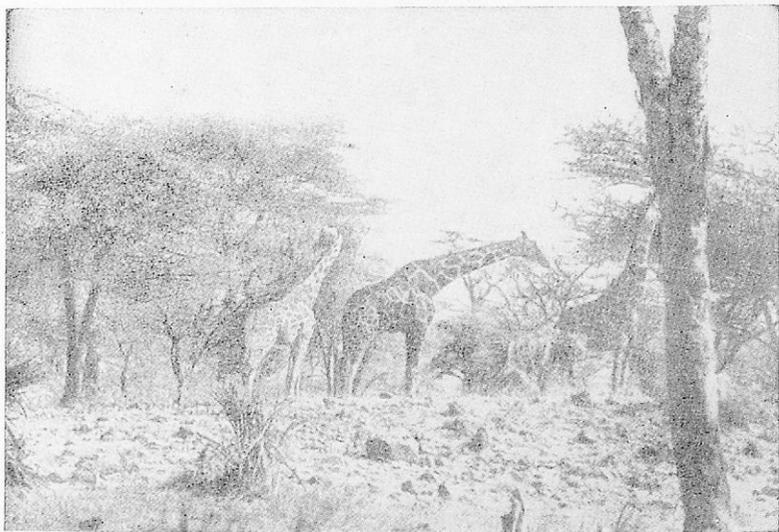
2. Η ΤΡΟΠΙΚΗ ΔΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΙΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΦΡΙΚΗ

Γενιά.—Τὸ μεγαλύτερον τοῦτο τμῆμα τῆς Ἀφρικῆς διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὴν Βόρ. Ἀφρικὴν εἶναι τροπικόν, δηλ. θερ-

μόν, ὑγρὸν καὶ νοσῶδες, γεμᾶτον ἀπὸ πυκνὰ δάση, ἄγρια ζῶα καὶ πτηνά. Πανταχοῦ παρουσιάζεται ἡ μαύρη φυλὴ (ἢ Νιγηρικὴ), ἡ ὁποία διακρίνεται εἰς τοὺς Σουδανέζους καὶ εἰς τοὺς Μπαντοῦ. Ἡ πρὸς τὴν Σαχάραν περιοχὴ λέγεται **Σουδάν**, ἡ δὲ περὶ τὸν Ἰσημερινόν, **Ἰσημερινή Ἀφρικὴ**.

Α'. ΣΟΥΔΑΝ

Φυσικὴ ἄποψις.—“Ὅπως ἡ Σαχάρα κατέχει ζώνην τῆς Ἀφρι-

66. Καμηλοπαρδάλεις εἰς τὴν Ἀφρικανικὴν σαβάνναν.

κῆς, τοιοῦτοτρόπως νοτίως αὐτῆς ἐκτείνεται ὡς ζώνη ἐκ Δ πρὸς Α τὸ Σουδάν. Εἶναι παλαιογενὲς ὄροπέδιον, παρουσιάζον βαθμῖδας καὶ καταβυθίσματα. Εἰς ἓν ἐκ τούτων εὐρίσκεται ἡ λίμνη **Τσάδα** (ὕψ. 240 μ.), εἰς τὴν ὁποίαν ρέουν πολλοὶ ποταμοί. Ὁ μέγας ποταμὸς Νίγηρ διαγράφει μέγα τόξον εἰς τὸ ἐσωτερικόν καὶ στρέφεται πρὸς τὴν ἀκτὴν, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν χώραν **Ἄνω Γουινέαν**. Ὅσον περισσότερον ἀπομακρυνόμεθα τῆς Σαχάρας, τόσον ἡ χώρα γίνεται πλουσιωτέρα εἰς βροχάς. Αἱ ξηραὶ

στέππαι μεταβάλλονται βαθμηδόν εἰς *χλοεράς στέππας*. Αὐταὶ σκεπάζουν τὸ βόρειον μέρος τοῦ Σουδάν. Νοτιώτερον ἀκολουθοῦν αἱ σαβάνναι, αἱ ὁποῖαι καλύπτουν τὰ δύο τρίτα τῆς ἐπιφανείας τοῦ Σουδάν. Πρὸς τὴν Ἄνω ὅμως Γουινέαν, ὅπου οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι ἀφίνουν εἰς τὰς κλιτύς τῶν ὁρέων συνεχεῖς βροχάς, σχηματίζονται τροπικὰ δάση. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν τροπικῶν βροχῶν τὸ ἔδαφος μεταβάλλεται εἰς παχὺ καὶ κεραμόχρουν πέτρωμα, τὸν λατερίτιν. Πρὸς τὴν θάλασσαν δὲ ἐκτείνονται προσχωσιγενεῖς πεδιάδες, ἡ τοῦ Σενεγάλη ποταμοῦ, ἡ τοῦ Γαμβία καὶ αἱ πεδιάδες τῆς Γουινέας, εἰς τὰς ὁποίας περιλαμβάνεται καὶ τὸ δέλτα τοῦ Νίγηρος.

Πανίς.— Αἱ χλοεραὶ στέππαι καὶ αἱ σαβάνναι τοῦ Σουδάν εἶναι εὐχάριστον ἐνδιαίτημα πολλῶν ζώων. Ἄλλ' εἰς τὰ ὑγρά καὶ χαμηλὰ μέρη ἀναφαίνεται ἡ μύγα *Τσετσέ*, ἡ ὁποία βασανίζει τὰ ζῶα. Ἐν εἶδος αὐτῆς δαγκάνει τὸν ἄνθρωπον καὶ προξενεῖ τὴν φοβερὰν *ἀσθένειαν τοῦ ὕπνου*.

Κάτοικοι καὶ προϊόντα. — Μερικὰ μέρη τοῦ Σουδάν κατοικοῦνται ἀπὸ τοὺς Νιγηρῆτας Σουδανοὺς πυκνῶς. Οὗτοι εἶναι μωαμεθανοὶ καὶ διαμένουν εἰς μεγάλα χωρῖα, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Καλλιεργοῦν γεώμηλα, ἀραχίδας (φυστίκια ἀράπικα), ἀραβόσιτον, βάμβασκα καὶ κέγχρον, ὁ ὁποῖος χρησιμεύει ὡς κυρία τροφή τῶν Νιγηρητῶν. Διὰ λίπασμα μεταχειρίζονται στάκτην τῶν χόρτων, τὰ ὁποῖα καίουν εἰς τὰς σαβάννας. Εἰς τὰ τροπικὰ δάση τῆς Ἄνω Γουινέας λαμβάνεται φοινικέλαιον, καουτσούκ καὶ ἐξάγεται πολύτιμος ξυλεία (ἔβεννος, μαόνι). Παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Ἄνω Γουινέας ὑπάρχουν μεγάλαι φυτεῖαι κακαοδένδρων. Ἐνταῦθα παρατηρεῖται ἡ μεγίστη ἐπὶ τῆς γῆς παραγωγή τοῦ κακάου.

Τὸ Σουδάν εἶναι χώρα ἡ ὁποία ἔχει μέλλον. Μεταξὺ τῶν 50 ἑκατ. Νιγηρητῶν ζοῦν σήμερον 27 χιλ. λευκοί, λαμβάνοντες πολλὰς προφυλάξεις διὰ τὴν ὑγείαν των. Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι καὶ 500 Ἑλληνας.

Πολιτικὴ κατάστασις.— Τὸ μεγαλύτερον τμήμα ἀνήκει εἰς

τοὺς Γάλλους. Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶναι τὸ *Ντανόρ*, παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Πράσινον, κέντρον δὲ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου τὸ *Τιμβουκτοῦ*. Εἰς τὰς ὄχθας τῆς λίμνης Τσάδας καλλιεργεῖται βάμβαξ. Σπουδαιότερα εἶναι τὰ τμήματα τῶν "Αγγλῶν. Τοιοῦ-

67. Ἡ ἐξάπλωσις τῆς ἐλαίας καὶ τοῦ ἐλαιοφοίνικος.

τον εἶναι ἡ *Νιγηρία* (βλ. πίν. 8), ἐκτεινομένη περίξ τοῦ Νίγηρος ποταμοῦ μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας. Ἐκ τοῦ λιμένος ταύτης *Δάγος* γίνεται ἐξαγωγικόν ἐμπόριον φοινικελαίου καὶ γαιοκαρύων. Ἡ Ἀγγλία μετὰ τῆς Αἰγύπτου κατέχει καὶ τὸ Αἰγυπτιακόν Σουδάν, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται ὑψηλότερον τῆς Νουβίας

καί διασχίζεται καί τοῦτο ὑπό τοῦ Νείλου. Καί ἐδῶ εἶναι μεγάλαι φυτεῖαι βάμβακος.

Εἰς τὴν Ἄνω Γουινεάν ὑπάρχει καί μία ἐλευθέρα δημοκρατία τῶν Νιγηρτῶν, ἡ *Διβερία*, ἰδρυθεῖσα ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανούς κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα. Αἱ Ἠνωμ. Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἔχουν ἐγκαταστήσει ἐδῶ μεγάλας φυτείας καουτσούκ.

Πίναξ 8.—Σουδάν.

Χῶραι	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγ. χιλιόμετρα	Κάτοικοι κατὰ χιλιό- μετρον	Κάτοικοι εἰς 1 τετρ. χιλιόμετρ.	Πρωτεύουσα καὶ μεγάλαι πόλεις	Σπουδαιότατα προϊόντα
Γαλλικὸν Σουδάν	4.700	15.500	3	Ντακάρ (55) Τιμβουκτοῦ (6)	φυστίκια ἀρά- πικα φοινικέλαιον δέρματα
Βρετταν. Σουδάν					
α) Γαμβία	107	200	19	Βαθούρστ (10)	
β) Σιέρρα Λεόνε	80	1.700	19	Φρητάουν (44)	κακάον
γ) Παρ. Χρυσοῦ	208	2.900	14	*Ακκρα (38)	χρυσός
δ) Νιγηρία	850	20.000	22	Λάγος (100) Ἰμπαντάν (150)	φοινικέλαιον καουτσούκ
ε) Αἰγ. Σουδάν	2.600	5.700	2	Χαρτοῦμ (50) Ὀμντουρμάν (100)	βάμβαξ
Λιβερία	95	2.000	21	Μαυροβία (10)	καουτσούκ φοινικέλαιον

Τὸ κακάον.—Ὅταν τρώγωμεν τὴν σοκολάταν μας, δὲν φανταζόμεθα τοὺς ἀτελειώτους κόπους καὶ τὰς φροντίδας, τὰς ὁποίας ἀπαιτεῖ μία φυτεῖα κακάου.

Ἡ κακαοφυτεία ὁμοιάζει πρὸς μικρὸν δάσος. Τὰ δένδρα εἶναι 3 ἕως 8 μέτρα ὕψηλά καὶ ἴστανται εἰς ἀπόστασιν ἀλλήλων 4 ἕως 6 μέτρων. Πρὸς προφύλαξιν τῶν εὐπαθῶν κακαοδένδρων ἀπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἀνέμου φυτεύουν μεταξὺ τούτων βανανέας ἢ κομμιοδένδρα. Ἐπειδὴ τὸ κακαόδένδρον ἀγαπᾷ ὑγρὸν καὶ θερμὸν κλίμα, εὐδοκιμεῖ εἰς τὰ ὑγρά τροπικὰ μέρη, ἰδίως δὲ εἰς ὑψηλὸν ὀλιγώτερον τῶν 300 μέτρων.

Μὲ περιέργειαν παρατηρεῖ ὁ ξένος ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τὸν ἀγγουροειδῆ καρπὸν μεταξὺ μικρῶν ἐρυθρῶν ἀνθέων. Ὁ συλλέκτης τὸν κόπτει μὲ προσοχήν, ὥστε νὰ μὴ πειραχθοῦν οἱ παρακειμενοὶ κάλυκες καὶ ἄνθη. Ἐντὸς τοῦ καρποῦ εἶναι οἱ σπόροι, τῶν ὁποίων πρόκειται νὰ

γίνη σειρά ἐπεξεργασιῶν ὅπως παρασκευασθῆ ἡ θρεπτικὴ αὕτη τροφή. Τὸ κακάδενδρον ἀνθεῖ καὶ καρποφορεῖ καθ' ὄλον τὸ ἔτος, διὰ τοῦτο καὶ αἱ συκκομιδαὶ δὲν σταματοῦν ποτέ.

Β. ΙΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΦΡΙΚΗ

Φυσικὴ ἄποψις.—Ἐκατέρωθεν τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας μέχρι τῆς λίμνης τοῦ Ἐδουάρδου, ἐκτείνεται ἡ Ἰσημερινὴ Ἀφρική,

ἡ ὁποία εἶναι ἡ θερμότητι καὶ ἡ βροχερωτάτη ζώνη τῆς ἡπείρου. Εἰς τὸ ἠψαιστειογενὲς ὄρος Καμερούν, τὸ ὁποῖον εἶναι πηλοσίων τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας, πίπτει βροχὴ 10 μέτρων ὕψους (ἐν Ἀθῆναις 0,40 μ.). Ἔνεκα τοῦ βροχεροῦ κλίματος πολυυδρότατος εἶναι ἐνταῦθα ὁ μέγας ποταμὸς Κόγγος, ὁ ὁποῖος ρεεῖ εἰς τεραστίαν λεκάνην. Εἰς τὸ τοιοῦτον ὑγρὸν τροπικὸν κλίμα ἀναπτύσσονται πυκνὰ τὰ τροπικὰ ἢ παρθένα δάση, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐμφωλεύουν δηλητηριώδη ἔντομα καὶ ὄφεις, πίθηκοι, ἐλέφαντες, ποικιλόχρωμα πτηνὰ καὶ

68. Συλλογὴ κακάου εἰς τὴν Ἀφρικὴν

πολλὰ ἄλλα ζῶα.

Κάτοικοι.—Ὁ ὑγρὸς καύσων καθιστᾷ τὴν περιοχὴν ταύτην διὰ τὸν ἄνθρωπον νοσηρὰν, διὰ τοῦτο καὶ ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἀραιός. Οἱ Εὐρωπαῖοι προσβάλλονται ἀπὸ πυρετοῦς καὶ δυσεντερίας, ὑποφέρουν δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ ἰθαγενεῖς κάτοικοι, οἱ Μπαντοῦ. Διὰ τοῦτο διαμένουν καὶ ἐργάζονται εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ὀλιγώτερον νοσηρὸν. Καλλιεργοῦν κέγγρον καὶ

ὄρυζαν. Πλὴν τούτων κατοικοῦν εἰς τὰ δάση καὶ Πυγμαῖοι, μὲ ἀνάστημα ἑνὸς μέτρου, ζῶντες κυρίως ἀπὸ τὸ κυνήγιον·

Πολιτικὴ κατάστασις καὶ προϊόντα.—Τὰ μεγαλύτερα μέρη τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς ἀνήκουν εἰς τοὺς Γάλλους, τοὺς Βέλγους καὶ Πορτογάλους (βλ. πίν. 9). Τὸ λεγόμενον **Βελγικὸν Κόγγον**, ἂν καὶ εἶναι ἑξαπλάσιον τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου, ἔχει κατοίκους 10 ἑκατομ., ἐκ τῶν ὁποίων λευκοὶ εἶναι μόνον 4 χιλ. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Λεοπόλδβιλ** (40). Οἱ Μπαντοῦ, οἱ

69. Καλύβαι ἰθαγενῶν τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς.
(Παρατηρήσατε τὰ ξύλα τῶν στεγῶν).

ὁποῖοι εἶναι εἰδωλολάτραι, ἐγκαθιστοῦν εἰς τὰ τροπικὰ δάση φυτείας κακάου, καφέ καὶ καπνοῦ. Οἱ Βέλγοι ἀνεύρουν ἐσχάτως πλούσια κοιτάσματα χαλκοῦ καὶ ραδίου εἰς τὴν περιοχὴν **Κατάγγαν** (NA), ὅπου ἰδρύθη νέα πόλις, ἡ **Ἐλισάβετβιλ** (50). Ἀξιόλογος εἶναι καὶ ἡ κατὰ τὸν μέσον ροὴν τοῦ ποταμοῦ **Στάνλεϋβιλ**.

Ἡ πορτογαλικὴ ἀποικία **Ἀγγόλα** κεῖται νοτιώτερον, ὅπου ὑπάρχει μιὰ ἐποχὴ βροχῶν· διὰ τοῦτο ἐνταῦθα ἐκτείνονται σαβάνναι. Κατοικοῦν εἰς ταύτην 2.700 χιλ. Ἀπὸ τὴν πόλιν Βεγ-

γουέλαν ἐστρώθη ἐσχάτως σιδηροδρομική γραμμὴ μὲ Ἀγγλικά ἔξοδα, φθάνουσα εἰς τὰ χαλκωρυχεῖα τῆς Κατάγκας, πρὸς εὐ-
κολον μεταφορὰν τοῦ χαλκοῦ διὰ τὴν παγκόσμιον ἀγοράν.

Συγκοινωνία.— Ὀλίγα σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ φέρουν ἕκ
τῆς παραλίας εἰς τὰ μεσόγεια, διότι αἱ ἄκται εἶναι ἀπότομοι.

70. Πασσαλόφυτοι καλύβαι
ἰθαγενῶν πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ
τῶν ἀγρίων ζώων.

Ἡ συγκοινωνία ὅμως εἰς
τὸν μέσον καὶ ἄνω ροῦν
τοῦ Κόγγου γίνεται μὲ
πλοῖα, τὰ ὅποια πλέουν
μεταξὺ τῶν καταρρακτῶν.
Ἐσχάτως εἰσήχθη καὶ συγ-
κοινωνία διὰ αὐτοκινήτων
καὶ ἀεροπλάνων. Μεταξὺ
τῶν λευκῶν, οἱ ὅποιοι ἔχουν
ἐνταῦθα ἐγκαταστήσει στα-
θμοὺς διὰ τὸ ἐμπόριον, ὑ-
πάρχουν καὶ Ἕλληνες.

Πίναξ 9. Ἰσημερινὴ Ἀφρική.

Χῶραι	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγ. χιλιόμετρα	Κάτοικοι κατὰ χι- λιάδας	Κάτοικοι εἰς 1 τετρ. χιλμ.	Πρωτεύουσα καὶ σπουδαῖαι πόλεις (κατὰ χιλιόμε.)	Σπουδαιό- τατα προϊ- όντα γενι- κῶς
Γαλλ. Ἰσημ. Ἀφρ.	3 370 000	3.200	1.4		φοινικέλ. κακῶν
Βελγικὸν Κόγγον	2 385 000	10 000	4.1	Λεοπόλβιλ (40) Ἐλισάβετβιλ (50)	χαλκὸς καουτσούκ
Ἀγγόλα	1 250 000	2 500	2.0	Ἄγ. Παῦλος τῆς Λοάνδης (20)	κακῶν φοινικέλ. καπνὸς
Καμεροῦν (Γαλλ. ἐντολή)	430 000	2 200	5	Δουάλα (20)	κακῶν

Τὸ παρθένον δάσος.— Κανονικώτατα πίπτουν κατ' ἔτος ἐπὶ δέκα
μῆνας μετὰ μεσημβρίαν καὶ τὴν νύκτα ραγδαῖαι βροχαί. Εἰς τοιαύτην
ὕγρασίαν καὶ θερμότητα ἀναπτύσσεται τὸ πυκνὸν παρθένον δάσος.

Ἡ βλάστησις σχηματίζει τέσσαρα ἀλλεπάλληλα δώματα. Εἰς τὸ κατώτατον, τὸ ἔδαφος καλύπτεται ἀπὸ χαμηλὰ βότανα καὶ ἔρποντα φυτὰ. Ἀνωτέρω τούτων ὑψοῦνται ὑψηλοὶ θάμνοι καὶ νεαρὰ δένδρα. Ὑπεράνω αὐτῶν δένδρα 20—30 μ. ὕψους ἀπλώνουν κλάδους, μετὰ τῶν ὁποίων συμπλέκονται ἄπειρα ἐλισσόμενα φυτὰ καὶ ἀποτελοῦν πραγματικὴν στέγην. Ὑπεράνω ἀκόμη αὐτῶν ὑψοῦνται κατὰ διαστήματα, πολλάκις ἀνὰ ἑκατοντάδας μέτρων, μεμονωμένα πελώρια δένδρα ἀριθμοῦντα ὕψος 60 ἢ καὶ 70 μέτρων. Οἱ ἀτελεύτητοι καὶ λεπτοὶ κορμοὶ τῶν φυτῶν «λιάνων» περισφίγγουν τοὺς κορμούς τῶν δένδρων, ἀνέρχονται καὶ ἀπλώνονται ἀπὸ κορυφῆς δένδρου εἰς κορυφὴν ἄλλου, ὡς ἄρμενα πλοῖα, κατέρχονται πάλιν εἰς τὸ ἔδαφος καὶ περιπλέκονται πάλιν εἰς ἄλλον κορμόν. Εἰς τοὺς κλάδους, τοὺς κλώνους καὶ εἰς αὐτὰ τὰ φύλλα ἐπικάθηνται πλῆθος παρασίτων. Λείπει ἐντελῶς ἡ δροσερὰ καὶ ζωογόνος ἐπίδρασις τοῦ ἀνέμου εἰς τὸ πυκνὸν τοῦτο καὶ κλειστὸν δασικὸν στέγασμα. Αἱ ἡμέραι ἐντὸς τούτου εἶναι σκοτειναί, αἱ δὲ νύκτες ἀκόμη βεβαίως σκοτεινότεραι.

Τὰ ὑγρὰ τροπικὰ δάση δὲν παρουσιάζουν τὴν αὐτὴν πανταχοῦ εἰκόνα. Μερικαὶ ὄμως ἐμφανίσεις εἶναι γενικαί· πάντοτε π.χ. τὰ δένδρα ἔχουν μεγάλας καὶ ἰσχυράς ρίζας, οἱ κορμοὶ τῶν ὀμοιάζουν, ἂν καὶ ἀνῆκει ἕκαστον δένδρον εἰς ἴδιον γένος· παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν ἢ ἀνώψωσις τῶν δένδρων, κατὰ τρόπον ὄχρου τοῦ χείλους, εἶναι γενικὴ καὶ πανταχοῦ εἶναι ἐστρωμένη δυσκολοδιάβατος ξυλεία, τὴν ὁποίαν ἐναποθέτει ἡ κανονικὴ καὶ διαρκὴς πλήμμυρα τῶν ποταμῶν.

Εἰς τὸν πλούσιον τοῦτον φυτικὸν κόσμον τοῦ σκοτεινοῦ δάσους διαμένουν σχετικῶς ὀλίγα ζῶα. Ἡ ζωὴ τούτων ἐμφανίζεται τὴν πρωΐαν καὶ τὴν ἑσπέραν εἰς τὰς ὑψηλὰς ἄκρας τῶν δένδρων. Ἀγριογαλαῖ, πίθηκοι μικροὶ καὶ μεγάλοι κατ'ἀγέλας περιφέρονται εἰς τὰ δένδρα διὰ τῶν κλάδων. Παπαγάλλοι καὶ ἄλλα πτηνὰ ζοῦν ἐπ' αὐτῶν, τρώγοντες μακαρίως καρπούς. Πολλὰ θηρία κατοικοῦν καὶ ἐπὶ τῶν δένδρων καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Τοιαῦτα εἶναι ἡ λεοπάρδαλις καὶ ὁ γορίλλας, ὁ ὁποῖος ἔχει ὕψος δύο μέτρων καὶ φθάνει τὸ βάρος τῶν τριῶν σταθέρων. Μικραὶ ἀντιλόπαι, νανῶδεις μόσχοι, μόνυχα πυγμαῖα, βουβαλίδια καὶ ἰπάρια διατρέχουν ἐλαφρῶς τὰ φυλλώματα, ὅπως γλουτροῦν καὶ οἱ ὄφεις, αἱ χελῶναι καὶ σαῦραι. Ἄφροντις ὁ ἐλέφας βαδίζει διὰ τοῦ δάσους, τῆς λόχμης καὶ τῶν περιπεπλεγμένων φυτῶν. Καὶ αὐτὰ τὰ δένδρα παραμερίζονται εἰς τὴν διάβασίν του καὶ ἀφίνει πέρασμα, τὸ ὁποῖον ὁ ἀνθρωπος ἐπωφελεῖται.

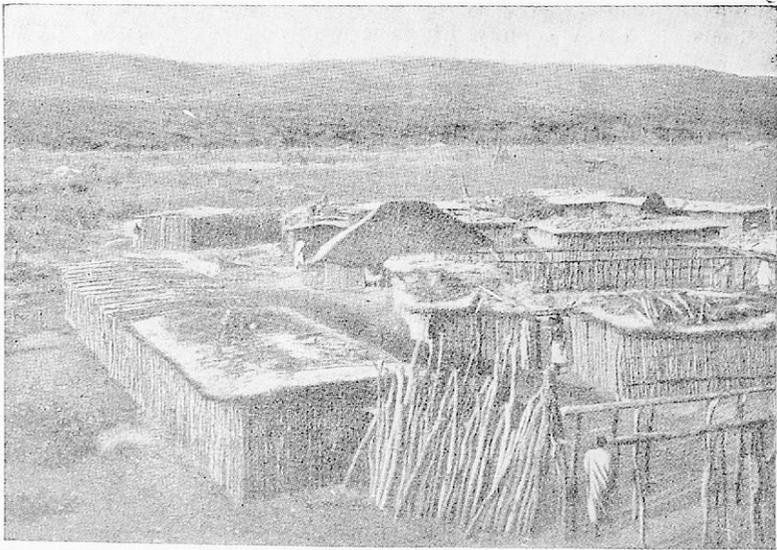
(Κατὰ τὸν S. Waibel)

Ἀσκήσεις.—1. Σύγκρινε τὸ παρθένον δάσος πρὸς δάσος τῆς πατρίδος μας.—2. Σχημάτισε χάριτην τῆς ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς· διά-

γραφε τὰς ἀκτὰς, τοὺς ποταμούς, τὰ πολιτικὰ ὅρια. Χρωμάτισε τὰ πικνὰ δάση.— 3. Ὅρισε τὰς συγκοινωνιακὰς ὁδοὺς τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς.

3. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

Φυσικὴ ἄποψις.—Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ εἶναι ὑψηλὴ χώρα χωριζομένη ἀπὸ τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Κόγγου ὑπὸ σειρᾶς ὀρέων

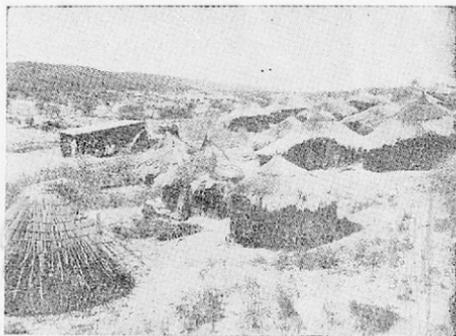
71. Χωριὸν ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἀφρικῇ.

καὶ καταπίπτουσα πρὸς Α εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν καὶ ἐν μέρει εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Ὁ Κόλπος τοῦ Ἄδεν χωρίζει τὴν Ἀραβίαν ἀπὸ τὴν χερσονοειδῆ χώραν **Σομαλιαν**.

Ἡ Ἀνατολ. Ἀφρικὴ εἶναι γενικῶς ὑψίπεδον μέσου ὕψους 1000 μέτρων, τὸ ὅποιον διακόπτεται ὑπὸ μεγάλης ταφροειδοῦς καθιζήσεως καὶ ὑπὸ μεμονωμένων ὀρέων ἢ καθιζήσις ἢ ὅποια ἐκτείνεται ἐκ Β πρὸς Ν περικλείει σειρὰν μεγάλων λιμνῶν, εἰς

δὲ τὰς πλευρὰς αὐτοῦ ὑψώνονται ἐσβεσμένα ἢ καὶ ἐνεργὰ ἠφαίστεια. Τὸ ἐσβεσμένον ἠφαίστειον **Κιλιμαντζάρον** (ὑψ. 6 000 μ.) εἶναι τὸ ὑψιστον ὄρος τῆς Ἐφρικῆς· ἂν καὶ εὐρίσκεται πλησίον τοῦ Ἰσημερινοῦ, φέρει εἰς τὰς κορυφὰς παγετῶνας καὶ χιόνια. Ὑψηλὰ εἶναι καὶ τὰ ὄρη τῆς Αἰθιοπίας (Ἐθιοπιοῦ καὶ Ἄλπεις), ἐπικαθήμενα εἰς σχιστολιθικὸν ὄροπέδιον, τὸ ὁποῖον περιστοιχίζεται ὑπὸ ἠφαιστειῶν. Ἐκ τῆς ἐνταῦθα λίμνης **Τάνας** ἔχει τὰς πηγὰς τοῦ ὀ ἀνατολικὸς βραχίων τοῦ Νεῖλου, ὁ **Κυανοῦς Νεῖλος**. Ὁ μακρότερος βραχίων αὐτοῦ, ὁ Λευκὸς Νεῖλος, ἐξέρχεται ἐκ τῆς μεγίστης λίμνης Βικτωρίας, ἢ ὁποῖα εὐρίσκεται εἰς ὕψος 1130 μ. καὶ κατέχει ἐπιφάνειαν διπλασίαν τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας.

Αἱ βροχαὶ εἰς τὴν Ἐφρικὴν δὲν εἶναι τόσοσ ἀφθονοί, ὅπως εἰς τὴν λοιπὴν Ἰσημερινήν. Ἡ Σομαλία μάλιστα, ἢ ὁποῖα ἀντικρύζει τὴν Ἐφρικὴν, εἶναι πτωχὴ εἰς βροχὰς καὶ διὰ

72. Χωρίον τῆς Ἐθιοπίας
(Παρατηρήσατε τὸ σχῆμα τῶν οἰκιῶν
καὶ τῶν στεγῶν τῶν)

τοῦτο τὸ ἔδαφος εἶναι στεππῶδες. Μόνον ἢ παραλίᾳ πλησίον τοῦ Ἰσημερινοῦ δέχεται βροχὰς ἐκ τῶν νοτιοανατολικῶν ἀνέμων καὶ ἔχει πυκνὰ δάση, ἐκ φοινίκων τὸ πλεῖστον. Ἄλλαχού ἐπικρατοῦν αἱ σαβάνναι, τὰ δὲ δάση περιορίζονται εἰς τὰ κοιλάδας τῶν ποταμῶν, τὰς παραλιμνίους περιοχὰς καὶ τὰ χαμηλὰ μέρη τῶν ὄρων. Ἡ Ἐφρικὴ εἰς τὰ ὄροπέδια δὲν εἶναι νοσηρὰ καὶ διὰ τοῦτο κατοικεῖται πυκνότερον ἢ ἡ λοιπὴ Ἰσημερινὴ Ἐφρικὴ. Πλὴν τῶν Νιγηρῶν ἐνταῦθα κατοικοῦν καὶ Εὐρωπαῖοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἐγκαταστήσει πολλὰς φυτείας ὁμοίας πρὸς τὸ Σουδάν.

Πολιτική κατάσταση.—'Η 'Ανατολική 'Αφρική εἶναι διαμοιρασμένη ὑπὸ τῆς Μεγάλης Βρετανίας, τῆς 'Ιταλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Πορτογαλίας. 'Η κτήσις τῆς Γαλλίας εἶναι μικρὰ περιοχή τῆς Σομάλης (Γαλλικὴ Σομαλία) παρὰ τὸν πορθμὸν Βάβ-ἐλ-Μανδὲβ καὶ διὰ τοῦτο ὁ λιμὴν *Τσιμπουτι* ἔχει σπουδαιότητα. 'Εκ τούτου σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἄγει εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Αἰθιοπίας *'Αδδῖς-Ἀμπέμπα* (90). Αἱ κτήσεις τῶν ἄλλων τριῶν κρατῶν εἶναι ἐκτενεῖς.

1. **'Ιταλικαὶ Κτήσεις.**—'Η πρὸ τοῦ 1936 ἐλευθέρα αὐτοκρατορία τῆς Αἰθιοπίας ἢ 'Αβυσσηνίας (900.000 τετρ. χιλ., 10 ἑκατ. κατ.), ἀνήκει σήμερον εἰς τὴν 'Ιταλίαν. Τὰ ἐδάφη αὐτῆς ἐκτείνονται κατὰ βαθμίδας εἰς διάφορα ὕψη· διὰ τοῦτο τὸ κλίμα ἀπὸ τὰ χαμηλὰ μέρη, ὅπου εἶναι θερμόν, εἰς τὰ ὕψηλὰ καθίσταται εὐκρατον.

Εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη εὐδοκιμεῖ τὸ ζακχαροκάλαμον, ἡ ὄρυζα καὶ ὁ βάμβαξ. Ὑψηλότερον τῶν 1000 μ. εὐδοκιμεῖ ὁ καφές, ὁ καπνὸς καὶ ἡ ἄμπελος. Τέλος, ὕψηλότερον τῶν 2700 μ., εἶναι ἡ περιοχή ὅπου καλλιεργοῦνται γεώμηλα καὶ σίτος καὶ τρέφονται ἵπποι καὶ βόες. Οἱ Αἰθίοπες διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ἄλλους Νιγητάς, διότι αὐτοὶ ἀνήκουν εἰς τοὺς χαμιτικούς λαούς. Μὲ τὴν 'Ελλην. Αὐτοκρατορίαν ἄλλοτε εὕρισκοντο εἰς σχέσεις καὶ ἀπὸ 'Ελλήνας ἱεραποστόλους παρέλαβον τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Εἶναι ὅμως μονοφυσίται, ὅπως καὶ οἱ Κόπται τῆς Αἰγύπτου.

Πρὸ τῆς κατακτήσεως ἡ Αἰθιοπία εἶχεν ἀξιόλογον ἐξαγωγὴν καφέ καὶ δερμάτων διὰ τοῦ λιμένος τοῦ Τσιμπουτι. Ἦδη οἱ 'Ιταλοὶ ἀνέλαβον νὰ ἀναπτύξουν τὴν συγκοινωνίαν διὰ αὐτοκινητικῶν ὁδῶν καὶ νὰ συνδέσουν τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Αἰθιοπίας διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς μετὰ τῆς *Μασσάβας*, ἡ ὁποία εἶναι λιμὴν εἰς τὴν παράλιον χώραν 'Ερυθραίαν· ἡ χώρα αὕτη, συνορεύουσα πρὸς τὴν Γαλλικὴν Σομαλίαν, πρὸ πολλοῦ κατέχεται ὑπὸ τῆς 'Ιταλίας.

'Η χερσόνησος *Σομάλη*, θερμὴ καὶ στεππώδης χώρα, ἔχει μικρὰν οἰκονομικὴν σημασίαν. Εἶναι διαμοιρασμένη μεταξὺ τῆς 'Αγγλίας καὶ τῆς 'Ιταλίας.

2. Ἡ Βρετανικὴ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ συνέχεται μεσογείως ἀφ' ἑνὸς μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Σουδάν καὶ ἀφ' ἑτέρου μετὰ τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς. Οὕτως αἱ Βρετανικαὶ κτήσεις εἶναι συνεχεῖς ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἕως τὴν πόλιν τοῦ Ἀκρωτηρίου (Κεῖπτάουν). Εἰς τὴν ἀνατ. παραλίαν ἀνεπτύχθη ὡς ἐμπορικὴ πόλις ἡ *Μομδάσα*, ἐξάγουσα πολὺν βάμβακα. Ἀπ' αὐτὴν σιδηρόδρομος ἀναβαίνει εἰς τὴν χώραν Οὐγάνδα, ὅπου εἶναι ἡ μεγάλη λίμνη τῆς Βικτωρίας. Ἀπὸ δὲ τὴν πόλιν *Δαρεσαλάμ* ἄλλος σιδηρόδρομος φθάνει εἰς τὴν λίμνην Ταγ-γανίκαν.

3. Ἡ Πορτογαλικὴ ἀποικία Μοζαμβίκη ἐκτείνεται νοτιώτερον. Ἐχει κλίμα νοσηρὸν καὶ διὰ τοῦτο κατοικοῦν ἐδῶ πολὺ ὀλίγοι Εὐρωπαῖοι. Ἐὰν καὶ εἶναι Πορτογαλική, εὕρισκεται ὑπὸ Ἀγγλικὴν ἐπιρροήν. Ἀπὸ τὰς ἀκτὰς δύο σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ διευθύνονται πρὸς μεσογείους Ἀγγλικὰς κτήσεις, τὴν *Ροδεσίαν* καὶ τὸ *Τράνσβααλ*.

Ἀσκήσεις. — 1. Διὰ τὴν λιμὴν Τσιμπουτί ἔχει σπουδαιότητα διὰ τὴν Γαλλίαν; — 2. Σχημάτισε τομὴν ἐκ τῆς λίμνης Βικτωρίας μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Γουαρδαφούιου. — 3. Ποῖα τὰ ἐξαγόμενα προϊόντα τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς;

4. ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

Γενικά. — Ἡ Νότιος Ἀφρικὴ ἔχει σχῆμα τριγώνου, τοῦ ὁποῦ αἱ δύο παράλιοι πλευραὶ λήγουν εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῶν Βελονῶν. Τοῦτο εὕρισκεται εἰς τὸν αὐτὸν μεσημβρινὸν μετὰ τῆς Κερκύρας, τὸ δὲ νότιον γεωγραφικὸν πλάτος αὐτοῦ (350) εἶναι ἴσον πρὸς τὸ βόρειον γεωγραφικὸν πλάτος τῆς Κρήτης. Πλησίον αὐτοῦ εἶναι καὶ τὸ ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ἑλπίδος. Ἡ νοτιὰ αὕτη ἀκτὴ πρὸ τῆς τομῆς τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ ἐχρησίμευεν ὡς σταθμὸς τῆς συγκοινωνιακῆς ὁδοῦ εἰς τὰς Ἰνδίας. Ἀρχαιότεροι τῶν Εὐρωπαίων ἀποίκων εἰς τὴν χώραν εἶναι οἱ λεγόμενοι Μπόερς, οἱ ὅποιοι κατάγονται ἀπὸ τὴν Ὀλλανδίαν. Ἡ Νότιος Ἀφρικὴ εἶναι μία τῶν πολυτιμωτέρων μεταλλιοφόρων χωρῶν τῆς γῆς καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς Ἄγγλους.

Φυσική άποψις.—Τὸ μέσον ὕψος τῆς χώρας εἶναι 1300 μ., ἀλλὰ τὰ ὄρη αὐτῆς ἐκτείνονται παραλλήλως τῶν ὠκεανῶν, οὕτω δὲ ἡ Νότιος Ἄφρική λαμβάνει μορφήν πινακίου. Ἔνεκα τῆς θέσεως αὐτῆς ἐν τῇ νοτίῳ εὐκράτῳ ζώνῃ ἔχει κλίμα ὅμοιον πρὸς τὸ τῆς Βορείου Ἄφρικής. Διὰ τὴν θέσιν τῶν ὀρέων ὀλίγαι βροχαὶ φθάνουν εἰς τὰ μεσόγεια. Πρὸς τούτοις εἰς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν ρεεῖ τὸ ψυχρὸν ρεῦμα τῆς Βεγγουέλας, ὑπεράνω τοῦ

73. Τὸ μέγιστον χρυσορυχεῖον τοῦ κόσμου παρὰ τὸ Γιοχάνεσμπουργκ.

ὁποίου ὁ ἀήρ ψυχόμενος ρίπτει τὴν βροχὴν εἰς τὴν θάλασσαν· οὕτω φθάνει εἰς τὴν θερμὴν ἀκτὴν ξηρός.

Δι' αὐτὸ ἡ παραλία χώρα **Νάμιπ** καὶ ἡ ἐσωτερικὴ Καλαχάρη τῆς Ν. Ἄφρικής εἶναι ἀλμυραὶ ἢ ξηραὶ στέππαι παρόμοιαι πρὸς τὴν Σαχάραν. Αὗται πρὸς τὰ πλευρικὰ ὄρη μεταβάλλονται εἰς θαμνώδεις στέππας, ὅπου ζοῦν μεγάλοι ἀγέλαι ἀγρίων ζῶων, ἰδίως ἀπὸ ἀντιλόπας καὶ δορκάδας. Τρέφονται ἀκόμη εἰς αὐτὰς μεγάλα ποίμνια ζῶων (αἴγες, πρόβατα). Ὅπου

είναι δυνατή ή άρδευσις από ποταμόν ή από άρτεσιανόν φρέαρ, εκεί είναι έγκατεστημένοι και λευκοί άποικοι.

Γενικώς αι έξωτερικαι πλευραι των όρέων καταπίπτουν κατά βαθμίδας. Είς τα χαμηλά πεδία καλλιεργούνται μεσογειακά φυτεΐαι ή και τροπικαι, εις τα μέτρια κατά το ύψος σιτηρά, εις δέ τα ύψηλότερα περιφέρονται πολλά αίγοπρόβατα.

Πολύ μεγαλυτέραν σημασίαν από την γεωργίαν και κτηνοτροφίαν, έχουν τα μεταλλευτικά προϊόντα, γαιάνθρακες, άδά-

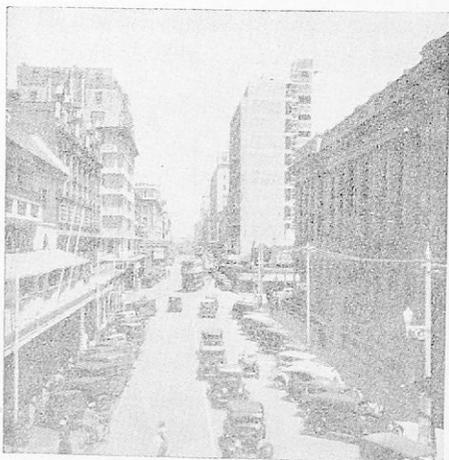
74. Οικογένεια Βουσμάνων εις την Καλαχάρην.

μαντες και ίδίως χρυσός. Το κέντρον της χρυσορυχίας είναι ή **Γιοχάννεσμπουργ** και διά τουτο αύτη άνεπτύχθη εις μεγάλην πόλιν (300). Άδάμαντες έξορύσσονται παρά το **Κιμπερλέν**, την **Πραιτωρίαν** και εις την έρημον Νάμπι.

Πολιτική κατάσταση.—Η κυριώτερα Άγγλική κήσις ένταυθα είναι ή «Νοτία Άφρικανική Ένωσις». Άποτελείται έκ τεσσάρων κρατών, του Άκρωτηρίου, της Όράγγης, του Νατάλ και του Τράνσβααλ. Έχει δύο πρωτεύουσας, την **Πραιτωρίαν**

(85) καὶ τὴν *Κεϊπτάουν* (δηλ. Πόλιν τοῦ Ἀκρωτηρίου, 200). Διὰ τὸ εὐκρατον κλίμα εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἀποικιακὴ περιοχὴ τῶν λευκῶν ἐν Ἀφρικῇ. Εἰς ὄλικόν ἀριθμὸν 9 ἑκατ. κατοίκων, δύο ἑκατ. εἶναι Εὐρωπαῖοι, μεταξύ τῶν ὁποίων 1500 Ἕλληνες.

Ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν προστασίαν ὑπάρχουν καὶ ἄλλα κράτη τῶν νέγρων. Οἱ ἰθαγενεῖς *Ότιεντότοι* καὶ

75. Κεντρικὴ ὁδὸς εἰς τὸ Γιοχάνεσμπουργκ.

Κάφροι ζοῦν ἢ ὡς κτηνοτρόφοι, ἢ ὡς ἐργάται εἰς τὰς πόλεις. Εἰς δὲ τὴν Καλαχά-ρην ὑπάρχουν λείψανα παλαιστάτης φυλῆς, οἱ *Βούσμάνοι* εἶναι χαμηλοῦ ἀναστήματος καὶ ζοῦν ὡς κυνηγοὶ σκληρὸν βίον εἰς τὰς ξηρὰς στέππας.

Ἡ Νότιος Ἀφρικὴ εἶναι ἡ πρώτη χρυσοφόρος χώρα τοῦ κόσμου, κατέχουσα πλέον τοῦ ἡμίσεος τῆς

παγκοσμίου παραγωγῆς τοῦ χρυσοῦ. Κύριοι λιμένες εἶναι ἡ *Κεϊπτάουν*, (220) ὁ *Διμήν Ἐλισσάβει* καὶ τὸ *Νιῶρμπαν* (200).

5. Αἱ ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Γενικά.—Ἡ Ἀφρικὴ δὲν ἔχει πολλὰς καὶ μεγάλας νήσους ὅπως ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀσία. Μία μόνον εἶναι μεγάλη ἐν τῷ Ἰνδικῷ ὠκεανῷ, ἡ *Μαδαγασκάρη*, ἀνήκουσα εἰς τὴν Γαλλίαν. Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν εἶναι μικραὶ, οὐδεμίαν δὲ φθάνει τὸ μέγεθος τῆς Κρήτης. Αἱ *Κανάριοι*, αἱ νήσοι τοῦ *Πρασίνου* ἀκρωτηρίου καὶ τοῦ *Κόλπου τῆς Γουινέας* εἶναι πλησίον τῆς ἡπείρου, ἐνῶ ἄλλαι, αἱ *Ἀζόροι*, ἡ *Ἀσσηναίων* καὶ ἡ *Ἀγία Ἐλένη*, γνωστὴ ἐκ τῆς ἐξορίας εἰς αὐτὴν τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος, εἶναι εἰς

μεγάλην απόστασιν. Εἶναι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ νῆσοι αὐταὶ ἠφαιστειογενεῖς καὶ κτήσεις τῶν Ἰσπανῶν, τῶν Πορτογάλων καὶ τῶν Ἄγγλων.

Αἱ νῆσοι εἰδικῶς.—Αἱ νῆσοι *Μαδέρα* καὶ *Ἀζόροι* ἀνήκουν εἰς τοὺς Πορτογάλους, αἱ δὲ *Κανάριοι* εἰς τοὺς Ἰσπανούς. Ἐχουν ὑγιεινὸν κλίμα καὶ θαυμασίας φυσικὰς καλλονάς, διὰ τοῦτο ἐπισκέπτονται αὐτὰς πολλοὶ περιηγηταὶ καὶ ἀσθενεῖς. Παράγουν οἶνον, νοστήμους καρποὺς καὶ πρῶιμα λαχανικά. Ἐκ τῶν Καναρίων ἡ *Λὰς Πάλμας* καὶ ἡ *Τενερίφα* χρησιμεύουν ὡς σπουδαῖοι σταθμοὶ τῶν συγκοινωνιῶν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

Αἱ νῆσοι τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου εἶναι Πορτογαλικαί· ἔχουν πτωχὴν βλάστησιν, διότι εἶναι πλησίον τῆς ξηρᾶς ζώνης τῆς Βορ. Ἀφρικῆς.

Αἱ νῆσοι τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας εἶναι τέσσαρες τὸν ἀριθμόν, ἐκ τῶν ὁποίων δύο εἶναι Ἀγγλικά καὶ δύο Πορτογαλικά. Ἐχουν τὸ ὑγρότατον καὶ θερμότατον κλίμα τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς καὶ παράγουν κακάον καὶ καπνόν. Αἱ δὲ Ἀσσησιῶν καὶ Ἀγ. Ἑλένη ἔχουν ἀποτόμους ἀκτὰς καὶ χρησιμεύουν ὡς σταθμοὶ καλωδίων.

Ἡ Μαδαγασκάρη.—Ἡ νῆσος αὕτη μεγαλυτέρα κατὰ τὴν ἔκτασιν ἀπὸ τὴν χερσόνησον τοῦ Αἴμου, ἔχει ὑψηλὰς ὄροσειρὰς πρὸς τὴν Α πλευρὰν καὶ διὰ τῶν νοτιανατολικῶν κανονικῶν ἀνέμων δέχεται πλουσίας βροχὰς εἰς τὸ μέρος τοῦτο. Διὰ τοῦτο ἡ πλευρὰ αὕτη σκεπάζεται ἀπὸ πυκνὸν δάσος. Τουναντίον τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ δυτικὸν εἶναι μᾶλλον ξηρὸν καὶ πληρὲς στεππῶν (3 ἑκατ. κάτ.). Αἱ πρὸς Α τῆς Μαδαγασκάρης νῆσοι δεικνύουν ὅτι ἄλλοτε ἡ νῆσος συνεδέετο μὲ τὰς Ἰνδίας. Διὰ τῶν νήσων τούτων, βοηθούμενοι ὑπὸ θαλασσίων ρευμάτων, ἦλθον μὲ τὰ ἀκάτιά των Μαλαῖοι ἀπὸ τὰς νήσους των καὶ ἐγκατεστάθησαν ἐδῶ. Σπουδαιότερα τούτων εἶναι ὁ *Μαυρίμιος*, ὁ ὁποῖος ἄλλοτε ἦτο ὁ σπουδαιότερος σταθμὸς τῆς ὁδοῦ πρὸς τὰς Ἰνδίας. Σήμερον ἔχει μεγάλας φυτείας σακχαροκαλάμου. Ἐπὶ μικρᾶς νήσου,

πολύ πλησίον τῆς Ἀνατ. Ἀφρικῆς, κεῖται ἡ *Ζανζιβάρη*, ἡ ὁποία ἄλλοτε κατεῖχε τὸ ἐμπόριον ὅλης τῆς Ἀνατ. Ἀφρικῆς. Τὴν σπουδαιότητα αὐτὴν ἔχει σήμερον ἡ Μομβάζα.

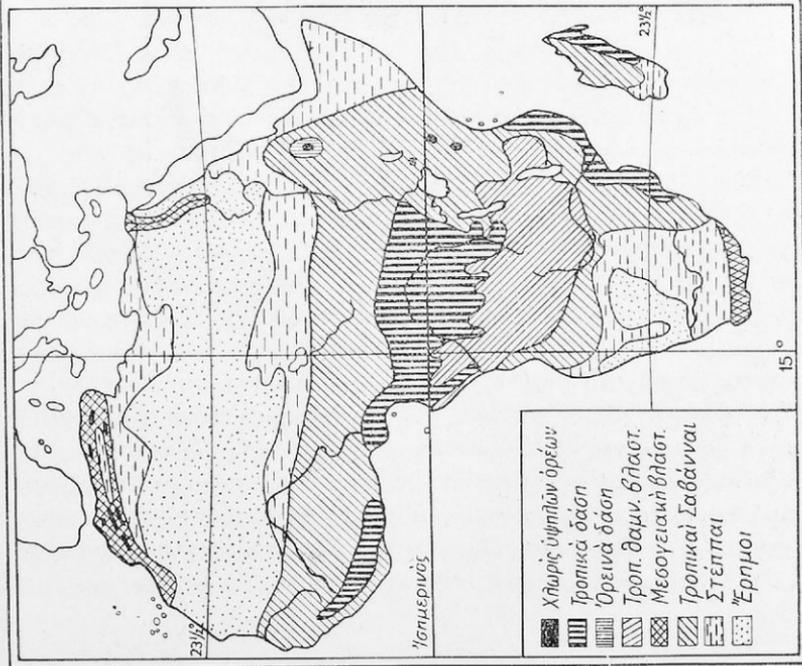
Ἀσκήσεις.—1. Ποῖαι νῆσοι περὶ τὴν Ἀφρικὴν ἔχουν κατὰ τὸν χάρτην τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας σπουδαίαν θέσιν;—2. Ἰγρογράφησε σχέδιον τῆς Ἀφρικῆς καὶ φέρε τὰς θαλασσίας ὁδοὺς, αἱ ὁποῖαι διέρχονται ἀπὸ τὰς νήσους.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

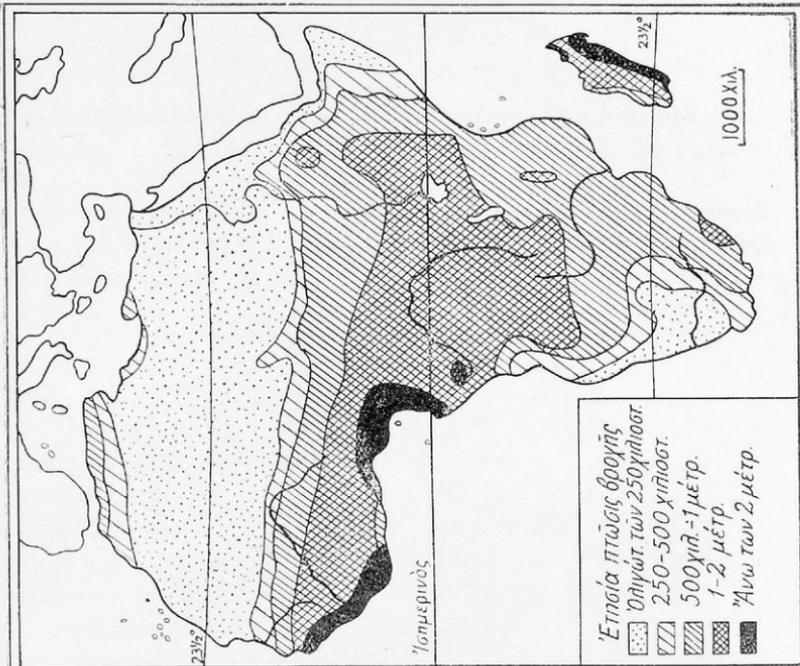
Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἡπειρος τῆς μαύρης φυλῆς τῶν *Νιγητῶν*. Οὔτοι διακρίνονται εἰς δύο κυρίως ομάδας, τοὺς *Σουδανούς* καὶ τοὺς *Μπαντοῦ*. Ἐκάστη ἐξ αὐτῶν διαιρεῖται εἰς πολυαριθμούς φυλάς. Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἀποικιακὴ ἡπειρος τῶν Εὐρωπαϊῶν· τὰ μεγαλύτερα αὐτῆς μέρη ἐξουσιάζουν οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Γάλλοι. Ὀλίγοι ὄμως λευκοὶ ζοῦν εἰς αὐτὴν, 3 περίπου ἑκατ. ἐπὶ ὄλικου ἀριθμοῦ 148 ἑκατ. (Ἕλληνες 110 χιλ.). Οἱ Νιγητῆται τῆς Ἀφρικῆς, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐζήτησαν πρὸνόμια. Ἰδίως εἰς τὴν βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς κατῶρθωσαν νὰ ἔχουν μετὰ τῶν λευκῶν τὰ αὐτὰ δικαιώματα.

Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἡ ἡπειρος τοῦ *τροπικοῦ κλίματος*. Ἐχει τὴν σχετικῶς μεγίστην θερμοκρασίαν, διότι τὸ μεγαλύτερον αὐτῆς μέρος εὐρίσκεται εἰς τὴν θερμὴν ζώνην. Συγχρόνως ἐδῶ τὸ κλίμα εἶναι θερμὸν καὶ ὑγρὸν (εἰς τὸ Τιμβουκτοῦ ἡ θερμοκρασία τοῦ θερμοτέρου μηνὸς εἶναι 35⁰ καὶ τοῦ ψυχροτέρου 29⁰). Εἰς τὸ Σουδάν καὶ εἰς ὅλην τὴν ἑκτασιν μετὰ τοῦ Νίγηρος καὶ τοῦ Ζαμβέζη (δηλ. 10⁰ βορείως καὶ 10⁰ νοτίως τοῦ Ἰσημερινοῦ), πίπτουν διαρκεῖς βροχαί.

Τοῦτο εἶναι τὸ *ὕγρον τροπικὸν κλίμα*. Οἱ κατὰ τὸ κλίμα αὐτὸ πνέοντες ἐκ Β. πρὸς Ν. κανονικοὶ ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν διεύθυνσιν πρὸς τὸν Ἰσημερινόν, λέγονται *ἀληγεῖς*. Πλησίον τῶν τροπικῶν κύκλων τῆς γῆς τὸ κλίμα εἶναι πάντοτε ξηρὸν (*ξηρὸν τροπικὸν κλίμα*). Εἰς τὴν Ἀφρικὴν διακρίνονται ἴδιαι περιοχαὶ κατὰ τὴν βλάστησιν: τὸ πυκνὸν δάσος, ἡ σαβάννη, ἡ στέππη, ἡ ἔρημος καὶ ἡ ὄσσις. Διὰ τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν

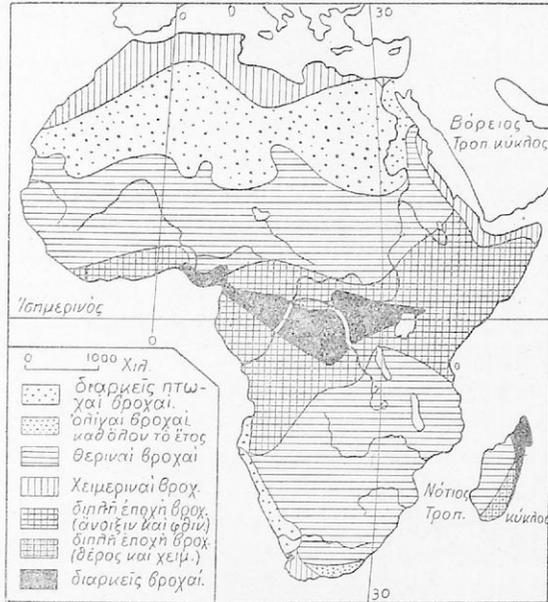
77. Χάρτης χωρικός της 'Αφρικής.

78. Έπταια πτώσις βροχής εις τήν 'Αφρικήν.

ἀποφέρει *τροπικά φυτικά προϊόντα*, ὡς κακάον, καουτσούκ, φοινικέλαιον καὶ βάμβακα, προσέτι δὲ καὶ μέταλλα.

Ἀσκήσεις. — 1. Σύγκρινε τὰς βροχερὰς καὶ ξηρὰς περιοχὰς τῆς Ἀφρικῆς πρὸς τὸν χάρτην τῆς ἐξαπλώσεως τῶν φυτῶν. — 2. Πότε ὁ ἥλιος ἴσταται κατακορῦφος τὴν μεσημβριαν εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ

79. Ἡ διανομὴ τῶν βροχῶν ἐν τῇ Ἀφρικῇ.

Καρκίνου, εἰς τὸν Ἰσημερινὸν καὶ εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Αἰγόκερω; — 3. Ἰχνογράφησε χάρτην τῆς Ἀφρικῆς καὶ διαίρεσε αὐτὸν εἰς τὰ ἀνεξάρτητα κράτη καὶ τὰς Εὐρωπαϊκὰς κτήσεις. — 4. Τοποθέτησε τὰ σπουδαιότατα μεταλλοφόρους θέσεις καὶ τὰ σπουδαιότατα μεταλλευτικὰ προϊόντα. — 5. Ὅρισε εἰς ἕκαστον Ἀφρικανικὸν τμήμα τὴν ἐπικρατοῦσαν φυλὴν. — 6. Ποῖαι εἶναι αἱ καταλληλότεραι περιοχαὶ πρὸς ἐγκατάστασιν Εὐρωπαίων καὶ διατί;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑ

1. ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Γενικά. — Ἡ Αὐστράλια εἶναι ὄχι μόνον ἡ μικροτάτη, ἀλλὰ καὶ ἡ τελευταῖον ἀνακαλυφθεῖσα ἡπειρος. Τοῦτο προήλθε, διότι ἔκειτο πέραν τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας. Κεῖται πέραν τῶν Ἰνδικῶν νήσων καὶ τέμνεται ὑπὸ τοῦ τροπικοῦ κύκλου τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου. Πρῶτος ἀνεκάλυψε αὐτὴν ὁ Ὀλλανδὸς Τάσμαν τῷ 1642, ὀνομάσας αὐτὴν Νέα Ὀλλανδία. Ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ ὅποιος ἐξηρεύνησε τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς μέρος τῷ 1768 εἶναι ὁ Ἄγγλος **Κούκ**. Ἀπὸ τότε ἤρχισαν οἱ Ἄγγλοι νὰ στέλλουν ἐδῶ τοὺς καταδικαζομένους ἐγκληματίας καὶ διὰ τούτων νὰ σχηματίζονται ἀποικίαι.

Ἡ Αὐστράλια μεταξὺ τῶν ἡπείρων παρουσιάζει τὰ περισσότερα παράξενα. Ἰδίως τοῦτο παρατηρεῖται μεταξὺ τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν. Τὰ ἐδῶ ζῶα, ὡς ὁ ὀρνιθόρυγχος, ὁ μυρμηκοφάγος, ἡ καγκουρώ, πρὸ πολλοῦ ἔχουν ἐξαφανισθῆ ἀπὸ τὰς ἄλλας ἡπείρους. Οἱ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ζῶντες παλαιοὶ κάτοικοι (περὶ τὰς 200 χιλ.) ἔχουν ἰδιόρρυθμα χαρακτηριστικά· οἱ ἰθαγενεῖς οὗτοι Αὐστράλοι εἶναι ὁ περισσότερον ἀρχέγονος λαὸς ἀπὸ ὅσους γνωρίζομεν· εἶναι μέτριοι τὸ ἀνάστημα καὶ ἔχουν χρῶμα ὑπόμαυρον καὶ γυαλιστερόν.

Ἀπὸ τὴν ἀρχαϊκὴν αὐτὴν ζωικὴν μορφήν ἐξηγοῦν, ὅτι ἄλλοτε ἡ Αὐστράλια ἦτο ἠνωμένη μετὰ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς, εἰς τὴν ἐποχὴν δέ, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἐγεννῶντο αἱ πτυχώσεις τῶν Ἄλπεων, ἡ Αὐστράλια ἀπεχωρίσθη ἀπ' αὐτὰς διὰ καθιζήσεως μέρους τῆς ξηρᾶς. Ὡσαύτως τὸ νησιωτικὸν τόξον, τὸ ὅποιον ἀπὸ τὴν Νέα Γουινέα ἐκτείνεται μέχρι τῆς Νέας Ζηλανδίας καὶ τὰς νήσους Φίτζι, ἦτο ἄλλοτε ἠνωμένον μετὰ τῆς

Αυστραλίας· τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὸν ἀβαθῆ θαλάσσιον πυθμένα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀνυψοῦνται αἱ νῆσοι. Εἰς τὴν ΒΔ ἀκτὴν τῆς Αὐστραλίας κοράλλια ἔχουν σχηματίσει τὸν μέγα *σκοπελωδὴ φράκτιν*, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐπικίνδυνος εἰς τὴν ναυσιπλοΐαν.

Ὁ ἀρχέγονος ἀυστραλός.— Σταματῶμεν τοὺς ἵππους μας. Τί κινεῖται ἐκεῖνεις τὸ ἀνοιγμα τῆς λόχμης; Μὲ τὰς διόπτρας μας διακρίνομεν ὁμάδα ἰθαγενῶν, οἱ ὅποιοι ἐγκαθιστοῦν προσωρινὴν κατοικίαν. Γυμνοὶ ἄνδρες, μὲ στίγματα εἰς τὸ στήθος καὶ τοὺς βραχίονας, μεταφέρουν μεγάλους φλοιοὺς εὐκαλύπτου καὶ κλάδους δενδρυλλίων. Ἐπειτα στερεῶνουν ζεῦθος κλάδων εἰς τὴν γῆν ἐγκαρσίως, δένουν τὴν διασταύρωσιν μὲ σχοινίον ἐκ χόρτου καὶ ἀκολουθῶς τοποθετοῦν κατ' εὐθείαν κλάδον ἀπὸ διασταυρώσεως εἰς διασταύρωσιν. Πρὸς τὸ προσήνεμον στηρίζουν φλοιοὺς καὶ κλάδους ἐπὶ τοῦ πλέγματος, τοποθετοῦν μεταξὺ τούτων χόρτον, καὶ ἡ ἀνθρωπίνη καλύβη εἶναι ἐτοιμή.

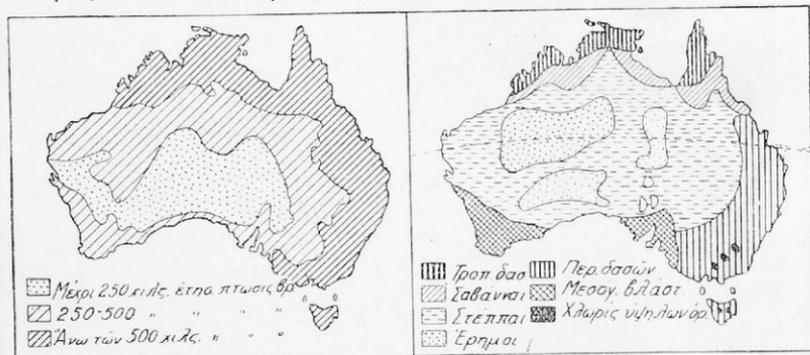
Ἀφίνομεν τοὺς ἵππους μας δεμένους νὰ βοσκήσουν καὶ κρυπτόμενοι ἀπὸ τὰ φυλλώματα τῆς λόχμης, πλησιάζομεν διὰ νὰ ἴδωμεν καλύτερον. Ἐκεῖ πρὸ τῆς καλύβης κἀθῆται ἀνὴρ καὶ στρέφει γοργῶς μεταξὺ τῶν παλαμῶν του μακρὰν ράβδον, ἡ ὁποία εἰσχωρεῖ εἰς ὅπῃν τεμαχίου ἔζυλον ἐξακολουθεῖ στρέφων διαρκῶς μέχρις ὅτου τὸ ἄκρον τῆς ράβδου ἀρχίζει νὰ πυρῶνεται καὶ νὰ ἐκβάλλῃ σπινθήρας. Μία γυνὴ κύπτει πλησίον, φυσᾷ καὶ ἀμέσως τὰ ρινίσματα ἀνάπτουν· τότε θέτει ξηρὰ κλαδία εἰς αὐτὴν καὶ ἡ πυρὰ ἡτοιμάσθη. Ἐνας γενειοφόρος ἀυστραλός φθάνει σύρων μίαν καγκουρῶ, τὴν ὁποίαν ἔχει φονεύσῃ μὲ τὸ ριπτόμενον ξύλον του, τὸ «μπούμεραγκ» καὶ μὲ τὸ ἀκόντιόν του, τοῦ ὁποίου ἡ αἰχμὴ εἶναι ἐκ λίθου. Τὸ θήραμα ἐκδέρεται καὶ τεμαχίζεται. Μὲ τοῦτο καὶ μὲ τὰς ρίζας, τὰς ὁποίας ἔχουν συλλέξει αἱ γυναῖκες, τὸ γεῦμα παρεσκευάσθη.

Πληθυσμός.— Ὁ ἰθαγενὴς πληθυσμὸς εἶναι ἐλάχιστος (60 χιλ.) ἀπέναντι τῶν λευκῶν ἀποίκων, οἱ ὅποιοι, ὅλοι σχεδόν, εἶναι Ἀγγλοσάξονες· οὗτοι ἤρχισαν νὰ συρρέουν ἰδίως ἀπὸ τοῦ 19ου αἰῶνος, ὅταν εἶχεν ἀνακαλυφθῆ ἔδω χρυσός. Ἦδη ὅμως, ὅτε τὰ χρυσοφόρα κοιτάσματα ὀλιγόστευσαν, ἡ μετανάστευσις ἔχει σχεδόν σταματήσει. Ἡ ἡπειρος, ἂν καὶ ἡ ἑκτασίς της εἶναι 50 φορές μεγαλυτέρα τῆς Ἑλλάδος, ἔχει ἴσον ἀριθμὸν κατοίκων πρὸς αὐτὴν (7 ἑκατ.). Ὁ ὀλίγος οὗτος ἀριθμὸς ἐξηγεῖται ἀφ' ἐνὸς ἀπὸ τὰς μεγάλας ἐρημικὰς ἐκτάσεις τῆς ἡπείρου καὶ ἀφ' ἐτέρου ἀπὸ τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἔχουν λάβει οἱ Αὐστραλοὶ, ὅπως ἐμποδίζουν τὸν ἀποικισμὸν τῶν ξένων· πρὸ πάντων ἀποκλείουν

τούς κιτρίνους, διὰ νὰ ἀποφεύγουν τὸν συναγωνισμὸν εἰς τὰ χειροτεχνικὰ προϊόντα των. Οὕτως ἡ Αὐστραλία παράγει προϊόντα περισσότερα τῶν ὄσων ἔχει ἀνάγκη καὶ ἐξ αὐτῶν μέγας πλοῦτος μεταφέρεται εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Εὐρώπης. Μεταξὺ τῶν λευκῶν ἐν Αὐστραλίᾳ ζοῦν καὶ Ἕλληνες περὶ τὰς 20 χιλ.

Θαλάσσιος διαμελισμὸς. — Ἡ Αὐστραλία δὲν ἔχει πλούσιον θαλάσσιον διαμελισμὸν. Μόνον τὰ παράλια αὐτῆς πρὸς Β διαμελίζονται ὀλίγον ὑπὸ τῆς θαλάσσης :

Φυσικὴ διαίρεσις. — Ἡ Αὐστραλία φυσικῶς διακρίνεται ἐκ Δ πρὸς Α εἰς τὰ ἐξῆς τρία μέρη :

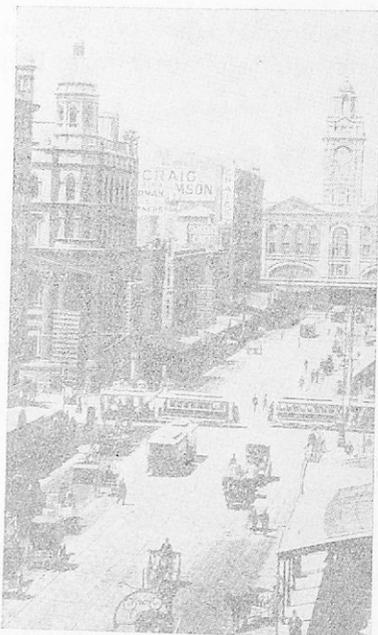

80. Αἱ βροχαὶ καὶ ἡ χλωρις τῆς Αὐστραλίας.

1) Τὸ δυτικὸν ἡμισυ εἶναι χαμηλὸν ὄροπέδιον, πλήρες ἀπὸ πετρώδεις καὶ ἀμμόδεις ἐρήμους· τοῦτο συμβαίνει διότι οἱ συχνοὶ ἄνεμοι, οἱ νοτιοανατολικοί, συναντοῦν πρῶτον τὰ Αὐστραλιακὰ ὄρη, ὅπου χάνουν τὴν ὑγρασίαν των, οὕτω δὲ πέραν αὐτῶν πνέουν ζωηροὶ καὶ ὑψώνουν εἰς τὰς ἐρήμους μεγάλας θίνας.

2) Τὸ ΝΑ τμήμα εἶναι βαθύπεδον, ὅπου ἡ ἔρημος συνεχίζεται, προβάλλουν ὄμως καὶ στέππαι καὶ ἀραιὰ δάση εὐκαλύπτων. Εἰς τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος ρεῖ ὁ **Μώρραϊν** καὶ ὁ παραπόταμος αὐτοῦ **Δάρλιγκ**, τῶν ὁποίων τὸ ὕδωρ χρησιμοποιεῖται δι' ἄρδευσιν ἀγρῶν.

3) Ἡ τρίτη περιοχή εἶναι τὰ πτωχολογιῶν *Αὐστραλιανὰ ὄρη*, τὰ ὁποῖα ἀφίνουν πρὸς τὴν θάλασσαν στενὴν μόνον πεδιάδα. Διὰ τὴν ἀφθονον πτώσιν τῶν βροχῶν ἔχουν ὠραία δάση. Βροχαὶ πολλαὶ πίπτουν καὶ εἰς τὰ βόρεια παράλια τῆς ἠπείρου, τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εἰς τὸ ὑγρὸν τροπικὸν κλίμα· διὰ τοῦτο ἐνταῦθα ὑπάρχουν τροπικὰ δάση.

81. Μελβούρνη. Ἡ κίνησις εἰς κεντρικὴν ὁδόν.

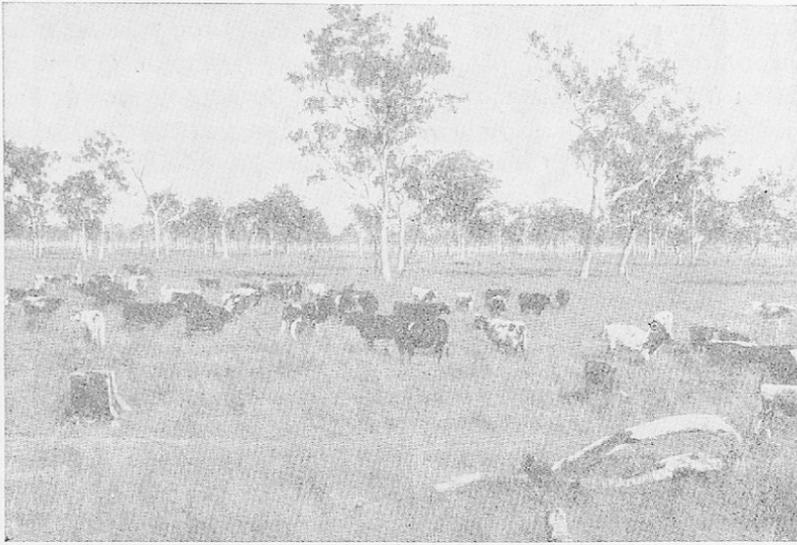
Πόλεις.—Ὁλος ὁ πληθυσμὸς εἶναι σχεδὸν συγκεντρωμένος εἰς τὸ εὐφορῶτερον καὶ εὐκραέστερον μέρος τῆς ἠπείρου, δηλ. τὸ ΝΑ. Τὸ ἡμῖς τούτου κατοικεῖ εἰς τὰς μεγάλας πόλεις. Μέγισται εἶναι ἡ *Σίδνεϋ* (1260) καὶ ἡ *Μελβούρνη* (1030). Ἡ *Βρισβάνη* (317) εἶναι τὸ κέντρον τῆς φυτείας τοῦ σακχαροκαλάμου. Ἡ *Ἀδελαΐς* (225) εἶναι ὁ λιμὴν τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ σίτου. Ἡ *Πέρθη* (200) εἶναι λιμὴν τῆς δυτικῆς ἄκτῆς.

Πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἄποψις.—Ἡ Αὐστρα-

λία ἀποτελεῖ αὐτόνομον ὁμοσπονδία ἀπὸ ἑξ ἀποικίας, τῶν ὁποίων ἡ κοινὴ κυβέρνησις ἐδρεύει εἰς τὴν πολίχνην *Καμπέραν* (7), ΝΔ τῆς Σίδνεϋ. Εἶναι χώρα μάλλον κτηνοτροφικὴ καὶ γεωργικὴ ἢ τῶν μετάλλων καὶ τῆς βιομηχανίας. Ὅλα τὰ χρήσιμα φυτὰ καὶ ἡμερὰ ζῶα εἰσήχθησαν ἐδῶ ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων.

Κτηνοτροφία.—Αἱ χλοεραὶ στέππαι τῶν μεγάλων ἐσωτε-

ρικῶν πεδιάδων εὐνοοῦν τὴν διατροφήν προβάτων· ἐν εἶδος τούτων, τὸ ὁποῖον λέγεται «*μερινόν*», ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ περισσότερα τῶν 100 ἑκατομμυρίων. Ἡ ἐπερχομένη ὁμως πολλακίς ξηρασία ἐπιφέρει τὸν θάνατον κατὰ χιλιάδας, παρ' ὅλα τὰ ἀρτεσιανὰ φρέατα, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀνοιγῆ. Ἐπὶ πλεόν, τὰ μεταφερθέντα ἐνταῦθα κουνέλια ἔχουν τοσοῦτον πληθυνθῆ, ὥστε ἔγιναν πληγὴ διὰ τὴν κτηνοτροφίαν, διότι τρώγουν τὴν ἀναγκαίαν διὰ τὰ πρόβατα χλόην. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη διαρκῶς

82. Στέπη με εὐκαλύπτους εἰς Αὐστραλίαν.

νὰ μετακινῶνται τὰ ποίμνια διὰ μέσου τῆς στέπης. Τὸ ἔριον τῆς Αὐστραλίας εἶναι τὸ πρῶτον εἰς τὸν κόσμον κατὰ τὴν ποσότητα καὶ τὴν ποιότητα, μεταφέρεται δὲ εἰς τὴν Ἄγγλιαν καὶ τὴν Γαλλίαν.

Γεωργία.—Ἡ γεωργία ἀνεπτύχθη διὰ τῆς κατασκευῆς ἀρδευτικῶν ἔργων, κυρίως εἰς τὴν λεκάνην τῶν ποταμῶν Μώρραιου—Δάρλιγκ. Ἐνταῦθα ἀπαντῶνται μεγάλοι σιταγροί, ἄμπε-

λοι, κήποι ὀπωροφόρων δένδρων, πάντων δὲ τούτων οἱ καρποὶ προορίζονται διὰ τὴν Εὐρώπην. Εἰς τὴν βορείαν ζώνην, τὴν τροπικὴν, καλλιεργοῦνται σακχαροκάλαμον, βανάναι καὶ βάμβαξ. Ἐπειδὴ εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον αἱ ὄραι τοῦ ἔτους εἶναι ἀντίστροφοὶ τῶν ἰδικῶν μας, ὁ θερισμὸς τοῦ σίτου εἰς Αὐστραλίαν γίνεται τὸν Δεκέμβριον καὶ τὸν Ἰανουάριον· τοιουτοτρόπως ἡμπορεῖ ἡ Εὐρώπη κατὰ τὸν χειμῶνα νὰ προμηθεύεται νωπὸν σίτον.

Ὁρυκτά. — Κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἡ Αὐστραλία ἦτο ἡ πρώτη χώρα τῆς ἐξαγωγῆς χρυσοῦ, ἐνῶ σήμερον εἶναι ἡ ἑβδόμη. Ἐξορρύσσεται κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος τῆς ἐσωτερικῆς ἐρήμου, ὅπου ἰδρύθησαν καὶ πολίχναι διὰ τοῦτο. Εἰς τὰ ἀνατολικά ὄρη εὐρέθησαν κοιτάσματα γαιάνθρακος, μολύβδου καὶ ἰδία ψευδαργύρου· ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τοῦ ψευδαργύρου ἡ Αὐστραλία σήμερον κατέχει τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον (πρώτη αἰ Ἠνωμένα Πολιτεῖα).

Βιομηχανία. — Ἡ βιομηχανία ἐγεννήθη ἐνταῦθα μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον καὶ συνεχῶς ἀναπτύσσεται· ὑπάρχουν ὕφαντουργεῖα εἰς τὴν Σίδνεϋ καὶ εἰς τὴν Μελβούρνην μεταλλουργεῖα καὶ κονσερβοποιεῖα.

Συγκοινωνία καὶ ἐμπόριον. — Αἱ ἀνατολικαὶ πόλεις συνδέονται διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς μετὰ τῆς Πέρθης, μελετᾶται δὲ ἡ διὰ μέσου τῆς ἠπείρου σύνδεσις αὐτῶν καὶ μετὰ τῆς ΒΔ ἀκτῆς.

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον διεξάγεται κυρίως διὰ τῶν λιμένων Σίδνεϋ καὶ Μελβούρνης καὶ συνίσταται κατὰ τὸ ἡμισυ εἰς τὴν ἐξαγωγὴν ἐρίου καὶ μετὰ τοῦτο εἰς τὴν τοῦ σίτου, δερμάτων καὶ κρέατος. Πρώτη πελατὶς εἶναι ἡ Μεγ. Βρετανία.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ

Ἡ Αὐστραλία εἶναι ἡ μόνη ἠπειρος, ἡ ὁποία ἐξ ὀλοκλήρου κεῖται ἐν τῷ νοτίῳ ἡμισφαιρίῳ. Διὰ τὴν ἀπόκεντρον ταύτην θέ-

σιν της ἔχει ἀραιὰν συγκοινωνίαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἡπείρων ἐπὶ πλεόν οἱ μεγαλύτεροι οἰκισμοὶ της ΝΑ κείνται πρὸς τὴν μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένην θέσιν ἀπὸ τοῦ λοιποῦ κόσμου. Ἐνεκα τῆς μεμονωμένης ταύτης θέσεως ἡ Αὐστραλία ἐμφανίζει τόσα πολλὰ περίεργα, ὥστε δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς πελώριον φυσικὸν μουσεῖον. Ὑπάρχουν ἰδιάζοντες ἀντιπρόσωποι φυτῶν καὶ ζώων, προσέτι δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἰθαγενὴς ἄνθρωπος παρουσιάζεται ὡς πρωτόγονος.

Ἄλλὰ καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις της ἡπείρου εἶναι ἀξιοπαρατήρητος. Αἱ ἀποικίαι ὑπὸ τῶν Ἄγγλων ἤρχισαν νὰ σχηματίζονται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1788. Ἀπὸ τοῦ 1848, ὁπότε ἀνευρέθησαν κοιτάσματα χρυσοῦ, συνέρρευσαν πολλοὶ μετανάσται. Ἀργότερον, ὅτε ταῦτα σχεδὸν ἐξηντλήθησαν, οἱ μετανάσται ἀπὸ χρυσορῦχοι ἔγιναν καλλιεργηταὶ καὶ κτηνοτρόφοι, οὕτω δὲ ταχέως ἡ Αὐστραλία ἔγινεν ἀποθήκη ἐρίου καὶ κρέατος διὰ τὴν Μεγ. Βρεττανίαν καὶ εἰς τῶν πρώτων σιτοβολῶνων τῆς γῆς.

Εἰς τοὺς Εὐρωπαίους ἐπιτρέπεται ἡ ἀποίκησις ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ ἐγκατασταθοῦν ὡς ἀγρόται. Εἰς τοὺς λοιποὺς ἀπαγορεύεται ἀπολύτως. Ἐνεκα τούτου ἡ Αὐστραλία εἶναι τόσον ἀραιῶς κατοικημένη, ὁ πληθυσμὸς της ὅμως εἶναι ὁμοιογενής, ὅσον εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ἡπειρον. Παράξενα ἀκόμη εἶναι καὶ τὰ ὄρια τῶν αὐστραλιακῶν ἀποικιῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι εὐθεῖαι γραμμαί, αἱ ὁποῖαι ἔχουν καθορισθῆ κατὰ γεωγραφικὰ μήκη καὶ γεωγραφικὰ πλάτη.

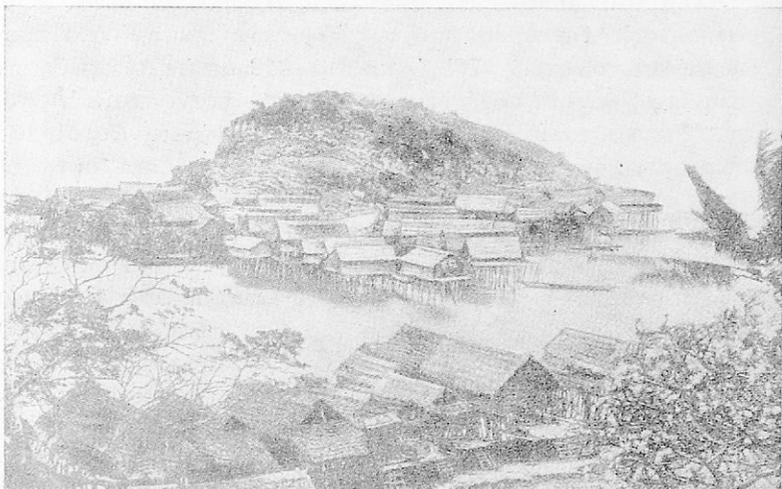
Ἀσκήσεις.— 1. Ἀπομνημόνευσε τὰς πόλεις τῆς Αὐστραλίας κατὰ τὰς φυσικὰς περιοχάς.— 2. Ποία ἀφρικανικὴ ἔρημος ἀντιστοιχεῖ κατὰ τὸ γεωγρ. πλάτος πρὸς τὴν δυτικὴν Αὐστραλιακὴν ἔρημον; — 3. Εἰς ποῖον μέρος τῆς Αὐστραλίας τὸ κλίμα ὁμοιάζει περισσότερον πρὸς τὸ τῆς Ἑλλάδος;

2. ΩΚΕΑΝΙΑ

Γενικά.— Ὑπὸ τὸ ὄνομα Ὁκεανία ἐννοοῦμεν τὰς μεγάλας νήσους Νέαν Ζηλανδίαν καὶ Νέαν Γουινέαν, ὡς καὶ τὸ πλῆθος

τῶν ἄλλων μετρίων καὶ μικρῶν νήσων, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐγκα-
 τεσπαρμέναι ἐν τῷ Εἰρηρικῷ ὠκεανῷ. Πλὴν τῆς πρώτης, ἡ
 ὁποία πολιτικῶς εἶναι αὐτόνομος, ὅπως καὶ ἡ Αὐστραλία, ὅλαι
 αἱ λοιπαὶ εἶναι κτήσεις διαφόρων κρατῶν: τῆς Μεγ. Βρεττανίας,
 τῆς Γαλλίας, τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, τῆς Ὀλλανδίας, τῆς
 Ἰαπωνίας καὶ τῆς Χιλῆς (κράτους τῆς Νοτ. Ἀμερικῆς).

Δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰς νήσους τῆς Ὠκεανίας εἰς
 τὰς ἐξῆς τρεῖς συστάδας: 1) Ὑπὸ τὸ ὄνομα *Μελανησία* (διὰ τὸ

83. Συνοικισμὸς πασσαλωτὸς εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Ν. Γουινέας.

μαῦρον χρῶμα τῶν κατοίκων τῆς) ἐννοοῦμεν τὸ νησιωτικὸν τό-
 ξον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τῆς Νέας Γουινέας τελειώνει εἰς τὰς Ἑβρί-
 δας. Εἰς αὐτὸ δύναται νὰ ὑπαχθῆ καὶ ἡ Νέα Ζηλανδία. 2) *Μι-
 κρονησία* ὀνομάζονται αἱ πολυάριθμοι νῆσοι, αἱ ὁποῖαι κεῖνται
 πρὸς Β τῆς Μελανησίας. 3) *Πολυνησία* δὲ τὸ πλῆθος τῶν νή-
 σων, ποὺ εὐρίσκονται πρὸς Α τῶν προηγουμένων.

Αἱ νῆσοι ἰδιαιτέρως.—*Ἡ Νέα Ζηλανδία* εἶναι ὄρεινὴ χω-
 ριζομένη διὰ πορθμοῦ εἰς δύο τμήματα. Ὅπως καὶ ἡ Ἰαπωνία,

είναι λείψανον καταποντισθείσης ξηρᾶς καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι πλουσία εἰς ἠφαίστεια καὶ θερμὰς πηγὰς. Αἱ ἀπότομοι φιόρδαι ἐνθυμίζουσι τὴν Νορβηγίαν. Λόγῳ δὲ τῆς θέσεώς της εἰς τὴν νοτίαν εὐκρατον ζώνην καὶ τῶν ἐδῶ ἐκ δυσμῶν πνεόντων ἀνέμων, δέχεται περισσοτέρας βροχὰς τὸ δυτικὸν μέρος ἢ τὸ ἀνατολικόν. Διὰ τοῦτο εἰς

τὸ δυτικὸν εὐδοκίμοις τὰ σιτηρὰ καὶ τὸ λίνον, ἐνῶ εἰς τὸ ἀνατολικόν, ὅπου ὑπάρχουσι στέππαι καὶ θάμνοι, βόσκουσι μεγάλα ποίμνια. Εἰς τὴν κτηνοτροφίαν αὐτὴν στηρίζεται ὁ πλοῦτος τῆς Νέας Ζηλανδίας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν προβάτων ἀνέρχεται εἰς 30 ἑκατομμύρια, ἐπομένως ἀναλογοῦν ἀνά 20 πρὸς ἕκαστον κάτοικον. Ὅθεν τὰ κύρια προϊόντα εἶναι κτηνοτροφικά (ἐν πρώτοις τὸ ἔριον) καὶ ἐξάγονται ἀπὸ τὸν λιμένα *Ἔκλανδην* (220). Οἱ ἰθαγενεῖς

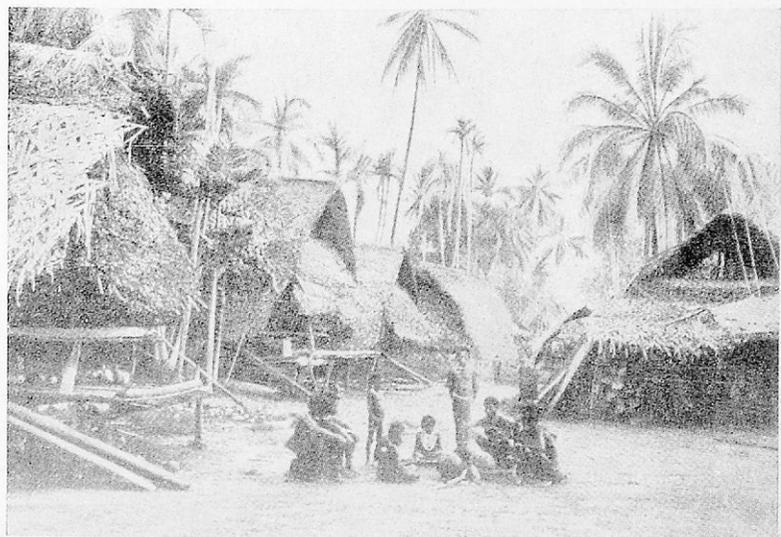

84. Τὸ μοναδικὸν ὄπλον τῶν Παπούων.

Μαόρι, ἔχουσι ὥρατα χαρακτηριστικά (περὶ τὰς 70 χιλ.) καὶ ζοῦσι μὲ τὰ αὐτὰ δικαιώματα, τὰ ὅποια ἔχουσι καὶ οἱ ἐγκατεστημένοι λευκοὶ (κυρίως Ἄγγλοι). Ἡ Νέα Ζηλανδία, ὀλίγον μεγαλυτέρα τῆς Μεγ. Βρετανίας, ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον αὐτόνομον τμήμα ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μεγ. Βρετανίας, μὲ πληθυσμὸν $1\frac{1}{2}$ ἑκατ.

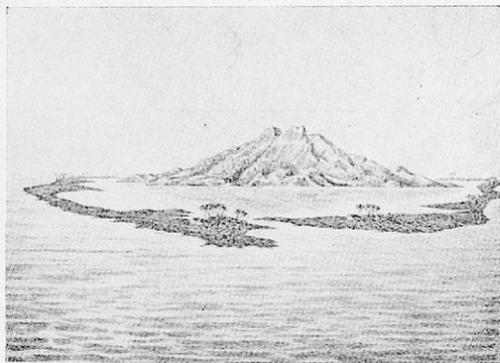

85. Μαγγρόβαι εις τὰς ἀκτὰς τῆς Ν. Γουινέας.

86. Χωρίον εις τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ν. Γουινέας.

Ἡ Νέα Γουινέα, ἡ δευτέρα κατὰ τὸ μέγεθος νῆσος τῆς γῆς (πρῶτη ἡ Γροιλανδία), εἶναι ὀλίγον ἐξηρευνημένη. Αἰτία τούτου εἶναι τὰ ἐλώδη βαθύπεδά της καὶ τὰ πυκνά δένδρα τῶν παραλίων (μαγγρόβαι), τὰ ὅποια ἔχουν τὰς ρίζας των μέσα εἰς τὴν θάλασσαν. Πυκνά τροπικὰ δάση ἐκτείνονται εἰς τὰ ὑψηλά ὄρη της, τὰ ὅποια φθάνουν τὸ ὕψος τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἄλπεων. Εἰς τὰ δάση της περιφέρονται ἄρκτοι, πετώντες σκύλοι, παπαγάλοι καὶ παραδείσια πτηνά. Οἱ ἰθαγενεῖς, οἱ **Παποῦαι**, εἶναι μαῦροι καὶ ἄγριοι μὲ πλατεῖαν ρίνα, καὶ χοντρόπαχοι. Ζοῦν ἀπὸ τὸ κυνήγιον, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἀλιείαν. Κατοικοῦν εἰς καλύβας, τὰς ὁποίας στήνουν εἰς πασσάλους ἢ εἰς δένδρα καὶ εἶναι ἐν μέρει ἀκόμη ἀνθρωποφάγοι. Ἡ νῆσος εἶναι διαμοιρασμένη μεταξὺ τῶν Ἄγγλων καὶ τῶν Ὀλλανδῶν. Οἱ ἄποικοι ἐκμεταλλεύονται τὰ τροπικὰ δάση καὶ ἐξάγουν κυρίως ξυλείαν καὶ καουτσούκ. Εἰς τὰ παράλια ὑπάρχουν καπνοφυτεῖαι καὶ κοκοφοίνικες.

87. Κοραλλιογενῆς δακτύλιος εἰς νῆσον τῆς Πολυνησίας.

Συγγενεῖς μὲ τοὺς Παπούας εἶναι οἱ κάτοικοι τῶν λοιπῶν νήσων. Ὁ κοκοφοῖνιξ περιέχει εἰς αὐτοὺς τροφήν, μέσα πρὸς ἐνδυμασίαν, πρὸς κατασκευὴν τῶν καλυβῶν καὶ τῶν οἰκιακῶν σκευῶν των. Ὁ καρπὸς τοῦ κοκοφοίνικος κόπτεται, ξηραίνεται καὶ στέλλεται εἰς τὸ ἐμπόριον μὲ τὸ ὄνομα κόπρα.

Μικρονησία καὶ Πολυνησία.—Αἱ πολυάριθμοι αὐταὶ νῆσοι εἶναι κορυφαὶ καταβυθισθέντων ὀρέων ἢ ἠφαιστειῶν. Αἱ περισσότεραι ἐξ αὐτῶν περιβάλλονται μὲ κοραλλιογενῆς πέτρωμα, δηλ. ἀπὸ ἀσβεστολιθικὴν ὕλην, τὴν ὁποίαν ἐκκρίνουν τὰ μικρὰ

καὶ ἀπειράριθμα κοράλλια. Τὰ ζῶα αὐτὰ ζοῦν μόνον εἰς μικρὸν βάθος θαλάσσης, ὄχι μεγαλιέτερον τῶν 40 περίπου μέτρων. Ὅταν οἱ κοραλλιογενεῖς σκόπελοι σχηματίζουν λιμνοθάλασσαν, ἢ νησὶς αὐτὴ λέγεται *ἀτόλη* καὶ ὁμοιάζει μὲ ὄσαιν ἐν μέσῳ ἐρημικῆς ἐκτάσεως τοῦ ὠκεανοῦ. Ἐπὶ τοῦ κοραλλιογενοῦς ἐδάφους εὐδοκιμοῦν ὑψηλοὶ κοκοφοίνικες, ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ζωὴν τῶν κατοίκων. Οἱ Πολυνήσιοι ἔχουν ξανθότερόν πως χρῶμα ἀπὸ τοὺς Παπούας καὶ εὐρίσκονται εἰς ἀνωτέραν βαθμίδα πολιτισμοῦ ἀπὸ ἐκείνους. Πολλοὶ Πολυνήσιοι, ὡς οἱ *Σαμόανοι*, εἰς τὰς Σαμόας νήσους, ἔχουν καὶ ὠραῖα χαρακτηριστικά. Ὅλοι εἶναι ἐπιδέξιοι ναυτικοί, μὲ τὰ κομψὰ πλοιάριά των πλέουν εἰς μακρυνὰς ἀποστάσεις.

Πίναξ 10. Ὠκεανία.

Σπουδαιότεραι νῆσοι	Ἐπιφάν. εἰς τετρ.χιλιόμε. κατὰ χιλ.	Κάτοικοι κατὰ χιλ.	Ποκνότης πληθυσμοῦ	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότεραι πόλεις μὲ τὸν πληθυσμὸν κατὰ χιλ.	Σπουδαιότατα προϊόντα
Νέα Γουινέα καὶ Καληδονία	3.700.000	337	0.7	Γρανιβίλλη Νουβέα (10)	κόπρα κακάον βάμβαξ καουτσούκ
Νέα Καληδονία	19.000	57	3		
Νέα Ἐβρίδες	15.000	50	3		
Φίτσι	18.000	157	8 0		
Νῆσος Σολομῶντ.	28.000	150	5.5		
Σαμόαι	3.000	42	14		σάκχαρις
Χαβάι	17.000	370	22	Χονολουλ.(140)	ὄπωρ. καφέ

Ἐξ ὅλων τῶν νήσων σπουδαιόταται εἶναι αἱ *Χαβάι*, διότι χρησιμεύουν ὡς κύριος σταθμὸς τῆς θαλασσίας ὁδοῦ εἰς τὸν Μέγαν ὠκεανόν. Διὰ τοῦτο ἔχουν καταλάβει αὐτὰς ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος οἱ Ἄμερικανοί. Ὁ λιμὴν τῆς εἶναι τόσον εὐρύχωρος, ὥστε ἐντὸς αὐτοῦ χωρεῖ δλόκληρος ὁ στόλος τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν. Αἱ νῆσοι εἶναι ἠφαιστειογενεῖς, ἐπειδὴ δὲ εὐρίσκονται εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην δέχονται ἐξαιρετικῶς

μεγάλας βροχάς (12,5 μ. ύψ.). Ἐκτεταμένοι φυτεῖαι ἀπὸ σακχαροκάλαμον, ἀνανάδες, βανάνας καὶ λαχανικά, ἀποφέρουν πλουσίας συγκομιδὰς. Λιμὴν ἐξαγωγῆς εἶναι ἡ πρῶτεύουσα Χονολουλοῦ. Ἡ ἐξαγωγή γίνεται πρὸς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας. Ὁ πληθυσμὸς εἶναι μικτός· τὰ τρία τέταρτα αὐτοῦ εἶναι Ἰάπωνες καὶ μόνον τὸ δωδέκατον ἰθαγενεῖς.

88. Καλύβη ἀρχηγοῦ τῶν Σαμοάνων.

Εἰς μίαν νῆσον τῆς Μελανησίας. — Ἐκτὸς τῆς οἰκίας μου, ὅταν ὁ καιρὸς εἶναι ὠραῖος, ἡ ἀποψὶς εἶναι ἐξόχως μαγευτικὴ. Εἰς τὴν κατωφέρειαν ἴστανται ὀλίγα μεγάλα δένδρα μὲ ὀδοντωτὰ φύλλα, τὰ ὅποια πλαισιώνουν τὴν γαλανὴν θάλασσαν. Εἶναι πάντοτε θερινὴ ἡμέρα ὀνειρῶδης, τόσο γλυκεῖα καὶ ἡσυχος, ὥστε νὰ νομίζῃ τις ὅτι δὲν εὐρίσκειται πλέον εἰς γῆινον τοπίον.

Ἡ θεὰ ἀπὸ τοῦ ἐξώστου μου εἶναι ὡσαύτως καὶ τὴν νύκτα γοητευτικὴ. Ἀπὸ ἓν ἠφαιστειον ἀνέρχεται εἰς τὸν ἀέρα λεπτὸς ἀτμός. Τὸ σεληνόφωσ παίζει ἐλαφρῶς ἐπὶ τῆς θαμβῆς ἐπιφανείας τοῦ κόλπου, ὑποτρέμει καὶ φαίνεται ὡς νὰ ἀναπηδᾷ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ἐν εἶδει ἀργυρᾶς κόνεως. Τὰ πάντα φαίνονται ὑπολάμποντα, τὸ δάσος, ὁ λειμῶν.

Καί αὐτό χαμηλά τὸ ἀρτόδενδρον, τοῦ ὁποῖου τὸ σχῆμα εὐκρινῶς διαγράφεται, δὲν εἶναι σκοτεινόν, ἀλλ' ἐμφανίζεται μὲ ἀργυρόχρου χρῶμα. Εἰς τὸν θαμβὸν οὐρανὸν λάμπουν τὰ ἄστρα.

Ἐκ τῆν παραλίαν ἀκούεται ὁ ρυθμικὸς φλοῖσβος τῶν θραυομένων κυμάτων. Οἱ γρύλλοι γρυλλίζουν. Ἐκ καιροῦ εἰς καιρὸν φλυαρεῖ ἕνας πετῶν σκύλος καὶ μὲ κουρασμένα πτερυγίσματα ἀλλάζει τὸ δένδρον, πὺ κάθεται. Κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι πλήρης ἡσυχία. Ἐν τού-

89. Χορὸς Μελανησίων μὲ συνοδείαν τυμπάνων.

τοις, ἐὰν ἐντείνη τις τὴν προσοχὴν, ἀκροᾶται πανταχοῦ ἤχους, σημεῖα μυστηριώδους ζωῆς. Ἐκ αὐτῶν γεννῶνται ὅλα ἐκεῖνα τὰ τρομερὰ φαντάσματα εἰς τὸ δάσος, τὰ ὁποῖα γνωρίζουν οἱ ἰθαγενεῖς : γίγαντες μὲ λαβίδας καραβίδος, ἄνθρωποι μὲ πυρίνους ὀφθαλμούς, γυναῖκες αἱ ὁποῖαι μεταβάλλονται εἰς ὄφεις καὶ φέρουν τὸν θάνατον, αἱ νεφελώδεις καὶ πτερωταὶ ψυχαὶ τῶν προγόνων, αἱ ὁποῖαι πετοῦν διὰ τῶν φυλλωμάτων τῶν δένδρων.

Αἴφνης ἡ οἰκία τρίζει καὶ σειεται. Ἄμεσως ἀκολουθοῦν κρότοι ὡς ἐκπυροσκοροτήσεις ἀπομεμακρυσμένων τηλεβόλων. Στρέφομεν πρὸς τὰ

ἐκεῖ καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς μας ἀπὸ τὸ λεπτὸν καὶ ἀργυρόχρουν φῶς ἀναπηδᾷ ἐρυθρόν. Ἐξερράγη τὸ ἠφαίστειον. Θολόν, ἐρυθροκίτρινον νέφος λάμπει ἄνωθεν τῶν δένδρων. Πυκνὸς καπνὸς ἀναβαίνει ἀργὰ καὶ ἀπλοῦται καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις. Τὸ ὕψος τοῦ βαθμηδὸν αὐξάνει καὶ ἐμφανίζεται τέλος γιγάντιον δένδρον, τοῦ ὁποῖου ὁ κορμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐρυθρὰν φλόγα. Ὅλιγον κατ' ὀλίγον τὸ πῦρ σβύνει καὶ τὸ νέφος διαλύεται. Ἐπανέρχεται ἡ σκοτεινὴ νύξ, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπανέρχεται τὸ σεληνόφως.

(Περὶλήψις κατὰ τὸν F. Speiser).

Ἄσκησεις. — 1. Σχημάτισε χάρτην τῆς Ὠκεανίας καὶ ὀνόμασε τὰς κυριωτέρας νήσους καὶ νησοσυστάδας. — 2. Ποῖαι αἱ φυλαὶ εἰς αὐτήν; — 3. Ποία συγκοινωνία διέρχεται διὰ τῶν νήσων Χαβαί;

ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Ὅλαι αἱ ἡπειροὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου ἀποτελοῦν τὸν Ἀνατολικὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος θὰ ἐλέγετο καλλίτερον «Παλαιὸς Κόσμος», ἂν δὲν συμπεριλαμβάνετο εἰς αὐτὸν καὶ ἡ Αὐστραλία. Ὁ ἀνατολικὸς κόσμος περιλαμβάνει τὴν μεγαλυτέραν ἔκτασιν τῆς γηίνης ξηρᾶς, τῆς ὁποίας μεγάλοι ὁμοίμορφοι ζῶναι ἐκτείνονται γενικῶς ἐκ Δ πρὸς Α. Οὕτω, βορειότατα μὲν παρατηρεῖται ζῶνὴ ἐκτενοῦς βαθυπέδου, τοῦτο δὲ ἀκολουθοῦν ὄρη καὶ ὄροπέδια. Χαρακτηριστικαί εἶναι αἱ μεγάλοι ὄροσειραὶ τῶν πτυχωσιγενῶν ὀρέων, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσι ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν διὰ τοῦ Ἄτλαντος καὶ ἀπὸ τὴν Εὐρώπην διὰ τῶν Πυρηναίων καὶ τελειώνουσι εἰς τὴν Νοτιανατολικὴν Ἀσίαν. Τὰ ὄρη ταῦτα προσδίδουσι ὁμοιότητα μορφῆς εἰς μέγα τμήμα τοῦ ἀνατολικοῦ κόσμου.

Ὡσαύτως αἱ ζῶναι τῶν φυτῶν ἀκολουθοῦν τὴν ἐκ Δ. πρὸς Α. διεύθυνσιν καὶ μάλιστα κανονικώτερον. Ἡ βορειοτάτη στενὴ ζῶνὴ εἶναι ἡ *τούνδρα*, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ τὸ μέγα *Εὐρασιατικὸν δάσος*. Αὐτὸ διακόπτεται πρὸς Ν. ὑπὸ *καλλιερρηγμένης ἐκτάσεως*. Τέλος ἐξαφανίζεται καὶ τὴν διαδέχεται *ζῶνὴ ἐρημῶν* ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἕως τὴν εὐφορον πλευρὰν τῆς Ἀνατ. Ἀσίας. Ἀκολουθῶς, εἰς ἀμφοτέρας τὰς πλευρὰς τοῦ Ἰση-

μερινοῦ, ἐξαπλοῦται ἢ πλατεῖα ζώνη τῶν *τροπικῶν δασῶν*. Εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον ἐπαναλαμβάνεται ζώνη ἐρήμων, περιοριζομένη εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Νοτ. Ἀφρικῆς καὶ τῆς Δυτ. Αὐστραλίας· ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ ἀντιστοιχος ζώνη τῶν δασῶν. Αἱ διάφοροι αὗται ζῶναι, αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦν εἰς διάφορα κλίματα, χαρακτηρίζονται ἀπὸ περιοχάς, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνουν ὀρισμένα εἶδη ζῶων καὶ ὀρισμένους λαούς.

Ὅμοίως καὶ τὸ *κλίμα* διακρίνεται κατὰ τοιαύτας μακράς ζώνας· αὗται εἶναι αἱ δύο ψυχραί, αἱ δύο εὐκρατοὶ καὶ ἡ τροπικῆ. Παρατηρεῖται συγχρόνως μεγάλη ἀντίθεσις μεταξὺ τοῦ ὠκεανείου κλίματος τῆς Δυτ. Εὐρώπης καὶ τοῦ ἠπειρωτικοῦ τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας. Ὡς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἡ διάταξις εἶναι διαφορετικῆ. Ὁ ἀνατ. κόσμος διακρίνεται εἰς τέσσαρα μεγάλα τμήματα, εἰς τὰ ὁποῖα κατοικεῖ χωριστὰ ἡ λευκὴ, ἡ κιτρίνη, ἡ μαύρη καὶ ἡ μελαχροινὴ φυλὴ. Ἀνομοία εἶναι καὶ ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ. Αὕτη ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέσιν, τὸ κλίμα, τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους καὶ πολλαχοῦ ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς τοῦ ὑπεδάφους. Πυκνὸς πληθυσμὸς εἶναι εἰς τὰ βορειοδυτικά, τὰ νότια καὶ τὰ ἀνατολικά μέρη τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Εἰς τὸν πυκνὸν τοῦτον πληθυσμὸν ἀνήκουν κατὰ τὸ πλεῖστον αἱ μεγάλαι πόλεις καὶ τὰ μεγάλα κράτη. Ἰσχυροτέρα ἐξαιρετικῶς εἶναι ἡ θέσις τῆς Εὐρώπης. Οἱ κάτοικοι ταύτης ἔχουν ἐγκατασταθῆ σχεδὸν πανταχοῦ εἰς τὸν ἀνατολικὸν κόσμον. Περισσότερον εἶναι ἐξηπλωμένη ἡ δύναμις τῶν Ἄγγλων, τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ρώσων. Οἱ Ἄγγλοι πρὸ πάντων ἔχουν ἰδρύσει κράτος περὶ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν (Βρεττανικαὶ Ἰνδία). Τὸ κεντρικὸν τοῦτο κράτος προστατεύεται ἀπὸ τῶν πλευρῶν ὑπὸ τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας. Ἡ εἴσοδος δ' εἰς αὐτὸ εἶναι ἡ διῶρυξ τοῦ Σουέζ.

Ἀσκήσεις.—1. Ποῖαι θάλασσαι περιβάλλουν τὸν ἀρχαῖον κόσμον;—2. Ποῖαι στεναὶ θάλασσαι χωρίζουν τὰς ἡπείρους τοῦ παλαιοῦ κόσμου καὶ ποῖοι ὠκεανοὶ τὸν παλαιὸν κόσμον ἀπὸ τὸν νέον;—3. Ποῦ διαμελίζεται ὁ παλαιὸς κόσμος ἰσχυρῶς καὶ ποῦ ἀσθενῶς;—4. Ὁνόμασε τὰ ὑψηλότερα ὄρη, τοὺς μικροτέρους ποταμοὺς καὶ τὰς

μεγαλυτέρας λίμνας τοῦ παλαιοῦ κόσμου. — 5. Ποῖα θαλάσσια ρεύματα γνωρίζεις κατὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ ἀρχαίου κόσμου; — 6. Πόσον μακρὰν τοῦ ἰσημερινοῦ κεῖνται τὸ βορειώτατον ἀκρωτήριο καὶ τὸ νοτιώτατον; — 7. Ποῖον τὸ δυτικώτατον καὶ ποῖον τὸ ἀνατολικώτατον; — 8. Τί κλίμα ἐπικρατεῖ εἰς τὰ τροπικὰ δάση καὶ τί εἰς τὰς ἐρήμους; — 9. Ποῦ παρατηρεῖται ἡ μικροτέρα διαφορὰ θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρος; — 10. Διατί αἱ Ἐντεῦθεν Ἰνδία εἶναι σπουδαιόταται διὰ τὴν Ἀγγλίαν;

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΔΥΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Γενική εισαγωγή.— Παρατηροῦντες εἰς τὴν γεωγραφικὴν σφαῖραν τὸ δυτικὸν ἡμισφαίριον τῆς γῆς, βλέπομεν τὴν διπλὴν ἥπειρον τοῦ Δυτικοῦ κόσμου, δηλ. τὴν Βόρειον καὶ Νότιον Ἀμερικὴν, εὐρισκομένην μεταξὺ τῶν δύο μεγαλυτέρων ὠκεανῶν τῆς γῆς. Τὸ βορειοδυτικὸν τῆς ἄκρον προσεγγίζει πολὺ τὴν Ἀσίαν, ἐνῶ ὁ μακρὸς αὐτῆς κορμὸς πλησιάζει περισσότερον πρὸς τὴν δυτικὴν ἄκτὴν τῆς Εὐρώπης.

Ἡ τοιαύτη θέσις πρὸς τὴν Εὐρώπην εὐκολύνει τὴν συγκοινωνίαν μετ' αὐτῆς καὶ ἰδίως τῆς ἀνατολικῆς τῆς πλευρᾶς, ἣ ὅποια ἔχει μάλιστα εὐνοηθῆ καὶ περισσότερον ὑπὸ τῆς φύσεως. Διότι πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἀνοίγονται τὰ μεγάλα βαθύπεδα καὶ πρὸς αὐτὸν οἱ μεγάλοι ποταμοὶ σχηματίζουν ὁδοὺς. Ἐπὶ πλέον αἱ ΒΑ νῆσοι Γροιλανδία καὶ Ἰσλανδία κεῖνται ὡς γέφυρα πρὸς τὴν Εὐρώπην· ἡ βορεια ὅμως θέσις τῶν νήσων τούτων καὶ τὸ ψυχρὸν κλίμα φέρουν ἐμπόδια εἰς τὰς ἀνθρωπίνους σχέσεις τῶν δύο κόσμων διὰ μέσου τούτων.

Ἡ θέσις αὕτη τῆς Ἀμερικῆς πρὸς τὴν Εὐρώπην ἐξηγεῖ καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν ἀνακαλύψεων. Ἦδη πρὸ τοῦ 1000 μ. Χ., οἱ *Νορμανδοὶ* πλεύσαντες πρῶτον εἰς τὰς νήσους Ἰσλανδίαν καὶ Γροιλανδίαν ἔφθασαν καὶ εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἄκτὴν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Ἀλλὰ τὰ ταξίδια τούτων ἔπειτα ἐλησμονήθησαν. Τῷ 1492 ὁ *Κολόμβος* πλέων πρὸς δυσμᾶς διὰ νᾶ εὐρῆ ἄλλην ὁδὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας, ἀνεκάλυψε τὰς νήσους τῆς Μέσης Ἀμερικῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἐνόμισεν, ὅτι ἔφθασεν εἰς νήσους, αἱ ὅποια ἀνήκον εἰς τὰς Ἰνδίας, ὠνομάσθησαν αὗται Δυτικαὶ Ἰνδαὶ καὶ οἱ κάτοικοι Ἰνδιάνοι. Ἡ ἥπειρος ὅμως ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸν Ἰταλὸν *Δμέρικον Βεσπούκιον*, ὁ ὅποιος πρῶτος ἐδημοσίευσε ἀκριβῆ περιγραφὴν τοῦ Νέου κόσμου. Μετὰ τὸν

Κολόμβον εξηρένησαν τὴν ἡπειρον Ἴσπανοὶ καὶ Πορτογάλοι. Ἀκολούθως ὁ Πορτογάλος *Μαγελλάνος* ἐπλευσε πρῶτος τῷ 1520 γύρω ἀπὸ τὴν Νότιον Ἀμερικὴν, ὁ δὲ *Κοχτές*, ζητῶν θησαυροὺς εἰς τὴν νέαν ἡπειρον, ἐκυρίευσεν τὸ Μεξικόν. Ὀλίγον ἀργότερον ὁ *Πιζάρρος* κατέλαβεν τὸ Περού τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ ἐξηρευνήθη καὶ κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἴσπανῶν, Ἀγγλῶν, Γάλλων καὶ Ὀλλανδῶν, πολλοὶ δὲ Εὐρωπαῖοι μετηνάστευσαν εἰς τὸν Νέον κόσμον.

Ὁ Δυτικὸς κόσμος, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Ἀνατολικόν, ἐκτείνεται ἐκ Β πρὸς Ν καὶ διακρίνεται εἰς Βόρειον Ἀμερικὴν, Μέσην Ἀμερικὴν καὶ Νότιον Ἀμερικὴν.

1. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Εἰσαγωγή.— Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ, ὀλίγον μεγαλυτέρα τῆς Νοτίου, εἶναι δύο φοράς μεγαλυτέρα τῆς Εὐρώπης (20 ἑκατ.

90. Ἰνδιάνοι εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας.

τετρ. χιλ.). Πρὸς Β βρέχεται ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγωμένου ὠκεανοῦ, ὅπου καὶ πολλαὶ νῆσοι. Ὁ ὠκεανὸς οὗτος συνδέεται μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ διὰ τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ. Τὰ πτυχωσιγενῆ ὄρη, τὰ ὅποια ἀρχίζουσι ἀπὸ τὸν πορθμὸν τοῦτον, εἶναι συνέχεια τῶν Ἀσιατικῶν ὄρων καὶ κατέχουσι τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς ἡπείρου. Πρὸς Α καὶ παραλλήλως τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὑψοῦνται παλαιὰ μέτρια ὄρη, τὰ Ἀπαλάχια, εἰς δὲ τὸ μέσον ἀνοίγεται εὐρύτατον βαθύπεδον. Τοιοῦτοτρόπως οἱ ποταμοὶ εὐρίσκουσι διέξοδον πρὸς Β καὶ Ν, οἱ δὲ βόρειοι ψυχροὶ ἄνεμοι ἢ οἱ θερμοὶ νότιοι ἢμποροῦν ἀκωλύτως νὰ εἰσβάλλουσι εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς ἡπείρου.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Β. Ἀμερικῆς ἀνέρχεται εἰς 150 περίπου ἑκατομ. καὶ διανέμεται ἀνίσως, ἕνεκα φυσικῶν λόγων. Οἱ ἰθαγενεῖς κάτοικοι αὐτῆς, οἱ Ἰνδιάνοι, ἔχουν σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου ἐξαφανισθῆ, τὸν κύριον δὲ πληθυσμὸν ἀποτελοῦν οἱ λευκοί, παλαιοὶ ἄποικοι ἐκ τῆς Εὐρώπης (130 ἑκατ.). Κατοικοῦν ἔτι εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην καὶ Νιγηρῆται, οἱ ὁποῖοι ὡς δοῦλοι εἶχον μεταφερθῆ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς διὰ τὰς τροπικὰς φυτείας.

Ἐρωτήσεις. — 1. Εὐρὸς ἐπὶ τοῦ χάρτου εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν τὴν μεγαλύτεραν πόλιν τοῦ κόσμου Νέαν Ὑόρκην καὶ ὄρισε τὸ γεωγραφ. πλάτος αὐτῆς. Ποία πόλις τῆς Βαλκανικῆς ἔχει τὸ αὐτὸ γεωγρ. πλάτος; — 2. Εὐρὸς ἄλλην κατὰ τὸν Εἰσηρικὸν ὠκεανὸν ἔχουσαν τὸ αὐτὸ γεωγρ. πλάτος πρὸς τὰς Ἀθήνας (38° β.γ. μ.). — 3. Μέτοησε τὴν ἀπόστασιν μεταξὺ Νέας Ὑόρκης καὶ Χάβρης, ὡς καὶ μεταξὺ Ἀγ. Φραγκίσκου καὶ Τόκιο. — 4. Εἰς ποίας ζώνας ἐκτείνεται ἡ Βόρ. Ἀμερικῆ; — 5. Ποῦ φαίνεται περισσότερον διαμελισμένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης; — 6. Παρατήρησε τὴν θέσιν τῶν πέντε μεγάλων λιμνῶν.

Φυσικὴ καὶ πολιτικὴ διαίρεσις. — Εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν διακρίνονται αἱ ἐξῆς φυσικαὶ περιοχαί: 1) ἡ Ἀρκτικὴ Βόρειος Ἀμερικῆ, 2) ἡ περιοχὴ τῶν μεγάλων λιμνῶν, 3) τὰ Ἀππαλάχια καὶ ἡ πρὸς Ἀτλαντικὸν χώρα, 3) τὸ βαθύπεδον τοῦ Μισισσιπὶ καὶ τὸ ὀροπέδιον τῶν λειμῶνων καὶ 5) ἡ δυτικὴ ὀρεινὴ χώρα.

Ἡ Β. Ἀμερικῆ πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, τὸν Καναδᾶν (πρὸς Β) καὶ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας (πρὸς Ν).

ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

1. Η ΑΡΚΤΙΚΗ ΒΟΡ. ΑΜΕΡΙΚΗ

Μέρος τῆς πλευρᾶς πρὸς τὸν Παγωμένον ὠκεανὸν ἀνήκει εἰς τὰς πολικὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι χαρακτηρίζονται διὰ τὴν δριμύτητα τοῦ ψύχους κατὰ τὸν χειμῶνα· εἰς ταύτας συνεχίζονται αἱ τοῦνδραι τῆς Εὐρασίας. Μέγας κόλπος, ὁ **Οὐδσῶνιος**, εἶναι κλειστὴ θάλασσα, ὁμοία πρὸς τὴν Βαλτικὴν, καὶ αἱ περὶ τοῦ-

τον περιοχαί ένθυμίζουη τήν Σουηδίαη και τήν Φινλανδίαη. Καί ένταύθα τὸ βραχῶδες ἔδαφος εἶναι διαυλακωμένον ὑπὸ τῶν παγετῶνων τῆς παγετῶδους ἐποχῆς και περιέχει πολυαριθμοὺς λίμνας, ἔλη και ποταμοὺς πλήρεις ἰχθύων. Ἐν και ἡ Ἄρκτική εὐρίσκειται εἰς τὸ αὐτὸ γεωγρ. πλάτος μὲ τήν Σουηδίαη, ἐν τούτοις τὸ κλίμα της εἶναι ψυχρότερον. Οἱ ἄνεμοι τοῦ Παγωμένου ὠκεανοῦ δὲν εὐρίσκουη ἐμπόδιον πνέοντες πρὸς νότον και ὁ ἐπὶ ἐξάμηνον παγωμένος Οὐδσώνιος κόλπος εἶναι ὡς «ἀποθήκη ψύχους». Ἐπὶ πλέον ρεῦμα ὠκεάνειον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὸν Παγωμένον ὠκεανὸν ρεεὶ πρὸς τὸν Ἄτλαντικόν, καθιστᾷ τήν χερσόνησον *Δαβραδὸς* ψυχροτάτηη και ἀκατοίκητηη.

Γενικῶς ὁμοῦς ἡ χώρα δὲν εἶναι ἐντελῶς ἄχρηστος εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Πρὸς νότον τῶν τουηδρῶν, δάση βελονοφύλλων δένδρων, τὰ ὁποῖα κατέχουη ἔκτασιν εἰκοσαπλασίαη τῆς Ἑλλάδος, ἀποφέρουη εἰς τήν παγκόσμιον ἀγορὰν ἄφθονον ξυλείαη. Εἰς τὰς τούηδρας και τὰ πλησίον δάση ζοῦη τάρανδοι, βόνασοι, πολικαὶ ἀλώπεκες και ἄλλα τριχῶτὰ ζῶα ὡς και πολυἀριθμοὶ λαγῶποδες. Εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Παγωμένου ὠκεανοῦ ὑπάρχουη λευκαὶ ἄρκτοι, θαλάσσιοι λέοντες και θαλάσσιοι ἵπποι.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἄρκτικῆς εἶναι ὀλιγἀριθμοὶ. Μόνον ἡ νοτιωτάτη καλλιεργήσιμοσ και βοσκήσιμοσ γῆ ἔχει περισσότερον σχετικῶς πληθυσμὸν και διασχιζεται διὰ σιδηροδρόμου. Εἰς τὰ δάση και εἰς τὰς τούηδρας ὑπάρχουη ὀλιγαὶ χιλιάδες *Ἰνδιάνων* και *Ἐσκιμῶων*, οἱ ὁποῖοι ζοῦη μὲ τὸ κυηῆγιον και τήν ἀλειαη. Οἱ Εὐ-

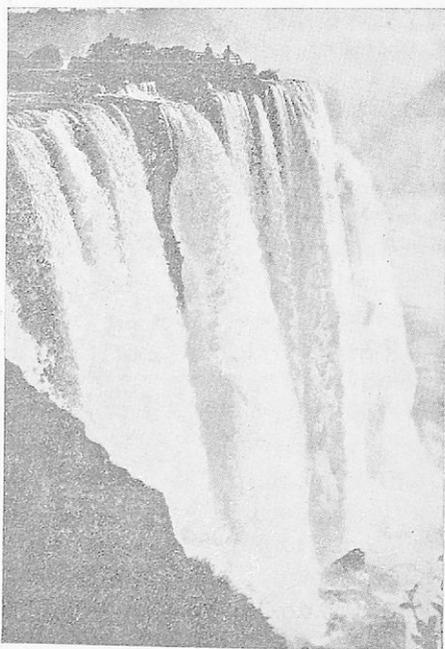

91. Γιγαντιαῖον δένδρον τῆς Βορείου Ἄμερικής ὕψους 146 μ

ρωπαίοι έχουν έδω μερικούς σταθμούς, όπου οί Ιθαγενείς τούς δίδουν δέρματα και λαμβάνουν κλινοσκεπάσματα και φορέματα.

2. Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΛΙΜΝΩΝ

Αί πέντε μεγάλοι λίμναι, δηλ. ή *Ύπερτέρα*, ή *Μισιγκαν*, ή *Ύούρον*, ή *Όντάριο* και ή *Ήρη*, είναι δημιουργήματα της παγετώδους έποχής.

Η έπιφάνεια αυτών είναι διπλασία σχεδόν της Έλλάδος και κείνται εις διάφορα ύψη, διά τουτο καταρράκται σχηματίζονται από μίαν λίμνην εις την άλλην· περίφημος είναι ό *Νιαγάρας*, ό όποιος πίπτει από ύψους 47 μ. μεταξύ των δύο τελευταίων λιμνών Όντάριο και Ήρης. Το έκρέον ύδωρ των λιμνών σχηματίζει τον ποταμόν *Άγιον Δαυρέντιον*, ό όποιος έκβάλλει ΒΑ διά μεγάλου στομίου.

92. Ό καταρράκτης του Νιαγάρα.

Η περιοχή αυτή έχει μέγαν πλουτον. Το στεππώδες έδαφος αυτής είναι καταλληλότατον προς καλλιέργειαν και πλην του σίτου και των ζώων συγκεντρούται ένταυθα και ή από του βορρά Ξυλεία. Παρά την λίμνην Ύπερτέραν κείνται τά μεγαλύτε-

ρα τῆς γῆς κοιτάσματα *σιδήρου* καὶ *χαλκοῦ*. Δι' αὐτὸ αἱ λίμναι εἶναι τὸ μέρος τῆς συγκεντρώσεως πολλοῦ πλοῦτου, καὶ πληθὸς ἐμπορικοῦ στόλου πλέει εἰς αὐτάς (ἄνω τῶν 2.500 ἀτμοπλοίων).

Κατὰ τὰς λίμνας καὶ τὸν ποταμὸν Ἅγιον Λαυρέντιον συμπίπτουν τὰ ὄρια τοῦ Καναδᾶ καὶ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν. Εἰς ταύτας ἀνεπτύχθησαν μεγάλαι καὶ ἐμπορικαὶ πόλεις. Ἡ *Δουλούθη*, τῷ 1852 ἦτο χωρίον καὶ σήμερον ὁ δεῦτερος κατὰ τὸ μέγεθος λιμὴν τῆς ἐσωτερικῆς Ἀμερικῆς. Τὸ *Σικάγον*, ἡ δευτέρα κατὰ τὸ μέγεθος πόλις τῶν Ἑν. Πολιτειῶν (4 ἑκατ. κάτ.), εἶναι ἡ πρώτη εἰς τὴν πώλησιν τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ χάλυβος καὶ ἡ μεγίστη ἀγορὰ τοῦ σίτου καὶ τῶν σφαγίων. Μὲ τοὺς οὐρανοξύστας καὶ τὰς ὠραίας ἐπαύσεις εἶναι ἐφάμιλλον πρὸς τὴν Νέαν Ἰόρκην 35 σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ καταλήγουν ἐδῶ. Τὸ *Βούμφαλον* συνδέεται μὲ τὴν Νέαν Ἰόρκην διὰ διώρυγος καὶ εἶναι ὁ διάμεσος σταθμὸς μεταξὺ τῆς περιοχῆς τῶν λιμνῶν καὶ τῆς περιοχῆς τῶν Ἀππαλαχίων.

Ἡ οἰκονομία τῆς περιοχῆς τῶν λιμνῶν ἔχει δύο ἐμπόδια. Κατὰ τὸν χειμῶνα ὁ πάγος ἐμποδίζει τὸν πλοῦν, προσέτι δὲ ἡ πρὸς τὴν θάλασσαν ἐξοδος κωλύεται ἀπὸ τὸν Νιαγάραν. Ὁ καταρράκτης οὗτος ἐσχάτως διὰ πολλῶν διωρύγων παρακάμπτεται, οὕτως ὥστε τὸ θέρος τὰ πλοῖα δύνανται νὰ φθάσουν εἰς τὸν ποταμὸν Ἅγιον Λαυρέντιον. Ὁ ποταμὸς οὗτος εἶναι κυριωτέρα ἀρτηρία τῆς ζωῆς τοῦ νοτιοανατολικοῦ Καναδᾶ. Εἰς τὴν πόλιν *Μοντρεάλην* (800) δύνανται νὰ φθάσουν καὶ τὰ ὑπερωκεάνεια.

3. ΤΑ ΑΠΠΑΛΑΧΙΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΝ ΧΩΡΑ

α) Ἡ μεταξὺ τῶν Ἀππαλαχίων καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ χώρα εἶναι ἡ σχετικῶς πλησιεστέρα εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην διὰ τοῦτο ἐξ ἀρχῆς κατῳικήθη ὑπὸ πυκνοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πληθυσμοῦ. Τῷ 1613 ἴδρυσαν οἱ Ὀλλανδοὶ ἐπὶ νησίδος πόλιν ὀνομάσαντες αὐτὴν *Νέον Ἀμστερνταμ*. Μετὰ 50 ἔτη κατέλαβον αὐτὴν οἱ Ἄγγλοι καὶ τὴν μετωνόμασαν *Νέαν Ἰόρκην*. Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς

του 17ου αιώνου μετηνάστευσαν πολυάριθμοι Ἕλλητες εἰς τὴν ΒΑ ἀκτὴν καὶ σήμερον αὕτη εἶναι ἡ κυρία πύλη τῆς Β. Ἀμερικῆς. Ὁληὴ ἡ ἀνατολικὴ ἀκτὴ διαμελίζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ σχηματίζονται καὶ λιμένες· νοτιώτερον ὅμως γίνεται ἀμώδης καὶ ἀλίμενος.

Ἀπὸ τὰς ἀκτὰς μέχρι τῶν Ἀππαλαχίων ὄρεων ἐκτείνεται *πεδιάς*, πλήρης ἀπὸ φυτείας καπνοῦ καὶ βάμβακος. Εἰς τὴν χαμηλοτέραν βαθμίδα τοῦ ὄρους οἱ πολλοὶ ποταμοί, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὰ Ἀππαλάχια, σχηματίζουν καταρράκτας· οὗτοι εἶναι χρήσιμοι διὰ τὰς βιομηχανικὰς πόλεις, αἱ ὅποιοι εὐρίσκονται πλησίον.

β) Τὰ *Ἀππαλάχια* εἶναι ὄρος ἀρχαῖον διαβρωσιγενές, ὅμοιον πρὸς τὴν Ροδόπην τῆς Ἑλλάδος. Τὰ ὑψηλὰ αὐτῶν μέρη συνίστανται ἀπὸ ὄμαλὰς θολοειδεῖς ράχεις· αὗται πρὸς Ν ἢ ἔχουν μεγαλοπρεπῆ δάση, ἢ φέρουν σιταγρούς. Πολλὰι γραφικαὶ κοιλάδες χωρίζουν τὸ ὄρος εἰς διάφορα τμήματα καὶ εὐκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν τῆς πεδιάδος μετὰ τὰς λοιπὰς περιοχὰς. Ἡ κυριώτερα γραμμὴ εἶναι ἡ διὰ τοῦ ποταμοῦ Οὐδσωνος. Τὰ βορειοδυτικὰ Ἀππαλάχια εἶναι πλουσιώτατα εἰς θησαυροὺς ὀρυκτῶν. Ἐδῶ εὐρίσκονται αἱ μεγαλύτεραι ἀνθρακοφόροι περιοχαὶ τῆς γῆς. Ὡσαύτως τὸ ὄρος κρύπτει πετρέλαιον, σίδηρον κ. ἄ.

Αἱ πόλεις.—Ὁ πλοῦτος οὗτος τοῦ ὑπεδάφους, ἡ εὐκολος μετὰ τὴν ἀκτὴν συγκοινωνία καὶ ἡ σχετικῶς μικρὰ ἀπόστασις ἀπὸ τὴν Εὐρώπην συνετέλεσαν, ὥστε ἡ περιοχὴ αὕτη τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν νὰ ἀναπτυχθῇ ὡς μεγίστη μεταλλοφόρος καὶ βιομηχανικὴ περιοχὴ τῆς γῆς. Διὰ τοῦτο εἶναι καὶ πολὺ πυκνὰ κατοικημένα καὶ ἔχει πολλὰς καὶ μεγάλας πόλεις.

Εἰς τὰς ὑψώεις τῶν Ἀππαλαχίων κεῖται ἡ *Πίττσβουργ* (670), τὸ κέντρον τῆς μεταλλουργίας καὶ τῆς βιομηχανίας τοῦ σιδήρου. Εἰς τὴν παραλιακὴν ζώνην εἶναι ἡ *Βαλτιμόρη* (820), ἡ σπουδαιότατη διὰ τὴν βιομηχανίαν τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν κονσερβῶν, ἡ μεγάλη βιομηχανικὴ *Φιλαδέλφεια* (2 ἐκ. κ.), ἡ μεγίστη πόλις τῆς γῆς *Νέα Ὑόρκη* καὶ ἄλλαι.

Ἡ **Νέα Ὑόρκη** (10 ἑκατ. κ.) κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Οὐδ-
σωνος κειμένη, ἔχει κατοίκους περισσοτέρους ἀφ' ὅσους ἔχει ἡ
Ἑλλάς ἢ ἡ Σουηδία. Ὅπως ὅλοι σχεδὸν αἱ πόλεις τῆς Ἀμε-
ρικῆς καὶ ἡ Νέα Ὑόρκη ἔχει ὁδοὺς κανονικὰς, διασταυρουμέ-
νας καθέτως (ἡ κεντρικὴ λέγεται Μπρόντ γουαϊή) ἢ ρυμοτομία
ὁμοίως αὕτη παρέχει εἰς τὰς ἀμερικανικὰς πόλεις μονότονον ὄψιν.
Εἰς τὸ τμήμα τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων ὑψώνονται οἱ «οὐ-
ρανοξύσται», ὑψηλαὶ οἰκίαι μὲ 20—60 πατώματα. Ὁλόκληρος ἡ
πόλις ἀποτελεῖται ἀπὸ διάφορα τμήματα (Νέα Ὑόρκη, Μπροῦ-

93. Ἀποφικ τῆς Νέας Ὑόρκης.

κλιν, Νέα Ὑερσέη κ. ἄ.). Εἰς τὸ μέσον τοῦ λιμένος ἵσταται ἐπὶ
ὕψηλοῦ βάθρου τὸ ἄγαλμα τῆς Ἐλευθερίας καὶ ἡ εἰς τὸν λιμέ-
να κίνησις εἶναι ζωηροτάτη. Πλὴν τῶν Ἀμερικανῶν κατοικοῦν
ἐδῶ καὶ διάφοροι ἄλλοι Εὐρωπαῖοι Ἴταλοὶ κατοικοῦν ὄσοι
καὶ εἰς τὴν Ρώμην, Ἕλληνες δὲ περὶ τὰς 200 χιλ. (πρὸ τοῦ πο-
λέμου περισσότεροι). Πλὴν τῶν λευκῶν κατοικοῦν καὶ Νιγητῆται
(ἐκ τῆς Ἀφρικῆς μεταφερθέντες ἄλλοτε ὡς δοῦλοι καὶ ἀργότε-
ρον ἐλευθερωθέντες).

Τὰ Ἀππαλάχια ἐκτείνονται καὶ βορειότερον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ἀλλ' ἐκεῖ εἶναι χαμηλὰ καὶ καταπίπτουν ἀποτόμως εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου. Τὰ ὄροπέδια, τὰ ὅποια εἶναι διεσχισμένα ἀπὸ τοὺς πάγους τῆς παγετώδους ἐποχῆς, ὡς καὶ αἱ ξηραὶ βραχώδεις ἐπιφάνειαι τῆς νήσου Νέας Γῆς, ἐνθουμίζουσι τὰ Σκανδιναυικὰ τοπία. Ταῦτα ἔχουσι κλίμα ψυχρὸν καὶ συχνὰ προσβάλλονται ἀπὸ ἀγρίας θυέλλας. Ἐπὶ πέντε μῆνας οἱ ποταμοὶ μένουσι παγωμένοι καὶ ὁ μόνος ἐλεύθερος πάγων λιμὴν εἶναι ὁ *Χάλιφαξ*, ὁ ὅποιος ἀνήκει εἰς τὸν Καναδαν.

Πίναξ II. Ἀριθμὸς κατοίκων πόλεων τινων κατὰ διάφορα ἔτη (κατὰ χιλιάδας).

Πόλεις	1800	1880	1938
Ἀθῆναι	10	40	600
Βερολίνον	700	900	4.300
Λονδίνον	1.500	4.000	8.200
Νέα Ὑόρκη	60	1.850	10.000
Σικάγον	δὲν ὑπῆρχε	300	4.000
Τόκιο	—	6	5.400

Πλησίον τῆς Νέας Γῆς συναντᾶται τὸ θερμὸν ρεῦμα τοῦ Κόλπου μετὰ τὸ ψυχρὸν ρεῦμα τοῦ *Λαβραδὸρ*, τὸ ὅποιον παρασύρει καὶ βουναὶ πάγου. Ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης συναντήσεως εἶναι πρῶτον ἡ πυκνὴ ὁμίχλη, ἡ ὅποια μαζὺ μετὰ τὰ παγόβουνα εἶναι μέγας κίνδυνος διὰ τὰ πλοῖα, καὶ δεύτερον ἡ ἀφθονία τῶν ἰχθύων κατὰ τὸ τέναγος τῆς Νέας Γῆς. Ἡ ἀφθονία αὕτη προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι οἱ ἰχθύες τοῦ βορρᾶ ἀποφεύγουσι τὸ θερμὸν ρεῦμα καὶ συναθροίζονται πρὸ αὐτοῦ. Τὸ τέναγος τοῦτο εἶναι τὸ πλουσιώτατον τῆς γῆς ἀλιευτικὸν πεδῖον εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν (βακαλάοι, σολωμοί, ρέγγες, ἀστακοί).

Ἄφιξις εἰς Νεάν Ὑόρκην.—Τὸ ὑπερωκεάνειον, μὲ τὸ ὁποῖον κατεπεύσαμεν εἰς τὴν Νεάν Ὑόρκην, εἶχε πλευρίσει βαθεῖα μέσα εἰς τὴν πόλιν, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Χοῦδσον, ὁ ὁποῖος χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τὴν Νεάν Ὑερσέην. Διὰ τὴν ἔξοδον ἔπρεπε νὰ περιμένωμεν τὴν σειρὰν μας, ὅπως ὑποβληθῶμεν εἰς ἔλεγχον. Ἀπὸ τὸ κατάστρωμα καθ' ὅλον τὸ ἀπόγευμα, ἐβλέπομεν τὴν κίνησιν εἰς τὴν 49ην ὁδὸν καὶ εἰς τὴν παραλιακὴν 11ην λεωφόρον. Αὐτοκίνητα πηγαينوήρχοντο, περισσότερα εἰς ἀριθμὸν ἀπὸ τοὺς πεζοὺς. Καὶ αὐτοὶ καὶ ἐκεῖνα ἐπερνοῦσαν βιαστικά. Δὲν ἐστάθη κανεὶς περίεργος νὰ ἴδῃ τὸ μεγαλοπρεπὲς ὑπερωκεάνειον, τὸ ὁποῖον μὲ τὰ πολλὰ του πατώματα ἐφαίνετο ὡς συνέχεια τῆς συνοικίας τῶν οὐρανοευστῶν.

Ἀπὸ τὸ ὑπερωκεάνειον ἐξήλθομεν ὅταν πλέον εἶχε νυκτώσει. Τὰ ταξί, ὄλα κιτρίνου χρώματος, ἤρχοντο μὲ σειρὰν πρὸ τῆς ἐξόδου ἐκ τοῦ τελωνείου καὶ παρελάμβανον τοὺς ἐπιβάτας. Ὅσοι ἦσαν ἐλεύθεροι ἀποσκευῶν, ἤμποροῦσαν νὰ κινηθοῦν πεζῇ, ἔστω καὶ ἂν πρώτην φορὰν ἤρχοντο εἰς τὴν Νεάν Ὑόρκην· διότι ἡ ὀνομασία τῶν ὁδῶν μὲ ἀριθμοὺς προσανατολίζει ἀμέσως ἕκαστον. Ὅταν εὐρίσκομαι εἰς τὴν 49ην ὁδὸν καὶ τὸ ξενοδοχεῖον μου εἶναι εἰς τὴν 59ην, γνωρίζω ἀμέσως ὅτι ἀπέχω ἀπ' αὐτὸ δέκα τετράγωνα. Κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἔχει διαιρεθῆ ὅλον σχεδὸν τὸ κεντρικὸν τμήμα τῆς Νεάς Ὑόρκης. Φαντασθῆτε ἕνα μακρόστενον ἐπίπεδον· χαράξατε κατὰ μῆκος ἕνδεκα γραμμὰς καὶ ὀνομάσατε τὰς λεωφόρους, 1ην, 2αν κλπ. μέχρι 11ης. Χαράξατε κατόπιν κατὰ πλάτος 238 γραμμὰς καὶ μὲ κάθε ἀριθμὸν ὀνομάσατε κατὰ σειρὰν τὰς ὁδοὺς· τοιοῦτοτρόπως θὰ ἔχητε τὴν ρυμοτομίαν τοῦ **Μανάταμ**, τοῦ κεντρικοῦ μέρους τῆς Νεάς Ὑόρκης. Ἄν καὶ ἦτο νύξ, τὸ ἄφθονον φῶς τῆς πόλεως μᾶς ἔδιδε τὴν ἐντύπωσιν ἡμέρας. Πολλὰ φωτισμένα οἰκία μου ἐφαίνοντο μετέωροι. Τοῦτο συνέβαινε, διότι κατὰ τύχην ἦσαν σκοτεινὰ τὰ χαμηλότερα πατώματα καὶ ἐφωτίζοντο τὰ ὑψηλότερα· λόγου χάριν, ἂν ἐφωτίζοντο ἀπὸ τὸ 40ὸν πάτωμα μέχρι τοῦ 50οῦ ἢ καὶ ἄνω, ἐβλέπομεν τὰ ἄνω πατώματα νὰ ἀποτελοῦν ἕνα δεκαῶροφον ἢ εικοσαῶροφον οἰκοδόμημα μετέωρον!

Τὸ ξενοδοχεῖον εἰς τὸ ὁποῖον μεταβαίνω εἶναι τοῦ συμπατριώτου μας Γ. Ταβουλαρίδου, ἀπὸ τὴν Θράκην, καὶ ἔχει 34 πατώματα. Μὲ καλοδέχεται καὶ ἔρωτᾷ μὲ ἐνδιαφέρον νέα ἀπὸ τὴν πατρίδα. Ὁ ἀνεγκυστήρ μὲ ἀναβιβάζει εἰς τὸ 29ον πάτωμα μὲ ταχύτητα ρουκέτας καὶ ὀδηγοῦμαι εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 2933 δωμάτιον. Ἐρωτῶ τὸν ὑπηρετήν, τὸν «γκρούμ», ἂν τὸ ξενοδοχεῖον ἔχει καὶ σκάλα.

—Βέβαια, ἔχει, μοῦ ἀπαντᾷ. Γιατί ρωτᾶτε;

—Νὰ ξεύρω πῶς ἤμπορῶ νὰ κατέβω ἀπ' ἐδῶ, ἂν χαλάσῃ τὸ ἀσανσέρ.

—Δὲν χαλᾷ κύριε ποτέ. Μόνον ἂν γίνῃ ἀπεργία τῶν ὑπαλλήλων τοῦ ἀσανσέρ, ὅποτε πάλιν θὰ ἤμπορεῖτε εὐκόλα νὰ καταβῆτε. Δὲν θὰ

κάμετε ἐπάνω ἀπὸ δέκα λεπτά, διὰ νὰ ἀναβήτε δὲ θὰ θέλετε μόνον ἓνα τέταρτον ἕως εἴκοσι λεπτά. Δὲν εἶναι περισσότερα ἀπὸ ἐξακόσια σκαλοπάτια.

(Κατὰ τὸν Α. Ἀσημακόπουλον)

4. ΤΟ ΒΑΘΥΠΕΔΟΝ ΤΟΥ ΜΙΣΙΣΙΠΗ ΚΑΙ ΤΟ ΟΡΟΠΕΔΙΟΝ ΤΩΝ ΛΕΙΜΩΝΩΝ

Μεταξὺ τῶν Ἀππαλαχίων καὶ τῶν πρὸς Δ πλευρικῶν ὁρέων κεῖται γιγαντιαῖον λεκανοπέδιον, ἴσον πρὸς τὴν Εὐρώπ. Ρωσίαν, τοῦ ὁποίου τὸ κέντρον κατέχει ἡ περιοχή τοῦ Μισισιπῆ. Τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος εἶναι βαθύπεδον ὅμοιον πρὸς τὸ τοῦ Πάδου. Ἡ ἰλύς, τὴν ὁποίαν φέρει ὁ ποταμὸς μὲ τοὺς μεγάλους αὐτοῦ παραποτάμους Μισσουρήν καὶ Ὀχιο, προσχώνουν τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ. Ἡ ἐκβολὴ του κατ' ἔτος προχωρεῖ εἰς τὴν θάλασσαν 80 μ. Ἐπειδὴ δ' αἱ πηγαί του εἶναι μόλις 450 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ ρέει εἰς τεράστιον μῆκος (ἴσον πρὸς τὸ τοῦ Νείλου), δὲν σχηματίζει κανένα καταρράκτην. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ λεκανοπεδίου ὑψώνεται κατὰ πλατείας βαθμίδας μέχρι τῶν Βραχωδῶν ὁρέων καὶ πρὸς Β μέχρι τοῦ Καναδά. Ἡ περιοχή αὕτη λέγεται *Πραιρί*, δηλ. *λειμῶνες*, διότι ἕως ἐδῶ φθάνουν ἀκόμη ἀρκεταὶ βροχαί, ὥστε νὰ φυτρῶνῃ χόρτος. Δυτικώτερον ὅμως ἡ βροχὴ εἶναι ὀλίγη καὶ αἱ ὑψηλότεραι ἐδῶ βαθμίδες εἶναι στέππαι μὲ πτωχὸν χόρτον. Ἡ περιοχή τοῦ Μισισιπῆ πάσχει τὸν χειμῶνα ἀπὸ χιονοθύελλας, τὸ δὲ θέρος ἀπὸ φοβεροῦς ἀνεμοστροβίλους, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ νότου.

Ἡ τεραστία αὕτη λεκάνη εἶναι ἡ μεγαλύτερα *γεωργικὴ* καὶ *κτηνοτροφικὴ* περιοχή τῆς Βορ. Ἀμερικῆς. Ἐξαιρετικῶς πλουσία εἶναι ἡ σιτοπαραγωγὴ κατὰ τὸ βόρειον μέρος, εἰς τὴν *Βορειαν Δακότα* καὶ τὴν γειτονικὴν Καναδικὴν ἐπαρχίαν *Μανιτόμπαν*, διότι ἐδῶ ἡ ὑγρασία εἶναι μεγαλύτερα. Εἰς τὰς νοτιωτέρας περιφερείας ὅπου μεγαλύτερα ἡ θερμοκρασία, εὐρίσκονται αἱ μεγαλύτεραι *καπνοφυτεῖαι* καὶ *βαμβακοφυτεῖαι* τῆς γῆς· τὰ παράλια τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου κατέχουν *δρυζῶνες*.

Πλὴν τῶν γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων ἀξιό-

λογος είναι και η εξαγωγή πετρελαίων και γαιανθράκων εις τὸν Ἄνω Μισισσιπὴν και εις τοὺς Πραιρί.

Ὁ πληθυσμὸς εις τὴν ἀγρονομικὴν λεκάνην τοῦ Μισισσιπὴ δὲν εἶναι τόσον πυκνός, ὅσον εις τὴν βιομηχανικὴν περιοχὴν τῶν Ἀππαλαχίων. Ἰδία πρὸς Δ ὀλιγοστεύει ὁ ἀριθμὸς τῶν πόλεων. Αἱ πόλεις κατὰ τὸ πλεῖστον εὐρίσκονται εις τοὺς ποταμούς, ὡς βιομηχανικὰ ἢ μεταφορικὰ κέντρα. Ἡ *Ὀυίνιπέγη* (285) εἶναι τὸ σπουδαιότατον συγκοινωνιακὸν κέντρον και ἡ σιταγορὰ τοῦ Καναδά. Ἡ διπλὴ πόλις *Ἅγιος Παῦλος - Μιννεάπολις* ἔχει πολυαρίθμους ὑδροπρίνας και ἀλευρομύλους. Ὁ *Ἄγ. Λουδοβίκος* (Σαῖν Λουί, 840) ἀνεπτύχθη εις μεγίστην βιομηχανικὴν πόλιν. Ἡ *Νέα Ὁρλεάνη* εἶναι ἡ δευτέρα τῆς γῆς, κατὰ τὸ ποσὸν τῆς ἀγορᾶς τοῦ βάμβακος. Ἡ *Κάνσας Σίτυ*, εις τὸ ἄκρον τῶν λειμώνων, εἶναι κέντρον ἀγορᾶς ζῶων.

Ἡ παρακειμένη χερσόνησος *Φλωρις* ἔχει κατὰ μέγα μέρος παραλίαν ἐλώδη και περιβάλλεται ἀπὸ ταινίαν κοραλλιογενῆ. Οἱ Ἀμερικανοὶ χρησιμοποιοῦν μερικὰ μέρη τῆς παραλίας διὰ λουτρά.

5. Η ΔΥΤΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΧΩΡΑ

Ἡ δυτικὴ περιοχὴ εἶναι παμμεγίστη ὀρεινὴ χώρα, τῆς ὁποίας αἱ μακραὶ ὀροσειραὶ εἶναι συνέχεια τῶν Ἀσιατικῶν ὀρέων. Τὸ νησιωτικὸν τόξον τῶν *Ἀλεούτων* εἶναι λείψανον τοῦ ἄλλοτε δεσμοῦ τῶν δύο ἡπείρων και, ὅπως αἱ Σουνδαῖαι νῆσοι, εἶναι γεμάται ἀπὸ ἡφαίστεια.

Τὸ βορειοδυτικὸν τμήμα, ἡ *Ἀλάσκα*, εἶναι ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας εις παγετῶνας χώρας τῆς γῆς. Ἄν ἐξαίρεσωμεν τὰ πρὸς τὸν παγετῶνον ὠκεανὸν μέρη, αἱ πρὸς τὸν Μέγαν ὠκεανὸν φιόρδοι ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὸ θερμὸν ρεῦμα *Κουροσίβο* και διὰ τοῦτο εις αὐτὰς ὠριμάζουσι τὰ σιτηρά. Ἐδῶ ζοῦσι ἀρκετοὶ Εὐρωπαῖοι· εἶχον ἔλθει ἐδῶ διότι προσήλκυσαν τούτους τὰ χρυσορυχεῖα τῆς χώρας, τὰ ὁποῖα σήμερον ἔχουσι ἐξαντληθῆ.

Νοτίως τῆς Ἀλάσκας ἡ ὀρεινὴ χώρα διακρίνεται εις τρεῖς περιοχάς. Πρὸς Α διακλαδίζονται τὰ *Βραχώδη ὄρη*, τὰ ὁποῖα

ἀποτελοῦν τὴν σπονδυλικὴν στήλην τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Πρὸς Δ δύο παράλληλοι ὄροσειραὶ σχηματίζουν τὰ δυτικὰ πλευρικὰ ὄρη. Μεταξὺ δὲ τῶν δυτικῶν τούτων ὄρέων καὶ τῶν Βραχωδῶν ἐκτείνεται τρίτη περιοχὴ, ἡ ὁποία εἶναι κλεισμένον ὑψίπεδον. Εἰς τοῦτο ρέουν οἱ ποταμοὶ *Κολομβίας* καὶ *Κολοράδο*.

α) Τὰ *Βραχώδη* ὄρη, ἴσα κατὰ τὸ ὕψος πρὸς τὰς Ἄλπεις, εἰς μὲν τὸν Καναδᾶν, ἐπειδὴ εἶναι πλησίον τοῦ ὠκεανοῦ καὶ δέχονται πολλὰς βροχὰς, ἔχουν μεγαλοπρεπῆ δάση καὶ διὰ τὴν βορείαν αὐτῶν θέσιν ἐκτεταμένους παγετῶνας. Ἄλλ' εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας, ἐπειδὴ ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὴν θάλασσαν, εἶναι πτωχὰ εἰς βροχὰς καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔχουν ὀλίγα δάση. Τὰ πετρώματα αὐτῶν κρύπτουν πλοῦτον μετάλλων, τὰ ὁποῖα προέρχονται ἀπὸ ἠφαιστειώδεις ἐκρήξεις. Μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν σχηματίζονται πολλαχοῦ λεκάναι, αἱ ὁποῖαι χαρακτηρίζονται διὰ τῶν περιέργων βράχων τῶν καὶ τῶν θερμῶν πηγῶν. Ἐκ τούτων γνωστοτέρα εἶναι ἡ λεκάνη περὶ τὴν λίμνην Ἰελλοστόουν, ἔχουσα περισσοτέρας τῶν 3.000 θερμῶν πηγῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ θερμοπίδακας (Γκέυζερ).

β) Τὸ *ἑσωτερικὸν ὑψίπεδον* εἶναι στεππῶδες καὶ ἔρημον, διότι τὰς βροχὰς δέχονται τὰ ὑψηλὰ ὄρη. Μόνον εἰς μερικὰ μέρη ὑπάρχουν ὀλίγα ὄασεις. Εἰς μίαν ὄασιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐρήμου εἶναι ἡ *Πόλις τῆς Ἀλμυρᾶς λίμνης*.

Ὁ ποταμὸς Κολοράδο ἔχει διαβρῶσει τὸ ἔδαφος διὰ φάραγγος, βάθους σχεδὸν 2000 μέτρων καὶ 300 χιλιομ. μήκους. Τοιαῦται φάραγγες, μὲ ἀποτόμους ὄχθας, λέγονται *Κανιῶν* (δηλαδὴ σωλῆνες).

γ) Τὰ *δυτικὰ* πλευρικὰ ὄρη διακρίνονται εἰς τὰς θαλασσίας *Ἄλπεις* (6.000 μ.) καὶ τὰ *Κασκάδια* ὄρη (4.400 μ.). Τὰ πρῶτα εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ ὕγρου δυτικοῦ ἀνέμου. Αἱ ἄκται διασχίζονται ὑπὸ φιορδῶν, ὁμοίων μὲ τὰς φιόρδας τῆς Νορβηγίας. Εἰς ἓνα τοιοῦτον φιόρδ εἶναι οἱ λιμένες *Βανκούβερ* (εἰς τὸν Καναδᾶν) καὶ *Σήττλη* εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας. Πρὸς νότον, εἰς κλειστὸν λιμένα, εἶναι ὁ *Ἄγ. Φραγκίσκος*, ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς δυτικῆς ἀκτῆς, ἡ ὁποία κατὰ τὸ 1906 εἶχε κατὰ μέγα μέρος καταστραφῆ ὑπὸ σεισμοῦ. Νοτιώτερον,

δπου τὸ κλίμα γίνεται θερμότερον, ὅμοιον πρὸς τὸ μεσογειακόν, ἀνεπτύχθη ἐσχάτως τὸ Λὸς "Αντζελες εἰς μεγάλην πόλιν (1300). Αὕτη καλύπτεται ὑπὸ κήπων μὲ φοίνικας καὶ λεμονέας, παρὰ τοὺς ὁποίους, ὡς τεράστια δένδρα, ὑψοῦνται εἰς τὴν θάλασσαν οἱ διατρυπητικοὶ πύργοι τοῦ πετρελαίου. Περιφημος δὲ εἶναι ἡ πόλις τῶν κινηματογραφικῶν ταινιῶν, ἡ *Χόλλυγουντ*, προάστειον τοῦ Λὸς "Αντζελες. "Ὀλη ἡ δυτικὴ αὕτη χώρα λέγεται *Καλλιφορνία*. Ἡ ἐξαιρετικῶς ξηρὰ χερσόνησος τῆς Καλλιφορνίας (πρὸς Ν) ἀνήκει εἰς τὸ Μεξικόν. Εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἡμέρημος καὶ κατοικεῖται μόνον ὑπὸ 50 χιλ. κατοίκων.

Τὰ Βραχῶδη ὄρη.—'Απὸ τὰς βαθμίδας τῶν Πραιρί, τὰ Βραχῶδη ὄρη δὲν παρουσιάζουν τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν Πυρηναιῶν ἢ τῶν "Άλπεων, διότι τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζονται, εἶναι ἤδη ἀρκετὰ ὑψηλόν. Γενικῶς δὲν φέρουν παγετῶνας, εἰμὴ πρὸς Β. "Ὅτε μὲν τὰ ὄρη ὄρθουσι μὲ ἀποτόμους βράχους ἀνωθεν τῆς κοίτης τῶν κλειστῶν χειμάρρων, ἄλλοτε δὲ ὑψοῦνται δι' ὄμαλῶν κλιτύων, αἱ ὁποῖαι φέρουν δάση πιτύων καὶ κέδρων. Τὸ βαθύ χρῶμα τούτων κατὰ τὰς φάραγγας συγγέεται μὲ τὸ βαθυγάλανον τοῦ βάθους, πρὸς τὸν οὐρανὸν δὲ τὸ δασικὸν ὄριον τελευτᾷ κάτω ἀπὸ τὰς κορυφάς, ὅπου αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ ἐπιδράσεις λαξεύουν τὰ δημιουργήματά των. Αἱ κορυφαί, αἱ ὁποῖαι ἐγυμνώθησαν ἐκ τοῦ βασάλτου ἢ τοῦ γρανίτου, λάμπουν εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου μὲ τοὺς ἐκρηξιγενεῖς ἐρυθροὺς, κυανοῦς ἢ πρασίνοὺς βράχους των.

Κατὰ τὴν διέλευσιν τοῦ σιδηροδρόμου, διὰ μέσου τῶν Βραχῶδων ὄρέων, ἀπὸ τῶν Μεγάλων Πραιρί μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ, ἐν εὐδίᾳ, παρουσιάζεται εἰς τὸν περιγητὴν μίαν ἐκ τῶν μεγαλοπρεπῶν καλλονῶν τῆς Ἄμερικῆς. Ἐπὶ πεντήκοντα ὥρας (πλὴν βεβαίως τῶν ἀναποφεύκτων νυκτῶν) ὑπέροχα τοπία ἀνελίσσονται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του· αἱ ἐκπλήξεις καὶ αἱ τέρμαι ἐκάστοτε ἀναεοῦνται. Τὸ ἐκπληκτικώτερον εἶναι ὅταν, μετὰ τὴν πρωινήν ἔγερσιν εἰς τὴν κλινάμαξαν διὰ τῆς πυρόχρου ὑελίνης θυρίδος, ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς τὸ ὕψος τῆς κεφαλῆς του ἐν τῇ κλίνῃ, παρατηρεῖ τὸ ἐξωτερικόν θέαμα· τὰ δάση, τὰ ὁποῖα κατέρχονται εἰς τὰ βάθη τῶν κλιτύων, τοὺς καταρράκτους, τοὺς ὁποίους ἡ ἀμαξοστοιχία φαίνεται ὅτι ὑπερπηδᾷ, τὰς βραχῶδεις ἐπάξεις, τὰς πυραμίδας τῶν πρηῶνων, τοὺς ἀφρίζοντας χειμάρρους, οἱ ὁποῖοι μὲ πηδήματα καὶ θόρυβον ἀκολουθοῦν τὴν κατάβασιν τῆς ἀμαξοστοιχίας εἰς τὴν κοιλάδα. Κατὰ τὴν ἡμέραν, ἐν ὄχημα - παρατηρητήριον εἰς τὴν οὐρὰν τῆς ἀμαξοστοιχίας, ἐπιτρέπει εἰς τοὺς περιγητάς, καθημένους εἰς ἀναπαυτικὰ καθίσματα, νὰ βλέπουν τὰ φεύ-

γοντα τοπία, τὰ ὁποῖα ἀκαταπαύστως ἐπανέρχονται καὶ ἀνασυντίθενται ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς των. Νομίζει τις ὅτι διέρχεται χώραν Τιτάνων, ἢ ὁποῖα, ἀνατρεπομένη ἄλλοτε διὰ γιγαντιαίων ἀγώνων, ἐπαγώθη τέλος εἰς μίαν χαώδη σύγχυσιν ὑπερτάτης ὠραιότητος.

(*Κατὰ τὸν Charles Cestre*)

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

1. ΚΑΝΑΔΑΣ

Ὁ *Καναδάς* ἢ ἡ Βόρειος Βρεττανικὴ Ἀμερικὴ εἶναι κτῆσις Βρεττανικῆ, ὅπως καὶ αἱ Βρετταν. Ἰνδία, ἢ Αὐστραλία καὶ ἡ Νέα Ζηλανδία. Εἶχε καταληφθῆ κατὰ τὸ 1854 ὑπὸ τῶν Γάλλων, ἀλλὰ κατὰ τὸν «ἐπταετῆ πόλεμον» περιήλθεν εἰς τοὺς Ἀγγλους. Τὴν γαλλικὴν κατοχὴν ἐνθυμίζουσι ἀκόμη αἱ πολυ-ἀριθμοὶ πόλεις καὶ περισσότερον ἢ γλῶσσα καὶ ἡ θρησκεία τοῦ ἑνὸς τρίτου σχεδὸν τῶν κατοίκων (Φραγκοκαναδοί).

Ἀποτελεῖ ὁμοσπονδίαν ἐξ ἑννέα αὐτονόμων κρατῶν, τῶν ὁποίων κοινὴ πρωτ. εἶναι ἡ *Ὀυτάβα* (130). Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι 9¹/₂ ἑκατ. τ.χ. Εἰς τὴν ἕκτασιν ταύτην, ἴσην σχεδὸν πρὸς τὴν Εὐρώπην, κατοικοῦν μόνον 11 ἑκατ. κάτ. διὰ τὸ ψυχρὸν κλίμα. Ἐπειδὴ δὲ μέρος αὐτῆς εἶναι εὐφορον καὶ ὁ πληθυσμὸς ἀραιός, περισσεύει σίτος πολὺς, ὁ ὁποῖος ἐξάγεται πρὸ πάντων εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἰδιαιτέρως στεναὶ εἶναι αἱ οἰκονομικαὶ σχέσεις αὐτῆς μὲ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας. Πλὴν τῶν προϊόντων τῆς γεωργίας καὶ τῆς ὑλοτομίας, μέγας εἶναι καὶ ὁ πλοῦτος τῶν δερμάτων καὶ γουναρικῶν, τῶν ἰχθύων καὶ τῶν μετάλλων. Σήμερον ὁ Καναδάς ἀποφέρει τὰ 90 ἑκατοστὰ τῆς ὄλης ἐν τῇ γῇ παραγωγῆς τοῦ νικελίου, προσέτι χρυσόν, ἄργυρον, ἀλουμί-νιον, σίδηρον, χαλκόν, γαιάνθρακας κλπ.

Ἐνεκα ἐλλείψεως πολλῶν χειρῶν, ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Σπουδαιότερα εἶναι ἡ τῆς κατασκευῆς γεωργικῶν μηχανῶν εἰς τὸ Τορόντον.

Λιμένες τῆς ἐξαγωγῆς εἶναι εἰς μὲν τὸν Ἀτλαντικὸν οἶ τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου καὶ ἡ Χάλιφαξ, εἰς δὲ τὸν Εἰρηνικὸν ἡ Βαν-

κοῦβερ. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν Καναδῶν ἔρχονται σίτος καὶ βακαλάος.

Οἱ σιταγοὶ τοῦ Καναδᾶ καὶ ἡ γαλακτοκομία.—Οἱ μεγάλοι λειμῶνες (Πραιρί) τοῦ δυτικοῦ Καναδᾶ, οἱ ὅποιοι ἐκτείνονται ἀπὸ τῆς Οὐνινπέγης μέχρι τῶν Βραχωδῶν ὄρέων, περιλαμβάνουν πλέον τῶν ἑκατὸν ἑκατομμυρίων ἑκταρίων καλλιεργησίμου γῆς. Ἡ γῆ αὕτη εἶναι δύο εἰδῶν· ἡ τῶν ὑψηλῶν λειμῶνων, κατάλληλος διὰ καλλιέργειαν σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν καὶ ἡ τῶν χαμηλῶν λειμῶνων, ἡ ὁποία λόγῳ τοῦ αὐτοφυοῦς χόρτου, χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

Ὅταν φαντασθῇ τις εὐρείας πεδιάδας, εἰς ἕκτασιν χιλιάδων χιλιομέτρων, μὲ ὑψηλὸν χόρτον, αἱ ὁποῖαι νὰ διακόπτῳνται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀπὸ ποτάμια καὶ μεμονωμένα ἀλσύλλια, θὰ λάβῃ ἀμυδρὰν ἰδέαν τῶν καναδικῶν Πραιρί. Ἐδαφος μαῦρον ὡς πίσσα, ἐξαιρετικῆς εὐφορίας, δύο ποδῶν πάχους φυτικῆς γῆς, κοπρόχωμα ἐκ σαπισμένων φυτῶν ἐπικαθήμενον ἐπὶ βάρθρου ἀργιλλοσιτανώδους, ἰδοῦ ἡ σύστασις τῆς θαυμασίας ταύτης γῆς.

Ἐκαστος κάτοικος καλλιεργεί ἰδιοκτησίαν τουλάχιστον 65 ἑκταρίων· ὑπάρχουν ὅμως καὶ συνεταιρισμοὶ διὰ τῶν ὁποίων ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ μεταφορὰ τοῦ προϊόντος εὐκολύνεται. Πρὸς τοῦτο οἱ ἐξαγωγεῖς τοῦ σίτου καὶ οἱ μεγαλέμποροι φροντίζουν νὰ ἰδρῶσιν σιδηροδρομικὰς διακλαδώσεις μέχρι τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς.

Εἰς ἕκαστον σιδηροδρομικὸν σταθμὸν ὑπάρχουν μεγάλαι σιταποθηκαί. Ἐἰς τὰς ὁποίας τὰ ὄχηματὰ τοῦ σιδηροδρόμου πλησιάζουν καὶ φορτώνονται αὐτομάτως μὲ τὴν βοήθειαν σωλήνων.

Ἐκτὸς τῆς καλλιεργείας εἰς τὰ πλεῖστα χωρία ὑπάρχουν διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων τυροκομεῖα καὶ βουτυροποιεῖα, ὑφίστανται ὡσαύτως τοιαῦται ἐγκαταστάσεις καὶ εἰς τὰς πόλεις καὶ οἱ ἐνταῦθα βιομήχανοι ἐνεργοῦν καθ' ἑκάστην τὴν μεταφορὰν τοῦ γάλακτος ἐντὸς μεγάλων μεταλλίνων ὕδριων, σιδηροδρομικῶς ἐξ ἀποστάσεως πολλᾶκις 30 ἕως 50 χιλιομέτρων.

(Κατὰ τὸν Edmond Ruron)

2. ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ

Γενικά.—Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἦσαν ἄλλοτε ἀποικίαι Ὁλλανδῶν, Ἀγγλῶν καὶ Ἰσπανῶν. Αἱ Ἀγγλικαὶ ἀποικίαι, κατὰ τὸ τέλος τοῦ 18ου αἰῶνος, ἐκηρύχθησαν ἀνεξάρτητοι καὶ ἀπετέλεσαν πολιτείας, αἱ ὁποῖαι σήμερον ἀνέρ-

χονται εἰς 48 καὶ ἀποτελοῦν δημοκρατικὴν ὁμοσπονδίαν. Πρωτ. αὐτῆς εἶναι ἡ *Οὐάσιγκτων*, μεγίστη ὁμως πόλις ἡ *Νέα Ὑόρκη*.

Ἐκ τῆς 19ου αἰῶνος μετανάστει ἐκ διαφόρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης ἤρξαντο τὸν πληθυσμὸν εἰς πολλὰ ἑκατομμύρια, ἐνῶ ἀπὸ ἑτέρου οἱ παλαιοὶ ἰθαγενεῖς κάτοικοι, οἱ *Ἰνδιάνοι*, ἐξετοπίσθησαν εἰς ὠρισμένα μέρη καὶ σήμερον ἀριθμοῦνται εἰς ὀλίγας χιλιάδας. Μεταξὺ τῶν μεταναστῶν ἦσαν καὶ Ἕλληνες, οἱ

94. Οὐάσιγκτων. Τὸ μέγαρον τοῦ Κοινοβουλίου.

ὅποιοι ἐργαζόμενοι ἀπέκτων περιουσίας καὶ ἐπέστρεφον εἰς τὴν πατρίδα των. Σήμερον ὅποτε ἔχει περιορισθῆ ἡ μετανάστευσις, μένουσιν ἐγκατεστημένοι πολλοὶ Ἕλληνες. Μετὰ τοὺς Εὐρωπαίους ἔρχεται ὁ ἀριθμὸς τῶν *Νιγηρῶν* (11 ἑκατ.). Οὗτοι εἶχον μεταφερθῆ ἄλλοτε ἐδῶ ὡς δοῦλοι ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν θερμῶν νοτίων πολιτειῶν καὶ ἔχουν πολὺ πλεονεξία. Διὰ τοῦτο τοὺς χαρακτηρίζουσιν ὡς «μαῦρον κίνδυνον». Πρὸς Δ ζοῦσιν ὀλίγοι μετανάστει *Ἰάπωνες* καὶ *Κινέζοι* (200 χιλ.). Ὅλοι οἱ Ἀμερικανοὶ ἐμψυχώνονται μὲ τὴν μανίαν νὰ

βελτιώσουν τὴν οἰκονομικὴν τῶν κατάστασιν. Τοῦτο δεικνύεται ἀπὸ τὴν κατεύθυνσιν πάσης ἐργασίας καὶ ἐπιχειρήσεως, ἢ ὁποῖα προκαλεῖται ἀπὸ τὸν ἀμύθητον πλοῦτον τοῦ ἐδάφους τῆς. Διὰ τοῦτο αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι ἔχουν γίνει σπουδαιοτάτη *οἰκονομικὴ ἀποθήκη* ὄλου τοῦ κόσμου.

Ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται σήμερον εἰς 130 ἑκατ. καὶ διαρκῶς αὐξάνει. Εἶναι ὅμως ἀκόμη σχετικῶς ὀλίγος εἰς ἐπιφανείαν ἐκτάσεως 7.800.000 τετρ. χιλιομ. Ἡ μέση πυκνότης εἶναι μόνον 16 κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλ.

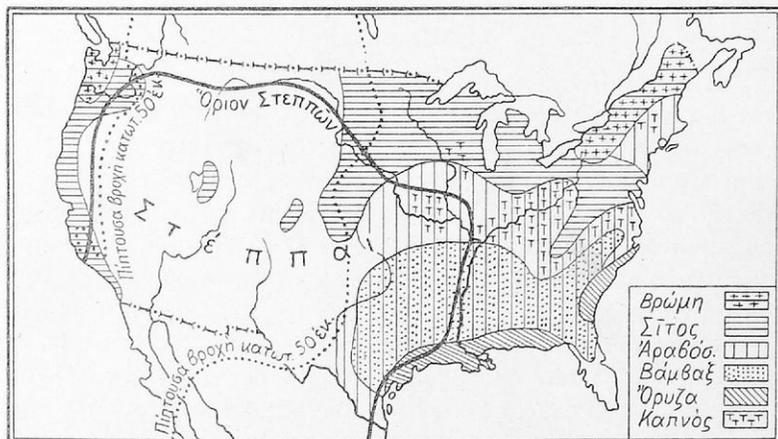
Ἡ διανομὴ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ αἱ πόλεις.— Ὁ πληθυσμὸς εἶναι διανεμημένος ἀνίσως. Εἰς περιοχὰς μεταξὺ τοῦ Μισσιππὴ καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ὅπου αἱ φυτεῖαι καὶ αἱ μεγάλαι βιομηχαναί, παρουσιάζεται πολλὰκις πυκνότης 200 κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλιομ. Τουναντίον αἱ δυτικαὶ πολιτεῖαι μὲ τὰ ἐρημικὰ μέρη, ἔχουν πυκνότητα μόλις τοῦ 1 ἢ 2 κάτ. Ὁ πληθυσμὸς εἶναι προσέτι πυκνὸς καὶ εἰς τὴν νέαν οἰκονομικὴν περιοχὴν, πρὸς τὸν Εἰρηνικόν.

Πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ πληθυσμοῦ κατοικεῖ εἰς πόλεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἄνω τῶν ἑκατὸν ἔχουν κατοίκους ὑπὲρ τὰς 100 χιλ. Ἡ τοιαύτη ἀνάπτυξις πόλεων ἐπῆλθεν ἀπὸ τὴν τάσιν τῶν κατοίκων πρὸς τὴν βιομηχανίαν. Πολλὰ κέντρα, συσταθέντα περίξ ὄρυχείων ἢ μεταλλείων, ἀνεπτύχθησαν εἰς μεγάλας πόλεις τόσον ταχέως, ὥστε αἱ αὐξανόμεναι αὐτῶν ὁδοὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γνωσθοῦν μὲ ὄνομα καὶ ἐδηλώθησαν μὲ ἀριθμούς.

Ἡ πρωτ. τῆς ὀμοσπονδίας Οὐάσιγκτων ἐπροστατεύθη δι' αὐστηρῶν μέτρων ἀπὸ τῆς βιομηχανικῆς εἰσβολῆς καὶ εἶναι πόλις τῶν μαρμαρίνων οἰκοδομῶν, τῶν λεωφόρων καὶ κήπων. Αἱ ἑκατομμυριοῦχοι πόλεις κατὰ τάξιν πληθυσμοῦ εἶναι: ἡ Νέα Ὑόρκη, τὸ Σικάγον, ἡ Φιλαδέλφεια, τὸ Ντητρόιτ, τὸ Λὸς Ἄντζελες καὶ ἡ Κλήβελανδ.

Ἡ γεωργία.— Ἄν καὶ ὑπάρχουν εἰς τὰς Ἑνωμ. Πολιτείας ἐκτάσεις ἄγονοι, ὡς παρὰ τὰ Βραχῶδη ὄρη καὶ κατὰ τὰ Ἀππαλάχια, ἐν τούτοις ὑπάρχουν ἀχανεῖς πεδιάδες εἰς τὸ κέντρον

καί εἰς τὰ ἀτλαντικά παράλια καί μάλιστα ἐδάφη, τὰ ὁποῖα καλλιεργοῦνται ὄχι πρὸ πολλοῦ καιροῦ καί διὰ τοῦτο δὲν ἔχουν ἀνάγκη λιπασμάτων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ γεωργία ἐκτείνεται εἰς διάφορα κλίματα, αἱ καλλιέργειαι εἶναι εὐκράτων κλιμάτων ἢ τροπικῶν. Ἔνεκα τοῦ ἀραιοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἀγροτῶν οἱ Ἀμερικανοὶ μεταχειρίζονται μηχανὰς διὰ νὰ καλλιεργήσουν μεγάλας ἐκτάσεις, ὥστε νὰ ἔχουν μεγάλας ἀποδόσεις· ἡ καλλιέργεια αὕτη ὀνομάζεται *ἐκτατικὴ*, κατὰ τὴν ὁποῖαν διακρί-

95. Χάρτης γεωργικῆς παραγωγῆς τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν.

νεται ἡ ζώνη τοῦ σίτου, ἡ ζώνη τοῦ ἀραβοσίτου κλπ.

Ἄλλοτε, ὅτε ὁ πληθυσμὸς ἦτο ὀλίγος, αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι ἐξήγον εἰς τὴν Εὐρώπην πολλὰ γεωργικὰ προϊόντα, ἐνῶ σήμερον ἐξάγουν μόνον ὀλίγα ἄλευρα.

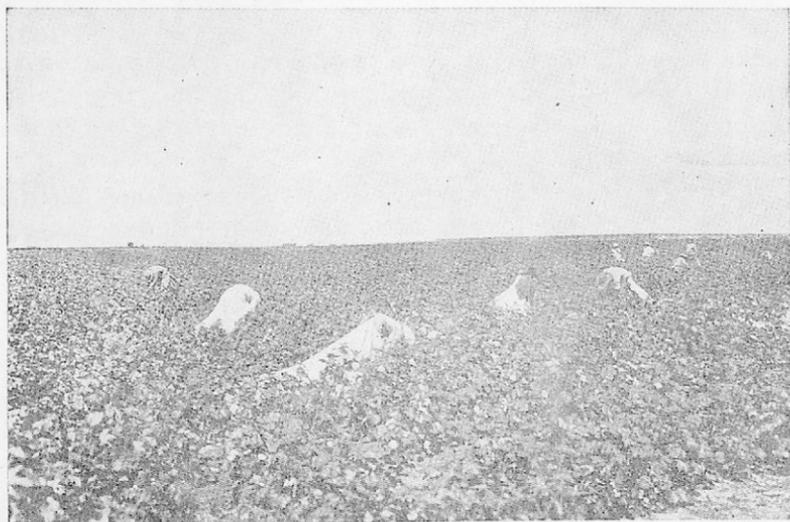
α) *Διὰ πρὸς τροφήν καλλιέργειαι.* Ἡ ζώνη τοῦ σίτου εἶναι εἰς τὸ Πραιριὶ πρόεκτασις τῆς τοῦ Καναδά. Ἄν καὶ ἡ ἀπόδοσις ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως εἶναι μετρία, ἡ παραγωγή τοῦ σίτου κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ (τὸ ἕκτον τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς). Παρὰ τὴν ζώνην ταύτην καλλιεργεῖται ἀκόμη κριθὴ καὶ βρώμη.

Μεγαλυτέραν ἐκτασιν κατέχει ἡ ζώνη τοῦ ἀραβοσίτου, ὁ

όποιος εὐνοεῖται ἐξαιρετικῶς εἰς θερμὰ καὶ ὑγρὰ μέρη τοῦ μέσου ροῦ τοῦ Μισισσιπῆ. Χρησιμοποιεῖται ὡς τροφή ἀνθρώπων, ζώων (ιδίως χοίρων) καὶ εἰς παραγωγήν οἴνοπνεύματος.

Ἡ νοτιὰ ζώνη, ὅπου αἱ πολιτεῖαι Φλωρίς, Γεωργία καὶ Καρολίνα, εἶναι προωρισμένη διὰ τὴν *ὄρυζαν*.

Πλὴν τῶν δημητριακῶν καλλιεργοῦνται ἐν ἀφθονίᾳ τομάτα καὶ ἄλλα κηπαῖα, ὡς καὶ ποικίλαι ὀπώραι. Ὡς πρὸς τὴν πα-

96. Καλλιέργεια βάμβακος εἰς τὰς Ἡν. Πολιτείας.

ραγωγήν τῶν σακχαρούχων τεύτλων αἱ Ἡνωμ. Πολιτεῖαι κατατάσσονται μετὰ τὴν Γερμανίαν.

β) Αἱ βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι.—Ἡ ἀξιολογώτερα τούτων εἶναι ἡ τοῦ *βάμβακος*, εὐδοκιμοῦσα εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην ἀπὸ τῶν βραχυδῶν ὁρέων μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τῶν Ἀππαλαχίων. Αἱ Ἡνωμ. Πολιτεῖαι παράγουν τὸ ἥμισυ τοῦ παγκοσμίου βάμβακος. Ἡ ἄλλοτε μεγάλη ἐξαγωγή αὐτοῦ σὺν τῷ χρόνῳ ὀλιγοστεύει, διότι οἱ Ἀμερικανοὶ τὸν παραγόμενον βάμβακα χρη-

σιμοποιοῦν εἰς τὰ ὑφαντουργεῖα, τὰ ὅποια διαρκῶς αὐξάνουν. Ὡσαύτως αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι εἶναι ἡ πρώτη χώρα καὶ εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ *καπνοῦ*, τοῦ ὁποῦ αἱ φυτεῖαι εὐρίσκονται εἰς τὴν νοτίαν περιφέρειαν τῶν Ἀππαλαχίων.

Ἡ κτηνοτροφία.—Παρὰ τὸ ἡπειρωτικὸν κλίμα, αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι ἔχουν μεγάλην κτηνοτροφίαν, τῆς ὁποίας προϊόντα περισσεύουν πρὸς ἐξαγωγὴν, οὐχὶ βεβαίως σήμερον πολλά, ἔνεκα τῆς ἐγχωρίου καταναλώσεως. Ἐκεῖ ὅπου ἄλλοτε περιεφέροντο ἄγριοι βόνασοι, ὡς καὶ εἰς τὰς κεντρικὰς πεδιάδας, τρέφονται ἀγέλαι *βοῶν* καὶ *ἀγελάδων*. Εἰς τὴν ζώνην τοῦ ἀραβοσίτου περιορίζονται οἱ *χοῖροι*, εἰς δὲ τὰς ξηρὰς στέππας τῆς δύσεως τρέφονται *πρόβατα*.

Τὰ ζῶα ταῦτα ὀδηγοῦνται εἰς ὠρισμένας πόλεις, ἰδίως εἰς τὸ Σικάγον καὶ τὴν Κάνσας Σίτυ, πρὸς σφαγὴν, ὅπου γίνεται καὶ ἡ παρασκευὴ κατεψυγμένου κρέατος, κονσερβῶν καὶ ἐκχυλίσματος κρέατος.

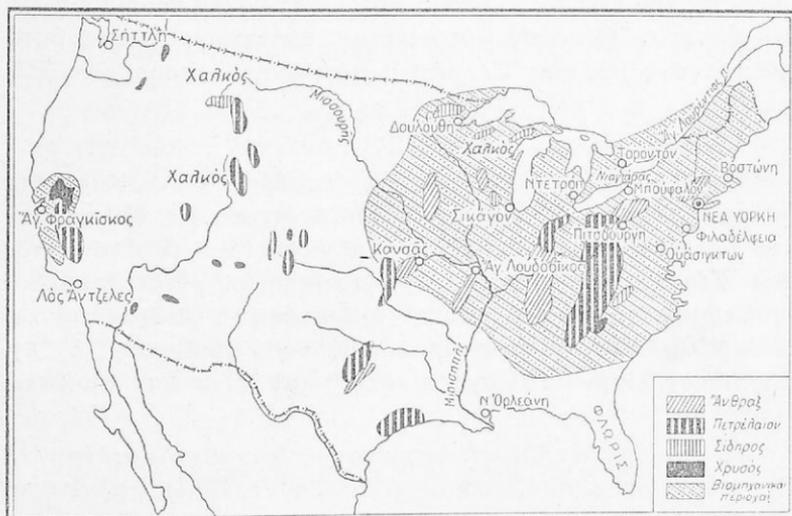
Ἡ ἀλιεία.—Ἡ πρὸς τὴν Νέαν Γῆν ἀκτὴ τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἶναι πλουσία εἰς βακαλάους, ἀρέγγας καὶ σκόμβρους. Ἐν τούτοις αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι ἀναγκάζονται νὰ ἀγοράζουν ἰχθῦς ἀπὸ τὸν Καναδᾶν.

Βιομηχανικὰ ὄρυκτά.—Αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι εἶναι αἱ πρῶται τοῦ κόσμου εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν ἐξῆς ὄρυκτῶν· τοῦ *γαιάνθρακος*, τοῦ *σιδήρου*, τοῦ *χαλκοῦ*, τοῦ *μολύβδου*, τοῦ *ψευδαργύρου*, τοῦ *ὕδραργύρου*, τοῦ *θερίου* καὶ τοῦ *πετρελαίου*· δευτέραν θέσιν ἔχουν εἰς τὸν *χρυσόν*, τὸν *ἀργυρον* καὶ τὸν *βωξίτην*.

Τὰ πλουσιώτερα κοιτάσματα τοῦ *γαιάνθρακος* εἶναι εἰς τὰ Ἀππαλάχια, παρὰ τὸ Πίττσβουργ καὶ εἰς τὴν πολιτείαν Ἰλλινόην, νοτίως τοῦ Σικάγου. Διὰ τὴν ἀφθονίαν πωλεῖται καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ὁ *σίδηρος* παρέχει τὸ 1/3 τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς καὶ εὐρίσκεται παρὰ τὴν Ὑπερπέραν λίμνην καὶ τὰ Ἀππαλάχια. Τὸ *πετρέλαιον* ἀπὸ τὰ φρέατα, τὰ ὅποια εἶναι εἰς διάφορα μέρη, διοχετεύεται πρὸς καθαρισμὸν εἰς ἐργοστάσια

της Νέας Υόρκης, της Φιλαδελφείας, του Πίττσβουργ κλπ. Προσέτι αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι κατέχουν καὶ φρέατα πετρελαίου εἰς τὸ Μεξικὸν καὶ τὴν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν, μεταφέρεται δὲ καὶ τοῦτο εἰς τὰ ἐργοστάσια τῶν πρὸς καθαρισμὸν.

Ἡ βιομηχανία.—Ἡ **μεταλλουργία** συγκεντρῶται μεταξὺ τῶν Καναδαίων λιμνῶν καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἡ δὲ πόλις Πίττσ-

97. Χάρτης μεταλλείων καὶ βιομηχανίας τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν.

βουργ εἶναι ἡ ἑστία τῶν ὑψικαμίνων. Εὐρίσκεται ὁμως καὶ ἄλλαχοῦ, ὅπου ὑπάρχουν αἱ πρὸς ταύτην πρῶται ὕλαι. Ὡς πρὸς τὰς λοιπὰς βιομηχανίας τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ **μεταξουργία**, ἀκολουθεῖ δὲ ἡ **βαμβακουργία**, ἡ ὅποια κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ μετὰ τὴν Μεγ. Βρεττανίαν. Καταπληκτικὴ ἔτι εἶναι ἡ παραγωγή τῶν αὐτοκινήτων, κατέχουσα τὰ 85% τῆς ὅλης παραγωγῆς ἐν τῷ κόσμῳ.

Τοιοῦτοτρόπως καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν αἱ Ἡνωμ. Πολιτεῖαι εἶναι πλουσιωτάτη χώρα καὶ παραβάλλεται πρὸς τὴν Μεγάλῃν Βρεττανίαν.

Ἡ ἑσωτερικὴ συγκοινωνία.— Πλήθος πλοίων διαπλέουσι τοὺς ποταμοὺς τῆς μεγάλης πεδιάδος, οἱ ὅποιοι διὰ διωρύγων συνδέονται μετὰ τῶν μεγάλων λιμνῶν. Εἰς τὰς λίμνας ταύτας λιμένες εἶναι τὸ Σικάγον, ἡ Κλήβελανδ, τὸ Νητηρότ κ. ἄ. Τέσσαρες σιδηροδρ. γραμμαὶ συνδέουσι τὰς περιοχὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ μετὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ ἢ ταχεῖα ἀμαξοστοιχία ἐκτελεῖ τὴν διαδρομὴν εἰς 21½ ἡμέρας. Πρὸς τοῦτοις πολλαὶ ὁδοὶ χρησιμεύουσι εἰς τὴν κίνησιν πλήθους αὐτοκινήτων διὰ τουρισμὸν καὶ ἐμπορεύματα. Ἐκαστον αὐτοκίνητον ἀντιστοιχεῖ πρὸς ὀκτῶ Ἀμερικανούς (εἰς τὴν Ἑλλάδα 1 αὐτοκίνητον πρὸς 200 Ἑλληνας).

Τὸ ἐμπόριον.— Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον διενεργεῖται διὰ ἐμπορικοῦ στόλου, ὁ ὅποιος εἶναι δεύτερος εἰς τὸν κόσμον κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν πλοίων· οἱ μέγιστοι λιμένες εἶναι: ὁ τῆς *Νέας Ὑόρκης*, τῆς ὁποίας τὸ χρηματιστήριον εἶναι ἡ καρδία τῆς διεθνoῦς οἰκονομικῆς ζωῆς ἡ *Βοστώνη* ἡ *Τσάρλεστον* καὶ ἡ *Νέα Ὁρλεάνη*, λιμένες ἐξαγωγῆς τοῦ βάμβακος ὁ *Ἄγ. Φραγκίσκος*, λιμὴν εἰσαγωγῆς μετᾶξης καὶ τείου ἀπὸ τὴν Ἀνω Ἀνατολήν.

Τὰ ἐξαγόμενα εἶδη μεταφέρονται πανταχοῦ καὶ κατέχουσι τὰ 54% τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου· ἀποτελοῦνται ἰδίως ἀπὸ ἄνθρακα, πετρέλαιον, ὑφάσματα βαμβάκινα, ἄλευρα καὶ κονοέρβας τροφίμων. Τὰ εἰσαγόμενα εἶναι πρῶται ὕλαι διὰ τὴν βιομηχανίαν, ὡς ἔριον, καουτσούκ καὶ μέταξα.

Ἀπὸ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας ἔρχονται εἰς τὴν Ἑλλάδα ἄλευρα, λίπη ζωικὰ καὶ ὀρυκτά, κατεργασμένα δέρματα κ. ἄ. στέλλονται δὲ ἐκεῖ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ξηρὰ σῦκα, ἐλαῖαι καὶ πυρηνέλαιον, τάπητες καὶ μεταλλεύματα χρωμίου.

Κτήσεις.— Αἱ ἐξωτερικαὶ κτήσεις τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν εἶναι νέαι καὶ ὄχι πολὺ ἐκτεταμέναι.

1. Τῷ 1867 ἠγόρασαν ἀπὸ τὴν Ρωσίαν ἀντὶ 71½ ἑκατομ. δολλαρίων τὴν *Ἀλάσκαν*.

2. Τῷ 1898 κατέλαβον ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν τὸ *Πορτορίκον* καὶ τὰς *Φιλιππίνas*.

3. Αἱ νῆσοι *Χαβάι* κατελήφθησαν τῷ 1900 μαζί με ἄλλας νήσους τῆς Πολυνησίας.

4. Τῷ 1903 κατελήφθη ἡ ζώνη τοῦ Παναμᾶ.

5. Κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον (1917) ἠγόρασαν ἀπὸ τὴν Δανίαν δύο νήσους τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν (τὸν *Ἅγιον Θωμᾶν* καὶ τὴν *Σάντα Κρούζ*).

6. Προσέτι ἔχουν προστασίαν ἐπὶ τῆς νήσου *Κούδας* καὶ τῆς *Ἄιτης*.

Οἱ Ἕλληνες ἐν Ἀμερικῇ.—Ἀπὸ ὅλας τὰς ξένας χώρας, εἰς τὰς ὁποίας διαμένουν Ἕλληνες ἐγκατεστημένοι, τοὺς περισσότερους ἔχει ἡ Βόρ. Ἀμερικῇ, ἀριθμοῦσα ἄνω τῶν 400 χιλ. Ἀσχολοῦνται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ ἄλλα ἐπαγγέλματα, ἀποτελοῦντες εἶδος οἰκονομικῆς ἀποικίας. Οἱ ἐν Ἀμερικῇ Ἕλληνες παρακολουθοῦν τὰς τύχας καὶ προόδους τῆς πατρίδος τῶν καὶ εἰς πολλὰς περιστάσεις ἔδειξαν τὴν ἀγάπην τῶν πρὸς αὐτήν. Διὰ τὴν διατηρήσασθαι τὸν Ἔθνισμόν τῶν ἔχουν ὀργανώσει σωματεῖα, ἐκδίδουν δὲ καὶ ἑλληνικὰς ἐφημερίδας δέκα τὸν ἀριθμόν.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἡ Βόρειος Ἀμερικῇ ὡς πρὸς τὴν φυσικὴν διάπλασιν ἔχει διαφορὰς ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, ὡς καὶ ὁμοιότητας. Αἱ διαφοραὶ εἶναι αἱ ἐξῆς: Τὰ πτυχωσιγενῆ ὄρη τῆς Ἀμερικῆς διευθύνονται ἐκ Β. πρὸς Ν. καὶ οὐχὶ ὅπως εἰς τὸν Παλαιὸν κόσμον ἐκ Δ. πρὸς Α.

Ὡς ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης διαφέρει καὶ τὸ κλίμα. Δὲν λαμβάνει, ὅπως ἡ Εὐρώπη, βροχὰς ἐκ τῶν δυτικῶν ἀνέμων καὶ θερμότητα ἐκ Δ διὰ θερμοῦ ρεύματος, ἡ δὲ ποσότης τῶν βροχῶν γενικῶς ἐλαττώνεται ἀπὸ Α πρὸς Δ. Ἡ Ἀμερικῇ ἔχει μεγάλα βαθύπεδα καὶ ἐκτεταμένους λειμῶνας, πρὸ πάντων δὲ μεγαλύτερον πλοῦτον τοῦ ὑπεδάφους ἢ ἡ Εὐρώπη. Κυριωτέρᾳ δὲ ὁμοιότης εἶναι ἡ ἐξῆς: ὅπως ἡ Βόρειος Εὐρώπη, οὕτω καὶ

τὰ βόρεια μέρη τῆς Ἀμερικῆς, κατὰ τὴν παγετώδη ἐποχὴν ἐσκαπάζοντο ἀπὸ πάγους καὶ δι' αὐτὸ ἔχουν τὴν ἰδίαν μορφήν μὲ τὰ μέρη τῆς Βορείου Εὐρώπης. Ὅπως δὲ εἰς τὴν Νορβηγίαν καὶ τὴν Φινλανδίαν, εὐρίσκονται καὶ ἐδῶ φιόρδαι, λίμναι, βραχώδεις ἐκτάσεις καὶ σμήνη νησίδων.

Περὶ τὰ 150 ἔτη μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Νέου Κόσμου ἤρχισαν ἀπὸ τὴν Εὐρώπην μεταναστεύσεις. Εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τῆς γῆς, ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης, μετεβλήθη ἡ φυσικὴ ὄψις διὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας τόσον, ὅσον εἰς τὴν *Βόρειον Ἀμερικὴν*. Κατ' ἀρχὰς οἱ Εὐρωπαῖοι μετέφερον ἵππους, βοῦς καὶ πολλὰ ἄλλα ζῶα. Οἱ μετανάσται ἦσαν ἰσχυροὶ καὶ ἐργατικοὶ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἔφυγον ἀπὸ τὴν πατρίδα των κατόπιν κακῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως ἢ καταδιωκόμενοι διὰ πολιτικὰς καὶ θρησκευτικὰς ἀφορμάς. Οἱ ἰθαγεῖς Ἰνδιάνοι διαρκῶς ἀπεσύροντο. Ἀπὸ τοὺς διαφόρους μετανάστας ἐγεννήθη νέον ἔθνος, τὸ ὁποῖον ἔλαβε χαρακτήρα ἀγγλικόν. Ὡς μέσον ἐργασίας πανταχοῦ ἐτέθησαν αἱ μηχαναί. Διὰ τῆς φιλοπονίας καὶ τῆς ἐφευρετικότητός των οἱ Ἀμερικανοὶ ἔλαβον τεραστίαν ἀνάπτυξιν.

Ἀσκήσεις.—1. Ὀνόμασε τὰς γνωστὰς πόλεις τοῦ Καναδά.—
2. Σχημάτισε χάρτην τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν.—3. Ποῦ βασιζέται τὸ παράδειγμα τῆς γραμμῆς τῶν ὁρίων μεταξὺ τῶν πολιτειῶν πὸν βλέπομεν εἰς τὸν χάρτην; Ποῦ ἄλλοῦ γνωρίζομεν τοιαῦτα ὅρια;—4. Ποίαν διαφορὰν βλέπεις μεταξὺ τῶν Ἀνατολικῶν καὶ τῶν Δυτικῶν πολιτειῶν;—5. Ὀνόμασε τὰ ἀφθονώτερα προϊόντα τῆς Ἀμερικῆς.—
6. Ταξίδευσσε νοερῶς ἀπὸ Πειραιᾶ εἰς Νέαν Ὑόρκην καὶ τὸν Ἅγιον Φραγκῖσκον.

ΜΕΣΗ ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Γενικά.—Ὁ κόλπος τοῦ Μεξικοῦ, ὁ ὁποῖος βρέχει τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Φλωρίδος καὶ τὸ βαθύπεδον τοῦ Μεξικοῦ, πλησιάζει κατὰ τὴν τροπικὴν ζώνην τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν,

δπου σχηματίζεται ὁ ἴσθμὸς τοῦ *Τουαντεπέκ*. Ἐκεῖθεν τῆς Φλωρίδος ἄρχεται μακρὰ σειρὰ νήσων, αἱ καλούμεναι Δυτικάι Ἰνδίαι, αἱ ὁποῖαι προσεγγίζουν τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ ἀποκλείουσι τὴν *Καραϊβικὴν* θάλασσαν. Ἡ θάλασσα αὕτη πλησιάζει ἔτι μᾶλλον τὸν Εἰρηνικὸν καὶ σχηματίζεται ὁ ἴσθμὸς τοῦ *Παναμά*. Τὸ μὲν ἠπειρωτικὸν τμῆμα ἢ Μέση Ἀμερικὴ διατείνεται ὡς γέφυρα ἀπὸ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν εἰς τὴν Νότιον. Αἱ δὲ Δυτικάι καὶ Ἰνδίαι, εἰς παλαιὰν γεωλογικὴν ἐποχὴν, ἦσαν μεγάλη ὄρεινὴ χώρα, ἢ ὁποία συνεδέετο μετὰ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς, κατεβυθίσθη δὲ τὸ μεγαλύτερον τμῆμα αὐτῆς καὶ τὴν θέσιν του κατέλαβεν ἡ θάλασσα.

Ρήγματα κατὰ τὴν πλευρὰν πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ εἰς τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας, συνοδεύονται ὑπὸ πολυαριθμῶν ἠφαιστειῶν. Σήμερον ἀκόμη ἐκρήξεις ἠφαιστειῶν καὶ σεισμοὶ προξενοῦν τρόμον καὶ μεγάλας καταστροφάς. Κατὰ τὸ ἔτος 1902 ἔκρηξις ἠφαιστείου εἰς τὴν Γουατεμάλαν τῆς Μέσης Ἀμερικῆς, ἐσκέπασε μὲ στάκτην ἕκτασιν ἴσην μὲ τὸ μέγεθος τῆς Θεσσαλίας. Τὸ αὐτὸ ἔτος εἰς τὴν νῆσον Μαρτινίκαν νέφος δηλητηριῶδους ἀερίου, ἀπὸ ἔκρηξιν ἠφαιστείου, κατέστρεψε τὴν πόλιν Ἀγιον Πέτρον μὲ 30 χιλ. ἀνθρώπους.

Α. ΜΕΞΙΚΟΝ

Τὸ *Μεξικὸν* ἀποτελεῖ εἶδος γεφύρας μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς. Εἶναι γενικῶς ὑψίπεδον, τὸ ὁποῖον περιβάλλεται μὲ ὄρη ὑψηλὰ καὶ μεγαλοπρεπῆ ἠφαιστεια, ἰδίως πρὸς Ν. Αἱ πλευραὶ πρὸς τοὺς ὠκεανοὺς καταπίπτουσι ἀποτόμως καὶ ἀφήνουσι μόνον στενὰ παράλια βαθύπεδα. Οἱ ὕγροι ἐτησίου ρίπτουσι πολλὰς βροχὰς εἰς τὰς ἐξωτερικὰς πλευρὰς καὶ ἰδίως εἰς τὰς ἀνατολικὰς. Διὰ τοῦτο τὰ ἀνατολικά θερμὰ βαθύπεδα ἔχουσι τροπικὰ δάση καὶ μαστίζονται ἀπὸ πυρετούς. Κατὰ τὰ μέσα τῶν ὄρεινων κλιτύων τὸ κλίμα εἶναι γλυκὺ· ἐν γένει δὲ τοῦτο, ὡς καὶ ἡ βλάστησις, ἀπὸ τὴν θάλασσαν μέχρι τοῦ ὑψιπέδου, ποικίλλει καὶ διακρίνεται εἰς τρεῖς διαφόρους ζώνας. Ἡ

κατωτέρα, δηλ. ἡ θερμῆ, εἶναι σχεδὸν ἀκατοίκητος. Ἡ μέση (600—1800 μ. ὕψ.) φέρει τροπικὰς φυτείας, ἰδίᾳ καπνὸν καὶ ὀπώρας. Τὸ δὲ ὄροπέδιον ἔχει κλίμα εὐκραές, διότι μὲ τὸ ὕψος ὀλιγοστεύει ἡ τροπικὴ θερμότης. Τὸ ἔδαφος εἶναι γενικῶς ξηρόν, κυρίως πρὸς τὸν κόλπον τῆς Καλλιφορνίας, ὅπου αὐξάνουν αἱ ἰδιόμορφοι κάκτοι καὶ ἀγάβαι, ἔχει ὅμως γίνει καλλιεργήσιμον διὰ τῆς τεχνητῆς ἀρδεύσεως. Ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἔδω οἱ Ἰνδιάνοι ἐκαλλιέργουν δημητριακοὺς καρπούς, ὅπως καὶ οἱ πληθυσμοὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον, τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Κίναν. Ὅτε οἱ Ἰσπανοὶ τὴν 16ην ἑκατοντ. ἦλθον ἔδω, ζητοῦντες πολῦτιμα μέταλλα, τὸ ἀκμάζον κράτος τῶν *Ἀζτέκων* ὑπετάγη ἀμέσως, διότι οὗτοι κατετρόμαξαν ἀπὸ τὰ ὀλίγα πυροβόλα τῶν Ἰσπανῶν. Σήμερον πλὴν τῶν Ἰνδιάνων ὑπάρχουν καὶ μικταὶ φυλαί. Ἀπόγονοι τῶν Ἰσπανῶν καὶ κύριοι τῆς χώρας εἶναι οἱ *Κρεολοί*.

Τὸ Μεξικὸν ἀποτελεῖται ἀπὸ ἡνωμένης πολιτείας (27 τὸν ἀριθμὸν), ὅπως καὶ αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι. Ἀλλ' αἱ πολιτεῖαι τοῦ Μεξικοῦ δὲν δύνανται νὰ προοδεύσουν, ὅπως ἐκεῖναι, διότι τὸ Μεξικὸν διαρκῶς ταρασσεται ἀπὸ ἐμφυλίου πολέμου· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς εἶναι ὀλίγος. Εἰς ἕκτασιν 2 ἑκατ. τετρ. χιλιομ. κατοικοῦν μόνον 18¹/₂ ἑκατ. κατ. Τῆς ἀνωμαλίας ταύτης ἐπωφελοῦνται αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι καὶ ἡ εἰς αὐτὸ ἐπιρροή των διαρκῶς αὐξάνει, διότι ἐνδιαφέρονται διὰ τὰ ὀρυκτὰ πλοῦτη τοῦ ἐδάφους του, ἰδίᾳ διὰ τὸ πετρέλαιον. Τὸ Μεξικὸν εἶναι πλούσιον εἰς ὀρυκτὰ, κατέχον τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ εἰς τὴν ἐξαγωγήν τοῦ ἀργύρου (τὰ 45)⁰/₁₀ καὶ τὴν τρίτην εἰς τὸ πετρέλαιον. Εἰς τὰ ἐν τῷ ὄροπεδίῳ ἀργυρωρυχεῖα καὶ τὸ εὐκρατον κλίμα ὀφείλει τὴν ἀκμὴν τῆς ἡ πρωτ. πόλις *Μεξικὸν* (960).

Ὡς παράλια πόλεις τοῦ ἐμπορίου εὐρίσκονται εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον ἡ *Βερακρούξ* καὶ τὸ *Ταμπίκον*.

Β'. Η ΛΟΙΠΗ ΣΤΕΡΕΑ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἡ λοιπὴ στερεὰ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς εἶναι ὄρεινὴ χώρα

στενή, ἡ ὁποία συνέχεται μὲ παραλλοῦς πεδιάδας κατὰ τὴν χερσονήσον *Ύουκατάνην* καὶ τὴν *Νικαράγουαν*. Ἡ πρὸς τὸν Ἄτλαντικὸν ἀκτὴ διὰ τῶν βορείων ἐτησίων δέχεται πολλὰς βροχάς, ἰδίως τὸ θέρος. Διὰ τοῦτο τὰ ἀνατολικά βαθύπεδα εἶναι ὑγρὰ καὶ θερμὰ καὶ φέρουν τροπικὰ δάση μὲ πολύτιμον ξυλείαν. Ἐπὶ τοῦ ἠφαιστειογενοῦς καὶ εὐφόρου ἐδάφους φθάνουν αἱ καφέαι μέχρι 1800 μ. ὕψους· αὗται ἀποφέρουν τὸ κύριον προῖόν

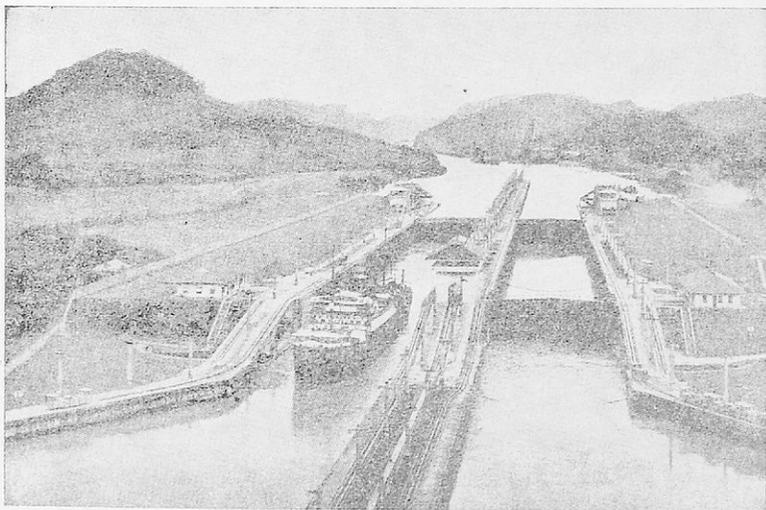

98. Συγκομιδὴ βανανῶν εἰς Κωσταρίκαν.

τῆς Μέσης Ἀμερικῆς. Καλὴν εὐδοκίμησιν ἔχουν καὶ ὁ βάμβαξ, τὸ σακχαροκάλαμον, τὸ κακάον καὶ αἱ βανάναι. Τὴν ἐργασίαν ἔχουν οἱ Ἰνδιάνοι, πλὴν τῆς ἀνατ. ἀκτῆς, ὅπου ἐργάζονται Νιγητῆται. Μικτὸς λαὸς Ἰνδιάνων καὶ Νιγητῶν λέγεται *Ζάμπο*. Αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι ζητοῦν νὰ ὑπαγάγουν τὰ πολλὰ ἐδῶ κρατίδια ὑπὸ τὴν οἰκονομικὴν τῶν ἐξάρτησιν.

Αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι κατέχουν τὸν ἰσθμὸν μετὰ τῆς διωρυγος τοῦ Παναμᾶ. Τοῦτο εἶναι μέγα κέρδος, διότι διὰ τῆς διώ-

ρυγος δύνανται νὰ συγκοινωνοῦν πολὺ γρηγορώτερα μὲ τὴν δυτικὴν ἀκτὴν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ ἐν καιρῷ πολέμου νὰ μεταφέρουν ταχέως τὸν στόλον ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν εἰς τὸν Εἰρηνικόν. Ἡ κατασκευὴ τῆς διώρυγος, ἡ ὁποία ἐτελείωσε τὸ 1914, συνήνητσε μεγάλας δυσκολίας. Εἰς τὰ στόμια τῆς διώρυγος εἶναι αἱ πόλεις Κολὸν καὶ Παναμᾶ. Ἀπὸ τὴν Κολὸν (εἰς τὸν Ἀτλαντικόν) ἕως τὸν Παναμᾶν (εἰς τὸν Εἰρηνι-

99. Ἡ Διώρυξ τοῦ Παναμᾶ.

κόν) ἡ ἀπόστασις εἶναι 80 χιλιάμετρα. Τὸ διερχόμενον πλοῖον ἀνεβαίνει μὲ σειρὰν δεξαμενῶν μέχρις ὕψους 26 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Σκέπτονται ἀκόμη οἱ Ἀμερικανοὶ νὰ ἀνοίξουν καὶ ἄλλην διώρυγα εἰς τὸν ἰσθμὸν τῆς Νικαράγουας.

Πολιτικὴ διαίρεσις. Ἡ Κεντρικὴ Ἀμερικὴ διανέμεται εἰς ἕξ δημοκρατίας· εἶναι δ' αὗται:

1) ἡ **Γουατεμάλα** μὲ 2.600.000 κατ. καὶ πρωτ. ὁμώνυμον (165 χιλ.).

2) ἡ *Σαλβαδόρ* με 1.600.000 κατ. καὶ πρωτ. ὁμώνυμον (100 χιλ.).

3) ἡ *Ὀνδούρα* με 900.000 κατ. καὶ πρωτ. τὴν Τεγουσιγάλπαν (47).

4) ἡ *Νικαράγουα* με 900 000 κατ. καὶ πρωτ. τὴν Μανάγουαν (32).

5) ἡ *Κωσταρίκια* με 550.000 κατ. καὶ πρωτ. τὸν Ἅγιον Ἰωσήν (60).

6) ὁ *Παναμάς* με 490.000 κατ. καὶ πρωτ. ὁμώνυμον (75).

Γ'. ΑΙ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Αἱ Δυτικαὶ Ἰνδίαὶ εἶναι νησοσυστάς ὁμοία πρὸς τὰς Ἐνατολικὰς Ἰνδικὰς νήσους. Διαιροῦνται εἰς τὰς νήσους Βαχάμας, τὰς Μεγάλας Ἀντίλλας καὶ τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας.

1. Αἱ Βαχάμαι εἶναι αἱ βορειόταται κοραλλιογενεῖς νῆσοι τῆς γῆς· εἰς μίαν τούτων εἶχε φθάσει τὸ πρῶτον ὁ Κολόμβος. Μεταξὺ τούτων καὶ τῆς χερσονήσου Φλωρίδος ῥεεῖ τὸ ἀπὸ τοῦ κόλπου τοῦ Μεξικοῦ ἀρχόμενον Μεξικανικὸν ρεῦμα τῆς θαλάσσης, τὸ ταχύτερον τῆς γῆς. Ἀπ' αὐτὸ ἀναπτύσσεται τὸ θερμὸν ρεῦμα τοῦ Κόλπου. Οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τῶν νήσων, οἱ Ἰνδιάνοι *Καραΐβαι*, οἱ ὅποιοι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Κολόμβου ἦσαν πολυάριθμοι, δὲν ὑπάρχουν πλέον. Σήμερον ὑπερτεροῦν οἱ *Μιγγρηται* καὶ οἱ *Μουλάττοι*, δηλ. μικτὴ φυλὴ μεταξὺ τῶν Νιγηρητῶν καὶ τῶν λευκῶν.

2. Αἱ Μεγάλαι Ἀντίλλαι εἶναι τέσσαρες· ἡ *Κούβα*, ἡ *Ἰαμαϊκὴ*, ἡ *Αἴτη* καὶ τὸ *Πορτορικόν*. Ἡ μεγαλυτέρα Κούβα, ὅπως καὶ τὸ Πορτορικόν, ἔχει τὸ πλεῖστον λευκὸν πληθυσμόν. Εἶναι ἡ πρώτη χώρα τῆς γῆς εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς σακχάρως καὶ τοῦ ἐκλεκτοῦ καπνοῦ. Ἡ πρωτεύουσα *Αβάνα* (500) εἶναι μεγάλη ἐμπορικὴ πόλις τῶν Δυτ. Ἰνδιῶν. Ἡ *Ἰαμαϊκὴ* παράγει βανάνας, σάκχαριν καὶ ρώμι. Ἡ *Αἴτη* ἀποτελεῖ δύο δημοκρατίας, τὴν *Αἴτην*, ἀποτελουμένην ἀπὸ Νιγηρίας καὶ τὸν *Ἅγιον Δομίνιον* ἀποτελούμενον ἀπὸ Μουλάττους. Ἡ νῆσος παράγει καφέν, κακόν, βάμβακα καὶ ξυλείαν.

3. Αἱ Μικραὶ Ἀντίλλαι εἶναι ἠφαιστειώδεις καὶ ἐκτείνονται ὡς σμήνος ΝΑ, 67 τὸν ἀριθμὸν. Καὶ τούτων τὰ προϊόντα εἶναι τροπικῆς βλαστήσεως.

Πολιτικῶς αἱ Δυτικαὶ Ἰνδία εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κτήσεις ἀποικιακαί. Αἱ δημοκρατίαι τῆς Κούβας καὶ τῆς Ἀίτης εἶναι ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Μετὰ τὴν τομὴν τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ πολλαὶ νῆσοι, ὡς προκείμεναι αὐτοῦ, ἀπέκτησαν σημασίαν στρατηγικὴν.

Πίναξ 12. Δυτικαὶ Ἰνδία.

Νῆσοι ἢ κράτη	Ἐπιφάν. εἰς τετρ. χιλίωμ	Κάτοικοι κατὰ χιλ.	Κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλ.	Πρωτεύουσαι καὶ μεγάλαι πόλεις	Σπουδαιότατα προϊόντα
Βαχάμαι νῆσοι	11.000	63	5	Νάσσαου (22)	σπόγγοι καπνός
Κούβα	115.000	4000	35	Ἀβάνα (500)	σάκχαρις καπνός ὀπώραι
Ἰαμαϊκὴ	12.000	1000	84	Κίνγκστον (100)	βανάναι σάκχαρις
Δημ. Ἀίτης	26.000	2300	83	Λ. Πρίγκηπος (120)	καφῆς
Δημ. Ἀγ. Δομίνκου	50.000	1200	24	Ἀγ. Δομίνικ. (35)	βάμβαξ χρωστικὴ ξυλεία
Πορτορικόν	9.000	1600	178	Ἀγ. Ἰωάννης (115)	σάκχαρις
Μικρ. Ἀντίλλαι	—	—	—	—	—
Ἀμερικανικαὶ	360	26	76	Ἀγ. Θωμᾶς (8)	σάκχαρις
Βρετανικαὶ	4.300	470	110		βανάναι
Γαλλικαὶ	3.100	500	178		καφῆς
Ὀλλανδικαὶ	1.000	72	82		κακάον

Ἀσκήσεις.— 1. Σχεδίασε χάρτην τῆς Μέσης Ἀμερικῆς καὶ χρωμάτισε τὰς εἰς αὐτὴν ἀποικίας.— 2. Σύγκρινε τὴν μορφήν τῆς διώρυγος τοῦ Παναμᾶ πρὸς τὴν τοῦ Σουέζ.— 3. Παρακολούθησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν διαδρομὴν τοῦ Ρεύματος τοῦ Κόλπου διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

3. ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Εισαγωγή. Ἡ Νότιος Ἀμερική κείται, ὅπως καὶ ἡ Ἀφρική, κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, τὸ δὲ νοτιώτατον

100. Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Ν. Ἀμερικῆς.

αὐτῆς ἀκρωτήριον, τὸ **Χόρν**, εὑρίσκεται εἰς νοτιώτατον γεωγρ. πλάτος ἢ τὸ τῶν Βελονῶν τῆς Ἀφρικῆς. Ὅπως ἡ θέσις, οὕτω καὶ τὸ σχῆμα τῆς ὁμοιάζει πρὸς τὴν Ἀφρικὴν. Κατὰ τὴν μορ-

φήν ὅμως τοῦ ἐδάφους ὁμοιάζει πρὸς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν. Καὶ ἐνταῦθα ἐπανευρίσκωμεν τὰς τρεῖς φυσικὰς ζώνας, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ἐκ Β. πρὸς Ν., δηλ. πρὸς δυσμὰς τὰ ὑψηλὰ ὄρη Ἰνδιάνων ἢ *Κορδιλλιέρας*, εἰς τὸ μέσον ἐκτεταμέναι πεδιάδας καὶ πρὸς Α. τὰς ὄρεινὰς χώρας τῆς Βραζιλίας καὶ Γουαϊάνης.

Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ δὲν ἔχει τὸν μέγαν πλοῦτον τῆς Βορείου, διὰ τοῦτο καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς εἶναι ὀλιγώτερος, ἀνερχόμενος εἰς 90 ἑκατομμύρια.

Α'. ΑΙ ΑΝΔΕΙΣ Ἡ Ἡ ΔΥΤΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΧΩΡΑ

Αἱ Ἰνδιάνων ἢ Κορδιλλιέραι (δηλ. ἀλύσεις) εἶναι νέα πτυχωσιγενῆ ὄρη εἰς τὰ ὅποια, ὡς καὶ εἰς τὰ ὄρη τῆς Μέσης Ἀμερικῆς, ὑψοῦνται πολυάριθμα ἠφαίστεια ἐν μέρει ἐνεργά. Μερικαὶ περιοχαὶ αὐτῶν πάσχουν ἀπὸ δυνατοῦς σεισμοῦς. Διὰ τὴν μακρὰν ἔκτασιν αὐτῶν διακρίνονται εἰς Βορείους, Κεντρικὰς καὶ Νοτίους Ἰνδιάνων.

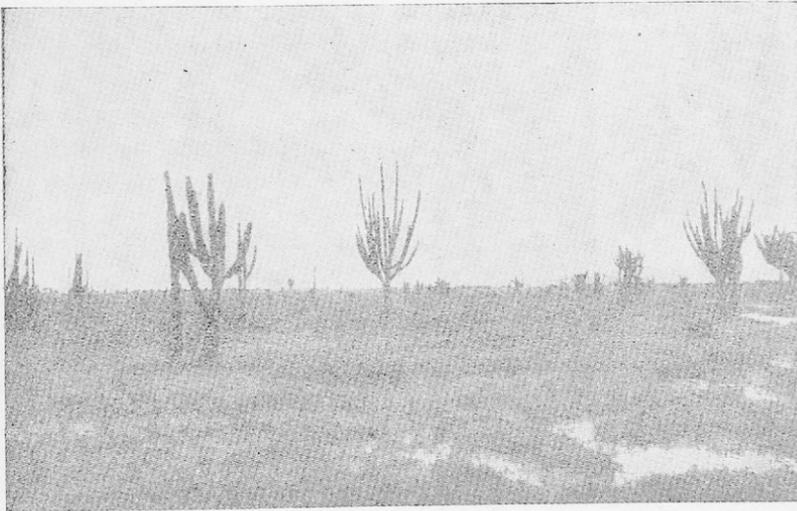
1. ΑΙ ΒΟΡΕΙΟΙ ΑΝΔΕΙΣ

Αἱ Βόρειοι Ἰνδιάνων συνίστανται ἀπὸ τρεῖς ὄροσειράς, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐκτείνονται μακρὰι κοιλάδες. Ἐπειδὴ εὐρίσκονται εἰς τὸ τροπικὸν κλίμα, δέχονται πολλὰς βροχὰς καὶ αἱ ἄκται εἶναι θερμαὶ καὶ ὑγραί. Ἐπαναλαμβάνονται καὶ ἐνταῦθα αἱ αὐταὶ κλιματικαὶ βαθμίδες, συμφώνως πρὸς τὸ ὕψος τοῦ ἐδάφους, ὅπως καὶ εἰς τὸ Μεξικόν, αἱ δὲ ὑψηλαὶ κορυφαὶ φέρουν παγετῶνας. Ὁ πληθυσμὸς ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ Ἰνδιάνων, Νιγηρῆτας καὶ μιγάδας (Βεστίκους).

Τὰ Κράτη τῶν Βορείων Ἰνδιάνων. Εἰς τὰς βορείους Ἰνδιάνων ἀνεπτύχθησαν τρία κράτη ἢ Βενεζουέλα, ἢ Κολομβία καὶ ὁ Ἰκουαδόρ.

Ἡ Βενεζουέλα ἐκτείνεται καὶ ἀνατ. τῶν Ἰνδιάνων, εἰς τὸ βαθύπεδον καὶ τὴν Γουαϊάναν. Τὸ τροπικὸν αὐτῆς δάσος διακό-

πτεται από φυτείας καφέ, κακάου και βανανεών. Πολύ σπουδαιότεροι είναι οι θησαυροί του υπεδάφους και πρό πάντων το *πετρέλαιον*. Ο πληθυσμός της είναι $3\frac{1}{2}$ εκατ., πρωτ. δέ ή *Καρακάς* (140). Είς την λεκάνην του Όρενόκου έκτείνονται αί «Λάνος», δηλ. πεδιάδες· έπειδή δέ δέν φθάνουν έδω πολλαί βροχαί, αúται χαρακτηρίζονται ως σαβάνναι ή ως στέππαι, αί όποίαι είναι κατάλληλοι διά κτηνοτροφίαν. Συνήθη δένδρα είς τας στέππας είναι παράξενοι *κάντοι*.

101. "Αποψις «Λάνου» της Βενεζουέλας κατά την βροχεράν εποχήν.

Πρό της Βενεζουέλας είναι και ή Βρετανική νήσος *Άγία Τριάς*: από μίαν λίμνην ταύτης οί "Άγγλοι λαμβάνουν *πετρέλαιον*.

Η Κολομβία κατά την διεύθυνσιν των όροσειρών και των ποταμών είναι μάλλον κράτος του Άτλαντικού ($8\frac{1}{2}$ εκατ. κατ.). Είς την ύψηλοτέραν ζώνην (έως 300 μ.), είναι ή πρωτ. *Βογοτά* (270), είς εϋφορον περιοχήν βανανεών. Έχει πλούσια

κοιτάσματα μετάλλων και πετρελαίου. Τὸ τρίτον τῶν κατοίκων κατάγεται ἀπὸ Ἴσπανούς.

Ἡ Ἐκουαδὸρ (δηλ. Ἴσημερινός) λέγεται οὕτως ἐκ τῆς θέσεώς του ($2\frac{1}{2}$ ἑκατ.). Ἐπὶ ὄροπεδίου, ἄνωθεν τοῦ ὁποίου ὑψοῦνται τὰ ἠφαίστεια Χιμποράσον καὶ Κοτοπάξι, κεῖται ἡ πρωτ. **Κίτο** (100). Αἱ μεγαλοπρεπεῖς ἐκκλησῖαι καὶ τὰ μοναστήρια αὐτοῦ ἐνθουμίζουν τοὺς ἰσπανικοὺς χρόνους. Ἐπίνειον εἶναι ἡ **Γουαγιακίλ**.

102. Λάμραι τῶν κεντρικῶν Ἄνδεων.

2. ΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΑΙ ἈΝΔΕΙΣ

Νοτίως τοῦ Ἴσημερινοῦ αἱ Ἄνδεις κατ' ἀρχὰς στενεύουσι, ἔπειτα ὁμως διακλαδίζονται καὶ περικλείουσι ὑψίπεδον, τὸ ὁποῖον ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὸ Μεξικανικόν, εἶναι ὁμως κατὰ πολὺ ὑψηλότερον (4.000 μ. ὑψ.). Εἶναι καὶ τοῦτο πτωχὸν εἰς βροχὰς καὶ καλλιεργήσιμον διὰ τεχνητῆς ἀρδεύσεως. Πέριξ ὑψοῦνται γιγαντιαῖα ἠφαίστεια, ἐν τῷ μέσῳ δὲ σχηματίζονται πολλαὶ λίμναι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ μεγάλη λίμνη **Τιτινάκα**, ὑπὸ πολλῶν ἀτμοπλοίων διασχιζομένη. Ἄλλοτε ἐδῶ

οί Ιθαγενείς *"Ινκας* είχαν ιδρύσει μέγα κράτος, τὸ ὁποῖον διὰ τὸν πλοῦτον τοῦ ἀργύρου του κατεστράφη ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν. Ἐρείπια ἐνθυμίζουν τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν οἰκοδομημάτων τῶν Ἰνκᾶ. Σήμερον εἰς τοὺς ξηροὺς λειμῶνας βόσκουν πρό πάντων *λάμαι*.

᾽Ωσαύτως πτωχὴ εἰς βροχὰς εἶναι καὶ ἡ δυτικὴ ἀκτὴ τῶν κεντρικῶν Ἄνδεων, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἡ νοτιοδυτικὴ τῆς Ἀφρικῆς ἔρημος Νάμιπ. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Περουβίας κεῖνται μικραὶ νῆσοι, εἰς τὰς ὁποίας ἡ κόπρος θαλασσιῶν πτηνῶν διὰ μέσου τῶν αἰῶνων συνεσωρεύθη εἰς ὀγκῶδη στρώματα· εἰς τοῦτο συνετέλεσε καὶ ἡ ξηρασία. Ἡ κόπρος αὕτη, ἡ ὁποία λέγεται «Γκουάνο», εἶναι ἀρίστη διὰ λίπασμα. Ἡ ἀνατ. πλευρὰ εἶναι τουναντίον βροχερά, ἂν καὶ ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὴν θάλασσαν· τοῦτο συμβαίνει διότι συνεχεῖς ἄνεμοι (οἱ ἀληγεῖς) διέρχονται ἀνεμποδίστως καθ' ὅλην τὴν λεκάνην τοῦ Ἀμαζονίου, ὅταν δὲ φθάσουν εἰς τὰ ὕψη τῶν ἀνατολικῶν ἀποκλιμάτων φύχονται καὶ ἀφίνουν ἀφθόνους βροχὰς. Δι' αὐτὸ κατὰ τὴν ΒΑ πλευρὰν τῶν κεντρικῶν Ἄνδεων ἐκτείνεται τροπικὴ δασικὴ βλάστησις. Ἀπὸ τὰ δάση ταῦτα ἐλάμβανον ἄλλοτε οἱ Ἰνδιάνοι τὸν φλοιὸν τῆς κινίνης, ἐνῶ σήμερον λαμβάνεται οὗτος διὰ τὸ ἐμπόριον κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν Ἰάβαν.

Α'. ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΑΝΔΕΩΝ

Ἡ Περουβία (ἢ Περού) εἶναι παλαιὸν κράτος μὲ πολλὰ μεταλλεῖα καὶ πηγὰς πετρελαίου (6¹/₂ ἑκατ. κατ.). Ἡ πρωτ. *Λίμα* (400) μὲ τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς ἐνθυμίζει τὴν ἐποχὴν τοῦ ἰσπανικοῦ πλοῦτου. Ἐπίγειον ἔχει τὸ *Καλιάνο*. Ἡ χώρα διὰ τὸ ὀρεινὸν τοῦ ἐδάφους αὐτῆς εἶναι πολὺ δύσβατος, διὰ τοῦτο ἐμποδίζεται ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ὑπεδάφους. Ὀλίγοι σιδηρόδρομοι ὑπάρχουν καὶ ὡς ὑποζύγιον χρησιμεύει ἡ λάμα.

Ἡ Βολιβία εἶναι ὡσαύτως παλαιὰ μεταλλοφόρος χώρα. Σήμερον ἀποφέρει κασσίτερον καὶ πετρέλαιον. Οὐδαμοῦ βρέχεται ὑπὸ τοῦ ὠκεανοῦ. Ἀριθμῆ 3 ἑκατ. κ. καὶ πρωτεύουσαν

ἔχει τὴν *Δαπαζ* (δηλ. ἡ Εἰρήνη, 155), τὴν ὑψίστην τῶν μεγαλοπόλεων (ὕψ. 3700 μ.).

3. Αἱ Νότιοι Ἄνδεις

Αἱ Νότιοι Ἄνδεις ἐνοῦνται εἰς μίαν μακρὰν καὶ κυρίαν ὄροσειράν. Νοτιώτερον τῶν 37⁰ ν. π. προσβάλλονται ὑπὸ τοῦ δυτικοῦ ἀνέμου, ὁ ὁποῖος φέρει πλουσιωτάτας βροχάς· αἱ ἀκταὶ αὐτῶν ἀνήκουν εἰς τὰς βροχερωτάτας περιοχάς τῆς γῆς, διὰ τοῦτο ὑπάρχουν ἐδῶ δάση γιγαντιαίων δένδρων καὶ πυκνὴ βλάστησις. Οἱ παγετῶνες τῆς παγετώδους ἐποχῆς ἔχουν διαμελίσαι τὴν ἀκτὴν εἰς πολυαριθμούς φιόρδας, ὅπως εἰς τὴν Ἄλάσκαν καὶ τὴν Νορβηγίαν. Αἱ Νότιοι Ἄνδεις εἶναι λίαν διαμελισμένα καὶ παρουσιάζουν ὄχι πολὺ ὑψηλὰς ὑπερβολὰς (διόδους). Παλαιότερος *ὑπεράνδεις σιδηρόδρομος* ἀπὸ τὸ Μπουένος Ἄγρες εἰς Βαλπαράϊζο διέρχεται τὰς Ἄνδεις εἰς ὕψος 3.200 μ. διὰ σήραγγος.

Τὸ Κράτος τῶν Δυτικῶν Ἀνδῶν

Χιλὴ. Τὸ κράτος τοῦτο, τὸ ὁποῖον πάσχει ἀπὸ σεισμούς, ὡς πρὸς τὸ σχῆμα εἶναι μακρόστενον, ὁμοιάζον πῶς μὲ τὴν Νορβηγίαν. Ὅπως εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, ἐνῶ τὸ ἐν ἄκρον αὐτῆς εὐρίσκεται εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, τὸ ἄλλο πλησιάζει τὴν ψυχράν. Διὰ τοῦτο ἡ οἰκονομία καὶ ὁ χαρακτήρ τῶν κατοίκων διαφέρει κατὰ τὰ διάφορα μέρη.

Ὁ κύριος πλοῦτος τῆς βορ. Χιλῆς εἶναι χαλκὸς καὶ νίτρον. Κατὰ τὴν παραγωγὴν τοῦ χαλκοῦ ἡ Χιλὴ κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸν κόσμον (τὴν πρώτην αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι).

Ἐπειδὴ πολλαὶ ἐκτάσεις αὐτῆς εἶναι ἀκατοίκητοι, ὁ πληθυσμὸς τοῦ κράτους εἶναι ὀλίγος (4 1/2 ἑκατ.). Καταλληλότερον μέρος δι' ἐγκατάστασιν πληθυσμοῦ εἶναι ἡ μέση Χιλὴ· ἰδίως εἰς μίαν μακρὰν κοιλάδα νοτίως τοῦ Σαντιάγο ὑπάρχει καλὴ κτηνοτροφία, ἐκτεταμένοι σιταγροὶ, ἀμπελώνες καὶ κῆποι ὀπωροφόρων δένδρων. Ἐδῶ εἶναι καὶ ἡ πρωτεύουσα *Σαντιάγο* (750),

ἡ μεγίστη πόλις τῶν Ἴνδων. Τὸ ἐπίνειόν της *Βαλπαραΐζο* εἶναι ὁ κύριος λιμὴν τῆς δυτ. ἀκτῆς τῆς Νοτ. Ἀμερικῆς. Νοτιώτατα εἶναι ἡ *Πούντα Ἀρένας*, ἡ νοτιωτάτη πόλις τῆς γῆς. Πρὸ τῆς τομῆς τοῦ Παναμᾶ ἦτο σπουδαιότερα ὡς σταθμὸς τῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα περιέπλεον τὴν Νότιον Ἀμερικὴν.

Τὴν νοτιωτάτην ἄκραν τῆς ἡπείρου σχηματίζει ἡ *Γῆ τοῦ Πυρός*. Αὕτη εἶναι συστάς νήσων μὲ πολλὰ ὠραῖα τοπία. Διὰ τὸ

103. Κάτοικοι τῆς Γῆς τοῦ Πυρός.

ψυχρὸν κλίμα οἱ εἰς ταύτας παγετῶνες φθάνουν ἕως τὴν θάλασσαν, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου εἰς μέρη, τὰ ὁποῖα προστατεύονται ἀπὸ ψυχροὺς ἀνέμους, ὑπάρχουν ἀειθαλῆ δάση, εἰς τὰ ὁποῖα ζοῦν κολύβρια καὶ παπαγάλοι. Οἱ κατὰ τοὺς κόλπους αὐτῆς ζῶντες κάτοικοι τρέφονται κυρίως, ὅπως καὶ οἱ Ἑσκιμῶι, ἀπὸ θαλάσσια προϊόντα.

Ἀσκήσεις.— 1. Σύγκριτε διὰ τῆς βοηθείας τοῦ ἄτλαντος τὰς νοτίους ἀκτὰς τῆς Χιλῆς μὲ τὴν Ἀλίσκαν καὶ τὴν Νορβηγίαν.—

2. Ὀνόμασε καὶ ἄλλας σεισμοπαθεῖς χώρας πλὴν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.— 3. Ποίας ἄλλας περιοχὰς γνωρίζεις ὁμοίας κατὰ τὸ κλίμα μὲ τὴν ὄρεινὴν χώραν τῶν Ἄνδεων;— 4. Περιέγραψε διὰ τῆς βοήθειας τοῦ χάρτου σου τὴν ὁδὸν τῶν ἱστιοφόρων, τὰ ὁποῖα μεταφέρουν τὸ νύτρον ἀπὸ τὴν Χιλήν εἰς τὴν Ἐδρώπην.— 5. Εἰς τί χρησιμεύει τὸ νύτρον;

Β'. ΤΑ ΒΑΘΥΠΕΔΑ ΚΑΙ ΑΙ ΟΡΕΙΝΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

1. ΤΟ ΒΑΘΥΠΕΔΟΝ ΤΟΥ ΛΑΠΛΑΤΑ ΚΑΙ Η ΠΑΤΑΓΩΝΙΑ

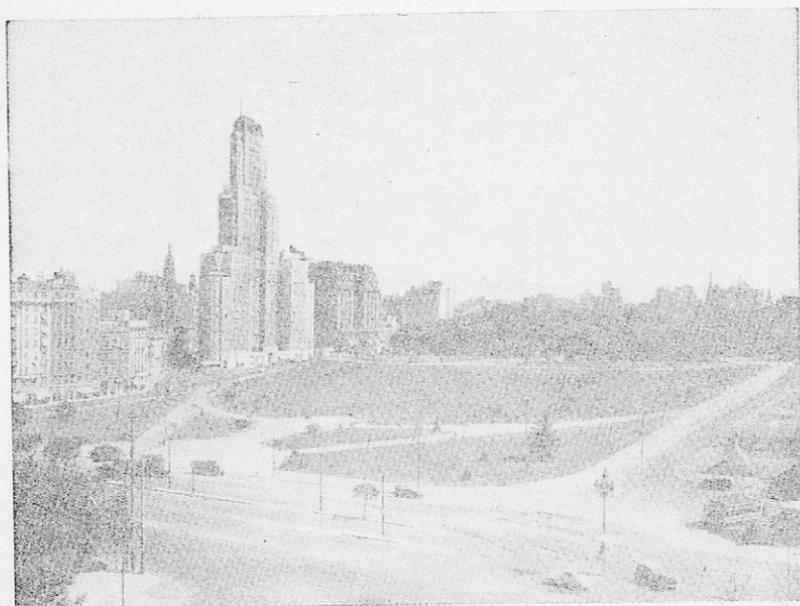
Τὸ βαθύπεδον τοῦ *Δαπλάτα* ἐκτείνεται ὡς μεγάλη πεδιάς μεταξὺ τῶν Ἄνδεων καὶ τῶν Βραζιλιανῶν ὄρέων. Ὁ ποταμὸς Λαπλάτα (δηλ. ἀργυρορρόας) μὲ τοὺς παραποτάμους του ὁμοιάζει πρὸς τὸν Πάδον καὶ τὸν Μισισσιπην· ὅπως καὶ αὐτοί, προσχώνει βαθμηδὸν τὸ βαθύπεδον. Τὸ ἔδαφος αὐτοῦ εἶναι εὐφορος χοῦς, ὃ ὁποῖος σκεπάζεται μὲ χόρτον καὶ ὀνομάζεται «πάμπας». Ἑκατομμύρια βοῶν καὶ προβάτων βόσκουν εἰς τὰ ἀπέραντα αὐτὰ λειβάδια καὶ ἀναρίθμητοι ἀνεμόμυλοι ἀντλοῦν ὕδωρ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς γῆς. Τὸ εὐκρατον κλίμα τοῦ μέσου καὶ νοτίου τμήματος τοῦ βαθυπέδου προσελκύει ἐδῶ πολλοὺς λευκοὺς. Τὸ εὐφορώτερον μέρος τῆς ἀνατολικῆς πάμπας ὁ ἄνθρωπος ἔχει μεταβάλει εἰς «σιτοβολῶνα τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς».

Βορειοανατολικῶς, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι θερμότερον καὶ αἱ βροχαὶ πλουσιώτεραι, αἱ χλοεραὶ στέππαι φέρουν καὶ θαμνώδη δάση. Βορείως ἐκτείνεται τὸ *Μέγα Τσάκον*, ὅπου ὑποτροπικὰ δάση καὶ καλλιέργεια βάμβακος, σακχαροκαλάμου, καπνοῦ καὶ ἀραβοσίτου.

Ἡ τραπεζοειδῆς χώρα *Παταγωνία*, ἡ ὁποία ἀπὸ τῆς 40⁰ ν. π. φθάνει μέχρι τῆς νήσου Γῆς τοῦ Πυρός, ὑψώνεται κατὰ βαθμῖδας ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ἕως τὰς Ἄνδεις. Ὁμοιάζει πρὸς χαλικώδη ἔρημον, εἰς τὴν ὁποίαν ὑψώνονται μεμονωμένοι ὄρσειραί. Ἀπὸ τὰς πολλὰς βροχὰς, τὰς ὁποίας φέρνουν οἱ δυτικοὶ ἄνεμοι εἰς τὰς Ἄνδεις, μόλις ὀλίγοι φθάνουν μέχρις ἐδῶ. Διὰ τοῦτο τὸ ἐσωτερικὸν φέρει ἀκανθώδη φυτὰ ἢ θάμνους καταλ-

λήλους δια πρόβατοτροφίαν. Εἰς τὰς ἀκτὰς ἔχουν εὐρεθῆ πλούσιαι πηγαὶ πετρελαίων.

Τὰ Κράτη τοῦ Λαπλάτα. Τὸ βαθύπεδον τοῦ Λαπλάτα καὶ ἡ τραπεζοειδῆς Παταγωνία κατέχονται ὑπὸ τῆς Ἀργεντινῆς δημοκρατίας. Εἰς τὰ βορειοανατολικά κεῖνται καὶ τὰ κράτη Παραγουάη καὶ Οὐραγουάη.

104. Μερικὴ ἀποψὶς τοῦ Μπουένος Ἀιρες.

1. Ἡ Ἀργεντινῆ (2.800.000 τετρ. χιλ.) κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔγινε τὸ πλουσιώτατον κράτος τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Ὀλίγοι μόνον εἶναι ἐδῶ οἱ μὴ λευκοὶ κάτοικοι. Βάσις τῆς οἰκονομίας εἶναι ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία. Ἐπειδὴ δὲ ἡ χώρα κατοικεῖται ἀκόμη ἀραιῶς (13 ἑκατ.), μεγάλα ποσότητες *σίτου*, *αἰθυλαίου* καὶ *λιναροσπόρου* ἔρχονται ἀπὸ τὴν πάμπας εἰς τὴν Δυτικὴν καὶ Κεντρικὴν Εὐρώπην. Πλὴν αὐτῶν ἔρχονται ἀπὸ τὰς

νομάς *ἔρρια, κατεψυγμένα κρέατα καὶ δέρματα*. Εἰς τὰς ἀκτάς, εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν χοανοειδῆ ἐκβολὴν τοῦ Λαπλάτα ὑπάρχουν μεγάλα ἐμπορικὰ πόλεις. Μεταξὺ αὐτῶν τὸ *Μπουένος Ἄυρες* (δηλ. Εὐάερος, ὑπὲρ τὰ 2 ἑκατ.) ἀνεπτύχθη εἰς πρωτεύουσαν καὶ ἐμπορικὴν πόλιν τῆς Ν. Ἀμερικῆς.

Τὸ Μπουένος Ἄυρες εἶναι ἀρχὴ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, αἱ ὁποῖαι ἀκτινοειδῶς διακλαδίζονται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ὡς καὶ εἰς τὸν νοτιώτερον λιμένα *Μπαχία Μπλάνκα*.

2. Ἡ Παραγουάη κατοικεῖται ἀραιῶς (870 χιλ.). Εἶναι χώρα τῆς κτηνοτροφίας, καθότι κατέχει καὶ μέρος τοῦ Μεγάλου Τσάκου. Εἰς τὰ ἀνατολικά δάση φύεται ὁ θάμνος Μάτε, ἀπὸ τὰ φύλλα τοῦ ὁποῦ παρασκευάζεται τὸ Μάτε-τσάι, τὸ κύριον ποτὸν τῶν νοτιῶν Ἀμερικανῶν. Ἔως τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς, τὴν *Ἀσουνσιὸν* (100), ἀναπλέουν μεγάλα ποταμόπλοια.

3. Ἡ Οὐραγουάη εἶναι ἡ μικροτάτη κατ' ἑκτασιν δημοκρατία τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς (2 ἑκατ. κατ.). Ἔχει πολλὰ ποίμνια, εἰς δὲ τὸ ὑποτροπικὸν αὐτῆς κλίμα παράγονται μεγάλα ποσότητες σιτηρῶν, οἴνου, ἐλαιῶν καὶ καπνοῦ. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ *Μοντεβιδέο* (600).

2. ΤΟ ΒΑΘΥΠΕΔΟΝ ΤΟΥ ΑΜΑΖΟΝΙΟΥ ΚΑΙ Η ΒΡΑΖΙΛΙΑ

Τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἀμαζονίου ποταμοῦ ἀποτελεῖ τὴν μεγαλύτεραν ποταμίαν χώραν καὶ περιέχει τὰ μεγαλύτερα τροπικὰ δάση τῆς γῆς. Καθ' ἡμέραν ἐδῶ ὑπὸ τὸν Ἰσημερινόν, πῖπτουν τεράστια ποσότητες βροχῆς καὶ πλημμυροῦν τὴν λεκάνην τοῦ ποταμοῦ. Ὡσαύτως αἱ ἀπότομοι ἀνατολικά ἀκταὶ τῆς ὄρεινης Βραζιλίας καὶ τῆς ὄρεινης χώρας τῆς Γουάνας λαμβάνουν ὑγρασίαν ἀπὸ τοὺς ΒΑ ἀληγεῖς ἀνέμους. Διὰ τοῦτο εἰς τὰς ὄρεινὰς αὐτὰς χώρας τὸ ἀειθαλὲς πυκνὸν δάσος περιορίζεται πρὸς τὰς ἀκτάς.

Τὰ δάση, εἰς τὰ ὁποῖα ρεεὶ ὁ Ἀμαζόνιος, λέγονται Σέλβας καὶ εἶναι δύσκολον νὰ εἰσχωρήσῃ τις εἰς αὐτά. Οἱ ὄλγιοι Ἴν-

διάνοι πλέουν εις τούς ποταμούς με λέμβους και συλλέγουν άγριον καουτσούκ, πολύτιμον ξυλείαν και φαρμακευτικά ή άρωματικά φυτά. Άπειρα δέ άγρια ζώα ζουν έδώ, άλλιγάτορες, βόαι, παπαγάλοι και πολύχρωμα άλλα πτηνά.

Εις τὰ παράκτια μέρη ό άνθρωπος έχει εγκαταστήσει φυτείας από σακχαροκάλαμον, κακάον, καπνόν και βάμβακα. Η καφεοφυτεία εις την έρυθράν γην του έσωτερικού, ή όποία εϋ-

105. Τοπίον της όρεινης Βραζιλίας.

κόλως άποσαθροϋται, παρέχει την πλουσιωτάτην συγκομιδήν του καφέ όλης της γης. Η όρεινή Βραζιλία είναι επίσης πλουσία και εις μέταλλα, πρό πάντων εις σίδηρον και μαγγάνιον.

Πολιτικώς ή *Βραζιλία* περιλαμβάνει όλας σχεδόν τας περιοχάς του μεγάλου βαθυπέδου και της όρεινης χώρας και άποτελει τας «Ηνωμένας Πολιτείας της Βραζιλίας» (45 έκατομ.). Έπειδή δέ τό κλίμα εις ταύτας γενικώς είναι υγρόν τροπικόν, οί λευκοί, οί όποιοι κυρίως άποτελοϋνται από Πορτογάλους και Ίταλούς, ζουν εις τούς λιμένας και τας πλευράς της άνα-

τολικῆς ὄρεινῆς χώρας, πρὸ πάντων εἰς τὸ νοτιοανατολικὸν μέρος, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ὑποτροπικόν.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀποδημοῦν κατὰ μεγάλους ἀριθμοὺς οἱ Ἰάπωνες. Εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ὑπάρχουν καὶ αἱ μεγάλαι οἰκῆσεις. Τὸ *Περγαμποῦκον* καὶ ἡ *Μπαῖα* (ἢ Σάντ Σαλβαδόρ) εἶναι οἱ λιμένες τῆς ἐξαγωγῆς τῶν τροπικῶν προϊόντων. Τὸ *Ριον Ἰανέιρον* εἶναι ἡ πρῶτ. (1. $\frac{1}{2}$ ἐκ.) καὶ μία τῶν ὠραιωτάτων

106. Χωριὸν τῆς Βραζιλίας.

πόλεων τῆς γῆς μὲ θαυμάσιον φυσικὸν λιμένα. Ὁ *Ἅγιος Παῦλος* (1 ἐκ.) καὶ ὁ πρὸς Δ. λιμὴν αὐτοῦ *Σάντος* εἶναι οἱ μεγάλοι ἐξαγωγεῖς τοῦ καφέ. Τοὺς τόπους τούτους, οἱ ὅποιοι ἄλλοτε ἦσαν ἐστίαι πυρετοῦ, ὁ ἄνθρωπος μὲ μεγάλους κόπους κατῴρθησε νὰ ἐξυγιάνῃ. Ἀπὸ τὸν καφὲν τῆς Βραζιλίας προμηθεύεται καὶ ἡ Ἑλλάς.

Ἡ ὄρεινὴ Χώρα τῆς Γουάνας. Ἡ Γουάνα ὁμοιάζει

πρὸς κυματοειδῆ ὄρεινὸν ὄγκον, ἄνωθεν τοῦ ὁποίου ὑψοῦνται μεμονωμένα τινὰ ὄρη ποικίλης μορφῆς, εἰς τὸ ὕψος τῆς ἑλληνικῆς Πίνδου. Ὅπως καὶ εἰς τὴν ὄρεινὴν Βραζιλίαν, τὰ ἀνατολικά τῆς χώρας εἶναι ὑγρὰ μὲ τροπικὰ δάση. Εἰς τὰς νοσηρὰς ἀκτὰς καλλιεργοῦνται ἡ καφέα, τὸ σακχαροκάλαμον καὶ τὸ κακάοδενδρον. Αἱ ἐργασίαι γίνονται ἀπὸ τοὺς Νιγηρῆτας, τοὺς Μουλάττους καὶ ἄλλους ἐγκατεστημένους ἐδῶ Ἴνδους καὶ Κινέζους. Πολιτικῶς εἶναι διαμοιρασμένη εἰς κτήσεις, τὴν *Βρετανικὴν Γουάναν*, τὴν *Ὀλλανδικὴν* καὶ τὴν *Γαλλικὴν Γουάναν*. Ἡ τελευταία εἶναι ἀποικία διὰ καταδικαζομένους ἐγκληματίας. Ἐν γένει αἱ τρεῖς αὗται ἀποικίαι ὑπολείπονται ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἀπὸ τὰς ἄλλας δημοκρατίας τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Καφεοφυτεία.— Ἐπὶ μίλλια ἐκτείνονται αἱ φυτεῖαι τῶν μεγάλων καφεῶνων. Μόνον εἰς τὴν πολιτείαν τοῦ Ἀγίου Παύλου τῆς Βραζιλίας ἀριθμοῦνται ἔν δισεκατομμύριον καφέαι. Περισσότερον ἢ καφέα εὐδοκιμεῖ εἰς τὰ ἀποφιλωμένα μέρη τῶν παρθένων δασῶν κατὰ τὰ μέτρια ὕψη τῶν τροπικῶν μέχρις ὕψους 1800 μ. Ἀγαπᾷ τὴν πολλὴν ὑγρασίαν καὶ τὴν θερμότητα. Βλάπτουν αὐτὴν τὸ ψῦχος, οἱ μέγιστοι καύσωνες καὶ ὁ ξηρὸς ἄνεμος. Ἐπειδὴ δὲ αἱ φυτεῖαι εἶναι λίαν εὐαίσθητοι εἰς τὰς καιρικὰς μεταβολάς, προφυλάσσουν πολλάκις αὐτάς, μέχρις οὗτου ἀναπτυχθοῦν, διὰ σκιερῶν δένδρων. Πέντε ἢ ἕξ ἔτη μετὰ τὴν σπορὰν ὁ θάμνος, ὁ ὁποῖος ἤδη ὑψοῦται εἰς ὀλίγα μέτρα, παράγει τοὺς καρπούς του ὁμοίους πρὸς κεράσια. Εἰς ἴδια ἐργοστάσια οἱ κόκκοι τοῦ καφέ ἐξάγονται ἐκ τοῦ καρποῦ, πλύνονται, ξηραίνονται καὶ ἐκλεπίζονται. Ἡ Βραζιλία προμηθεύει τὸ ἥμισυ τοῦ ὄλου καφέ, ὁ ὁποῖος παράγεται εἰς τὸν κόσμον. Μόνον εἰς ἓν ἔτος ἀπὸ τὸν λιμένα Σάντος ἐξάγεται τόσος καφές, ὅσος θὰ ἐγέμιζε 50.000 σιδηροδρομικὰ ὀχήματα. Τὸ ἥμισυ τῶν μεγαλεμπόρων τοῦ καφέ εἰς τὸ Σάντος εἶναι Γερμανοί.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἐνῶ εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν βλέπομεν δύο μεγάλας πολιτικὰς ἐπικρατείας, εἰς τὴν Μέσην καὶ τὴν Νότιον βλέπομεν πολλὰ κράτη, ἄλλα μικρὰ καὶ ἄλλα σχετικῶς μεγάλα. Τὰ κράτη τῆς *Μέσης* καὶ *Νοτίου Ἀμερικῆς* εἶναι δημοκρατίαι. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ 19ου αἰῶνος κατείχετο ὅλη ἡ Μέση καὶ Νότιος Ἀμερικὴ ἀπὸ Εὐρωπαϊκὰ κράτη, ὅπως καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν εἶναι ἡ μικρὰ Γουάνα. Πρω-

τοι κάτοχοι τῆς ἡπείρου, ὅπως καὶ τῆς Ἀφρικῆς, ἦσαν οἱ Ἴσπανοὶ καὶ οἱ Πορτογάλοι. Οἱ δύο οὗτοι λαοὶ ἔδωσαν εἰς τὸν πληθυσμὸν τῆς Μέσης καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς τὴν γλῶσσαν, τὴν θρησκείαν καὶ τὸν πολιτισμὸν των. Ἡ γλῶσσα γενικῶς πρὸς Α εἶναι πορτογαλική, πρὸς ΝΔ δὲ καὶ Β ἰσπανική.

Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ εἶναι κατὰ μέγα μέρος τροπικὴ ἡπειρος. Τοῦτο δυσκολεύει τὴν εἰς αὐτὴν ἀποίκησιν τῶν λευκῶν κατὰ μεγαλυτέρας καὶ περιεκτικωτέρας περιοχάς. Μόνον πρὸς Ν, εἰς τὰς περιοχάς τοῦ εὐκράτου καὶ ὑποτροπικοῦ κλίματος, ὡς καὶ εἰς τὰ ὑψίπεδα, κατοικοῦν περισσότεροι. Πανταχοῦ ἄλλοῦ ἐπικρατεῖ ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἰνδιάνων καὶ ΒΑ τῶν Νιγηριτῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων οἱ λευκοὶ ἔχουν ἀσθενῆ ἐπικυριαρχίαν. Πλὴν τούτων ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ μιγάδες. Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ ὑπολείπεται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κατὰ πολὺ τῆς Βορείου. Τὰ μᾶλλον σχετικῶς προοδευμένα κράτη εἶναι τὰ εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην κείμενα Ἀργεντινὴ, Βραζιλία καὶ Χιλὴ. Ἀποτελοῦν μίαν ἀντίστοιχον δύναμιν πρὸς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς· αὗται ὅμως κατόπιν τοῦ ἀνοίγματος τοῦ Παναμᾶ καὶ τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἀπέκτησαν δύναμιν ἐπὶ ὁλοκλήρου τῆς Ἀμερικῆς.

Αἱ οἰκονομικαὶ σχέσεις μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἶναι ἀξιόλογοι. Ἀπαραίτητοι διὰ τὸν πληθυσμὸν τῆς Εὐρώπης εἶναι αἱ σιταποθῆκαι καὶ ἡ κτηνοτροφία τῶν κρατῶν τοῦ Λαπλάτα, ὡς καὶ τὰ προϊόντα τῶν τροπικῶν δασῶν τῶν καφεῶν καὶ τῶν κακαοδένδρων τῆς Βραζιλίας καὶ τοῦ Ἐκουσδὸρ. Εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν στέλλονται ἀπὸ τὴν Εὐρώπην βιομηχανικὰ προϊόντα. Ἐπειδὴ εἶναι ἀραιῶς κατοικημένη, δέχεται ἀκόμη Εὐρωπαίους κυρίως μετανάστas καὶ τοιουτοτρόπως ἡ Εὐρώπη εὕρισκει εἰς αὐτὴν διέξοδον τοῦ αὐξανομένου πληθυσμοῦ τῆς. Εἰς τὴν Ἀργεντινὴν, Χιλὴν καὶ Βραζιλίαν δύνανται ἀκόμη νὰ μεταναστεύσουν ἑκατομμύρια Εὐρωπαίων.

Πίναξ 13. Ἡ ἀύξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς κατὰ διαφόρους ἐποχὰς
(κατὰ ἑκατομ. κατ.)

Ἕπειροι	1800	1830	1870	1910	1933
Εὐρώπη	172	230	306	447	520
Ἀσία	320	450	670	859	1.150
Ἀφρική	73	82	100	127	160
Ἀμερική	21	38	85	180	260
Αὐστραλία καὶ Ὠκεανία	1	1	3	7	10
Ὅλος ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς	587	801	1.164	1.620	2.040

Ἀσκήσεις. — 1. Σχεδίασε τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ θέσε τὰ ὄρη, τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς κυριωτέρας πόλεις.—2. Κατάρτισε πίνακα τῶν κρατῶν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς μὲ τὰς πρωτεύουσας καὶ τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν.—3. Ποῖα κράτη εἶναι καταλληλότερα δι' ἀποίκισιν Εὐρωπαίων;—4. Πότε περίπου ὀριμάζει ὁ σίτος εἰς τὴν Ἀργεντινῆν;—5. Ποίας ἄλλας τειοφόρους χώρας γνωρίζεις;—6. Ἀνάφερε ἄλλας σιτοφόρους χώρας πλὴν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.—7. Δείξε τὸ μέρος τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς ἴσην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Ἰσημεριοῦ, ὅσον καὶ αἱ Ἀθῆναι.—8. Τί παρατηρεῖς ὅσον ἀφορᾷ τὴν πυκνότητα τῶν κατοίκων;—9. Ταξίδευσσε νοερώς ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς Ρίον Ἰανέιρον καὶ τὸ Μπουένος Ἄγρες.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ
ΑΙ ΠΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Γενικά.—Αί πολικαί χώραι διακρίνονται εἰς Βόρειον περιοχὴν (Ἄρκτις) καὶ εἰς Νότιον (Ἄνταρκτις). Ἐκτείνονται ἀπὸ τοὺς πολικοὺς κύκλους περίπου ἕως τοὺς πόλους. Εἰς τὰ μέρη

107. Ὁ ἥλιος τοῦ μεσονυκτίου εἰς Σπιτσβέργην.

αὐτὰ ἡ ἡμέρα εἰς ὠρισμένης ἐποχᾶς διαρκεῖ πλέον τῶν 24 ὥρῶν· εἰς βορειότερα μέρη συμβαίνει ἡ ἡμέρα νὰ διαρκῇ ἑβδομάδας καὶ μῆνας· Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὴν νύκτα. Λοιπὸν ἡ Ἄρκτις κατὰ τὸ ἰδικὸν μας θέρος φωτίζεται καθ' ὅλον τὸ ἡμερονύκτιον ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ὁ ὁποῖος φαίνεται περιφερόμενος ὀλίγον ὑψηλότερον τοῦ ὀρίζοντος, χωρὶς νὰ δύῃ. Ὁ ἥλιος, ὅταν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ μεσονυκτίου εἶναι ἄνωθεν τοῦ ὀρίζοντος ὀνομάζεται « ἥλιος τοῦ μεσονυκτίου ».

Θὰ φαντάζεται τις, ὅτι μὲ τὴν διαρκῆ αὐτὴν ἡμέραν ἡ θερμοκρασία θὰ ὑψώνεται πολὺ· τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι ἀληθές· ἐπειδὴ ὁ ἥλιος εὐρίσκεται πάντοτε πλησίον τοῦ ὀρίζοντος καὶ ρίπτει τὰς ἀκτῖνας πλαγίως, κατὰ μέγα μέρος αὐταὶ ἀπορροφῶνται ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιραν. Καὶ κατ' αὐτὴν ἀκόμη τὴν μεσημβρίαν ὁ ἥλιος δὲν ἔχει μεγάλην λάμψιν, καὶ αἱ πολικαὶ χώραι εὐρίσκονται ὑπὸ ἡμίφωτος. Ἡ *πολικὴ ἡμέρα*

εις τὸν Βόρειον Πόλον διαρκεῖ 186 ἡμέρας (6 μῆνας καὶ πλεόν), εἰς 80° β.γ.π. διαρκεῖ 134 ἡμέρας καὶ εἰς 70° (ἐν τῇ πόλει Χάμμερφεστ) 94 ἡμέρας. Κατὰ τὸν χειμῶνα τουναντίον διαρκεῖ τόσον ἢ *πολικὴ νύξ*, ἡ ὁποία ὁμως πολλακίς φωτίζεται ἀπὸ τὸ «βόρειον σέλας». Εἰς τὴν Ἐνταρκτίδα ἡ πολικὴ νύξ συμπίπτει πρὸς τὸ ἰδικόν μας θέρος, ἐνῶ ἡ πολικὴ ἡμέρα πρὸς τὸν ἰδικόν μας χειμῶνα (ἀντιστρόφως πρὸς τὴν Ἐρκτίδα).

Καὶ αἱ δύο πολικαὶ χῶραι καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ κατὰ

108. Ἐρκτικὴ ἀκτὴ.

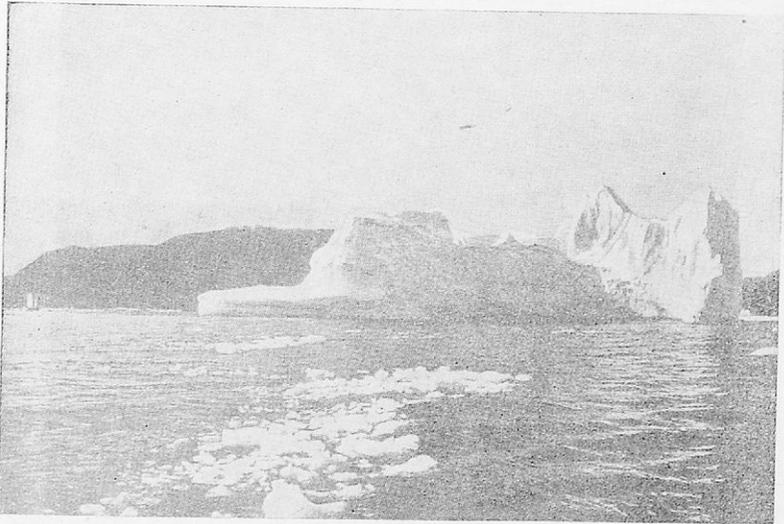
τὸ θέρος ἔχουν δυνατὸν ψυχὸς καὶ ἀγρίους ἀνέμους. Σφοδρότεροι ἀνεμοὶ ἐπικρατοῦν εἰς τὴν Ἐνταρκτίδα, ἀλλὰ ὄχι πολὺ χιονώδεις ὅπως εἰς τὴν Ἐρκτίδα.

1. ἈΡΚΤΙΣ

Ἡ Ἐρκτίς κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι βαθεῖα θάλασσα, ἡ ὁποία γύρω κλείεται ὑπὸ τριῶν ἡπείρων. Αὕτη λέγεται Ἐρκτικὴ θάλασσα ἢ Βόρ. Παγωμένος ὠκεανός. Εἰς ὀλίγα μέρη εὐρίσκον-

ται ἔξοδοι εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν. Κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι σκεπασμένοι μετὰ στρώμα πάγου πάχους ἑνὸς μέτρου, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ θέρος ἐν μέρει λιώνει. Τότε τεμάχια πάγων εὐρίσκονται διαρκῶς εἰς κίνησιν ἀπὸ τὰ ρεύματα τῆς Ἀρκτικῆς θαλάσσης. Οἱ ὀγκόπαγοι αὗτοι πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Εὐρασίας καὶ τῆς Βορ. Ἀμερικῆς ὑψώνονται ὡς ὄρεινὰ προχώματα.

Πολλοὶ τολμηροὶ ἄνδρες ἐπλευσαν διὰ τὴν ἐξερεύνησιν τῶν

109. Παγόβουνα παρὰ τὴν Νέαν Γῆν.

ἀρκτικῶν χωρῶν. Τῷ 1878—79 ὁ Νορβηγὸς Νόρντενσκαιλντ ἐπλευσεν ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν κατὰ μῆκος τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς ἕως εἰς τὸν Βερίγγειον πορθμὸν καὶ ἀνεκάλυψε τὴν εἰς τὸν Εἰρηνικὸν διέξοδον. Ὁ Νάνσεν κατὰ τὰ ἔτη 1893—1896 μετὰ πλοῖον, τὸ ὁποῖον κατεσκευάσθη διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν, ἐπροχώρησεν ἀπὸ τὴν Σιβηρίαν εἰς τοὺς πάγους καὶ προσεπάθησε νὰ φθάσῃ εἰς τὸν Βόρειον Πόλον. Ἐπειδὴ τὸ πλοῖον του ἀπεκλείσθη ἀπὸ τοὺς πάγους, ἐπροχώρησε μετὰ ἔλκυθρα, τὰ ὁποῖα ἐσύροντο μετὰ

κύνας πέραν τῶν 86°. Ὁ Νορβηγὸς Ἀμουνδσεν κατάρθωσε κατὰ τὰ ἔτη 1903—1906 νὰ διαπλεύσῃ τὴν πρὸς τὴν Ἀμερικὴν πλευρὰν. Πρῶτος, ὁ ὁποῖος ἔφθασεν εἰς τὸν Βόρειον Πόλον, εἶναι ὁ Ἀμερικανὸς Πηρυ κατὰ τὸ 1909. Ἐσχάτως καὶ ἄλλοι ἐπέρασαν ἐπάνω ἀπὸ τὸν Πόλον μὲ ἀεροπλάνον καὶ μὲ ἀερόπλοιοι. Ὅλοι αὐτοὶ μᾶς ἔπεισαν, ὅτι περὶ τὸν Πόλον δὲν ὑπάρχει ξηρὰ, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ὑπάρχει ἡ παγωμένη θάλασσα.

Οἰκονομικὴν ἀξίαν αἱ πολιτικὰ χῶραι ἔχουν μόνον διὰ τὸ κунήγιον τῶν λευκῶν ἄρκτων, τῶν φωκῶν, τῶν φαλαινῶν καὶ ἄλλων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα λαμβάνονται δέρματα καὶ ἰχθυέλαιον. Ἐπίσης κунηγοῦν καὶ διατρέφουν ταράνδους. Διὰ τοὺς σκοποὺς αὐτοὺς εἶναι ἰδρυμένοι εἰς μερικὰς νήσους σταθμοί.

Ἡ Γροιλανδία εἶναι ἡ μεγίστη νῆσος τῆς γῆς. Σκεπάζεται πανταχοῦ ἀπὸ τεράστιον παγετῶνα, ὑπόλοιπον ἐκείνου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν πάγων ἐκάλυπτε καὶ ὅλην σχεδὸν τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν. Μόνον στεναὶ λωρίδες εἰς τὰς ἀκτὰς εἶναι ἐλεύθεραι πάγου. Εἰς τὰς πολυαριθμοὺς φιόρδας ὁ παγετῶν, ὁ ὁποῖος γλυστρᾷ σιγὰ, φθάνει εἰς τὴν θάλασσαν καὶ προχωρεῖ εἰς αὐτήν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ πάγος εἶναι ἐλαφρότερος τοῦ ὕδατος, φέρεται πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ ἀποκόπτεται

Τὰ ἀποκομμένα ταῦτα παγόβουνα, τῶν ὁποίων μόνον τὸ

110. Νεαὶ τῆς Γροιλανδίας.

ἐν ἑβδομον ἐξέχει τοῦ ὕδατος, παρασύρονται ὑπὸ τῶν ρευμάτων, τὰ ὁποῖα διευθύνονται πρὸς Ν. Πρὶν τακοῦν, φθάνουν πλησίον τῆς Νέας Γῆς, ὅπου πλέουν τὰ πλοῖα τῆς βορείου ἀτλαντικῆς γραμμῆς. Διὰ τοῦτο τὰ πλοῖα, ἀπὸ τὸν Ἰανουάριον

111. Χειμερινὰ κατοικίαι τῶν Ἑσκιμῶν.

Ἑσκιμῶι (δηλ. ἄγριοι ἄλιεῖς). Ἀπὸ τὰ θαλάσσια ζῶα, τὰ ὁποῖα ἀλιεύουν, ἰδίως τὰς φώκας, προμηθεύονται κρέας, λίπος ἰχθυέλαιον καὶ δέρματα. Διὰ τὸ κυνήγιον τοῦτο μεταχειρίζονται μὲ μεγάλην ἐπιδεξιότητα ἀκάτιον ἰδικῆς των κατασκευῆς, τὸ «Κ α γ ι ἄ κ». Κυνηγοῦν ἀκόμη πολικοὺς λαγούς, πολι-

112. Θερινὴ κατασκήνωσις Ἑσκιμῶν.
(Ἡ σκηνὴ εἶναι κατασκευασμένη ἐκ δέρματος ταρανδῶν).

ἕως τὸν Αὐγουστον, πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς κινδύνου παρεκκλίνουν ἀπὸ τὴν γραμμὴν των νοτιώτερον.

Κατὰ τὰ στενὰ παράκτια μέρη τῆς Γροιλανδίας ζοῦν περὶ τοὺς 14 χιλ.

κάς ἀλώπεκας, πολικάς ἄρκτους, ταρανδούς καὶ πτηνά, τὰ ὁποῖα κατὰ τὸ θέρος ἔρχονται κατὰ σμῆνη εἰς τὰς ἀκτᾶς. Τρέφουν **ταρανδούς**, οἱ ὁποῖοι μαζί μὲ τοὺς κύνας εἶναι ἀπαραίτητα οἰκιακὰ ζῶα. Κατοικοῦν τὸν χειμῶνα εἰς καλύβας καὶ τὸ θέρος εἰς σκηνάς. Διὰ

θέρμανσιν καὶ φωτισμὸν μεταχειρίζονται τὸ ἔλαιον, τὸ ὁποῖον ἐξάγουν ἀπὸ τὰς φώκας, τὰς ὁποίας ἀλιεύουν ἐν ἀφθονίᾳ. Τὸν χειμῶνα μαζεύονται μέσα εἰς τὴν καλύβην των, ἣ ὁποῖα εἶναι χωμένη εἰς τὰ χιόνια. Εἰς ἡμᾶς βέβαια ὁ βίος αὐτὸς φαίνεται πολὺ σκληρὸς, ἐν τούτοις ὅμως οἱ Ἑσκιμῶι εἶναι πάν-

τοτε εὐχαριστημένοι. Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἤρχισαν νὰ κατασκευάζουν ξυλίνας οἰκίας καὶ νὰ τὰς θερμαίνουν μὲ θερμάστρας. Ὁ βίος τῶν Ἑσκιμῶν μᾶς διδάσκει, πῶς ὁ ἄνθρωπος καὶ εἰς τὴν Εὐρώπῃν καὶ τὴν Β. Ἀμερικὴν ἔζη κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν πάγων.

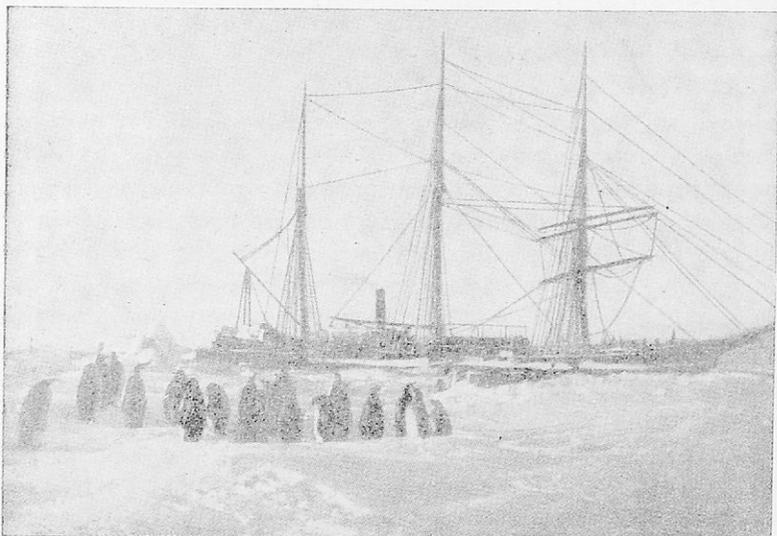
Ἡ Γροιλανδία πολιτικῶς ἀνήκει εἰς τὴν Δανίαν· εἰς τὰ δυτικὰ αὐτῆς παράλια ἔχουν ἰδρυθῆ μικροὶ συνοικισμοὶ Δανῶν, οἱ ὅποιοι προσεπάθησαν νὰ ἐκπολιτίσουν τοὺς Ἑσκιμῶους.

Μετὰ τῆς Δανίας συνδέεται καὶ ἡ νῆσος *Ἰσλανδία*, δηλ. χώρα τῶν πάγων, ἀποτελεῖ ὅμως αὐτόνομον κράτος (100 χιλ. τετρ. χιλ. 110 χιλ. κατ.). Εἶναι πλήρης ἡφαιστειογενῶν πετρωμάτων, εἰς πολλὰς δὲ θέσεις ἀναπηδοῦν θερμαί πηγαί, τὰς ὁποίας ὀνομάζουν Γκέυσερ. Τὰ ἡφαιστειογενῆ ταῦτα φαινόμενα παρουσιάζονται συχνὰ καὶ μέσα εἰς τοὺς πάγους καὶ τὰς χιόνας, μὲ τὰς ὁποίας σκεπάζεται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς νήσου. Εἰς μερικοὺς κόλπους οἱ παγετῶνες φθάνουν μέχρι τῆς θαλάσσης. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς νήσου εἶναι ἄδενδρον καὶ ἔρημον, σκεπαζόμενον μὲ λίθους καὶ στάκτην. Μόνον πρὸς Ν καὶ ΝΔ, ὅπου φθάνει τὸ Ρεῦμα τοῦ Κόλπου, ὑπάρχουν ἔλη καὶ λιβάδια. Εἰς τοιαύτην πεδιάδα εὐρίσκεται ἡ πρωτεύουσα *Ρένκιαβικ* (δηλ. Κόλπος τοῦ Καπνοῦ). Τὸ ὄνομα τοῦτο προέρχεται ἀπὸ τὰς θερμὰς πηγὰς πρὸ τῆς πόλεως, τῶν ὁποίων τὸ ὕδωρ μεταχειρίζονται αἱ γυναῖκες διὰ πλῦσιν. Ἡ Ρένκιαβικ (25) ἐξάγει ἰχθὺς καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Παγωμένη εἶναι καὶ ἡ *Σπιτσβέργη* καὶ μόνον αἱ κορυφαὶ τῶν βουνῶν τῆς ὑψώνονται ὑπεράνω τῶν πάγων. Ἡ νῆσος εἶναι σπουδαῖος σταθμὸς ἀλιείας φαλαινῶν καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς Νορβηγούς. Πολυτιμότερα εἶναι τὰ κοιτάσματα τῶν γαιανθράκων, τὰ ὁποῖα ἔχουν μεγάλην σπουδαιότητα διὰ τὴν ἀτμοπλοῖαν εἰς τὸν Παγωμένον ὠκεανὸν καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Νορβηγίας, τῆς ὁποίας τὸ ὑπέδαφος δὲν ἔχει τοιαῦτα κοιτάσματα. Δι' αὐτὸ κατοικεῖται ἀπὸ 1200 περίπου ψυχὰς.

2. ΑΝΤΑΡΚΤΙΚΗ

Κατ' αντίθεσιν πρὸς τὸν Βόρειον Παγωμένον ὠκεανόν, εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα ὑπάρχει ξηρὰ σκεπασμένη ἀπὸ πάγον, ἡ Ἀνταρκτική, ἡ ὁποία θεωρεῖται ὡς ἕκτη ἢ ἑβδόμη ἥπειρος. Τὸ μέγεθος τῆς ὑπολογίζεται μεγαλύτερον τῆς Εὐρώπης (14 ἑκατ. τετρ. χιλ.). Μόνον μικρὰ λωρὶς, περὶ τὸ 1 ἑκατ. τετρ. χιλ., εἶναι γυμνὴ πά-

113. Πιγκούνιοι εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα.

γων. Εἰς ὅλην τὴν ἕκτασιν τῆς ἐπικρατεῖ δριμύτατον ψυχός, θύελλαι δέ, συνοδευόμεναι πολλακίς ἀπὸ πυκνὴν χιόνα, ἐπιπίπτουν μὲ μεγάλην ἀγριότητα. Ἡ μέση ἐδῶ ἔτησίᾳ θερμοκρασία εἶναι ἡ χαμηλοτάτη τῆς γῆς (-25°). Μόνον αἱ ἄκται τῆς γλυκαίνονται ὀλίγον ἀπὸ τὴν θάλασσαν, ὅπου ὁ παγετώδης φράκτης σταματᾷ μὲ πολλὰ παγόβουνα τραπεζοειδῆ. Πλησίον τῆς ἀκτῆς εὐρίσκονται καὶ ἐνεργὰ ἠφάιστεια, ὡς ὁ Φόβος καὶ ὁ Ἔρεβος. Εἰς τὰ παράλια πετοῦν πολλὰ θαλάσσια πτηνά, ἰδίως

οί περίεργοι καί άστείοι πιγκουίνοι. Ὑπάρχουν άκόμη φάλαι-
ναι καί φώκαι. Εἰς ταῦτα τὰ παράλια έγκαθίστανται σταθμοί
τῶν άλιέων, οἱ όποιοι πλέουν έδῶ δια τήν άλιείαν τῶν ζῶων
τούτων. Ἡ περαιτέρω διεύθυνσις εἰς τήν Ἀνταρκτικήν εἶναι
πολύ δύσκολος.

Πρώτος από τοὺς έξερευνητάς έφθασεν εἰς τὸν Νότιον
Πόλον τῷ 1911 ὁ Ἀμοϋνδсен, ὁ όποῖος παρετήρησεν, ὅτι
εὕρισκεται εἰς ἓνα έκτεταμένον καί έντελῶς παγωμένον ὄρο-
πέδιον ὕψους 3000 μ.

Πίναξ τῶν Ἑλλήνων, οἱ όποῖοι διαμένουν έν τῇ άλλεδαπῇ (πλὴν τῆς
Εὐρώπης) ὡς ὑπῆκοοι ξένου κράτους ἢ ὡς μετανάσται (Ἀπογρ. 1928)

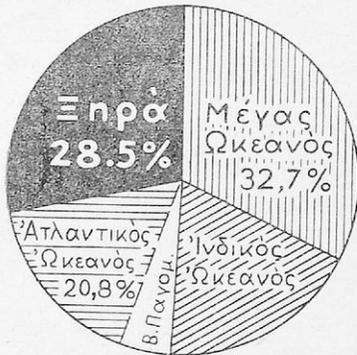
Ἡπειροὶ καὶ χῶραι	Ἑλληνες κάτοικοι	Ἡπειροὶ καὶ χῶραι	Ἑλληνες κάτοικοι
ΑΣΙΑ	376.150	Ἀβησσυνία	2.000
Δωδεκάνησα	96.704	Μαδαγασκάρη	102
Κύπρος	271.668	Νοτιοαφρ. έννοις	1.500
Συρία	5.500	ΑΜΕΡΙΚΗ	432.750
Παλαιστίνη	1.747	Ἡνωμένα Πολιτεῖαι	400.000
Μεσοποταμία (Ἰράκ)	40	Καναδάς	10.000
Βρετανικαὶ Ἰνδία	111	Μεξικόν	1.600
ΑΦΡΙΚΗ	112.012	Κούβα	2.500
Αἴγυπτος	100.044	Βραζιλία	3.000
Κυρηναϊκή	151	Οὐρουγουάη	400
Τριπολίτις	586	Χιλή	800
Ἀλγέριον	148	ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	20.000
Τυνησία	463	Νέα Ζηλανδία	160
Μαρόκον	780	<i>Εἰς ὅλην τὴν γῆν εκτός</i>	
Σουδάν	3.000	<i>τῆς Ἑλλάδος</i>	1.160.000
Κόγγον	2.000		
Πορτογαλικά ἀποι- κία	2.000		

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΙ Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

Εισαγωγή.— Ἡ ξηρά καὶ ἡ θάλασσα δὲν εἶναι ἐξ ἴσου διανεμημένοι. Τὸ ἐν τέταρτον περίπου τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς (28,5%) ἀποτελεῖται ἀπὸ ξηρὰν, τὰ δὲ τρία τέταρτα καλύπτονται ὑπὸ θαλάσσης. Ἄν ἐξαιρέσωμεν τὸν Βόρειον Παγωμένον ὠκεανόν, μεταξύ τῶν

ἠπείρων ἐκτείνονται τρεῖς ὠκεανοὶ μετὰ πολυαρίθμων θαλασσῶν, κόλπων καὶ πορθμῶν. Οἱ τρεῖς οὗτοι ὠκεανοὶ εἶναι ὁ Μέγας ἢ Εἰρηνικός, ὁ Ἀτλαντικός καὶ ὁ Ἰνδικός (ἴδ. σχῆμα 114).

114. Πῶς κατανέμονται ἡ ξηρὰ καὶ ἡ θάλασσα ἐπὶ τῆς γηϊνῆς ἐπιφανείας (510 ἑκατ. τετρ. χιλ).

1. Οἱ τρεῖς ὠκεανοί. Ὁ *Μέγας ὠκεανός* εἶναι ὁ μεγαλύτερος, ἴσος πρὸς τοὺς δύο ἄλλους ὁμοῦ. Εἶναι προσέτι καὶ ὁ πλέον τρικυμώδης, ἐπομένως κατ' εὐφημισμὸν ἐπονομάζεται Εἰρηνικός ὠκεανός. Διὰ τὴν γιγαντιαίαν

αὐτοῦ ἔκτασιν ἡ ὑπερωκεάνειος συγκοινωνία εὐρίσκει δυσκολίας. Πλὴν τούτου ἡ ἀμερικανικὴ ἀκτὴ διὰ τὴν ἀπότομον καὶ ὄρεινὴν πρὸς ταύτην πλευρὰν ἐμποδίζει τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τῆς ἐνδοχώρας· διὰ τοῦτο ὀλίγους λιμένας ἔχει πρὸς χρῆσιν. Ὅλιγοὶ εἶναι καὶ αἱ ἀτμοπλοϊκαὶ γραμμαὶ, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς διὰ τῶν νήσων Χαβάι φέρουν εἰς τὴν Ἀνατ. Ἀσίαν. Τὴν συγκοινωνίαν αὐτὴν ἔχουν εἰς χεῖρας τῶν ἐταιρεῖαι

άγγλικαί, άμερικανικαί, άυστραλιακαί καί Ιαπωνικαί. Διά τήν κυριαρχίαν τοῦ Ειρηνικοῦ άνταγωνίζονται αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι καί ἡ Ἰαπωνία.

Ζωηρά κίνησις ἔχει άναπτυχθῆ εἰς τοὺς δυτικούς πορθμούς, διά τῶν ὁποίων συνδέεται ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανός. Μόλις τὰ 15 ἑκατοστὰ τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας άναλογοῦν εἰς τὸν Μέγαν ὠκεανόν.

Ἐὐ Ἄτλαντικὸς ὠκεανὸς εἶναι σήμερον ὁ σπουδαιότατος διά τήν συγκοινωνίαν. Τὸ πλάτος αὐτοῦ δέν εἶναι μέγα, ὅπως τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ. Ἐκτεταμένα βαθύπεδα παράκεινται εἰς τε τὰ άνατολικά καί δυτικά παράλια καί μεγάλοι πλωτοὶ ποταμοὶ ένώνουν τήν θάλασσαν με ένδοχώρας άπομεμακρυσμένας. Πλούσιος παραλιακὸς διαμελισμὸς καί εὐνοϊκοὶ άνεμοὶ εὐνοοῦν τήν συγκοινωνίαν περισσότερον εἰς τὸ βόρειον τμήμα, ὅπου βρέχονται ὑπὸ τῆς θαλάσσης πυκνοκατρωκημένα καί βιομηχανικά κράτη. Τεράστια ποσά τροφίμων, πρώτων ὑλῶν καί βιομηχανικῶν προϊόντων άνταλλάσσονται μεταξύ τοῦ ένός μέρους τοῦ ὠκεανοῦ καί τοῦ ἄλλου. Πρὸς τὸν Ἄτλαντικόν άνοίγονται καί αἱ σπουδαῖαι θάλασσαι τῆς Εὐρώπης, ἰδίᾳ ἡ Μεσόγειος. Οὕτως ἐξηγεῖται ἡ μεγάλη συγκοινωνιακὴ κίνησις τοῦ Ἄτλαντικοῦ, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει τὰ 75 ἑκατοστὰ τῆς παγκοσμίου θαλασσίας συγκοινωνίας. Εἴκοσι μεγάλοι θαλάσσιοι λιμένες διά τὰ ὑπερωκεάνεια ὑπάρχουν εἰς τὸν Ἄτλαντικόν, ένῶ εἰς τὸν Μέγαν μόνον τέσσαρες. Ὑπερωκεάνειον γραμμὴν ἔχει καί ἡ Ἑλλάς διά τῆς «Νέας Ἑλλάδος», ἡ ὁποία δεικνύει τήν Ἑλληνικὴν σημαίαν εἰς τοὺς ὁμογενεῖς μας έν τῇ Νέᾳ Ὑόρκῃ.

Ἐὐ Ἰνδικὸς ὠκεανὸς εἶναι ὁ μικρότερος καί ὁ πτωχότερος. Πρὸς Β καί Δ φράσσεται ὑπὸ άποτόμων καί ὄρεινῶν παραλίων. Πρὸς Ν άνοίγεται εἰς τήν Νότιον θάλασσαν, ἡ ὁποία παρέχει κινδύνους εἰς τήν ναυτιλίαν. Παράκεινται προπικαὶ περιοχαὶ άραιῶς κατοικούμεναι, ἐξαιρέσει τῆς Ἰάβας καί κράτη μὴ βιομηχανικά. Διά τοῦτο αἱ ένταῦθα άτμοπλοικαὶ γραμμαὶ άποβλέπουν κυρίως εἰς τήν συγκοινωνίαν τῆς Εὐρώπης μετὰ

τῆς Ἀνατολ. Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας. Χάρις εἰς τὰς διώρυγας τοῦ Σουέζ καὶ τοῦ Παναμᾶ ὑπάρχει σήμερον ἀτμοπλοϊκὴ γραμμὴ, διὰ τῆς ὁποίας ἐκτελεῖται ὁ γῦρος τῆς γῆς, χωρὶς νὰ ἀπομακρυνώμεθα πολὺ ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ.

2. Ἡ κατὰ ξηρὰν παγκόσμιος συγκοινωνία. Ἡ κατὰ ξηρὰν παγκόσμιος συγκοινωνία τελεῖται διὰ τῶν μεγάλων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τῶν ἠπείρων. Πολλαὶ σιδηροδρομ. γραμμαὶ ἐν Εὐρώπῃ φέρονται ἐκ Β πρὸς Ν καὶ ἐκ Δ πρὸς Α. Τοιαύτην ἐκ Δ πρὸς Α διεύθυνσιν ἐν Ἀσίᾳ ἔχει ὁ *σιθηρικὸς σιδηρόδρομος*, τοῦ ὁποίου συνέχεια εἶναι ὁ *μαντζουρικὸς* καὶ ὁ *κινεζικὸς*. Συνέχεια τῶν Εὐρωπαϊκῶν γραμμῶν εἶναι οἱ *ἀνατολικὸι σιδηρόδρομοι*, μετὰ τῶν προεκτάσεων ἀφ' ἐνὸς εἰς τὴν Βαγδάτην καὶ ἀφ' ἐτέρου εἰς τὴν Μέκκαν, ὡς καὶ ὁ *ὑπερκάσπιος*. Εἰς τὰς Ἰνδίας μεγάλη γραμμὴ φέρει ἐκ τοῦ Καρατάι εἰς Καλκούταν. Ἡ Ἀφρικῆ ἔχει κατὰ τὸ πλεῖστον μεμονωμένας γραμμάς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παραλιακάς. Μία ἠπειρωτικὴ γραμμὴ, ἣ ὁποία ὅμως δὲν ἔχει ἀκόμη ἀποπερατωθῆ, βαίνει ἀπὸ Κεῖπτάουν εἰς Κάιρον. Ὡσαύτως καὶ ἡ Αὐστραλία ἔχει πολλὰς μεμονωμένας γραμμάς, καὶ μίαν μόνον φέρει κατὰ τὰ νότια τῆς ἠπείρου ἐκ Σίδνεϋ εἰς Πέρθην.

Ἐν τῇ *Βορείῳ Ἀμερικῇ* τὴν μεταξὺ τῶν ὠκεανῶν συγκοινωνίαν ἐκτελοῦν πολλαὶ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ. Ἐν τῇ *Νοτίῳ Ἀμερικῇ* ὁ ὑπεράνδειος σιδηρόδρομος ἐκ τοῦ Μπουένος Ἄυρες εἰς Βαλπαράϊζον ἀνέρχεται εἰς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον ἐξ ὄλων τῶν ὑψηλῶν σιδηροδρομικῶν διαβάσεων (3.186 μ.).

3. Ἡ ἐναέριος συγκοινωνία. Αὕτη ἔχει ἀναπτυχθῆ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεταξὺ ὄλων τῶν ἠπείρων, προορίζεται ὅμως διὰ βιαστικούς ἐπιβάτας καὶ διὰ τὴν ταχεῖαν μεταβίβασιν τῆς ἀλληλογραφίας. Ἦμπορεῖ κανεὶς σήμερον διὰ τοῦ ἀεροπλάνου νὰ κάμνη τὸν γῦρον τῆς γῆς μὲ τοὺς ἀπαραιτήτους σταθμούς εἰς διάστημα 17 ἡμερῶν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

	Κεφ. Α'. 'Ασία	6
1.	<i>Πρόσω 'Ασία</i>	7
	α. Μικρά 'Ασία	7
	'Η Μικρά 'Ασία κατά μέρη	12
	'Η Τουρκική Δημοκρατία	26
	β. Συρία και Παλαιστίνη	31
	γ. 'Αραβία	38
	δ. Μεσοποταμία	44
	ε. 'Αρμενία	47
	στ. Καυκασία	49
	ζ. 'Αριανή	51
	'Ανακεφαλαίωσις τῆς Πρόσω 'Ασίας	55
2.	<i>Νότιος 'Ασία</i>	56
	α. Αί 'Εντεῦθεν 'Ινδία	58
	β. Αί 'Εκείθεν 'Ινδία	70
	γ. 'Ινδικαί ἢ Μαλαϊκαί νῆσοι	75
	'Ανακεφαλαίωσις τῆς νοτίου 'Ασίας	78
3.	<i>'Ανατολική 'Ασία</i>	78
	α. 'Ιαπωνία	80
	β. Κίνα ἢ Σινικὸν κράτος	88
	γ. Μαντζουρία	97
	'Ανακεφαλαίωσις τῆς 'Ανατ. 'Ασίας	97
4.	<i>'Υψηλὴ 'Ασία</i>	98
5.	<i>Βόρειος 'Ασία</i>	102
6.	<i>Δυτικὴ 'Ασία</i>	106
	'Ανακεφαλαίωσις τῆς 'Ασίας	107
	Κεφ. Β'. 'Αφρική	111
1.	<i>Βόρειος 'Αφρική</i>	113
	α. Αἴγυπτος	113
	β. Λιβύη	119
	γ. Αἱ χῶραι τοῦ 'Ατλαντος	120
	δ. 'Η 'Ερημος Σαχάρα	124
2.	<i>Τροπικὴ Δυτικὴ καὶ 'Ισημερ. 'Αφρική</i>	129
	α. Σουδάν	130
	β. 'Ισημερινὴ 'Αφρική	134
3.	<i>'Ανατολικὴ 'Αφρική</i>	138
4.	<i>Νότιος 'Αφρική</i>	141

	Σελίς
5. Αἱ νῆσοι τῆς Ἀφρικῆς	144
Ἀνακεφαλαίωσις τῆς Ἀφρικῆς	146
Κεφ. Γ'. Αὐστραλία καὶ Ὠκεανία	149
1. Αὐστραλία	149
2. Ὠκεανία	155
Γενικὴ ἄποψις τοῦ Ἀνατολικοῦ Κόσμου	163

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ο ΔΥΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Γενικὴ εἰσαγωγή	166
I. Βόρειος Ἀμερικὴ	167
1. Τὰ φυσικὰ τμήματα	168
α. Ἡ Ἀρκτικὴ Βόρειος Ἀμερικὴ	168
β. Ἡ περιοχὴ τῶν Μεγάλων λιμνῶν	170
γ. Τὰ Ἀππαλάχια καὶ ἡ πρὸς τὸν Ἀτλαντ. χώρα	171
δ. Τὸ Βαθύπεδον τοῦ Μισισσιπῆ	176
ε. Ἡ δυτικὴ ὄρεινὴ χώρα	177
2. Ἡ πολιτικὴ διαίρεσις τῆς Β. Ἀμερικῆς	180
α. Καναδάς	180
β. Αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι	181
II. Μέση Ἀμερικὴ	190
α. Μεξικόν	191
β. Ἡ λοιπὴ στερεὰ τῆς Μέσ. Ἀμερικῆς	192
γ. Αἱ δυτικαὶ Ἰνδῖαι	195
III. Νότιος Ἀμερικὴ	197
α. Αἱ Ἄνδεις ἢ ἡ Δυτικὴ ὄρεινὴ χώρα	198
1. Βόρειοι Ἄνδεις	198
2. Αἱ Κεντρικαὶ Ἄνδεις	200
3. Αἱ Νότιοι Ἄνδεις	202
β. Τὰ βαθύπεδα καὶ αἱ ὄρειναι ἀνατ. χώραι	204
Ἀνακεφαλαίωσις τῆς Ἀμερικῆς	209

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Αἱ ΠΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ	212
I. Ἀρκτῖς	213
II. Ἀνταρκτικὴ	218

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΙ Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ	220
--	-----

Ἀνάδοχος ἐκτυπώσεις: Ἐργοστάσιον Γραφικῶν Τεχνῶν: Γεωργ. Σ. Χρήστου
Γλάδστωνος 12—Ἀθήναι.

~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~

οὐκ οὐκ καὶ φέρονται
καὶ ἰσχυρὰ
καὶ ἰσχυρὰ καὶ φέρονται
μετὰ τὴν ἀνάγκη μιαν ἀνάγκη
ὅπως φέρονται φέρονται ἰσχυρὰ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦ. ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ

ΔΡΧ. 36.—

ΔΙΑ ΤΑΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΔΡΧ. 39.60